BIBLISCHE STUDIEN

HERAUSGEGEBEN VON

PROF. DR O. BARDENHEWER IN MÜNCHEN

XVI. BAND, 5. HEFT:

DIE ALTSYRISCHEN EVANGELIEN

IN IHREM VERHÄLTNIS ZU TATIANS DIATESSARON

UNTERSUCHT VON

DR THEOL. HEINRICH JOSEPH VOGELS

RELIGIONS- UND OBERLEHRER AM REFORM-REALGYMNASIUM IN DÜSSELDORF

FREIBURG IM BREISGAU

HERDERSCHE VERLAGSHANDLUNG

1911

BERLIN, KARLSRUHE, MÜNCHEN, STRASSBURG, WIEN, LONDON UND ST LOUIS, MO.

BIBLISCHE STUDIEN

HERAUSGEGEBEN VON

PROF. DR **O. BARDENHEWER** IN MÜNCHEN

SECHZEHNTER BAND

FÜNFTES HEFT

FREIBURG IM BREISGAU
HERDERSCHE VERLAGSHANDLUNG
1911
BERLIN, KARLSRUHE, MÜNCHEN, STRASSBURG, WIEN, LONDON UND ST LOUIS, MO.

DIE

ALTSYRISCHEN EVANGELIEN

IN IHREM VERHÄLTNIS ZU TATIANS DIATESSARON

UNTERSUCHT VON

DR THEOL. **HEINRICH JOSEPH VOGELS**
RELIGIONS- UND OBERLEHRER AM REFORM-REALGYMNASIUM IN DÜSSELDORF

FREIBURG IM BREISGAU
HERDERSCHE VERLAGSHANDLUNG
1911
BERLIN, KARLSRUHE, MÜNCHEN, STRASSBURG, WIEN, LONDON UND ST LOUIS, MO.

39835

Imprimatur

Friburgi Brisgoviae, die 16 Maii 1911.

‡ **Thomas,** Archiepp̄s

Alle Rechte vorbehalten

Meinem lieben Lehrer

dem hochwürdigsten Herrn Prälaten

Professor Dr Otto Bardenhewer

zur Feier seines sechzigsten Geburtstages

(16. März 1911)

in Dankbarkeit zugeeignet

Vorwort.

Meine Studie über den Codex Bezae (Die Harmonistik im Evangelientext des Codex Cantabrigiensis: Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur XXXVI, 1ª, Leipzig 1910) findet ihre Fortsetzung in der vorliegenden Arbeit, die sich in ihrem gesamten Aufbau so eng an die frühere anlehnt, daß es nötig sein wird, jene zu kennen, um diese werten zu können.

In der früheren Arbeit suchte ich den Nachweis zu erbringen, daß der Evangelientext der berühmten bilinguen Handschrift von Cambridge in doppelter Weise den Einfluß des Tatianischen Diatessarons erfahren hat, daß nämlich der griechische Text unter Einwirkung des griechischen Diatessarons seine eigenartige Gestalt empfangen hat, daß aber auch Erscheinungen im lateinischen Text uns nötigen, Einfluß eines altlateinischen Diatessarons anzunehmen. Da dieses letztere nicht nur im lateinischen Cantabrigiensis, sondern auch in der gesamten übrigen Vetus Latina sich zeige, so sei zu vermuten, daß dieses altlateinische Diatessaron den ersten Versuch darstelle, das Evangelium in das römische Gewand zu kleiden.

Es scheint, daß wenigstens das wichtigste, im Kernpunkt mit den Forschungen Herm. v. Sodens (Die Schriften des Neuen Testaments in ihrer ältesten erreichbaren Textgestalt, Berlin 1902—1910) zusammentreffende Ergebnis sich durchzusetzen im Begriffe steht, daß nämlich ein griechisches Diatessaron den größten Teil der Varianten des Bezatextes verursacht hat. E. Nestle schreibt darüber: „Den ersten Teil der These (d. i. jener Einfluß des griech. Diatessarons) halte ich für bewiesen, und frappiert hat mich der Nachweis, wie genau diese Handschrift selbst in orthographischen Dingen

die parallelen Stellen wiedergibt, z. B. *εξου* = *εκσου* in Mt. 21, 12 und Mc. 11, 14; *τρυβαλιον* in Mt. 26, 23 und Mc. 14, 20; *ζαφθανει* in Mt. 27, 46 und Mc. 15, 34; *απιστε* in Mc. 9, 19 und Lc. 9, 41" (Theol. Literaturbl. 1910, 440). Ähnlich urteilt D. de Bruyne über diesen Punkt: „On pourra hésiter à admettre l'un ou l'autre exemple allégué par M. V.: la conclusion générale semble solide et finira, je crois, par s'imposer" (Revue Bénédictine 1911, 107).

Daß ich mit meiner Arbeit bei v. Soden das meiste Verständnis finden würde, durfte ich wohl erwarten. Seine Anzeige meines Buches (Theol. Literaturzeitung 1911, 201 ff) zeigt mir, daß ich mich in dieser Erwartung nicht getäuscht habe. v. Soden, der mir in allen wesentlichen Punkten beipflichtet, wird es mir nicht verargen, wenn ich auf einige seiner Ausstellungen eingehe, da es sich um Dinge handelt, die mit demselben Recht auch an der vorliegenden Arbeit getadelt werden könnten. v. Soden schreibt: „In einer dritten Liste werden ‚parallele Varianten' zusammengestellt, d. h. Lesarten, die in zwei Evv. an den parallelen Stellen erscheinen und in keinem zum ursprünglichen Text gehören. Es ist zuzugeben, daß viele der hier etwas wahllos gesammelten Belege nichts beweisen können, daß u. a. eigentümliche Orthographien und Wortformen (z. B. *εξεδετο* l. *-δοτο* [sic v. Soden!], *Ισαχ* l. *Ισααχ, αλλα* vor Vokalen usw.) gut als Manier des Schreibers oder als Latinismen (z. B. *φλαγελλουν* l. *φραγ—*, *Καειφα* l. *Καιαφα,* die Pluralform des Verbs bei einem neutrum pluralis) zu begreifen sind. Aber auch wenn man das alles abzieht, bleiben noch genug übrig." Auch bei der entsprechenden Liste dieser Arbeit (§ 3) würde man urteilen können, daß die Belege „etwas wahllos" zusammengestellt sind; ich bemerke darum auch ausdrücklich (S. 68), daß nicht alles, was hier erscheint, die gleiche Beweiskraft hat, wäre aber wohl ganz übel beraten gewesen, wenn ich solche Belege, wie v. Soden sie vermissen möchte, aus der Liste gestrichen hätte. Es wird nicht nötig sein, v. Soden zu versichern, daß ich nicht allein auf die Beobachtung der Tatsache hin, daß der Bezatext an drei parallelen Stellen *εξεδοτο* liest statt *εξεδετο*, oder *ισαχ* statt *ισααχ*, oder *φλαγελλουν* statt *φραγελλουν*, Dia-

tessaroneinfluß angenommen habe, geschweige denn, daß ich derartige Erscheinungen allein als genügendes Fundament für den Beweis der These betrachtet hätte. Aber nachdem tausend andere Einzelerscheinungen alle auf das Diatessaron hinwiesen, hätte ich da an diesen Erscheinungen vorübergehen sollen, die mich, als ich die parallelen Varianten sammelte, am meisten stutzig machten? Darum wird man auch in der entsprechenden Liste dieses Buches (S. 66), um nur ein Beispiel herauszugreifen, Mk 12, 38 und Lk 20, 46 als parallele Varianten verzeichnet finden. An beiden Stellen übersetzt der Altsyrer, als wenn dort in seiner Vorlage nicht *στολαις*, sondern *στοαις* gestanden hätte. v. Soden (S. 1577) glaubt, daß der Übersetzer des Evangelion da-Mepharreschê zweimal denselben Fehler gemacht habe; ich kann mich zu dieser Erklärung nicht entschließen, nachdem an nahezu 300 andern Stellen parallele Abweichungen vom Urtext in der Liste gebucht worden sind. Eine Auswahl unter den parallelen Varianten zu treffen, wäre sehr schwierig gewesen; mein Streben war beim Cantabrigiensis wie bei der vorliegenden Schrift darauf gerichtet, die Liste möglichst vollständig zu gestalten.

v. Soden wie auch mein Rezensent in der Revue Biblique (1911, 148 f) hätten gewünscht, daß das arabische Diatessaron herangezogen worden wäre. Mit Vorbedacht habe ich in der ersten Arbeit darauf verzichtet, wiewohl mir nicht entgangen war, wie überraschend häufig das im Bezatext von mir als Tatianisch Angesprochene dort sich wiederfand. Ich wollte den Kreis der Erscheinungen, die uns im Cantabrigiensis entgegentreten, nicht verlassen, um eben aus ihnen selbst den Nachweis des Diatessaroneinflusses zu erbringen, und nicht die Beweiskraft dadurch abschwächen, daß auf Unsicheres verwiesen wurde. Zu diesem Unsichern gehört nach meiner Meinung das arabische Diatessaron, das zwar unter allen uns erhaltenen Tatianzeugen als der wertvollste bezeichnet werden muß, das aber auch nicht — darüber wird ein Studium des Paragraphen 3 dieser Arbeit, wo es regelmäßig herangezogen ist, bald belehren — das Ursprüngliche in allen Einzelheiten treu bewahrt hat.

Erst nachdem ich meine Arbeit über den Cantabrigiensis fast zu Ende geführt hatte, ging ich daran, Umschau zu halten, wie weit auch in der übrigen Evangelienüberlieferung der Einfluß Tatians sich geltend macht. Ich zog mir für einen Teil der Liste der harmonistischen Lesarten (§ 4) den Apparat Tischendorfs aus. Dabei fiel mir besonders auf, wie oft in diesem Apparat neben der Vetus Latina auch die Vetus Syra erschien. Das gab die Veranlassung zur vorliegenden Arbeit: in den folgenden gedenke ich das Feld der lateinischen Überlieferung zu betreten, wo die Probleme viel verwickelter liegen.

Düsseldorf, den 15. Juni 1911.

Der Verfasser.

Inhaltsverzeichnis.

	Seite
Vorwort	VII
Einleitung	1
§ 1. Harmonistik in sachlichen Differenzen	10
§ 2. Harmonistik in Übergängen	14
§ 3. Parallele Varianten	21
§ 4. Liste der harmonistischen Lesarten	69
Verzeichnis der zitierten Schriftstellen	146

Einleitung.

Über die ältere Geschichte der syrischen Evangelienübersetzung steht zur Zeit nur so viel fest, daß sie ähnlich verlaufen ist, wie die Geschichte der lateinischen Bibelübersetzung. Gleichwie die Arbeit des hl. Hieronymus keine neue Schöpfung ist, sondern nur die Emendation eines bereits vorhandenen lateinischen Textes, so stellt auch die Peschittho — nach den Untersuchungen von F. C. Burkitt[1] ist der Bischof Rabbulas von Edessa († 435) ihr Urheber — keine selbständige, neue Arbeit dar, sondern ruht auf einer älteren Grundlage, der sogenannten Vetus Syra, dem Evangelion da-Mepharreschê[2]. Während nun die Vetus Latina in einer ganzen Reihe von Formen uns vorliegt, die ebenso oft in höchst eigentümlichen Lesarten miteinander übereinstimmen als auch wieder voneinander abweichen, besitzen wir vom Evangelion da-Mepharreschê nur zwei Formen. Im Jahre 1842 fand der englische Gelehrte William Cureton unter Handschriften eines syrischen Klosters der Maria Deipara in der Nitrischen Wüste einen Evangelienkodex, der Bruchstücke dieser altsyrischen Übersetzung enthielt. Sechzehn Jahre später veröffentlichte er diese Stücke[3], die seitdem in der ntlichen Textkritik unter der Sigle

[1] Evangelion da-Mepharreshe, the Curetonian Version of the Four Gospels, with the readings of the Sinai Palimpsest and the early Syriac Patristic evidence edited, collected and arranged by F. C. B., Cambridge 1904, II 160ff. Vgl. F. C. Burkitt, Urchristentum im Orient (deutsch von E. Preuschen), Tübingen 1907, 31ff.

[2] Den Namen „Evangelium der Getrennten" hat Th. Zahn, Forschungen zur Geschichte des neutestamentlichen Kanons, 1. Tl: Tatians Diatessaron, Erlangen 1881, 104ff erstmals richtig gedeutet.

[3] Remains of a very antient Recension of the Four Gospels in Syriac, hitherto unknown in Europe; discovered, edited and translated by W. C., London 1858.

syr^{cu} verwandt wurden und im folgenden mit C bezeichnet sind. Dazu kam das im Jahre 1892 durch die beiden englischen Damen Agnes Smith Lewis und Margaret Dunlop Gibson im Katharinenkloster auf dem Sinai entdeckte Palimpsest (syr^{sin}, im folgenden mit S bezeichnet)[1]. Beide Publikationen haben eine große Literatur hervorgerufen[2], die namentlich stark anschwoll seit dem Augenblick, da zu dem ersten Zeugen der zweite — wie es schien, weit wertvollere — hinzutrat. Schon früh hat man erkannt, und Burkitt hat durch seine Ausgabe des Evangelion da-Mepharreshê, die C im Text, die Sonderlesarten von S im Apparat bietet, handgreiflich vor Augen geführt, daß es sich bei C und S nicht um zwei voneinander unabhängige Übersetzungen, sondern nur um zwei Rezensionen ein und derselben Übersetzung handelt, die zuweilen längere Zeilen miteinander gehen, dann aber auch wieder recht bemerkenswerte Unterschiede aufweisen. Das umgekehrte Bild der Burkitt'schen bietet die neue Ausgabe des Evangelion da-Mepharreshê von A. S. Lewis[3], die S als Text führt und C in die Noten steckt; bezüglich des Verhältnisses zwischen C und S kann die neue Ausgabe natürlich nichts anderes lehren als die frühere von Burkitt. Die ntlichen Textkritiker erachten durchgehends S als die ältere und bessere, C als die jüngere und korrumpiertere Form[4].

[1] The four Gospels in Syriac transcribed from the Sinaitic Palimpsest by the late R. L. Bensley . . . J. R. Harris . . . F. C. Burkitt. Cambridge 1894.

[2] Vgl. E. Nestle, Einführung in das Griechische Neue Testament[3], Göttingen 1909, 118 f. Ausführliche Literaturangaben über das Sinaipalimpsest in der gleich zu nennenden Ausgabe von A. S. Lewis, Evangelion da-Mepharreshê, p. XXXVII—XLVI.

[3] The Old Syriac Gospels or Evangelion da-Mepharreshê; being the Text of the Sinai or Syro-Antiochene Palimpsest, including the latest Additions and Emendations, with the Variants of the Curetonian Text, Corroborations from many other Mss., and a list of Quotations from ancient authors. Ed. by A. S. L. London 1910.

[4] A. Hjelt, Die altsyrische Evangelienübersetzung und Tatians Diatessaron. Leipzig 1901, 95[1]: „Meines Wissens sind Resch (Das Kindheitsevangelium, Leipzig 1897, 196 ff) und Duval (La littérature syriaque p. 53)

In die Geschichte der altsyrischen Evangelienübersetzung spielt noch eine weitere geheimnisvolle Größe hinein: das Diatessaron Tatians. Geheimnisvoll, weil sie sich nicht recht fassen lassen will. Zwar sind der Materialien, aus denen unsere Kenntnis des Diatessarons fließt, nicht wenige. Zu jenen Quellen, die bereits Th. Zahn[1] bei seiner Rekonstruktion des Diatessarons zu Gebote standen, nämlich dem in armenischer Übersetzung erhaltenen Kommentar des hl. Ephrem, den syrischen Homilien des Aphraates (und dem lateinischen Codex Fuldensis des Bischofs Viktor von Capua), ist eine neue wichtige erschlossen, das arabische Diatessaron, das von A. Ciasca i. J. 1888 erstmals ediert wurde[2].

Aber jede dieser Quellen ist mit großer Behutsamkeit zu benutzen. Selbst wenn wir annehmen wollten, daß die armenische Übersetzung des Diatessaronkommentars das Werk des hl. Ephrem[3] in allen seinen Minutien uns treu aufbewahrt habe, würde es uns doch nur beschränkte Kunde geben von einem Diatessaron, das bereits eine zweihundertjährige Geschichte hinter sich hatte[4]. Dazu ist es sicher, daß Ephrem auch die getrennten Evangelien gekannt und benutzt hat, so daß es manchmal schwer wird, zu entscheiden, wo Diatessaron- und wo Evangelientext vorliegt[5]. Von den Homilien des Aphraates

die einzigen, die sich für die Priorität des Sc geäußert haben." Vgl. aber auch Hilgenfeld in Berl. Philol. Wochenschr. 1897, 334 f und Greßmann, Studien zum syrischen Tetraevangelium (Zeitschr. f. d. ntl. Wissenschaft 1905, 151).

[1] Tatians Diatessaron, Erlangen 1881.

[2] Tatiani Evangeliorum Harmoniae Arabice. Nunc primum ex duplici codice edidit et translatione Latina donavit P. Aug. Ciasca, Romae 1888. — Über spätere Formen von Evangelienharmonien bei den Syrern vgl. G. A. Barton u. H. H. Spoer, Traces of the Diatessaron of Tatian in Harclean Syriac Lectionaries (Journ. of biblical literature 1905, 179 ff). Dazu meine Bemerkung in Theol. Revue 1911, 210.

[3] Nach O. Bardenhewer, Patrologie[3], Freiburg 1910, 48 fällt der Diatessaronkommentar in die Jahre 360—370.

[4] Diese Tatsache hat bei der Verwertung der Ephrem'schen Diatessaronzitate nicht immer genügende Berücksichtigung gefunden.

[5] Vgl. Burkitt, Evangelion da-Mepharreshe II 186 ff.

(337—345) gilt das nämliche[1]. Der Codex Fuldensis bietet eine Harmonie aus Vulgatatext, mit dem Viktor einen altlateinischen oder griechischen Diatessarontext ersetzte[2]. Schon Zahn hat darauf aufmerksam gemacht, daß die Differenzen zwischen dem der Hs beigegebenen Index und dem Text selbst beweisen, daß der Codex Veränderungen erfahren hat[3]. Es wird nicht nötig sein, dazu zu bemerken, daß er dadurch dem echten Tatian sicher nicht ähnlicher geworden ist. Am treuesten scheint noch der arabische Tatian das ursprüngliche feine Gefüge des Werkes bewahrt zu haben; aber ganz abgesehen davon, daß der Text auf zwei Manuskripten ruht, die schwerlich über das 12.—13. Jahrhundert zurückreichen, hat E. Sellin[4] den Nachweis erbracht, daß Tat^{arab} durch die Peschittho beeinflußt ist, also auch nicht als einwandfreier Zeuge gelten darf.

Da kann es nicht wunder nehmen, wenn die Frage nach dem Verhältnis zwischen dem Evangelion da-Mepharreschê und Tatian noch immer offen geblieben ist, trotzdem man sich über ihre Bedeutung nie zweifelhaft war. Burkitt, der als Abfassungszeit des Diatessarons die Zeit um 170 ansetzt[5], sagt darüber: If the *Evangelion da-Mepharreshe* preceded the Syriac Diatessaron, then it cannot be dated later than the middle of the second century. But if the Diatessaron preceded the *Evangelion da-Mepharreshe,* it will not be very easy to prove

[1] Vgl. F. Baethgen, Evangelienfragmente, Leipzig 1885, 62 ff; Burkitt, Ev. da-Meph. II 180 ff.

[2] Codex Fuldensis, ed. E. Ranke, Marb. et Lips. 1868. — Vgl. H. J. Vogels, Die Harmonistik im Evangelientext des Codex Cantabrigiensis, Leipzig 1910, 55[4].

[3] Tatians Diatessaron 300.

[4] Der Text des von A. Ciasca herausgegebenen arabischen Diatessarons (Forschungen zur Geschichte des neutest. Kanons IV, 1891, 227 ff).

[5] Tatsächlich wird es um die Mitte des 2. Jahrh. anzusetzen sein, da Justin sowohl in der ersten Apologie wie im Dialog mit dem Text des Diatessarons sehr vertraut zu sein scheint. Vgl. darüber einstweilen E. Lippelt, Quae fuerint Iustini Martyris Ἀπομνημονεύματα quaque ratione cum forma evangeliorum Syro-Latina cohaeserint (Dissertationes philologicae Halenses XV 1); Halle 1901, 97 f.

that any Syriac version of the Four Gospels existed before the third century [1].

Aber bereits F. Baethgen hat in den einleitenden Untersuchungen, die er seiner Rekonstruktion des Curetonianus beigab, nach meiner Meinung alles Wesentliche richtig gesehen. Das glaube ich um so nachdrücklicher betonen zu müssen, als ich die Rekonstruktion selbst für verfehlt halte. B. hat dieses harte Urteil über seinen Vorgänger J. R. Crowfoot [2] gefällt. Aber muß nicht von seiner eignen Arbeit das nämliche gelten? Hat es eine derartige griechische Evangelienhandschrift, wie B. sie rekonstruiert, oder auch nur eine ähnliche, jemals gegeben? B. war an die Wiederherstellung der griechischen Vorlage gegangen in der Voraussetzung, einen Text zu finden, der älter wäre als Tatian. Das Schicksal dieser Voraussetzung mag uns B. mit seinen eignen Worten erzählen. „Das Ergebniß meiner Untersuchung war in gewisser Weise eine Enttäuschung, gegen die ich mich lange gesträubt habe; aber je eingehender ich mich mit dem Texte beschäftigte, desto mehr befestigte sich mir die Überzeugung, daß die auffallenden Erscheinungen in Sc sich nur unter der Voraussetzung erklären, daß das ursprüngliche Evangelium in der syrischen Kirche die Harmonie Tatian's war und daß der erste Übersetzer der getrennten Evangelien (Sc) sich bei seiner Arbeit, soweit es ging, möglichst eng an diese Harmonie anschloß. Der Beweis dafür, daß die Geschichte der Evangelienübersetzung bei den Syrern diesen Gang genommen hat und nicht den von Zahn vorausgesetzten von Sc zu T einerseits, und unabhängig davon von Sc zu P anderseits, liegt darin, daß Sc noch jetzt in hervorragendem Maaße die charakteristischen Eigentümlichkeiten von

[1] Ev. da-Meph. II 173.

[2] Fragmenta evangelica, quae ex antiqua recensione versionis syriacae Novi Testamenti (Peschito dictae) a Gul. Curetono vulgata sunt, graece reddita textuique syriaco editionis Schaafianae et graeco Scholzianae fideliter collata. Pars prima. Matthaei cap. I 1—VIII 22 et X 32—XXIII 25. Marci cap. XVI 17—20. London 1870. Observations 1872. (Zitiert nach F. Baethgen, Evangelienfragmente: Der griechische Text des Curetonschen Syrers wiederhergestellt, Leipzig 1885, 2).

T aufweist, welche bei der Umarbeitung der Harmonie zu der Übersetzung der getrennten Evangelien nicht ganz verwischt werden konnten. Will man diese weiterhin nachzuweisenden Eigentümlichkeiten auf Rechnung eines vor Tatian lebenden Übersetzers schreiben, so ist dieser Übersetzer ein Tatian vor Tatian gewesen.“ [1]

Als Gründe für die Priorität des Tatianschen Diatessarons führt Baethgen folgende fünf auf: 1. Die überraschend große Zahl von harmonisirenden Lesarten, welche sich bei Sc finden, und welche sich als Überreste aus der Harmonie zu erkennen geben. 2. Die zahlreichen Verkürzungen bei Sc, welche ebenso zu erklären sind. 3. Die spezifisch alexandrinischen Lesarten bei Sc, welche für dessen Abfassung auf ein späteres Alter als das 2. Jahrhundert hinweisen. 4. Die große Freiheit in der Übersetzung des Sc, welche sich mehrfach als Paraphrase charakterisiert und als ein Residuum von Tatian's Epanorthose zu erkennen gibt. 5. Der dogmatische Charakter von Sc [2]. Die Gründe waren durchschlagend genug, um Zahn, mit dem sich Baethgen auseinandersetzte, zu überzeugen. Um so verwunderlicher war es eigentlich, daß B. trotz dieser Erkenntnis des Charakters des Curetonianus eine Rekonstruktion gewagt und darauf verzichtet hat, das harmonistische, m. a. W. das Tatianische Element, das der Text barg, herauszuheben. Diese Arbeit hätte ihm sicherlich gezeigt, daß eine Rekonstruktion des griechischen Textes, der C zu Grunde liegt, unmöglich war, ihm aber auch zweifellos wichtige neue Erkenntnisse bezüglich des sog. ‚Western Text‘ vermittelt.

Aber wie dem auch sei, B. hat jedenfalls mit seiner These von der Priorität Tatians nicht allgemeine Zustimmung gefunden. C. Holzhey [3] hält S für vortatianisch und läßt für C die Frage offen, A. Hjelt [4] stimmt Baethgen bezüglich des

[1] Baethgen, Evangelienfragmente 59f.

[2] Ebd. 72 ff.

[3] Der neuentdeckte Codex Syrus Sinaiticus, München 1896, 36 ff.

[4] Die altsyrische Evangelienübersetzung und Tatians Diatessaron, Leipzig 1901, 107 ff.

Curetonianus zu, glaubt aber wenigstens S als vortatianisch beweisen zu können. Wieder eine andere Lösung schlägt H. Greßmann[1] vor, wenn er die Reihenfolge Syrus vetus — Tatian — Sin-Cur — Peš aufstellt. Noch A. S. Lewis[2] scheint mit der Erwägung, daß die syrische Kirche sich nicht bis zum Ende des 2. oder Anfang des 3. Jahrh. mit einem Diatessaron begnügt haben werde, die Sache für erledigt zu halten, und ihr Rezensent E. Nestle[3] bemerkt dazu: „Zweifellos entschieden ist die Frage ja immer noch nicht."

Inzwischen ist die Sache in ein ganz neues Stadium eingetreten durch den Nachweis, daß der doppelsprachige (griechisch-lateinische) Codex Cantabrigiensis, der Hauptvertreter des sog. „Western Text" unter dem Einfluß eines griechischen Diatessarons seine eigentümliche Fassung erhalten hat[4]. Die nahe Verwandtschaft zwischen D (bzw. der Vetus Latina) und dem Evangelion da-Mepharreschê war niemand, der sich mit den altsyrischen Evangelien eingehender beschäftigt hatte, entgangen. Besonders Baethgen, der allerdings nur C kannte, weist mit Nachdruck darauf hin: „Wie häufig die Sigle D in meinem Variantenverzeichniß vorkömmt, sah ich deutlich daraus, daß der Druckerei diese Type schließlich ausging."[5] Aber diese Verwandtschaft besteht offenbar auch zwischen S und D[6].

Und sofort erhob sich hier die Frage: Sollte es im Licht der Erkenntnis des wahren Textcharakters von D nicht auch möglich sein, Klarheit in die Geschichte der ältesten syrischen Bibel zu bringen? Auf diese Frage versucht das vorliegende Heft die Antwort zu geben.

Der Grund dafür, weshalb ich es in seiner Anlage der früheren Arbeit über den Cantabrigiensis ganz parallel laufen

[1] Studien zum syrischen Tetraevangelium (Zeitschr. f. d. ntl. Wissenschaft 1905, 135—152).

[2] The Old Syriac Gospels or Evangelion da-Mepharreshê, pref. p. IV ff.

[3] Theol. Literaturbl. 1910, 537.

[4] H. J. Vogels, Die Harmonistik im Evangelientext des Codex Cantabrigiensis. Leipzig 1910.

[5] Evangelienfragmente 78[1].

[6] Vgl. etwa Holzhey 34 ff, ferner Apparat und Appendix III bei Lewis.

lasse, liegt auf der Hand: so tritt die Verwandtschaft der Texte am klarsten heraus.

Für das Evangelion da-Mepharreschê legte ich die beiden oben schon genannten Ausgaben von Burkitt und Lewis zu Grunde, für die in § 3 häufig, in § 4 regelmäßig verglichene Peschittho die wohlfeile Ausgabe der Britischen Bibelgesellschaft (The fourfold holy Gospel Tetraeuangelium Sanctum. London 1905), die einen genauen Stereotypabdruck der neuen Peschitthoausgabe von Ph. E. Pusey und G. H. Gwilliam[1] bietet, habe aber wiederholt auch diese letztere Ausgabe sowie die ältere von J. Leusden und C. Schaaf[2] (bei Tischendorf = syr^{sch}) eingesehen[3]. Bezüglich des griechischen Textes habe ich mich an die Ausgabe von E. Nestle[4] gehalten, unter steter Berücksichtigung der drei Editionen, auf denen dieser Text ruht, und des reichen Apparates, den Tischendorf in der Ed. VIII crit. mai. gesammelt hat.

Es lag mir daran, zu zeigen, wie man aus den Erscheinungen im Evangelion da-Mepharreschê selbst den Nachweis erbringen kann, daß kein anderer als Tatian der syrischen Kirche das Evangelium geschenkt hat, und zwar als Diatessaron, daß C und S beide nachtatianisch sind[5], wobei C als der ältere, von Tatianismen am meisten durchsetzte, S als der jüngere, von Tatian mehr befreite erscheinen wird. Darum

[1] Tetraeuangelium Sanctum iuxta simplicem Syrorum versionem ad fidem codicum, Massorae, editionum denuo recognitum, lectionum supellectilem quam conquisiverat Ph. E. Pusey . . . auxit, digessit, edidit G. H. Gwilliam. Oxonii 1901.

[2] Novum Domini Nostri Jesu Christi Testamentum Syriacum cum versione Latina, cura et studio J. Leusden et C. Schaaf editum. Lugd. Bat. 1709.

[3] Auch die späteren syrischen Übersetzungen, das Evangeliarium Hierosolymitanum sowie die Harclensis wurden häufig nachgeschlagen, aber selten zitiert, weil sie besondere Untersuchungen erfordern.

[4] Novum Testamentum Graece ^{8}. Stuttgart 1910.

[5] So auch Burkitt, Ev. da-Meph. II 173 und Herm. von Soden, Die Schriften des NT in ihrer ältesten erreichbaren Textgestalt I 1582ff.

habe ich geglaubt auf die Ephrem- und Aphraateszitate, deren Unsicherheit und Lückenhaftigkeit ein Urteil doch eher erschwert als erleichtert hätten, verzichten zu sollen und mich mit gelegentlichen Hinweisen auf den arabischen Tatian[1], in einigen wenigen Fällen auch auf den Fuldensis begnügt.

[1] Ich benutzte neben Ciasca die treffliche Übersetzung von H. W. Hogg, The Diatessaron of Tatian *in* Ante-Nicene Christian Library, Add. Vol., Edinburgh 1903. - Regelmäßig wurde Tat^{arab} nur in § 3 verglichen.

§ 1.

Harmonistik in sachlichen Differenzen.

Eine Untersuchung der Frage, wie das Evangelion da-Mepharreshe auch zu jenen Lesarten stellt, in denen der Codex Cantabrigiensis sachliche Differenzen harmonisiert, zeigt uns sofort eine ganz auffällige Übereinstimmung der Texte. Harmonistik S. 8—11 werden 15 solcher Stellen im Cantabrigiensis besprochen; darunter sind 10, in denen C und S, bzw. C oder S ebenso lesen. Dazu sind einige andere Stellen angeführt, wo der Altsyrer harmonistische Korrektur aufweist, die sich im Bezatext nicht findet[1].

1. Mt D a k läßt S(C) den Vers Mt 9, 34: οι δε φαρισαιοι ελεγον· εν τω αρχοντι των δαιμονιων εκβαλλει τα δαιμονια ausfallen. Die gleiche Anklage der Pharisäer begegnet uns später im Evangelium noch einmal (Mt 12, 24 = Mk 3, 22 = Lk 11, 15). Daß Tatian es war, der dieselbe Beschuldigung nicht zweimal in sein Diatessaron aufnehmen wollte, zeigt Tat^{arab}, der c. 12 in dem Abschnitt Mt 9, 26—36 den Vers 34 tilgt.

2. Durch die Fassung λαλουντος δε αυτου statt ετι αυτου λαλουντος beseitigt D, wie Harmonistik S. 8 ausgeführt wird, in Mt 12, 46 eine Differenz zwischen dem Mt-Evangelium und den beiden andern Synoptikern. C (

[1] C und S werden stets zusammen angeführt. Erscheint einer der beiden Buchstaben in runden Klammern, so bedeutet dies, daß der betreffende Text fehlt oder unleserlich ist; eckige Klammern zeigen an, daß der Text die zitierte Lesart nicht enthält; gewöhnlich geht er in diesem Fall mit Nestles Text. — Wo auch das Syrische regelos ins Griechische transkribieren ließ, habe ich es getan, um die Textvergleichung zu erleichtern; es sei aber ausdrücklich darauf hingewiesen, daß dies Transkription, nicht Rekonstruktion sein will.

ﻟﻮﻉ ﻭﻠﻌﺒﻮ ﻋﻢ) und S (ﻭﻠﻌﺒﻮ ﻋﻢ ﻣﻦ) setzen den gleichen Text voraus wie D. Für die Lesung λαλουντος δε αυτου führt Tischendorf außerdem noch als Zeugen an: LZ 2. ff^{1} syr^{sch} Or^{3,480} (ff^{1} Or om δε).

3. Mt 13,1 läßt D mit der Vetus Latina (a b d e ff^{1,2} g^{1} k) die Worte εκ της οικιας fallen. Harmonistik S. 8 versuchte ich zu begründen, daß die Worte aus harmonistischem Interesse (vgl. Lk 8,4 ff) gestrichen worden sind. In C findet sich das ﻫﺬﺍ ﻫﻮ an seiner Stelle, in S fehlt es.

4. Mt 27,28 gleicht D durch die Lesung και ενδυσαντες αυτον ειματιον πορφυρουν και χλαμυδαν κοκκινην περιεθηκαν statt και εκδυσαντες αυτον χλαμυδα κοκκινην περιεθηκαν eine Differenz zwischen Mt und Mk (15,17) bzw. Jo (19,2) aus (vgl. Harmonistik S. 9). Auch S(C) kombiniert das ιματιον πορφυρουν mit der χλαμυς κοκκινη durch die Lesung: ﻟﺒﺴﻮﻩ ﻟﻠﻤﻠﻚ ﺍﻟﺮﺟﻮﺍﻧﻲ ﻭﺍﻟﺒﺴﻮﻩ ﻟﻪ ﺍﻟﺮﺩﺍﺀ. BD 157. a b e ff^{2} q om εκδυσαντες αυτον; D 157. a b c ff^{2} h g at mm (q Or^{int}) post αυτον add ειματιον (ιμ.) πορφυρουν και (Or^{int} *et induerunt eum chlam. coccin. et purpuram circumdederunt ei*, q *et induerunt eu clamidem coccineam circumdederunt eum et purpurem*).

5. Harmonistik S. 9 wurde dargelegt, daß D durch die Omission des Wortes δις in Mk 14,30 den Text dieses Evangeliums mit den beiden andern Synoptikern (Mt 26,34 und Lk 22,34) und Jo 13,38 in Einklang bringt. Mk spricht von einer dreimaligen Verleugnung Petri vor dem „zweiten" Hahnenschrei, die übrigen Evangelisten von einer dreimaligen Verleugnung vor „dem" Hahnenschrei. Das Evangelion da-Mepharreshé weist eine andere Art auf, diese Differenz zu beseitigen. Mt 26,34 und Mk 14,30 übersetzt S(C) einfach den griechischen Text; aber Lk 22,34 addiert C (nicht auch S) nach σημερον noch ﻗﺒﻞ ﺩﻱ ﻳﺼﻴﺢ ﺩﻳﻜﻮ = δις. Ebenso liest S(C) Jo 13,38 statt αμην αμην λεγω σοι, ου μη αλεκτωρ φωνηση εως ου απαρνηση με τρις: αμην λεγω σοι, οτι πριν φωνησαι αλεκτορα δις, τρις απαρνησει με. Vgl. dazu Tat^{arab}: *verily, verily, I say unto thee, Thou shalt to-day, during this night, before the cock crow twice three times deny me, that thou knowest me not.*

6. Mk 15, 24 konformiert D durch die Streichung der Worte τις τι αρη den Mk-Text dem der beiden andern Synoptiker (Mt 27, 35 und Lk 23, 34) und gleicht eine Differenz mit Jo 19, 23 24 aus (vgl. Harmonistik S. 9). Auch in S(C) fallen diese Worte, desgleichen in 157. Z^{scr}ff^{2}k n. Vgl. Tat^{arab} c. 51 (nach Jo 19, 24).

7. Lk 7, 7 tilgt D mit 63. 240. 244. abceff^{2}lr^1 die Worte διο ουδε εμαυτον ηξιωσα προς σε ελθειν, um die Darstellung der des Mt-Evangeliums (8, 5) anzunähern (vgl. Harmonistik S. 10). Die gleiche Omission weist S(C) auf. Vgl. Tat^{arab} c. 11.

8. Lk 3, 23—38 bietet der Cantabrigiensis eine aus Mt und Lk kombinierte Stammtafel, die an zwei Stellen Lücken nach dem AT ausfüllt. Daß auch das Evangelion da-Mepharreschê einmal dieselbe Vorlage gehabt hat, beweist die Addition der drei Glieder Ochozias, Joas und Amasias zwischen den Namen Joram und Ozias, die sich in C (nicht in S) bei Mt 1, 8 findet. In aufsteigender Reihenfolge enthält die Stammtafel des Cantabrigiensis diese Glieder. Die gleiche Addition weisen auf: aeth Aphraates $Epiph^{bis}$. Vgl. Harmonistik S. 9 und Alttestamentliches im Codex Bezae, Biblische Zeitschrift 1911, 153 f und die dort angegebene Literatur.

9. Lk 8, 49 wird von D statt ερχεται τις der Plural ερχονται gelesen, da nach Mk 5, 35 mehrere Leute vom Synagogenvorsteher kommen (vgl. Harmonistik S. 11). Diese Textänderung, die sonst nur noch durch E* und c bezeugt ist, findet sich auch in CS.

10. Lk 9, 37 schreibt D (mit abeff^{2}l [vgl. f sah]) δια της ημερας statt τη εξης ημερα, um die Verklärung Jesu auf dem Berge und die Heilung des besessenen Knaben auf denselben Tag zu bekommen, wie Mt 17, 14 und Mk 9, 14 es darstellen (vgl. Harmonistik S. 11). Ganz ähnlich lesen hier C ܘܒܗܘ ܝܘܡܐ ܬܘܒ = και εν τη ημερα παλιν und S ܘܒܗܘ ܝܘܡܐ = και εν τη ημερα; beide om τη εξης.

11. Der Vers Lk 23, 45 ist bei D in zwei Hälften geteilt, um die Darstellung des dritten Evangeliums mit der der beiden andern Synoptiker (Mt 27, 51 und Mk 15, 38) auszugleichen

(vgl. Harmonistik S 11). Das Evangelion da-Mepharreshé (CS) teilt nicht in dieser Weise, scheint aber mit ܘܥܡ ܠܥܠܡ die Lesung des Cantabrigiensis εσκοτισθη δε ο ηλιος statt του ηλιου εκλιποντος, und mit ـــڡڵـ die Lesung και εσχισθη statt εσχισθη δε zu unterstützen.

12. In der Erzählung von den bösen Winzern läßt Lk 20, 16 Jesus die Worte sagen: ελευσεται και απολεσει τους γεωργους τουτους, ebenso auch Mk 12, 9. Bei Mt 21, 41 erscheinen diese Worte als Antwort der gefragten Hohenpriester und Volksältesten, die sich selbst das Urteil sprechen: λεγουσιν (scil. οι αρχιερεις και οι πρεσβυτεροι του λαου) αυτω· κακους κακως απολεσει αυτους. In Lk 20, 16 (nicht in Mk 12, 9) beseitigt S die Differenz dadurch, daß er statt ελευσεται και απολεσει τους γεωργους übersetzt: ܐܡܪ ܠܗ ܢܥܒܕ ܒܝܫܐ — λεγουσιν· απολεσει τους γεωργους. C bietet eine Übersetzung des griechischen Textes. Aber auch der Mk-Text ist in S(C) dem ersten Evangelium konformiert: Statt τι ποιησει ο κυριος του αμπελωνος; ελευσεται και liest er: οταν ελθη ο κυριος του αμπελωνος, τι ποιησει.

13. Lk 23, 36 lassen CS die Worte οξος προσφεροντες αυτω fallen, da nach Jo 19, 29 (vgl. auch Mt 27, 34 und Mk 15, 23) die Soldaten unmittelbar vor dem Tod Jesu den Essig bringen. Das arabische Diatessaron enthält c. 51 (in der Mitte) den Bericht über den Myrrhenwein, den die Soldaten vor der Kreuzigung reichen wollten nach Mk 15, 23, gegen Ende des Kapitels die Verse Lk 23, 36 37, dabei auch die Worte *and brought him vinegar*, erzählt dann aber auch noch zu Beginn des folgenden Kapitels von dem Essig nach Jo 19, 29. Das ist schwerlich das Ursprüngliche.

14. Jo 12, 14 lautet in S(C) ܘܐܫܟܚ ܝܫܘܥ ܥܠ ܚܡܪܐ ܘܐܬܒ ܥܠ ܗܘ ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ ܒܟܬܒ ܕܙܟܪܝܐ ..Jesus aber ritt auf einem Esel, wie geschrieben ist in Zacharias, dem Propheten", während der griechische Text lautet: ευρων δε ο ιησους οναριον εκαθισεν επ αυτο, καθως εστιν γεγραμμενον. Schon die Addition des Namens Zacharias verrät hier die Hand Tatians, der die alttestamentlichen Zitate im NT für sein Diatessaron vielfach verifiziert und dem Text

des AT nach Möglichkeit angepaßt hat (vgl. Alttestamentliches im Codex Bezae, Biblische Zeitschrift 1911, 149 ff und Herm. von Soden, Die Schriften des NT in ihrer ältesten erreichbaren Textgestalt 2119). In einem Diatessaron, in dem die Erzählung der Synoptiker über das Finden der Eselin (und des Füllens) vorherging, mußte natürlich das ευρων zu Beginn des Verses Jo 12, 14 fallen.

§ 2.

Harmonistik in Übergängen.

Über die Bedeutung dieser Art von Harmonistik verweise ich auf das früher (Harmonistik im Evangelientext des Codex Cantabrigiensis S. 12 f) Gesagte und gehe sofort zu einem Vergleich zwischen D und CS über. Er wird uns schnell darüber belehren, daß sich hier die gleiche Erscheinung, wie die im vorigen Paragraphen festgestellte, wiederholt.

Für **Mt** wurden (Harmonistik S. 13) 15 Stellen aufgezählt, wo bei D solche Harmonistik in Übergängen angetroffen wird. In folgenden 10 Fällen hat das Evangelion da-Mepharreschê mit D die gleiche Lesart:[1]

Mt 4, 18 ~ S[C] παραγων l. περιπατων (aus Mk 1, 16)
12, 14 ~ CS και εξελθοντες l. εξελθοντες δε (nach Mk 3, 6)
12, 46 ~ CS λαλουντος δε αυτου, om ετι l. ετι αυτου λαλουντος (nach Mk 3, 31 und Lk 8, 19; vgl. oben S. 10).
15, 1 ~ CS προς αυτον (C add.: τον ιησουν) l. τω ιησου (nach Mk 7, 1)
15, 28 om CS ο ιησους (wie Mk 7, 29)
17, 24 + CS και ante ελθοντων (nach Mk 9, 33: και ηλθον)
20, 17 ~ CS και αναβαινων l. μελλων δε αναβαινειν (nach Mk 10, 32: ησαν δε εν τη οδω αναβαινοντες)
21, 18 ~ C(S) ~ παραγων l. επαναγαγων (nach Mk 11, 20: παραπορευομενοι)

[1] Die im folgenden angewandten Zeichen bedeuten: + = addit (addunt), om = omittit (omittunt), ~ = mutat (mutant), > = invertit (invertunt).

Mt 26,47 om S(C) και ante ετι (wie Lk 22,47)

27,58 ~ S(C) προσηλθεν τω πειλατω και ητησατο l. προσελθων τω πειλατω ητησατο (nach Mk 15,43).

Wahrscheinlich ist weiter dazu zu rechnen Mt 27,41 S(C) ~ λεγοντες (ܘܐܡܪܝܢ) l. ελεγον. Nicht ersichtlich ist im Syrischen die Lesart für Mt 16,23. Mt 17,1 beginnt C(S) mit den Worten: μετα ημερας ἑξ παραλαμβανει, weist also nicht die Addition des Cantabrigiensis (εγενετο) auf, omittiert aber auch das erste Wort des Verses και. Nicht bezeugt im Altsyrer sind die Übergänge Mt 12,10 und 14,24.

Von den 33 Stellen, die ich aus dem **Mk**-Text des Cantabrigiensis (Harmonistik S. 13 ff) angeführt habe, fehlen in S(C) 5, nämlich Mk 1,7; 2,6; 2,8; 2,15; 6,2. Es bleiben also zum Vergleich 28. Darunter finden sich 14, in denen S die Lesart des Cantabrigiensis teilt bzw. ihr nahe steht, nämlich

Mk 1,25 + S ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗ ο ιησους και λεγει αυτω l. ο ιησους (aus Lk 4,35) D λεγων l. ο ιησους

1,29 ~ S ܘܢܦܩ ܡܢ ܟܢܘܫܬܐ ܘܐܬܐ και εξηλθεν εκ της συναγωγης και ηλθον l. και ευθυς εκ της συναγωγης εξελθοντες ηλθον (nach Lk 4,38) D εξελθων δε εκ της συναγωγης ηλθεν

1,35 om S αναστας (wie Lk 4,42)

1,39 ~ S ην l. ηλθεν (aus Lk 4,44)

6, 7 ~ S και προσκαλεσαμενος (ܘܩܪܐ) τους δωδεκα μαθητας (αυτου) απεστειλεν (ܘܫܕܪ) αυτους l. και προσκαλειται τους δωδεκα και ηρξατο αυτους αποστελλειν (aus Mt 10,1 und Lk 9,2)

6,53 ~ S διαπερασαντες ηλθον επι την γην γεννησαρ l. διαπερασαντες επι την γην ηλθον εις γεννησαρετ και προσωρμισθησαν (nach Mt 14,34) D διαπερασαντες εκειθεν ηλθον επι την γην γεννησαρ

7,24 ~ S και αναστας (ܘܩܡ) l. εκειθεν δε αναστας (nach Mt 15,21) D και αναστας εκειθεν

9,12 ~ S αποκριθεις ειπεν l. εφη (aus Mt 17,11)

10,17 + S λεγων (ܘܐܡܪ ܠܗ) post αυτον 2⁰ (aus Lk 18,18)

10,38 + S αποκριθεις ante ειπεν (aus Mt 20,22)

Mk 11, 29 + S αποκριθεις ante ειπεν (aus Mt 21, 24; vgl. Lk 20, 3)
12, 24 ~ S αποκριθεις δε ο ιησους ειπεν αυτοις l. εφη αυτοις ο ιησους (aus Mt 22, 29)
13, 5 ~ S ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ = ειπεν αυτοις ο ιησους l. ο δε ιησους ηρξατο λεγειν αυτοις (vgl. Mt 24, 4) D και αποκριθεις ο ιησους ειπεν αυτοις
14, 62 ~ S ܥܢܐ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗ = αποκριθεις ο ιησους λεγει αυτω l. ειπεν, D ο δε ιῆς αποκριθεις λεγει αυτω (αυτω aus Mt 26, 64)

In 5 weiteren Fällen (Mk 4, 1; 5, 7; 10, 20; 11, 4; 15, 24) läßt der Syrer nicht erkennen, welche Lesung seine Vorlage gewesen ist. Unbezeugt bleiben in ihm 9 Übergänge: Mk 2, 25; 3, 6; 3, 7; 7, 6; 10, 7; 11, 17; 13, 2; 14, 17; 14, 61.

Für **Lk** waren (Harmonistik S. 15 f) 11 Stellen des Cantabrigiensis namhaft gemacht, bei denen zweifellos Paralleleinwirkung stattgefunden hat. Davon fehlen 2 in CS (Lk 6. 1 und 6, 6). Von den übrigen 9 findet sich nur eine sicher in S(C), nämlich Lk 4, 33. Statt des griechischen και εν τη συναγωγη ην ανθρωπος liest hier S(C) ܘܐܝܬ ܗܘܐ ܒܗ ܒܟܢܘܫܬܗܘܢ ܓܒܪܐ = και ην εν τη συναγωγη αυτων ανθρωπος. D lautet hier: ην δε εν τη συναγωγη ανθρωπος. Zur Erklärung dieser Fassung hatte ich schon Harmonistik S. 15 auf Mk 1, 23: και ευθυς ην εν τη συναγωγη αυτων ανθρωπος hingewiesen; die Richtigkeit dieses Hinweises bestätigt das Lk 4, 33 in S aus Mk 1, 23 addierte αυτων, das D umgekehrt nicht nur in Lk, sondern auch in Mk 1, 23 omittiert. Sowohl D wie S streichen Mk 1, 23 das ευθυς.

Für 4 andere Übergänge des Bezatextes finden sich in CS wenigstens Anklänge. Lk 4, 16 liest D ναζαρεδ l. ναζαρα, S(C) bietet die Form ܢܨܪܬ; Lk 7, 1 omittiert S(C) mit D αυτου post ρηματα; Lk 11, 14 bleiben in CS die Worte και αυτο ην, die auch in D fehlen, unübersetzt; Lk 23, 1 lassen CS das αυτων post πληθος unübersetzt, D om απαν το πληθος αυτων.

Man sieht, der Übersetzer des Evangelion da-Mepharreschê hat jene charakteristischen Übergänge, wie sie sich bei D besonders häufig im Lukasevangelium finden, zwar nicht in den Text

aufgenommen, aber sicher bei seiner Arbeit diesen oder einen ähnlichen Text vor Augen gehabt.

Harmonistik S. 17f werden 9 weitere Lk-Übergänge besprochen. Die meisten derselben sind Perikopenanfänge, die wenigstens mit hoher Wahrscheinlichkeit dem griechischen Diatessaron zugewiesen werden dürfen. In 6 dieser Fälle zeigt der Text von CS eine Verwandtschaft mit dem des Cantabrigiensis, die nicht als zufällige Ähnlichkeit betrachtet werden kann. Lk 7,11 omittiert S(C) mit D εγενετο; Lk 9,37 beseitigt CS durch die Fassung εν τη ημερα l. εν τη εξης ημερα (D: δια της ημερας) eine Differenz mit den beiden andern Synoptikern (vgl. oben S. 12); Lk 10,25 streicht CS mit D ιδου; Lk 11,37 omittiert CS mit D εν δε τω λαλησαι, liest wahrscheinlich mit D εδεηθη l. ερωτα und omittiert mit D V. 38 ιδων; Lk 12,1 steht CS mit der Fassung ܒܝܢ ܗܘ ܕܣܓܝ̈ܐ ܐܠܦ̈ܝܢ der Lesung des Cantabrigiensis: πολλων δε οχλων συνπεριεχοντων näher als dem Griechischen: εν οις επισυναχθεισων των μυριαδων του οχλου; Lk 24,13 omittiert CS mit D ιδου.

In dem einzigen (Harmonistik S. 16) angeführten Übergang bei **Jo** 12,28 hat S(C) mit D die Omission von ουν und die Addition von λεγουσα gemeinsam.

Damit wäre der Vergleich der Übergänge beendet; er läßt wohl keinen Zweifel darüber, daß D und CS von derselben Evangelienharmonie, Tatians griechischem und syrischem Diatessaron, beeinflußt sind.

Außerdem seien noch folgende Übergänge hier notiert:

Mt 8, 5 ~ S[C] μετα ταυτα προσηλθεν αυτω χιλιαρχος και εδεηθη αυτου l. εισελθοντος δε αυτου εις καφαρναουμ προσηλθεν αυτω εκατονταρχος παρακαλων αυτον

9, 9 + S(C) και μετεβη εκειθεν ad init. vers. (vgl. Mk 2,13 und Lk 5,27)

12,38 ~ C[S] τοτε προσηλθον αυτω τινες των γραμματεων και φαρισαιων και ειπαν αυτω l. τοτε απεκριθησαν αυτω τινες των γραμματεων και φαρισαιων λεγοντες (vgl. Lk 11,29)

Mt 14, 32 ~ C|S| αναβαινοντος αυτου l. αναβαινοντων αυτων (nach Mk 6, 51)

17, 14 ~ CS και ελθων l. και ελθοντων, D

17, 22 ~ CS αυτων δε αναστρεφομενων l. συστρεφομενων δε αυτων, D

18, 1 ~ CS και (S om και) εν εκεινη τη ημερα l. εν εκεινη τη ωρα

22, 34 ~ CS ιδοντες l. ακουσαντες (nach Mk 12, 28: ειδως)

Mk 1, 21 ~ S και εδιδασκεν τοις σαββασιν εν τη συναγωγη l. και ευθυς τοις σαββασιν εισελθων εις την συναγωγην εδιδασκεν (vgl. Lk 4, 31)

5, 1 ~ S ηλθεν l. ηλθον (nach Mt 8, 28)

5, 21 ~ S και διαπερασαντος του τροσ εις το περαν συνηχθη l. και διαπερασαντος του τροσ εν τω πλοιω παλιν εις το περαν συνηχθη, D και διαπερασαντος του τρο εις το περαν παλιν συνηχθη

8, 22 ~ S και ερχεται l. και ερχονται

9, 14 ~ S ελθων l. και ελθοντες, D και ελθων

9, 33 ~ S ηλθεν l. ηλθον

10, 46 ~ S και ερχεται l. και ερχονται (nach Lk 18, 35), D

11, 11 ~ S εισηλθον l. εισηλθεν

11, 12 ~ S εξελθοντα l. εξελθοντων αυτων (nach Mt 21, 18), D

11, 15 ~ S και ελθων l. και ερχονται (nach Lk 19, 45; vgl. Mt 21, 12)

11, 19 ~ S εξεπορευετο l. εξεπορευοντο

12, 28 ~ S και ακουσας εις των γραμματεων οτι καλως l. και προσελθων εις των γραμματεων ακουσας αυτων συνζητουντων, ειδως οτι καλως (nach Mt 22, 34)

12, 41 ~ S εστως l. καθισας

15, 42 43 ~ S και ην εν τω σαββατω και ηλθεν l. και ηδη οψιας γενομενης, επει ην παρασκευη, ο εστιν προσαββατον, ελθων

16, 8 ~ S και ακουσασαι εξηλθον και εφυγον l. και εξελθουσαι εφυγον

Lk 4, 1 ~ S(C) και ελαβεν αυτον το πνευμα το αγιον και

εβαλεν αυτον εις την ερημον πειρασθηναι υπο του σατανα και ην εκει ημερας τεσσερακοντα l. και ηγετο εν τω πνευματι εν τη ερημω ημερας τεσσερακοντα πειραζομενος υπο του διαβολου (nach Mt 4,1 und Mk 1,13), D σατανα l. διαβολου

Lk 7,11 – S(C) και μετα τουτο επορευθησαν l. και εγενατο εν τω εξης επορευθη, D om εγενετο (vgl. oben S. 17)

8, 1 om OS εγενετο

10,25 – OS και (S om και) ταυτα ειποντος αυτου προσηλθεν νομικος τις l. και ιδου νομικος τις, D nic inc: ανεστη οε τις νομικος

11,53 54 – OS λεγοντος δε αυτου ταυτα προς αυτους, ενωπιον παντος του λαου ηρξαντο οι γραμματεις και οι φαρισαιοι δεινως εχειν και συμβαλλειν αυτω περι πλειονων ζητουντες, αφορμην τινα λαβειν αυτου ινα ευρωσιν κατηγορησαι αυτου l. κακειθεν εξελθοντος αυτου ηρξαντο οι γραμματεις και οι φαρισαιοι δεινως ενεχειν και αποστοματιζειν αυτον περι πλειονων, ενεδρευοντες αυτον θηρευσαι τι εκ του στοματος αυτου, D λεγοντι δε ταυτα προς αυτους, ενωπιον παντος του λαου ηρξαντο οι φαρισαιοι και οι νομικοι δεινως εχειν και συμβαλλειν αυτω περι πλειονων ζητουντες αφορμην τινα λαβειν αυτου ινα ευρωσιν κατηγορησαι αυτου

13,22 23 – OS και διεπορευετο κατα κωμας και πολεις διδασκων, και πορειαν ποιουμενος εις ιερουσαλημ ειπεν ανηρ (C om ανηρ) τις προτων αυτον και λεγων αυτω (C om αυτω) l. και διεπορευετο κατα πολεις και κωμας διδασκων και πορειαν ποιουμενος εις ιερουσαλημ. ειπεν δε τις αυτω, D ιερουσαλημ l. ιεροσολυμα

14, 1 – OS και εισελθοντος αυτου εις οικον τινος των αρχοντων των φαρισαιων φαγειν αρτον εν τη ημερα του σαββατου ησαν παρατηρουμενοι αυτον τι ποιησῃ. και ανθρωπος l. και εγενατο εν τω ελθειν αυτον εις οικον τινος των αρχοντων των φαρισαιων σαββατω φαγειν αρτον, και αυτοι ησαν παρατηρουμενοι αυτον. και ιδου ανθρωπος, D εισελθειν l. ελθειν

Lk 19,28 29 ~ CS και ταυτα ειπωντος αυτου επορευοντο εκειθεν. και αναβαινων εις ιερουσαλημ (m.) ηλθεν εις βηθφαγη l. και ειπων ταυτα επορευετο εμπροσθεν αναβαινων εις ιερουσολυμα. και εγενετο ως ηγγισεν εις βηθφαγη, D nic: και ειπων ταυτα επορευετο αναβαινων δε εις ιερουσαλημ και εγενετο ως ηγγισεν εις βηθφαγη

24,13 ~ CS και εφανη δυσιν εξ αυτων εν αυτη τη ημερα πορευομενοις l. και ιδου δυο εξ αυτων εν αυτη τη ημερα ησαν πορευομενοι, D nic: ησαν δε δυο πορευομενοι εξ αυτων εν αυτη τη ημερα

Jo 6,15 ~ S και ελογιζοντο αρπαζειν αυτον ινα ποιησωσιν αυτον βασιλεα· ο δε ιησους εγνω και αποταξαμενος αυτοις ανεβη εις το ορος, C γνους ουν ο ιησους οτι θελουσιν αρπαζειν αυτον ινα ποιησωσιν αυτον βασιλεα αποταξαμενος αυτοις φευγει παλιν εις το ορος l. ιησους ουν γνους οτι μελλουσιν ερχεσθαι και αρπαζειν αυτον ινα ποιησωσιν βασιλεα ανεχωρησεν παλιν εις το ορος (nach Mt 14,23 und Mk 6,46), D add αυτον post ποιησωσιν

12,12 ~ S(C) και τη επαυριον εξηλθεν και ηλθεν εις το ορος των ελαιων και οι οχλοι πολλοι οι ελθοντες εις την εορτην ακουσαντες οτι ερχεται ιησους εις ιερουσαλημ l. τη επαυριον ο οχλος πολυς ο ελθων εις την εορτην, ακουσαντες οτι ερχεται ιησους εις ιερουσολυμα (vgl. Mt 21,1; Mk 11,1 und Lk 19,29), D ιερουσαλημ l. ιερουσολυμα.

Die nähere oder entferntere Verwandtschaft dieser Stellen mit dem Cantabrigiensis sowie der öfter konstatierte Parallel-einfluß zeigen zur Genüge, daß solche Stellen nicht als Freiheiten des Übersetzers der altsyrischen Evangelienübersetzung gedeutet werden dürfen, sondern Reste des Diatessarons darstellen, das dem Übersetzer des Evangelion da-Mepharreshê bei seiner Arbeit stets zur Hand war.

§ 3.

Parallele Varianten.

Parallele Varianten nenne ich Lesarten eines der vier Evangelien, die offenbar nicht in den Text gehören, aber an einer Parallelstelle, wo sie ebensowenig heimatberechtigt sind, wieder auftauchen. Im Bezatext konnten (Harmonistik S. 22ff) im ganzen 152 solcher Stellen bezeichnet werden. Von diesen erscheint etwa ein Dritteil auch im Altsyrer als Parallele Variante (vgl. etwa Par. Var. in D Nr 6 11 13 14 19 usw.), für ein weiteres starkes Dritteil scheidet der Syrer als Zeuge aus, da die betr. Lesart aus ihm nicht ersehen werden kann (vgl. etwa Par. Var. in D Nr 9 10 15 17 20 21 22 usw.), für das letzte schwächere Dritteil ist die Parallele Variante entweder nur an einer der beiden Stellen im Altsyrer vertreten oder dort gänzlich unbezeugt.

Im folgenden sind diese Parallelvarianten in der Weise zusammengestellt, daß hinter die Stellenangabe der beiden Parallelen zum Vergleich zunächst der Nestlesche Text eingeklammert wird. Dabei sind die Ausgaben von Westcott-Hort, Weiß und Tischendorf stets berücksichtigt worden. Danach wird die Lesung des Evangelion da-Mepharreshé, gewöhnlich in griechischer Transkription, angegeben, wobei das gemeinsam von Nestles Text Abweichende durch Sperrdruck hervorgehoben ist.

Nur wenige Parallelvarianten sind da, die lediglich in der syrischen Überlieferung sich finden. Um einen Einblick zu gewähren, in welchem Maße das Diatessaron — alle diese Parallelvarianten sind Diatessaronlesarten — unsere Evangelienüberlieferung beeinflußt hat, ist ein Apparat beigegeben, bei dessen Zusammenstellung ich bestrebt war, ein möglichst vollständiges Bild zu bieten. Seine Übersichtlichkeit mußte notwendig darunter leiden, daß er ganz verschiedenen Quellen, namentlich Sabatier[1], Bian-

[1] P. Sabatier, Bibliorum sacrorum latinae versiones antiquae seu vetus Italica, tom. III, Paris 1751.

chini[1], Tischendorf[2], Wordsworth-White[3] und Lewis[4] entnommen wurde; damit mag man es auch entschuldigen, daß im Apparat die Peschittho einmal mit syr^{sch} (so Tischendorf), dann mit Pesch. (so schrieb ich selbst, um Verwechslungen vorzubeugen) bezeichnet ist, u. a. mehr. An allen wichtigeren Stellen habe ich die Ausgaben, soweit sie erreichbar waren, nachgeschlagen[5].

Besondere Aufmerksamkeit wurde der Vetus Latina zugewandt. Ohne daß hier die Frage eines altlateinischen Diatessarons aufgerollt werden soll, meine ich, daß doch der Apparat bezüglich eines solchen zu denken gibt. Jene Tatianismen, die als Parallelvarianten im Evangelion da-Mepharreschê erscheinen, sind nicht nur in die Vetus Latina, sondern vielfach auch in die Vulgataüberlieferung eingedrungen, besonders in die Gruppe der irischen Vulgatahandschriften (DELQR), vgl. etwa Par. Var. Nr 2 4 16 40 60 84 86 231 233 u. a.

Das arabische Diatessaron wurde nach der Übersetzung von H. W. Hogg für alle Stellen verglichen, und wenn es die in Rede stehende Lesart bezeugte, hinzugefügt.

1. Mt 1, 3 und Lk 3, 33 (εσρώμ, W-H in Lk: εσρων)[6]. In Mt CS ܚܨܪܘܢ; εσρωμ] c (g^1 pri loc) k (sed *efron* bis) vg^{ed}

[1] I. Blanchini Evangeliarium quadruplex latinae versionis antiquae seu veteris Italicae. Tom. I II, Romae 1749.

[2] C. Tischendorf, Novum Testamentum Graece. Ed. octava critica maior, vol. I, Lipsiae 1869.

[3] J. Wordsworth et H. J. White, Novum Testamentum D. N. I. Chr. latine secundum editionem sancti Hieronymi. Pars prior, Oxonii 1889—1898.

[4] A. S. Lewis, The old Syriac Gospels or Evangelion da-Mepharreshê, London 1910.

[5] Da das Verhältnis der Peschittho zum Evangelion da-Mepharreschê durch die Untersuchungen des letzten Paragraphen hinreichend klargestellt wird, so habe ich in diesem Abschnitt darauf verzichtet, die Peschittho regelmäßig zu verzeichnen. — Um den Apparat nicht übermäßig zu belasten, habe ich auch davon Abstand genommen, die Gegenprobe anzugeben, zumal dieselbe bei Tischendorf mit leichter Mühe zu finden ist.

[6] W-H = B. F. Westcott and F. J. A. Hort, The New Testament in the original Greek, London 1898. Ti = C. Tischendorf, Novum Testamentum Graece. Ed. VIII. crit. mai., Lipsiae 1869.

esron. In Lk S(C) ܐܣܪܘܢ, εσρωμ] B al vix mu (sed vide Scriv) b d vg^{ed} tol εσρων.

2. Mt 3,3 und Lk 3,4 (την οδον κυριου). In Mt CS την οδον τω κυριω; κυριου] Vulgatahs E* *domino.* In Mk 1,3 (CS hiant) graec. κυριου] a c *domino.* In Lk CS την οδον τω κυριω; κυριου] a *domino.* In Jo 1,23 graec. κυριου; C(S) τω κυριω, Auct. l. de promiss. *domino.*

3. Mt 3,3 und Lk 3,4 (ευθειας ποιειτε). In Mt C(S om: ευθειας ποιειτε τας τριβους τω θεω ημων) και ευθειας ποιειτε. In Lk CS ebenso. Tat^{arab} *and make straight.*

4. Mt 3,3 und Lk 3,4 (τας τριβους αυτου). In Mt C(S om; vgl. die vorhergehende parallele Variante) τας τριβους τω θεω ημων. αυτου] b Cyr$^{ioh\ 244}$ Ir^{int} *dei nostri*; in Lk CS τας τριβους τω θεω ημων. αυτου] D^{gr} υμων, syr^{sch} pers^{p} *deo nostro*; vgl. Ir$^{int\ 184}$. In Mk 1,3 (CS hiant) D^{gr} 34^{mg} του θεου υμων, a b c f ff^{2} g^{2} t *dei nostri*, ebenso die Vulgatahss EM. In Jo 1,23 e add: *rectas facite semitas dei nostri.* Zur Stelle vgl. Vogels, Alttestamentliches im Codex Bezae, Bibl. Zeitschr. 1911, 151. Tat^{arab} *paths for our God.*

5. Mt 3,9 und Lk 3,8 (λεγειν εν εαυτοις). In Mt S λεγειν, om εν εαυτοις, ebenso Aphraates; C add εν εαυτοις. λεγειν εν εαυτοις] Chr$^{mo\ 6}$ om εν εαυτοις; c Hilar *nolite proferre vos dicentes*; b g$^{1.2}$ f q Lucif. Cal *nolite praeferre vos dicentes.* In Lk CS λεγειν, om εν εαυτοις. εν εαυτοις] D^{gr*} αυτοις, omisso εν, L εν αυτοις, it^{pler} (non item f q) vg arm (aeth non exprim εν) Or$^{4,\ 272}$ Amb$^{luc\ 2,\ 74}$ om.

6. Mt 3,9 und Lk 3,8 (πατερα). In Mt CS οτι πατερα; πατερα] Auct. op. imp. *quia patrem.* In Lk C(S om οτι) οτι πατερα; πατερα] L 33. syr^{sch} et ^{p} arm Or$^{3,\ 145}$ et $^{4,\ 272}$ praem οτι.

7. Mt 3,10 und Lk 3,9 (ηδη δε η αξινη, Lk: ηδη δε και η αξ.). In Mt CS και ιδου (oder ιδου δε) η αξινη. In Lk CS ebenso. ηδη δε και] D cop go om και, syr^{sch} arm *ecce autem* (contra syr^{p} *ecce autem et*) Or$^{int\ 3,\ 959\ ter}$ et^{960} *ecce.* Vgl. Vogels, Drei parallele Varianten im altsyrischen Evangelium, Bibl. Zeitschr. 1911, 3. Heft. Tat^{arab} *behold, the axe.*

8. Mt 3,10 und Lk 3,9 (κειται). In Mt CS Ephr ܡܛܠ; in Lk CS ebenso. Schon A. Hjelt, Die altsyrische Evangelienübersetzung und Tatians Diatessaron, Leipzig 1901, 105 ist die Übereinstimmung der beiden Stellen aufgefallen.

9. Mt 3,10 und Lk 3,9 (μη ποιουν καρπον καλον). In Mt CS καρπους καλους μη ποιουν; in Lk CS ebenso. καρπον καλον| D syr^{sch} καρπους καλους.

10. Mt 3,11 (εγω μεν υμας βαπτιζω εν υδατι) und Lk 3,16 (εγω μεν υδατι βαπτιζω υμας). In Mt C εγω δε τουτου βαπτιζω υμας εν υδατι, S ebenso, aber om τουτου. In Lk CS εγω τουτου βαπτιζω υμας εν υδατι. εγω μεν] D om μεν.

11. Mt 3,11 und Lk 3,16 (εν πνευματι αγιω και πυρι). In Mt S (C wie graec) εν πυρι και πνευματι αγιω; και πυρι| ESV al $fere^{100}$ m syr^{hr} sl Theoph Euth om. In Lk S(C) εν πυρι και πνευματι αγιω.

12. Mt 3,12 und Lk 3,17 (ου το πτυον εν τη χειρι αυτου). In Mt CS ܕܡܪܘܚܐ ܒܐܝܕܗ ܕܒܪ ܒܝܕܪ ܐ; ου το πτυον| a c f g ^{1} Hilar Vigl. Taps Fulg *hab enscentilabrum;* Iren *palam habens.* Arnob *habens palam*; b *qui habet ventilabrum*; Tert. de praescr. 3 (alludens) *palam in manu portat*; Aug. Auct. I. de prom. dimid. temp. *ferens ventilabrum.* In Lk S(C) ܕܡܪܘܚܐ ܒܐܝܕܗ ܕܒܪ ܒܝܕܪ; ου το πτυον| c *ferens ventilabrum*; a b e f l r M *habens ventilabrum.* Tat^{arab} *who taketh the fan in his hand.*

13. Mt 3,17 (και ιδου φωνη εκ των ουρανων) und Lk 3,22 (και φωνην εξ ουρανου γενεσθαι). In Mt CS και φωνη ηκουσθη εξ ουρανου; ουρανων| b add *audita est*; φωνη] Vulgatahs D add *facta est.* Auct. I. de prom. om *ecce.* In Lk S(C) και φωνη ηκουσθη εξ ουρανου; γενεσθαι| it vg *facta est.* Hilar^{bis} X* *audita est.*

14. Mt 3,17 und Lk 3,22 (ο υιος μου ο αγαπητος). In Mt CS ο υιος μου και ο αγαπητος μου, in Lk S(C) ebenso. Vgl. Burkitt, Ev. da-Meph. II 201.

15. Mt 4,8f (και δεικνυσιν αυτω πασας τας βασιλειας του κοσμου και την δοξαν αυτων και ειπεν αυτω· ταυτα σοι παντα δωσω) und Lk 4,6 (σοι δωσω την εξουσιαν ταυτην απασαν). In Mt S (C wie graec) ܘܐܡܪ ܠܗ ܟܠ ܗܠܝܢ ܐܢܐ ܢܬܠ ܠܟ ܘܟܠ ܗܠܝܢ ܫܘܠܛܢ ܕܥܠ

ܐܝܟ ܕܐܢ ܠܐ ܐܬܝ ܠܡܥܒܕ ܐܠܐ ܠܡܫܕܝ. In Lk S(C) ܐܠܐ ܕܐܢ ܠܐ ܐܬܝ ܠܡܥܒܕ ܐܠܐ ܠܡܫܕܝ ܐܝܟ ܕܐܢ ܠܐ ܐܬܝ ܠܡܥܒܕ ܐܠܐ ܠܡܫܕܝ[1].

16. Mt 4,18 (βαλλοντας αμφιβληστρον) und Mk 1,16 (αμφιβαλλοντας). In Mt CS βαλλοντας τα δικτυα αυτων; αμφιβληστρον] c i DE^{3}F^{pm}LMQRX* *retia*. In Mk S(C) βαλλοντας τα δικτυα αυτων; αμφιβαλλοντας] βαλλοντας (= ut Mt) E^{2}MΓΠ^{2} al pl arm, item D 13. 28. 69. 124. 346. al praem τα δικτυα, item *retia* (a *retias*) ac ff^{1} g$^{1.2}$ l vg syr^{pesch} arm al.

17. Mt 4,20 und Mk 1,18 (τα δικτυα). In Mt CS τα δικτυα αυτων. δικτυα] KII al a b e g^{1} h m (non ff^{1} k l vg) syr^{pesch} cop aeth add αυτων. In Mk S(C) τα δικτυα αυτων. δικτυα] AΓΔΠ unc^{v} al pler f g^{1} syr^{hr} aeth go add αυτων. Tat^{arab} *casting their nets.*

18. Mt 4,21 (και προβας εκειθεν ειδεν) und Mk 1,19 (και προβας ολιγον ειδεν). In Mt S και προσηλθεν παλιν και ειδεν (C wie graec). In Mk S(C) και περιπατων παλιν ολιγον ειδεν.

19. Mt 4,21 (εν τω πλοιω) und Mk 1,19 (εν τω πλοιω). In Mt CS: ܒܐܝܬܐ (S om ܕܐ) ܕܐ ܕܒܐܝܬܐ ܕܝ. In Mk S(C) ܕܒܐܝܬܐ ܕܝ.

20. Mt 4,24 (ποικιλαις νοσοις) und Lk 4,40 (νοσοις ποικιλαις). In Mt CS ܒܟܠ ܚܠܝܐ (*with stubborn infirmities* = mit hartnäckigen Krankheiten); in Lk S(C) ebenso. Tat^{arab} *their diseases being divers* and *malignant.*

21. Mt 5,12 (χαιρετε) und Lk 6,23 (χαιρητε). In Mt CS ομεις δε χαιρετε; in Lk S(C) ebenso. Vgl. Tat^{arab} *then rejoice.*

22. Mt 5,15 und Lk 11,33 (αλλ επι; D an beiden Stellen *αλλα επι*). In Mt CS αλλα τιθησιν αυτον επι; in Lk CS ebenso.

23. Mt 5,32 und Lk 16,18 (μοιχαται und μοιχευει). In Mt CS ܡܫܬܕܩ; in Lk S(C) ܡܫܬܕܩ ܡܫܬܕܩ.

24. Mt 5,39 und Lk 6,29 (σιαγονα). In Mt CS σιαγονα σου. σιαγονα] BD (it^{pm} vg) Eus^{dem} σιαγ. σου. EGKLMSUVΔΠ al pl c g^{1} k go al σου σιαγ. In Lk S(C) σιαγονα σου. Tat^{arab} *on thy right cheek.*

[1] Vgl. A. Hjelt, Die altsyrische Evangelienübersetzung 114 f.

25. Mt 5,39 und Lk 6,29 (και την αλλην). In Mt CS την αλλην, om και. και την αλλην] Vulgatahss TZ* om *et*. In Lk S(C) την αλλην, om και.

26. Mt 6,10 und Lk 11,2 (ελθατω). In Mt S (C om και) και ελθατω; in Lk CS ebenso. Für Mt vgl. Vulgatahs L: *et veniet*, für Mt und Lk it vg *adveniat*.

27. Mt 6,21 (οπου γαρ εστιν ο θησαυρος σου, εκει εσται και η καρδια σου; W-H [και]) und Lk 12,34 (οπου γαρ εστιν ο θησαυρος υμων, εκει και η καρδια υμων εσται). In Mt C(S) οπου γαρ ο θησαυρος υμων εσται, και (ܘ) η καρδια υμων εκει εσται. σου bis] EGKLMSUVΓΔΠ al pler syr^{utr} go al υμων bis; B om και. In Lk CS και οπου ο θησαυρος υμων εσται (S om εσται) και (C ܘܗܝ; S ܘ) η καρδια υμων εκει εσται.

28. Mt 6,22 und Lk 11,34 (ο λυχνος του σωματος). In Mt C(S) ο λυχνος γαρ του σωματος. In Lk CS ebenso.

29. Mt 6,24 und Lk 16,13 (η γαρ τον ενα). In Mt C(S) η τον ενα (ܠ ;) om γαρ. In Lk S(C) ebenso. b om γαρ. Die Peschittho liest an beiden Stellen ܐܘ ܠ ܚܕ.

30. Mt 6,29 und Lk 12,27 (ὡς ἓν τουτων). In Mt C(S) ως αυτα (ܐܝܟ ܗܠܝܢ); in Lk CS ebenso. Pesch. in Mt: ܐܦ ܗܫܐ ܕܟܠܗܝܢ, in Lk: ܐܦ ܗܫܐ ܕ ܚܕ ܡܢ.

31. Mt 6,30 und Lk 12,28 (βαλλομενον). In Mt C(S) ܕܡܫܕܝܢ ܠܚܩܠܐ. In Lk C ܕܡܫܕ ܠ ; S om ο ܕ (wie graec).

32. Mt 6,30 (ουτως αμφιεννυσιν) und Lk 12,28 (ουτως αμφιαζει). In Mt C(S) αμφιεννυσιν, om ουτως. In Lk CS ebenso. Die Peschittho addiert in beiden Fällen das ܗܫ.

33. Mt 6,30 (ου πολλω μαλλον υμας) und Lk 12,28 (ποσω μαλλον υμας). In Mt C(S) ποσω ουν υμας. ου πολλω] L ουπω, Δ ποσω, it vg *quanto*. Aug., de serm. Dom. in monte: *quanto magis ergo vos*. In Lk C (S om ουν) ποσω ουν μαλλον υμας. Tat^{arab} *how much more shall be unto you*.

34. Mt 6,32 und Lk 12,30 (οτι χρηζετε). In Mt C(S) οτι και υμεις χρηζετε. In Lk CS ebenso.

35. Mt 6,33 (την βασιλειαν) und Lk 12,31 (την βασιλειαν αυτου). In Mt C(S) την βασιλειαν του θεου. βασ.] EGKLMSUVΔΠ al pler it^{pler} vg syr^{utr} al Clem$^{992\ lib.}$ Mc^{mon} Chr al Cypr al add

του θεου. In Lk CS την βασιλειαν του θεου. βασ. αυτου] AD²QT^{woi}XΓΔΛΠ unc^{8} al omn^{vid} d it^{pl} vg syr^{utr} Clem^{232} Mcion$^{tert\ 4,\ 29}$ et $^{epiph\ 314.\ 334}$ βασιλειαν του θεου. Tat^{arab} *the kingdom of God.*

36. Mt 7,4 (και ιδου η δοκος εν τω οφθαλμω σου) und Lk 6,42 (αυτος την εν τω οφθαλμω σου δοκον ου βλεπων). In Mt C(S) οτι ιδου εν τω σω οφθαλμω η δοκος υποκειται. ιδου] a b c ff^{1} h g^{1} g^{2} k Lucif. Cal., Gildas *ecce . . . est.* In Lk S(C) και ιδου εν τω σω οφθαλμω η δοκος υποκειται. αυτος κτλ.] D a b c e ff^{2} l q aur και ιδου η δοκος εν τω σω οφθαλμω (it^{7} *in oculo tuo trabes*) υποκειται (*subiacet*, d e *est*)[1]. Vgl. Vogels, Eine interessante Lesart des Diatessarons, Bibl. Zeitschrift 1911, 54f. Nachträglich bemerke ich, daß schon F. H. Chase, The Syro-Latin Text of the Gospels, London 1895, 89f mit ganz ähnlicher Begründung bez. des υποκειται die Vermutung eines Tatianismus ausgesprochen hatte.

37. Mt 7,9 (ἤ τις εστιν εξ υμων ανθρωπος, ον αιτησει ο υιος αυτου αρτον, μη λιθον επιδωσει αυτω) und Lk 11,11 (τινα δε εξ υμων τον πατερα αιτησει ο υιος ιχθυν). In Mt C(S) ܡܢ ܕ ܒܪ ܐܢܫ ܗܘ ܕܫܐܠ ܠܒܪܗ ܠܚܡܐ ܘܠܐ ܢܬܠ ܠܗ ܐܒܢܐ ; In Lk C ܘ ܡܢ ܒܪ ܐܢܫ ܗܘ ܕܫܐܠ ܠܒܪܗ ܠܚܡܐ ܘܠܐ ܢܬܠ ܠܗ ܐܒܢܐ ; S ܘ ܡܢ ܒܪ ܐܢܫ ܗܘ ܕܫܐܠ ܠܒܪܗ ܠܚܡܐ ܘܠܐ ܢܬܠ ܠܗ ܐܒܢܐ ; (wie graec; aber om τον πατερα). τινα] ℵDLX 33. 157. al^{4} c vg syr$^{p\ mg}$ Or cat^{ox} τις; τον πατερα] B 254. syr$^{p\ mg}$ post αιτησει pon . . . 48$^{ev\ semel}$ b Dial om. Ti ediert Lk 11,11: αιτησει ο υιος αρτον μη λιθον επιδωσει αυτω η και ιχθυν, μη κτλ. αρτον μη λιθ. επιδ. αυτ. η και] B ff^{2} i l sah arm Or^{3,650} Epiph^{marc} om. Tat^{arab} *what father of you, shall his son ask for bread — will he, think you, give him a stone? and if he ask of him a fish* etc.

38. Mt 7,10 (η και ιχθυν) und Lk 11,11 (ιχθυν; Ti: η και ιχθυν). In Mt C(S) η ει ιχθυν. η και] it vg cop *aut si.* In Lk C (S wie graec. ap. Nestle) η ει ιχθυν. ιχθυν] vgl. die vorhergehende parallele Variante. a b c f r aur gat ADEFKMT

[1] Herrn Dr Fr. Herklotz verdanke ich den freundlichen Hinweis, daß Mt 7,4 auch die armenische Version υποκειται gelesen hat, desgl. (?) die georgische Übersetzung.

(> *aut piscem si*) PRVY *aut si*; syr^{p} *aut si et*, sed *si* c. obelisc. Tat^{arab} *and if he ask of him a fish.*

39. Mt 7,29 und Mk 1,22 (ην γαρ διδασκων αυτους ως εξουσιαν εχων). In Mt C(S) οτι ως εξουσιαν εχων εδιδασκεν αυτους; in Mk S(C) ως γαρ εξουσιαν εχων εδιδασκεν.

40. Mt 8,2 und Mk 1,40 (λεπρος) und Lk 5,12 (ανηρ πληρης λεπρας). In Mt C(S) ανηρ τις λεπρος. λεπρος] abcfg^{1}h Hilar *leprosus quidam*, ebenso die Vulgatahss DLQR. In Mk S(C) λεπρος τις. λεπρος] gat Vulgatahs D *leprosus* (gat *laeprosus*) *quidam.* In Lk S(C) ανηρ τις πληρης λεπρας. πληρης λεπρας] D λεπρος, d *leprosus.*

41. Mt 8,2 und Lk 5,12 (λεγων). In Mt C(S) και λεγει αυτω. In Lk S(C) ebenso. Tat^{arab} *and said unto him.*

42. Mt 8,3 (και εκτεινας την χειρα) und Mk 1,41 (και σπλαγχνισθεις εκτεινας την χειρα αυτου). In Mt CS και εξετεινεν την χειρα αυτου ο ιησους. χειρα] ℵ* et^{c} 124. syr^{sch} add αυτου, Vulgatahs R *manum suam.* ηψατο αυτου] C^{2}EKLMSUVXΓΔΠ al pler bhq syr^{p} arm Hil add ο ιησους, praem acfg$^{1.2}$ vg^{ed} syr^{sch}. In Mk S(C) ο δε ιησους εσπλαγχνισθη αυτου και εξετεινεν την χειρα αυτου. και] ACΓΔΘ^{f}Π unc^{8} al omn fere cfg^{2} vg cop$^{sch w}$ syr^{utr} arm go ο δε ιησους, item L q aeth σπλ. δε ο ιησ. Tat^{arab} *and Jesus had mercy upon him, and stretched forth his hand.*

43. Mt 8,3 und Lk 5,13 (λεγων). In Mt CS και λεγει αυτω; in Lk S(C) ebenso. Das αυτω stammt aus Mk 1,41. Dort läßt Ti das αυτω fallen.

44. Mt 8,4 und Lk 5,14 (τω ιερει). In Mt CS τοις ιερευσιν. ιερει] h *sacerdotibus.* In Lk S(C) τοις ιερευσιν. ιερει] ff^{2} *sacerdotibus.* Mk 1,44 (CS hiant) ιερει] g^{2} gat *principibus sacerdotum*, ff^{2} *sacerdotibus.* Tat^{arab} *to the priests.*

45. Mt 8,4 und Lk 5,14 (εις μαρτυριον αυτοις). In Mt CS ινα η αυτοις εις μαρτυριον. In Lk S(C) ebenso. εις μαρτ. αυτ.] fg$^{1.2}$ e *ut in testimonium sit illis*; Dabcff^{2}lqr^{1} Tert$^{marc\,4,9}$ Amb$^{luc\,1367}$ ινα εις μαρτυριον η (D* ην) υμειν τουτο, l *in testimonium vobis*, c *ut sit in test. vobis istud*, abff^{2} Amb *ut sit in test. hoc vobis*, Tert *ut sit vobis in test.* Mk 1,44 CS hiant.

46. Mt 8, 15 und Mk 1, 31 (και αφηκεν αυτην). In Mt CS και ευθεως (ܘܒܗ ܒܫܥܬܐ) αφηκεν αυτην. Ti's Apparat enthält nichts zur Stelle. Sabatier (III 46) notiert (teste Millio) einen Codex Paris. 6 mit der Lesart ευθεως αφηκεν. g[1] *et surrexit confestim.* In Mk S(C) και ευθεως (ܘܒܗ ܒܫܥܬܐ) αφηκεν αυτην. αφηκεν] ΑΓΔΠ al pler unc[9] syr[p] aeth go add ευθεως, item bq praem; item Dcfff[2]g[1.2] (et. ff[1]l ut[vid]) vg syr[sch] ante αφηκεν, item 253. ante διηκονει. Das addierte ευθεως stammt aus Lk 4, 39; dort S(C) ܘܒܪ ܫܥܬܐ.

47. Mt 8, 20 (και λεγει) und Lk 9, 58 (και ειπεν). In Mt CS λεγει, om και. και] abchg[1]kq, Vulgatahss KMVXZ om *et.* In Lk CS λεγει, om και. και] ce vg[ed] om *et.* Tat[arab] *Jesus said unto him.*

48. Mt 8, 21 und Lk 9, 59 (τον πατερα μου). In Mt CS τον πατερα μου και ελευσομαι. In Lk C ebenso, S om και ελευσομαι.

49. Mt 8, 25 und Lk 8, 24 (λεγοντες). In Mt S(C) και λεγουσιν αυτω. In Lk C ebenso, S λεγοντες αυτω. Das αυτω stammt aus Mk 4, 38. Tat[arab] *and said unto him.*

50. Mt 8, 28 (δαιμονιζομενοι εκ των μνημειων εξερχομενοι), Mk 5, 2 (υπηντησεν αυτω εκ των μνημειων ανθρωπος εν πνευματι ακαθαρτω) und Lk 8, 27 (ανηρ τις εκ της πολεως εχων δαιμονια). In Mt S(C) δαιμονιζομενοι, om εκ των μνημειων εξερχομενοι [add post λιαν]. In Mk S(C) υπηντησεν αυτω ανθρωπος τις εν πνευματι ακαθαρτω, om εκ των μνημειων, ebenso Vulgatahs D. In Lk C ανηρ τις εχων δαιμονια, om εκ της πολεως; S wie graec. εκ της πολεως] aff[2]g[1.2] l gat vg om.

51. Mt 8, 32 (ωρμησεν πασα η αγελη κατα του κρημνου εις την θαλασσαν), Mk 5, 13 (ωρμησεν η αγελη κατα του κρημνου εις την θαλασσαν) und Lk 8, 33 (ωρμησεν η αγελη κατα του κρημνου εις την λιμνην). In Mt S(C) ωρμησεν πασα η αγελη κατα του κρημνου και επεσεν εις την θαλασσαν. In Mk S(C) ωρμησεν η αγελη και επεσεν εις την θαλασσαν; e *et cum introissent in porcos spirituus immundi ierunt cum impetu in gregem et per praeripium caeciderunt in mare.* In Lk CS ωρμησεν πασα η αγελη κατα του κρημνου και επεσεν εις την θαλασσαν. η αγελη] X 69.

syr[sch] et[hr] πασα η αγελη. λιμνην] ℵ εις την θαλασσαν, a *in mare*, c *in mari*. Tat[arab] . . . *and fell down into the midst of the sea.*

52. Mt 9,4 (ειπεν) und Lk 5,22 (ειπεν προς αυτους). In Mt S(C) ειπεν αυτοις. ειπεν] D al[7] c h sah syr[sch] arm add αυτοις. In Lk S(C) ειπεν αυτοις. προς αυτους] al pauc αυτοις, D λεγει αυτοις (wie Mk 2,8). Vgl. Vogels, Harmonistik 23; Par. Var. 6.

53. Mt 9,16 und Mk 2,21 (επιβλημα ρακους αγναφου). In Mt S(C) επιβλημα καινον. επιβλ. ρακ. αγν.] d *commissuram panni novi*, Tert adv. Marc. (ex Mco?) *novam plagulam*. In Mk S(C) επιβλημα καινον. επιβλ. ρακ. αγν.] b c q *assumentum* (q *commissuram*) *panni novi*, Aug[bis] Faust. Man. ap. Aug. *pannum novum*, ff[2] *adsumentum novum*. Tat[arab] *a new patch*.

54. Mt 9,16 (αιρει γαρ το πληρωμα αυτου απο του ιματιου, και χειρον σχισμα γινεται) und Mk 2,21 (ει δε μη, αιρει το πληρωμα απ αυτου το καινον του παλαιου, και χειρον σχισμα γινεται). In Mt S(C) ܕܠܐ ܡܠܝܘܬܗ ܕܚܕܬܐ ܡܫܩܠܐ ܡܠܝܘܬܗ ܕܒܠܝܐ ܘܗܘܐ ܨܪܝܐ ܒܝܫ ܡܢ ܩܕܡܝܐ. απο του ιματιου] a om; L* c q Hier[cod] Iuvenc add του παλαιου. In Mk S(C) ebenso. Tat[arab] *lest the newness of the new take from the worn . . .*

55. Mt 9,24 (ελεγεν) und Lk 8,52 (ειπεν). In Mt S(C) ελεγεν αυτοις. ελεγεν] CEFGKLMSUΓΔΠ al pler add αυτοις, g[1] add *ad eos*. In Lk CS ελεγεν αυτοις. ειπεν] e add *illis*. Das αυτοις stammt aus Mk 5,39. Tat[arab] *and said unto them.*

56. Mt 9,24 und Lk 8,52 (καθευδει). In Mt S(C) ܡܕܡܟ ܗܘ ܕܡܟܐ. In Lk C ebenso, S ܕܡܟܐ ܗܝ (wie graec).

57. Mt 9,24 und Lk 8,53 (και κατεγελων αυτου). In Mt S(C) οι δε κατεγελων αυτου. In Lk CS ebenso. και κατεγελων] c *irridebant autem*. Mk 5,40 (CS hiant) graec: και κατεγελων αυτου, aber D it (exc. f) οι δε κατεγελων αυτου.

58. Mt 10,2 (και ιακωβος ο του ζεβεδαιου και ιωανης ο αδελφος αυτου) und Lk 6,14 (και ιακωβον και ιωανην). In Mt S(C) και ιακωβος και ιωανης οι υιοι του ζεβεδαιου. In Lk S(C) ebenso. Vgl. ff[2] *iacobum zebedei et iohannem fratrem eius* (aus Mt).

59. Mt 10,18 (και εν ταις συναγωγαις αυτων μαστιγωσουσιν υμας· και επι ηγεμονας δε και βασιλεις αχθησεσθε) und Mk 13,9

(δαρησεσθε και επι ηγεμονων και βασιλεων σταθησεσθε). In Mt S(C) και μαστιγωσουσιν υμας εν ταις συναγωγαις αυτων και επι βασιλεων και ηγεμονων σταθησεσθε. δε] FGLXΔ al mu om. και επι ηγεμ. δε και βασ.] D 111. και επι ηγεμονων, Or^{1,158} επι βασιλεων και ηγεμονων etc libere e Mt et Mc; abcg^{1}hmq Auct. de voc. gent. *reges et praesides*; Cypr Hil *reges et potestates*; k *reges et magistratus;* αχθησεσθε] D σταθησεσθαι abdff^{1}g^{1}q *stabitis,* c *adstabitis*, k *stabitin.* In Mk S(C) και επι βασιλεων σταθησεσθε και μαστιγωσεσθε επι ηγεμονων. δαρησεσθε] om k; die Umstellung βασιλεων — ηγεμονων ist vorgenommen nach Lk 21, 12; dort CS wie graec.

60. Mt 10,21 (παραδωσει δε αδελφος αδελφον εις θανατον και πατηρ τεκνον, και επαναστησονται τεκνα επι γονεις), Mk 13,12 (και παραδωσει αδελφος αδελφον εις θανατον και πατηρ τεκνον και επαναστησονται τεκνα επι γονεις) und Lk 21,16 (παραδοθησεσθε δε). In Mt S(C) παραδωσει γαρ ο αδελφος τον αδελφον αυτου εις θανατον και ο πατηρ τον υιον αυτου εις θανατον και επαναστησονται οι υιοι επι τους πατερας αυτων. δε] ff^{1} Auct. de voc. gent. *enim*, ebenso Vulgatahs E. γονεις] d *patres.* In Mk S(C) παραδωσει γαρ ο αδελφος τον αδελφον αυτου εις θανατον και ο πατηρ τον υιον αυτου και επαναστησονται οι υιοι επι τους πατερας. In Lk C παραδωσουσιν υμας; S παραδωσουσιν γαρ υμας. δε] fq Vulgatahs D *enim.*

61. Mt 10,26 und Lk 12,2 (και κρυπτον). In Mt S(C) ουδε κρυπτον. και κρυπτον] g^{1} Vulgatahs T *neque occultum.* In Lk CS ουδε κρυπτον. και κρυπτον] vg *neque absconditum.* Tat^{arab} *nor hid.*

62. Mt 10,29 (ουχι δυο στρουθια) und Lk 12,6 (ουχι πεντε στρουθια). In Mt S(C) δυο στρουθια, om ουχι. In Lk C πεντε στρουθια, S πεντε γαρ στρουθια, om ουχι.

63. Mt 10,30 (υμων .. αι τριχες της κεφαλης) und Lk 12,7 (αι τριχες της κεφαλης υμων). In Mt S(C) ܗܘ ܕܫܥܪ ܪܫܗ ܕܝܠܟ. In Lk CS ܗܘ ܕܫܥܪ ܪܫܗ ܕܝܠܟ . . ܗܢܐ.

64. Mt 10,31 (πολλων στρουθιων διαφερετε υμεις) und Lk 12,7 (πολλων στρουθιων διαφερετε). In Mt S(C) πολλων γαρ (ܡܛܠ) στρουθιων διαφερετε υμεις. πολλων] g^{1} *multo enim vos.*

In Lk CS πολλων γαρ (ܣܓ) στρουθιων πολλω (S om πολλω) διαφερετε υμεις. πολλων] D add γαρ, ad *enim*, ebenso syr^{sch} et^{hr} aeth. d e q gat Vulgatahs E add cum graec. DFGKMΠ al plur aeth (υμεις) *vos*.

65. Mt 11,5 und Lk 7,22 (λεπροι καθαριζονται). In Mt CS και λεπροι καθαριζονται. λεπροι] K k syr^{utr} Chr$^{mo\,2}$ και λεπρ. In Lk S(C) και λεπροι καθαριζονται. λεπροι] e syr^{sch} et^{hr} *et leprosi*.

66. Mt 11,5 (και νεκροι εγειρονται και πτωχοι ευαγγελιζονται) und Lk 7,22 (νεκροι εγειρονται, πτωχοι ευαγγελιζονται). In Mt C και πτωχοι ευαγγελιζονται και νεκροι εγειρονται. S om cum Ephr Or k Auct. quaest. NT: και πτωχοι ευαγγελιζονται; Auct. l. de prom. om και νεκροι εγειρονται. In Lk S(C) και πτωχοι ⌜ευαγγελιζονται⌝ και νεκροι εγειρονται. X 435. om νεκροι εγειρονται, e *mortui resurgunt surdi audiunt et egenis benenuntiatur*.

67. Mt 11,9 und Lk 7,26 (και περισσοτερον). In Mt CS οτι περισσοτερον, om και. και] c g^1 om, Auct. quaest. NT. *quoniam plus quam prophetam*. In Lk S(C) οτι περισσοτερον, om και. και] Vulgatahss DGM om.

68. Mt 11,10 und Lk 7,27 (την οδον σου εμπροσθεν σου). In Mt CS την οδον εμπροσθεν σου, om σου 1^0. In Lk S(C) ebenso. οδον σου] X syr^{sch} et^{hr} om σου. Malach. 3,1 liest die Peschittho ܠܘܬ. Tat^{arab} *the way before thee*.

69. Mt 11,16 (παιδιοις καθημενοις εν ταις αγοραις α προσφωνουντα τοις ετεροις λεγουσιν) und Lk 7,32 (παιδιοις τοις εν αγορα καθημενοις και προσφωνουσιν αλληλοις α λεγει). In Mt CS παιδιοις καθημενοις εν τη αγορα και προσφωνουσιν τοις εταιροις αυτων και λεγουσιν (S om και λεγουσιν). αγοραις] D Euth Thph it vg syr^{sch} arm aeth go αγορα. ετεροις] GSUVΠ^2 al pl syr^{utr} arm aeth ff^{1}l vg εταιροις, adduntque αυτων c. unc iisdem et CEFKLMXΓΔΠ al pl syr^{omn} arm aeth. In Lk S(C) παιδιοις καθημενοις εν τη αγορα και προσφωνουσιν τοις εταιροις αυτων. > καθημενοις εν τη αγορα: bfff^{2}q vg; vgl. Vogels, Harmonistik 24; Par. Var. 11 und V., Drei parallele Varianten im altsyrischen Evangelium, Bibl. Zeitschr. 1911, 3. Heft. Tat^{arab} *the children sitting in the market, which call to their companions and say*.

70. Mt 11,17 und Lk 7,32 (εθρηνησαμεν). In Mt CS εθρηνησαμεν υμιν. εθρ.] CEFGKLMSUVXΓΔΠ al pler a b h q syr^{omn} arm aeth add υμιν. In Lk S(C) εθρηνησαμεν υμιν. εθρ.] AEGHKMPSUVXΓΔΛΠ al pler a b f ff^{2} q vg go syr^{utr} aeth Bas$^{ps\,130}$ add υμιν. Tat^{arab} *we wailed to you.*

71. Mt 11,18 (ηλθεν γαρ ιωαννης) und Lk 7,33 (εληλυθεν γαρ ιωαννης). In Mt C ηλθεν γαρ προς υμας ιωαννης, S om προς υμας. γαρ] L προς υμας, al^{12} syr^{p} γαρ προς υμας. In Lk S(C) ηλθεν γαρ προς υμας ιωαννης.

72. Mt 11,19 (ηλθεν) und Lk 7,34 (εληλυθεν). In Mt CS και ηλθεν. Vgl. g^{2} *venit et filius hominis*, ebenso Vulgatahs R. In Lk CS και ηλθεν. ηλθεν] *venit enim* Vulgatahs P. Tat^{arab} *and the Son of man came.*

73. Mt 11,19 (τελωνων φιλος) und Lk 7,34 (φιλος τελωνων). In Mt CS και φιλος τελωνων. ℵL al^{5} c f h cop Clem^{535} Aug^{bis} φιλος ante τελωνων pon. In Lk CS και φιλος τελωνων. Tat^{arab} *and an associate of publicans.*

74. Mt 11,23 (εως αδου) und Lk 10,15 (εως του αδου). In Mt C: ܐܬܐ ܥܕ ܗܐ, S om ܗܐ. εως αδου] DL a b praem η (a b d *aut*), g^{2} *et*. In Lk C: ܐܬܐ ܥܕ ܗܐ, S om ܗܐ. εως αδου] CD^{gr*} 1. a b d i praem η (*aut*). Vgl. Vogels, Harmonistik 24; Par. Var. 13.

75. Mt 11,26 (ευδοκια εγενετο) und Lk 10,21 (ευδοκια εγενετο; Ti εγεν. ευδοκ.). In Mt CS εγενετο ευδοκια (ܗܝܬ); ευδ. εγ.] CDEFGKLMSUVΓΔΠ al pler it^{pler} εγενετο ευδοκια, d *facta est voluntas.* In Lk CS εγενετο ευδοκια, ebenso ℵAC^{3}DW^{a}ΓΔΛΠ unc^{s} 1. al omn fere i gat Vulgatahs F go cop syr^{omn} arm aeth. Vgl. Vogels, Harmonistik 24; Par. Var. 14.

76. Mt 12,1 (τοις σαββασιν) und Mk 2,23 (εν τοις σαββασιν). In Mt S εν τη ημερα του σαββατου, C εν σαββατω; in Mk S(C) εν τη ημερα του σαββατου. Tat^{arab} *on the sabbath day.*

77. Mt 12,2 (ιδου οι μαθηται σου) und Mk 2,24 (ιδε τι ποιουσιν). In Mt CS τι (C ܡܐ, S ܠܡܐ) ποιουσιν οι μαθηται σου, om ιδου. C ܕܥܒܕܝܢ ܠܐ ܟܫܪ, S ܕܥܒܕ ܟܫܪ ܠܐ. In Mk S(C) τι (ܠܡܐ) οι μαθηται σου ποιουσιν (ܕܥܒܕܝܢ ܟܫܪ ܠܐ) om ιδε. τι] DM 1.

13. 28. 69. 124. 346. al[6] it (exc e) gat (non item vg) syr[hr] aeth go add (sed varie pon) οι μαθηται σου.

78. Mt 12,3 (ο δε ειπεν αυτοις) und Mk 2,25 (και λεγει αυτοις). In Mt CS ειπεν αυτοις; vgl. ff[1] *iesus vero respondens ait illis*, h *iesus autem respondens dixit illis*. In Mk S(C) ειπεν [λεγει] αυτοις. λεγει] D[gr] ειπεν, item *dixit* (aceff[2]) vel *dicebat* it[4] cop[wi] et [dz] syr[utr] go; D a praem αποκριθεις (aus Lk 6,3), go syr[sch] arm aeth praem ο ιησους.

79. Mt 12,13 (και απεκατεσταθη υγιης ως η αλλη) und Mk 3,5 (και απεκατεσταθη η χειρ αυτου). In Mt CS και απεκατεσταθη ως η αλλη, om υγιης. υγιης] al pauc it[pler] syr[sch] Hil om. In Mk S(C) και απεκατεσταθη ως η αλλη. η χειρ αυτου] 237. 238. om, C[3]LΓ unc[8] al pler it[4] syr[hr] add υγιης (131. a b c g[2] syr[hr] om υγιης) ως η αλλη. In Lk 6,10 CS hiant; graec: και απεκατεσταθη η χειρ αυτου; AEKMQSUVXΓΔΛΠ al pler b c f g[1] η go syr[utr] et[hr] arm aeth add ως η αλλη; item D 1. 131. ως και η αλλη.

80. Mt 12,24, Mk 3,22 und Lk 11,15 (βεεζεβουλ, Ti βεελζεβουλ). In Mt CS ܒܥܠܙܒܘܒ. βεεζ.] vgl. Ti zu Mt 12, 24 und 10,25; c ff[1] g[2] vg Ambr Aug Auct. op. imp. *beelzebub*. In Mk S(C) βεελζεβουβ; ebenso c g[2] (*-bup*) vg; in Lk CS βεελζεβουβ; ebenso c vg; vgl. auch den Apparat bei Wordsworth-White und Burkitt, Ev. da-Meph. II 204. Tat[arab] *beelzebub*.

81. Mt 12,27 und Lk 11,19 (εκβαλλω τα δαιμονια). In Mt C(S) εκβαλλω τα δαιμονια εκ των υιων υμων (معهم ما قارا مع حتمعم حمعا معهم لحمه). In Lk C ebenso; S liest statt قارا nach Lewis ܒܥܠ ܫܘܝ.

82. Mt 12,27 (κριτοι εσονται υμων) und Lk 11,19 (υμων κριτοι εσονται). In Mt C(S) εσονται υμιν κριται; in Lk CS ebenso; vgl. c *vobis iudices erunt*. Zur mannigfaltigen Stellung der Worte vgl. die Apparate bei Ti, Sabat. und Wordsw.-White.

83. Mt 12,30 und Lk 11,23 (σκορπιζει). In Mt C معحبر; معحبر; S معحبر (wie graec). In Lk CS ebenso; in S stand vielleicht nach معحبر noch ein لـ; vgl. Ti zu Lk 11,23.

84. Mt 12,31 und Lk 12,10 (ουκ αφεθησεται). In Mt CS ουκ αφεθησεται αυτω. αφεθ.] al[10] Chr Did[138] add αυτοις, CD

EGKLMSUVXΓΔΠ al pler cfff²q syr^utr Bas add τοις ανθρωποις, ff¹ Vulgatahs E *non remittitur* (E *-etur*) *ei*, b *non remittetur illi peccatum*, h *non remittetur illi*. In Lk CS ουκ αφεθησεται αυτω. αφεθ.] GΛ al pauc Epiph⁴⁶⁴ (acder Vulgatahs T *illi*, bff²ilq Vulgatahss DMZ* *ei*) add αυτω, item Dceaeth (Lcif²²⁰) add αυτω ουτε εν τω αιωνι τουτω ουτε εν τω μελλοντι (aus Mt 12, 32).

85. Mt 12, 35 (εκ του αγαθου θησαυρου) und Lk 6, 45 (εκ του αγαθου θησαυρου της καρδιας). In Mt CS εκ του αγαθου θησαυρου της καρδιας αυτου. θησ.] L 1. 22. 33. al mu f*ff² gat aur mm arm aeth (sed L 1. aur etc. της καρδ. αυτου) Clem⁹⁴⁴ Or²,⁶⁴¹ al add της καρδιας. In Lk S(C) εκ του αγαθου θησαυρου της καρδιας αυτου. της καρδ.] ALXΓΔΛΞΠ unc⁷ al omn^vid it vg rell Or²,⁵⁶⁵ της καρδιας αυτου, D^gr αυτου της καρδιας. Tat^arab *from the good treasures which are in his heart.*

86. Mt 12, 35 (εκ του πονηρου θησαυρου) und Lk 6, 45 (εκ του πονηρου). In Mt CS εκ του πονηρου θησαυρου της καρδιας αυτου. θησ.] L al arm Fulgent Vulgatahss DER add της καρδιας αυτου. In Lk S(C) εκ του πονηρου θησαυρου της καρδιας αυτου. πονηρου] ACXΓΔΛΠ unc⁷ al pler cefg²qr¹ cop syr^utr go aeth add θησαυρου της καρδιας αυτου. Tat^arab *from the evil treasures which are in his heart.*

87. Mt 12, 41 und Lk 11, 32 (οτι μετενοησαν). In Mt CS οτι ουτοι (ܕܬܢܝܚܘ) μετενοησαν; vgl. Hil in ps 121 *quia hi poenitentiam ... egerunt.* In Lk CS οτι ουτοι μετενοησαν. Tat^arab *for they repented.*

88. Mt 12, 43 und Lk 11, 24 (ζητουν αναπαυσιν). In Mt CS ܕܬܫܟܚ ܠܗ ܢܝܚܐ. In Lk CS ebenso. Tat^arab *that he may find rest for himself.*

89. Mt 12, 45 und Lk 11, 26 (κατοικει εκει). In Mt CS κατοικει εν αυτω. εκει] aq *in ea*, bcff² *in eo*, g¹h *in eum.* In Lk CS κατοικει εν αυτω. εκει] 118* αυτου, C*^vid D 33. 122. y^scr aa²beff²ilq aeth^vid om. Tat^arab *dwell in it.*

90. Mt 12. 48 (και τινες εισιν οι αδελφοι μου) und Mk 3, 33 (και οι αδελφοι). In Mt S (C wie graec) ἢ τινες εισιν οι αδελφοι μου. και] Daff¹·²hkq arm ἢ. In Mk S(C) ἢ οι αδελφοι

μου. και] AD (om οι) EFHKMSΓΠ al pler ἢ οἱ, ebenso arm aeth go syr^{s} (ap. White), c e f *aut qui sunt*, ff^{2} *aut qui*, d q r^{1} *aut*, Vulgatahss BEMOTWX *et qui sunt*. αδελφοι] ℵΔCLΓΔΠ unc^{9} al fere omn it (et. d) vg cop syr^{utr} go add μου. Vgl. Vogels, Harmonistik 25; Par. Var. 19.

91. Mt 12,49 und Mk 3,34 (και οι αδελφοι μου). In Mt C (S wie graec) και ιδου οι αδελφοι μου; ebenso e *et ecce fratres mei*. In Mk S(C) και ιδου οι αδελφοι μου; ebenso Aug De serm. Dom. i. m. *et ecce fratres mei*, ebenso Pesch. Tat^{arab} *and behold, my brethren!*

92. Mt 12,50 und Mk 3,35 (αδελφη και μητηρ). In Mt CS αδελφαι μου και μητηρ μου. μητηρ] g^{2} Auct. op. imp. in Mt, Vulgatahs Q add *mea*. In Mk S(C) αδελφη μου και μητηρ μου. αδελφη] CΠ unc^{9} al longe pl a ff^{1} g^{2} vg cop syr^{utr} aeth add μου. μητηρ] Π al^{50} fere a l cop syr^{sch} al add μου. Tat^{arab} *my sister and my mother.*

93. Mt 13,10 (οι μαθηται) und Mk 4,10 (οι περι αυτον). In Mt CS οι μαθηται αυτου. μαθ.] CX al plus^{10} it^{pl} (et. d) syr^{sch} syr^{p} cop aeth Eus^{dem} Chr^{mss} add αυτου. In Mk S(C) οι μαθηται αυτου. οι περι αυτον] D 13. 28. 69. 124. 346. 2^{pc} οι μαθηται αυτου, b c d ff^{2} i q r^{1} *discipuli eius*, a *discipuli sui*. Vgl. Vogels, Harmonistik 25; Par. Var. 23. Tat^{arab} *his disciples.*

94. Mt 13,11 (ειπεν, Weiß: ειπεν αυτοις, W-H so am Rande) und Lk 8,10 (ειπεν). In Mt CS ειπεν αυτοις. ειπεν] BDEF GKLMSUVXΓΔΠ add αυτοις, d add *eis*, a b c e g$^{1.2}$ h q gat vg add *illis*. In Lk C(S) ειπεν αυτοις. ειπεν] 1. 69. 118. 282. 346. al pauc c e syr^{sch} et^{pmg} et^{hr} (it^{plor} vg *quibus ipse dixit*) add αυτοις. Das überschüssige αυτοις stammt aus Mk 4,11; vgl. die folgende Par. Var. Tat^{arab} *said unto them.*

95. Mt 13,11 und Lk 8,10 (τα μυστηρια). In Mt CS το μυστηριον; a c d ff^{2} g^{1} l q Clem Ir^{int} *mysterium*, Vulgatahss DEQ *misterium*, k *sacramentum*. In Lk CS το μυστηριον, a c d f g^{1} ff^{2} gat vg Phoebad. Agin. *mysterium*, Vulgatahss CDEPGTW *misterium*, e *sacramentum*. Der Singular μυστηριον ist aus Mk 4,11 genommen; vgl. Vogels, Harmonistik 53.

96. Mt 13,11 (εκεινοις δε ου δεδοται) und Lk 8,10 (τοις δε

λοιποις εν παραβολαις). In Mt C (S wie graec) εκεινοις δε ου δεδοται γνωναι. In Lk CS εκεινοις δε τοις εξω ου δεδοται γνωναι (om εν παραβολαις) et pergunt δια τουτο εν παραβολαις λεγεται αυτοις. Die Worte εκεινοις δε τοις εξω stammen aus Mk 4,11, die Worte δια τουτο εν παραβολαις aus Mt 13,13, die Änderung λεγεται αυτοις l. λαλω deutet auf Mk 4,11 (γινεται) hin. εν παραβ.] e *ceteris autem non est datum nisi in similitudinem*; Λ 13. 262. 346. 8^{pc} b add λαλω (:: ut Mt 13,13). In Mk 4,11 S(C) wie graec: εκεινοις δε τοις εξω εν παραβολαις τα παντα γινεται; vgl. dort g^{1} *illis autem qui foris sunt non est datum sed.*

97. Mt 13,22 und Mk 4,19 (του αιωνος). In Mt CS του αιωνος τουτου, ebenso ℵ^{b}CEFGKLMSUVXΓΔΠ al pler b c f ff^{1} q cop syr^{omn} al. In Mk CS hiant, aber Pesch του αιωνος τουτου, ebenso AΠ unc^{9} al pler f cop syr^{utr} aeth go. Tat^{arab} *of this world.*

98. Mt 14,2 (και δια τουτο αι δυναμεις ενεργουσιν εν αυτω) und Mk 6,14 (και δια τουτο ενεργουσιν αι δυναμεις εν αυτω). In Mt CS ܗܘ ܕܚܝܠ̈ܐ ܒܗ ܥܒܕܝܢ, om και, in Mk S(C) ebenso.

99. Mt 14,9 (και λυπηθεις ο βασιλευς δια τους ορκους) und Mk 6,26 (και περιλυπος γενομενος δια τους ορκους). In Mt C(S) και ελυπηθη ο βασιλευς, δια δε τους ορκους. λυπηθεις] CEFG KL^{2}MSUVXΓΔΠ al pler c f k q* vg cop syr^{omn} arm ελυπηθη et δια δε τους. In Mk S(C) και ελυπηθη σφοδρα ο βασιλευς, δια δε τους ορκους. περιλ. γενομενος] c d ff^{2} r δ aur *contristatus est*, a *tristis factus est rex*, q *contristatus factus est rex.* Viele Vulgatahss und vg^{cl} *contristatus est.* δια] c ff^{2} g^{2} add *autem*, Ambr *sed.* Die parallele Variante bietet an beiden Stellen ܒܡܘܬܐ. Tat^{arab} *but because of the oath.*

100. Mt 14,9 (και τους συνανακειμενους) und Mk 6,26 (και τους ανακειμενους). In Mt CS και δια τους ανακειμενους. και] D it^{pler} aeth add δια, ebenso die Vulgatahss BEQX*. In Mk S(C) και δια τους ανακειμενους. και] D it (exc. c) vg go add δια. Vgl. Vogels, Harmonistik 25; Par. Var. 25.

101. Mt 14,14 und Mk 6,34 (και εξελθων ειδεν πολυν οχλον). In Mt C και ιδων οχλους πολλους, om εξελθων, S και συνελθοντων [πολλων] (?). εξελθων ειδεν] a b ff^{2} *et ut vidit.* In Mk

S(C) και ειδεν οχλον πολυν, om εξελθων. εξελθων ειδεν] c *cum vero iesus vidisset*, ff^{2} (ap. Sabat.) *et videns*. Vgl. Jo 6, 5. Tat^{arab} *and saw great multitudes.*

102. Mt 14, 15 (προσηλθον αυτω οι μαθηται) und Mk 6, 35 (προσελθοντες αυτω [Ti om αυτω] οι μαθηται αυτου). In Mt C προσηλθον οι μαθηται αυτου, om αυτω, S om etiam προσηλθον. In Mk S(C) προσηλθον οι μαθηται αυτου, om αυτω. προσελθοντες] ℵ* 226*. 235. al$^{3\ scr}$ a iff$^{2\ vid}$ (al?) vg arm aeth, item ADKΠ 157. 346. 2^{pe} al^{10} fere b g^{2} om αυτω, d vg *accesserunt discipuli eius.* Die Omission αυτω nach Lk 9, 12; vgl. die folgende Par. Var.

103. Mt 14, 15 (λεγοντες) und Mk 6, 35 (ελεγον). In Mt CS και ειπαν αυτω. In Mk S(C) και ειπαν αυτω. ελεγον] DKΠ 157. 346. 2^{pe} al^{10} fere b g^{2} q add αυτω. Die Addition aus Lk 9, 12: ειπαν αυτω, CS ܠܗ ܐܡܪܝܢ. Tat^{arab} *and said unto him.*

104. Mt 14, 15 (και η ωρα ηδη παρηλθεν) und Mk 6, 35 (και ηδη ωρα πολλη). In Mt C (S om και η ωρα ηδη παρηλθεν) και η ωρα παρηλθεν, om ηδη. Or^{3,476} om ηδη. In Mk S(C) και η ωρα παρηλθεν. ηδη] L 229. η; 1. 7^{pe} και η ωρα ηδη πολλη. πολλη] c *iam praeterivit*, vg ebenso, vgl. den Apparat bei Wordsw.-White. Tat^{arab} *and the time is past.*

105. Mt 14, 15 (τους οχλους) und Lk 9, 12 (τον οχλον). In Mt C (S om τουτους) τους οχλους τουτους. Vgl. ff^{1} *dimitte turbam istam.* In Lk CS τους οχλους τουτους. τ. οχλον] ℵ^{ca} 28. 127. 157. 300. 407. 435. al$^{2\ scr}$ τους οχλους, c d ff^{2} g^{1} vg *turbas.*

106. Mt 14, 20 und Mk 6, 43 (ἠραν). In Mt CS .. ܡܠܐ ܘܫܕܘ ܠܗ; in Mk S(C) ܘܫܕܘ ܠܗ ܡܠܐ.

107. Mt 14, 21 und Jo 6, 10 (ωσει πεντακισχιλιοι und ως πεντακισχιλιοι). In Mt C(S) πεντακισχιλιοι, om ωσει; ebenso Θ 241. 247. it^{pler} (exc. f) vg syr^{sch} cop Or^{3,478} om ωσει, D al ως. In Jo C (S ebenso in Jo 6, 13) πεντακισχιλιοι, om ως, wie auch syr^{sch} cop. Die Omission von ωσει — ως vorgenommen nach Mk 6, 44. Tat^{arab} *five thousand.*

108. Mt 14, 22 und Mk 6, 45 (ηναγκασεν). In Mt CS εκελευσεν (ܐܡܪ); ηναγ.] a b c ff$^{1.2}$ g$^{1.2}$ q gat vg *iussit*; in Mk S(C) εκελευσεν.

109. Mt 14, 25 (επι την θαλασσαν), Mk 6, 48 und Jo 6, 19

(επι της θαλασσης). In Mt CS επι τα υδατα (حلا ﻗﻟ). θαλασσαν] Or^{3,483} notat: ου γεγραπται· ηλθε πρ. αυτ. περιπατ. επι τα κυματα, αλλ επι τα υδατα; Pesch ebenso. Zur Lesart von CS vgl. W. Cureton, Remains pref. p. xxviii; in Mk S(C) επι τα υδατα. In Jo C(S) επι τα υδατα. Tat^{arab} *upon the water.*

110. Mt 14,27 (ευθυς δε ελαλησεν) und Mk 6,50 (ο δε ευθυς ελαλησεν). In Mt C και ευθυς (لاحه حعحدلا) ελαλησεν, S και ο ιησους ευθυς (ﻣﺴﻳ) ελαλησεν. ευθυς δε] a b c g^2 h gat vg *statimque,* ff^2 *et statim.* In Mk S(C) και ευθυς (لاحه حعحدلا) ελαλησεν. ο δε] ADXΓΠ unc^9 al pler it^{pler} vg syr^{utr} arm aeth και.

111. Mt 14,34 und Mk 6,53 (γεννησαρετ). In Mt CS γεννησαρ, ebenso D it^{pl} vg (sed b c ff^2 g^1 vg^{ed}: *genesar*) syr^{sch}. In Mk S(C) γεννησαρ, ebenso D b c ff^2, Vulgatahss ET syr^{sch}. Vgl. Vogels, Harmonistik 26; Par. Var. 26 und S. 14[1].

112. Mt 14,35 (εις ολην την περιχωρον εκεινην) und Mk 6,55 (ολην την χωραν εκεινην). In Mt C ﻫﻣﺣ ؛ﻫﻟﺣ, S ﻫﻣﺣ ﻫﻟﺣ, om εκεινην; vgl. ff^1 *miserunt in omnem confinem.* In Mk S(C) ﻫﻣﺣ ﻫﻟﺣ, om εκεινην. εκεινην] i om.

113. Mt 15,1 und Mk 7,5 (φαρισαιοι και γραμματεις). In Mt CS γραμματεις και φαρισαιοι. φαρ. κ. γρ.] CEFGKLMPS UVXΓΔΠ al pler a b c ff^2 g^1 q aur vg aeth γραμ. κ. φαρ. In Mk S(C) γραμματεις και φαρισαιοι. φαρ. κ. γρ.] c q aur *scribae et pharisaei,* Δ om και οι γραμμ. Tat^{arab} *and scribes and Pharisees.*

114. Mt 15,1 (λεγοντες) und Mk 7,5 (om λεγοντες). In Mt CS και ελεγον αυτω. In Mk S(C) και ελεγον αυτω. δια τι] DΔ 13. 28. 69. 124. 2^{pe} c^{scr} a d ff^2 g^2 ir^1 aur praem λεγοντες, c *et interrogantes . . dixerunt.*

115. Mt 15,2 und Mk 7,5 (την παραδοσιν των πρεσβυτερων). In Mt CS ﻫﺻﺧ ؛ﻫﻗﻣﺑ; vgl. g^2 *traditiones seniorum.* In Mk S(C) ﻫﻗﻣﺑ ؛ﻫﺻﺧ, Vulgatahs X* *traditiones seniorum.* Tat^{arab} *the ordinances of the elders.*

116. Mt 15,2 (ου γαρ νιπτονται τας χειρας οταν αρτον εσθιωσιν) und Mk 7,5 (αλλα κοιναις χερσιν εσθιουσιν τον αρτον). In Mt CS ου γαρ νιπτονται τας χειρας αυτων οταν εσθιωσιν (C ﻫﺻﺧ ؛ﻫﻟ, S ﻫﺻﺧ ﻫﻟ) αρτον. χειρας] CDEFGKLMSUVXΓΠ al pler it^{pler} vg al mu add αυτων. In Mk S(C) ου γαρ νιπτονται τας χειρας

αυτων οταν εσθιωσιν (ܠܐ ܥܒܕܝ) αρτον (aus Mt 15, 2). Tat^{arab} *without washing their hands.*

117. Mt 15, 3 (δια την παραδοσιν υμων) und Mk 7, 9 (ινα την παραδοσιν υμων τηρησητε). In Mt C (S om στησητε) ινα την παραδοσιν υμων στησητε (ܕܬܫܡܘܢ ܡܫܡܪܬܟܘܢ ܕܐܝܬ ܠܟܘܢ ܠܡܛܘܪ). παραδοσιν] Hier Aug^{bis} *traditiones*; Siric., ep. 6 *ad traditiones vestras statuatis.* In Mk S(C) ινα την παραδοσιν υμων στησητε. τηρησητε] Dsr 1. 28. 209. a b c ff^2 i q (*statuatis*, item Cypr Hier Zeno) syr^{sch} arm go^{vid} στησητε (D στησηται).

118. Mt 15, 4 und Mk 7, 10 (ο κακολογων πατερα ἢ μητερα). In Mt S (C ἢ wie grace) ο κακολογων τον πατερα αυτου και την μητερα αυτου. In Mk S(C) ο κακολογων τον πατερα αυτου και την μητερα αυτου. Tat^{arab} *his father and his mother.*

119. Mt 15, 5 und Mk 7, 11 (τω πατρι ἢ τη μητρι). In Mt CS τω πατρι αυτου και τη μητρι αυτου. πατρι] vgl. ff^1 *quicumque dixerit patri suo vel matri suae reus erit gehennae ignis.* ἢ] Hier (ap. Sabat.) *et.* μητρι] Vulgatahss QSP^{vss} add *suae.* In Mk S(C) τω πατρι αυτου και τη μητρι αυτου. πατρι] D 2^{pc} al^5 fere a c ff^2 g^2 i q go cop syr^{sch} noth Avit add αυτου, ebenso Vulgatahs R. μητρι] K al^{10} fere cop syr^{sch} noth (non item it vg go syr^p arm) add αυτου, ebenso Vulgatahs R. Tat^{arab} *to his father or to his mother.*

120. Mt 15, 7 und Mk 7, 6 (ησαιας). In Mt CS ησαιας ο προφητης. ησ.] ff^1 (vgl. Invenc) add *propheta.* In Mk S(C) ησαιας ο προφητης. ησ.] g^2 (ap. Sabat.; ap. Wordsw.-Wh. non notatur) syr^{sch} add *propheta.* Tat^{arab} *Isaiah the prophet.*

121. Mt 15, 8 und Mk 7, 6 (τοις χειλεσιν). In Mt CS τοις χειλεσιν αυτου; vgl. Cypr. ep. 67 (ed. Hartel 736, 15) *labiis suis honorificant me.* In Mk S(C) τοις χειλεσιν αυτου. Tat^{arab} *with its* (sic) *lips.* Is 29, 13 liest die Peschittho: ܒܦܘܡܗ ܘܒܣܦܘܬܗ.

122. Mt 15, 8 und Mk 7, 6 (η δε καρδια αυτων). In Mt CS η δε καρδια αυτου (ܘܠܒܗ ܕܝܠܗ). αυτων] Hier in Is *eius.* In Mk S(C) η δε καρδια αυτου (ܘܠܒ ܕܝܠܗ). αυτων] M al^5 fere αυτου. Die Peschittho liest Is 29, 13: ܘܠܒܗ ܕܐܢܫܐ ܡܢ; vgl. die vorhergehende und die folgende Par. Var.

123. Mt 15, 8 und Mk 7, 6 (πορρω απεχει απ εμου). In Mt

CS ܪܚܝܩ ܡܢܝ = πορρω εστιν απ εμου oder απεχει απ εμου. απεχει] Clem$^{rom\ 1,15}$ et$^{2.\ cor}$ απεστιν, Clem εστιν, Eus$^{mai\ 75}$ αφεστηκεν απ εμου, D εστιν απ εμου, item *est a me* it vg pp^{lat} pler. In Mk S(C) ܪܚܝܩ ܡܢܝ. απεχει] Δ απεστη, abcdfg$^{1.2}$ ilqvg *est*. Vgl. Vogels, Harmonistik 26; Par. Var. 27. Tat^{arab} *is very far from me.*

124. Mt 15,9 und Mk 7,7 (ενταλματα). In Mt CS των ενταλματων. εντ.] it^{pl} vg Cypr praem *et*. In Mk S(C) των ενταλματων. εντ.] 69$^{corr\ recens}$ acfg^{1}i (non item bff^{2}q) vg add και.

125. Mt 15,27 (τα κυναρια εσθιει απο των ψιχιων των πιπτοντων απο της τραπεζης) und Mk 7,28 (τα κυναρια υποκατω της τραπεζης εσθιουσιν απο των ψιχιων των παιδιων). In Mt CS τα κυναρια εσθιει απο των ψιχιων των πιπτοντων απο των τραπεζων, S om απο των ψιχ. τ. πιπτ. τραπεζης] d *de mensis*, Vulgatahs Q *de mensas*. In Mk S(C) τα κυναρια εσθιουσιν απο των ψιχιων των πιπτοντων απο των τραπεζων των παιδιων. Tat^{arab} *the dogs . . eat of the crumbs that fall from their masters' tables, and live.* Der Zusatz *and live* findet sich auch in Mt 15,27 CS Pesch, bei Mk nicht in S(C), wohl aber in syr^{hr}.

126. Mt 15, 32 und Mk 8,2 (επι τον οχλον). In Mt CS επι τον οχλον τουτον. οχλον] DE^{2} al^{10} fere (d *hanc*, bcfff^{1}g^{2} Hil *huic*, Amb^{bis} *huius*) cop Chr add τουτον. Tat^{arab} *on this multitude.* In Mk S(C) επι τον οχλον τουτον. D επι του οχλου τουτου, L επι τον οχλον τουτον; item al pauc abcfff^{2}g^{1}ir^{1}q gat (af gat *turbae huic*, bcdff^{2}ir^{1} *istam turbam*, g^{1} Vulgatahs Q *turbam istam*, q *turbam hanc*) cop syr^{sch}. Vgl. Vogels, Harmonistik 26; Par. Var. 31.

127. Mt 15,32 und Mk 8,2 (οτι ηδη). In Mt CS οτι ιδου. ηδη] cop syr^{omn} ιδου, fuld (ex Marco?) *ecce . . iam.* In Mk S(C) οτι ιδου. ηδη] fg^{1}l gat vg *ecce iam.* Vgl. Vogels, Drei parallele Varianten: Bibl. Zeitschr. 1911, 3. Heft.

128. Mt 15,34 und Mk 8,5 (οι δε ειπαν). In Mt C (S ܐܡܪܝܢ) ειπαν αυτω. οι δε] ff^{1} om. ειπαν] D^{gr} al pauc syr^{omn} add αυτω. In Mk S(C) ειπαν αυτω. ειπαν] L 282. ilsyr^{sch} aeth add αυτω. Tat^{arab} *they said unto him.*

129. Mt 15,36 und Mk 8,6 (τους επτα). In Mt S (C om εκεινους) εκεινους τους επτα; in Mk S(C) τουτους τους επτα; vgl. c *septem panes illos.* Tat^{arab} *those seven loaves.*

130. Mt 16,4 und Lk 11,29 (ιωνα). In Mt CS ιωνα του προφητου. ιωνα] CEFGHKMSUVXΓΔΠ al pler it^{pler} vg^{cd} fr sax syr^{comn} cop arm aeth Or add προφητου, ebenso Tat^{arab}. In Lk S (C om ει μη το σημειον του ιωνα) ιωνα του προφητου. ιωνα] ACXΓΔΠ unc^{s} al omn^{vid} eqr^{1} (*profetae*) f vg^{cod} (*prophetae*) syr^{sch} cop^{sa} aeth add προφητου. Vgl. Par. Var. 120.

131. Mt 16,5 (αρτους λαβειν) und Mk 8,14 (λαβειν αρτους). In Mt SC λαβειν μεθ εαυτων (S ܠܡܣܒ, C ܠܡܐ) αρτους. αρτ. λαβ.] BKΠ c^{ser} e k λαβειν αρτους. ff^{1} *panes tollere secum.* In Mk S(C) λαβειν μεθ εαυτων αρτους; vgl. k *cumque.* Tat^{arab} *to take with them bread.*

132. Mt 16,6 (ορατε και προσεχετε απο της ζυμης) und Mk 8,15 (ορατε, βλεπετε απο της ζυμης). In Mt CS προσεχετε απο της ζυμης, om ορατε και, ebenso a b c ff^{2} i r^{1int} Lcif al. k *cumque unum solummodo panem haberent in navi fregerit illis dicens cavete a fermento.* In Mk S(C) προσεχετε απο της ζυμης, om ορατε, ebenso D 1. 2. 118. 209. 2^{pc} a b ff^{2} i k q r^{1}, a d k tol *cavete a fermento,* c f g$^{1.2}$ l vg *videte [et] cavete,* Δ om βλεπετε, δ super ορατε habet *videte aut cavete.* Die Omission von ορατε [και] nach Lk 12,1.

133. Mt 16,9 (τους πεντε αρτους των πεντακισχιλιων) und Mk 8,19 (οτε τους πεντε αρτους εκλασα εις τους πεντακισχιλιους). In Mt CS ܕܚܡܫ ܕܚܡܫ ܠܗ ;ܠܐܦ ܕܚܡܫ ܠܗ (S statt ܠܗ ܠܐܦ: ܠܐܦ); vgl. a b ff^{1} q *et quinque.* In Mk S(C) ܠܐܦ ܕܚܡܫ ;ܠܐܦ ܕܚܡܫ ܠܗ ܕܚܡܫ.

134. Mt 16,14 (οι δε ειπαν) und Lk 9,19 (οι δε αποκριθεντες ειπαν). In Mt CS λεγουσιν αυτω οι μαθηται αυτου, S om οι μαθηται αυτου. In Lk CS λεγουσιν αυτω. Das αυτω hat seine Heimat in Mk 8,28; graec: οι δε ειπαν αυτω λεγοντες, S: λεγουσιν αυτω, k om λεγοντες. Tat^{arab} *they said unto him.*

135. Mt 16,14 (οι μεν ιωαννην), Mk 8,28 (οτι ιωαννην) und Lk 9,19 (ιωαννην). In Mt CS ܝܘܚܢܢ ;ܡܥܡܕ ;ܠ. In Mk S(C) ebenso, in Lk CS ebenso. Tat^{arab} *some say, John.* In den

nämlichen Versen addieren CS ܐܡܪܝܢ ante ηλειαν, das bei Tat^{arab} nicht mehr erscheint.

136. Mt 16, 22 (και προσλαβομενος αυτον ο πετρος ηρξατο επιτιμαν αυτω λεγων) und Mk 8, 32 (και προσλαβομενος ο πετρος αυτον ηρξατο επιτιμαν αυτω). In Mt C(S) και προσηλθεν ο πετρος και ειπεν, om ηρξατο επιτιμαν αυτω; vgl. ff^{1} *coepit dicere*, Hilar in Mt *apprehendens eum petrus ait*. In Mk S(C) ܫܡܥܘܢ ܕܝܢ ܩܐܦܐ ܐܝܟ ܕܚܐܣ ܥܠܘܗܝ ܐܡܪ ܠܗ, om ηρξατο επιτιμαν. Tat^{arab} *and Simon Cephas, as one grieved for him, said.*

137. Mt 16, 26 (την δε ψυχην αυτου ζημιωθη), Mk 8, 36 (και ζημιωθηναι την ψυχην αυτου) und Lk 9, 25 (εαυτον δε απολεσας η ζημιωθεις). In Mt C(S) ܘܢܦܫܗ ܢܚܣܪ; in Mk S(C) ebenso; in Lk C ebenso, S add ܘܢܘܩܕ.

138. Mt 16, 28 (εν τη βασιλεια αυτου) und Lk 9, 27 (την βασιλειαν του θεου). In Mt C(S) εν τη βασιλεια αυτου και εν τη δοξα αυτου; ebenso Or^{3,650} εν τη βασιλεια αυτου (και?) εν τη δοξα αυτου. In Lk C την βασιλειαν του θεου ερχομενην εν δοξα, S om ερχομενην εν δοξα; ähnlich D Or^{4,366} τον υιον του ανθρωπου ερχομενον εν τη δοξα αυτου.

139. Mt 17, 2 (λευκα ως το φως), Mk 9, 3 (λευκα λιαν) und Lk 9, 29 (λευκος εξαστραπτων). In Mt C(S) λευκα ως χιων. το φως| D it (exc q) vg aeth arm^{codd} (Dion^{alex} ap Mill) Hil al χιων (D χειων). In Mk S(C) λευκα ως χιων. λιαν| om bg^{2}l, item Δ go aeth Or. AD^{gr}NXΓΠ unc^{9} al (a n *tanquam nix*, bcfff^{2}iqr^{1} aur *velut nix*) vg go cop^{schw} et^{wi} syr^{utr} add ως (ωσει) χιων. In Lk C (S om ως χιων) λευκος και εξαστραπτων ως χιων. εξαστρ.] e *ut nix*, l *velut nix*. Tat^{arab} *very white like the snow.*

140. Mt 17, 5 (και ιδου φωνη) und Lk 9, 35 (και φωνη εγενετο). In Mt C(S) και φωνη ηκουσθη. και ιδου φωνη| a n *et ecce vox de nube audita est*, cop *et ecce . . facta est*. In Lk CS και φωνη ηκουσθη. εγενετο| D ηλθεν. In Mk 9, 7 graec: και εγενετο φωνη, S(C) dort: και φωνη ηλθεν. εγενετο φωνη| ADN XΓΠ unc^{9} al fere omn (sed 28. 69. 124. 346. φωνη ηλθεν) ηλθεν φωνη, abdfinqr^{1} *venit*, ff^{2} *exiit*. Tat^{arab} *and a voice was heard.* Vgl. S in Jo 12, 28 (bei Lewis, The old Syriac Gospels 248) und Vogels, Harmonistik 40; Par. Var. 122.

141. Mt 17,5 (ο υιος μου ο αγαπητος) und Lk 9,35 (ο υιος μου ο εκλελεγμενος). In Mt C(S) ο υιος μου και ο αγαπητος μου. In Lk C (S wie graec) ο υιος μου και ο αγαπητος μου. In Mk 9,7 liest S(C) wie graec. Vgl. Par. Var. 14.

142. Mt 17,5 und Mk 9,7 (ακουετε αυτου). In Mt C(S) αυτου ακουετε, ebenso C unc[13] rell pler it[pler] vg Chr Tert[prax19] Cyp al. In Mk S(C) αυτου ακουετε, ebenso ANXΓΠ unc[9] al pler b f q syr[utr] go. Die Stellung αυτου ακουετε aus Lk 9,35; dort so auch CS, D c e ακουετε αυτου.

143. Mt 17,10 und Mk 9,11 (οτι ηλειαν δει ελθειν πρωτον). In Mt C(S) οτι ηλειας ερχεται πρωτον. δει] Δ* add ερχεται (!). In Mk S(C) οτι ηλειας ερχεται πρωτον; i om *oportet*.

144. Mt 17,11 (και αποκαταστησει) und Mk 9,12 (αποκαθιστανει). In Mt C(S) αποκαταστησαι. και αποκαταστησει] D a b c g[1] ff[2] (item ff[1] *ut omnia restituat*) syr[sch] sah (non item e f g[2] q vg syr[p] arm aeth) αποκαταστησαι. In Mk S(C) αποκαταστησαι. αποκαθιστανει] ℵ*D αποκαστανει (!) d *si helias venit primum restituere omnia*, syr[utr] wie S. Tat[arab] *to set in order everything*.

145. Mt 17,14 (και ελθοντων) und Mk 9,14 (και ελθοντες). In Mt CS και ελθων. κ. ελθοντων] D και ελθων, n *et veniens*, a b c d e f ff[2] g[1] aur vg *et cum venisset*, cop[dz] arr Hil Aug. In Mk S(C) ελθων. ελθοντες] ACDINXΓΠ unc[9] al omn[vid] (a c q aur *venisset*, b d f ff[2] i r[1] *veniens*) vg cop syr[utr] go aeth ελθων. Vgl. Vo̓gels, Harmonistik 27; Par. Var. 38.

146. Mt 17,14 (ανθρωπος) und Lk 9,38 (ανηρ). In Mt CS ανηρ τις. ανθρ.] FHΓΠ[2] al plus[20] arm add τις, g[1] *quidam*. In Lk CS ανηρ τις. ανηρ] e *unus*, c add *quidam*.

147. Mt 17,17 (αποκριθεις δε ο ιησους ειπεν) und Mk 9,19 (ο δε αποκριθεις αυτοις λεγει). In Mt C (S om αυτοις) απεκριθη ο ιησους και ειπεν αυτοις. ειπεν] ℵ add αυτοις, Vulgatahs E add *illis*. In Mk S(C) απεκριθη ο ιησους και ειπεν αυτοις. απεκριθη] c r[1] aur add *iesus*, bei Lewis, Old Syriac Gospels 97 ist auch die Ferrargruppe (fam.[13]) angeführt. ειπεν] a b c g[2] i r[1] aur *dixit illis* vel *eis*.

148. Mt 17,17 und Lk 9,41 (απιστος και διεστραμμενη). In Mt CS ܕܥܘܬܐ ܘ ܠܐ ܡܗܝܡܢܬܐ, in Lk C ܕܥܘܬܐ ܘ ܠܐ ܡܗܝܡܢܬܐ, S ܡܗܝܡܢܬܐ

ܠܐ ܕܡܗܝܡܢܐ; vgl. q *prava et infidelis*, Vulgatahs E *prava infidelis*, a e om *et perversa*.

149. Mt 17,17 (μεθ υμων εσομαι) und Mk 9,19 (προς υμας εσομαι). In Mt CS εσομαι προς υμας. μεθ. υμ. εσ.] LX unc[12] al pler a b c efff[2] g[1] n q vg (*vobiscum*) syr[omn] aeth Chr Hil εσομαι μεθ υμων. In Mk S(C) εσομαι προς υμας. πρ. υμ. εσ.] M c[scr] al pauc[vid] εσομαι προς υμας. c g[1] *ero apud* (g[1] *aput*) *vos*. Die Umstellung ist vorgenommen nach Lk 9,41, dort CS mit graec: εσομαι προς υμας. Tat[arab] *shall I be with you?*

150. Mt 17,17 und Mk 9,19 (εως ποτε ανεξομαι υμων). In Mt CS και ανεξομαι υμων. In Mk S(C) και ανεξομαι υμων. Die Änderung nach Lk 9,41; dort CS wie graec: και ανεξομαι υμων. Tat[arab] *and till when shall I bear with you?*

151. Mt 17,17 (φερετε μοι αυτον ωδε) und Mk 9,19 (φερετε αυτον προς με). In Mt CS φερε μοι τον υιον σου ωδε (C ܠܚܐ, S ܠܗܘܢܐ). In Mk S(C) φερε μοι τον υιον σου. αυτον] post hanc vocem E scripturus erat μοι. Die Änderung nach Lk 9,41: προσαγαγε ωδε τον υιον σου, C ܠܚܐ ܚܕܝ ܠܘܬ ܡܨܒܘܢ, S ܚܕܝ ܠܚܐ ܡܨܒܘܢ (ebenso Pesch). Tat[arab] *bring thy son hither.*

152. Mt 18,2, Mk 9,36 und Lk 9,47 (παιδιον). In Mt CS παιδιον ἓν; παιδιον] D e add εν. In Mk S(C) παιδιον ἓν; παιδιον] D praem το. In Lk C παιδιον ἓν, S om εν. Tat[arab] *a child* (lit. *one child*).

153. Mt 18,5 (δεξηται ἓν παιδιον) und Mk 9,37 (ἓν των τοιουτων παιδιων δεξηται). In Mt CS δεξηται ως εν εκ τουτων των παιδιων. In Mk S(C) δεξηται ως το παιδιον τουτο. Das ως aus Mt 18,4. Tat[arab] *receive .. such as this child.*

154. Mt 18,8 (καλον σοι εστιν) und Mk 9,43 (καλον εστιν σε). In Mt CS καλον (ܡܛܐ) γαρ σοι. καλον] U Chr add γαρ, efff[2] *enim*. In Mk S(C) καλον γαρ σοι. Tat[arab] *for it is better for thee.*

155. Mt 18,9 (καλον σοι εστιν) und Mk 9,47 (καλον σε εστιν). In Mt S (C om γαρ) καλον γαρ σοι. καλον] efff[1] add *enim*. In Mk S(C) καλον γαρ σοι. καλον] c add *enim*. Tat[arab] *for it is better for thee.*

156. Mt 18,9 (και ει ο οφθαλμος σου) und Mk 9,47 (και

εαν ο οφθαλμος σου). In Mt S Aphr ει ο οφθαλμος σου, om και, C add και. In Mk S(C) ει ο οφθαλμος σου, om και; it vg *quod si.*

157. Mt 19,13 (ινα τας χειρας επιθη) und Mk 10,13 (ινα αυτων αψηται). In Mt CS ινα επιθη την χειρα αυτου επ αυτους (oder αυτοις). τας χειρ. επιθη] D sah cop Or^{3,658} επιθη τας χειρας αυτοις, U it vg τ. χειρ. αυτ. επιθη, et aliter transponitur, d *ut inponeret manus eis*, ff^2 *ut manum* (sic!) *eis inponeret.* In Mk S(C) ινα επιθη την χειρα αυτου επ αυτους. Vgl. Mt 19,15; graec: τας χειρας, CS την χειρα αυτου, an der Parallelstelle Mk 10,16 S(C) wie graec: τας χειρας (αυτου). Tat^{arab} *that he should lay his hand upon them.*

158. Mt 19.16 (ειπεν) und Mk 10,17 (επηρωτα αυτον). In Mt CS ειπεν αυτω. ειπεν] D λεγει, vg *ait*, CDEFGHKLM SUVΓΔ al pler (b c d ff$^{1.2}$ g$^{1.2}$ h q aur gat vg *et ait illi*) syr^{omn} Or Bas add αυτω. In Mk S(C) ειπεν αυτω. επηρωτα αυτον] c *dicebat*, ff^2 *dixit*, q r^1 aur *dicens*; 13. 69. 121. 124. 346. 406. 2^{pc} c^{scr} a b d f g^2 k l q go syr^{sch} arm add λεγων (g^2 *dicens ei*), für vg vgl. Wordsworth-White.

159. Mt 19,16 (σχω ζωην αιωνιον), Mk 10,17 (ζωην αιωνιον κληρονομησω) und Lk 18,18 (ebenso). In Mt CS κληρονομησω ζωην αιωνιον. σχω] ℵL 28. 33. 77. 157. 238. (e Aug^{bis} *ut vitam aeternam consequar*) syr$^{p\,mg}$ cop aeth arr Or Bas Ir^{int} κληρονομησω, idque ℵL al e aeth Or Ir^{int} post ζωην αιων. pon. In Mk S(C) κληρονομησω ζωην αιωνιον, vgl. Vulgatahs L *habeam vitam aeternam* (aus Mt). In Lk CS κληρονομησω ζωην αιωνιον.

160. Mt 19,17 (ο δε ειπεν αυτω), Mk 10,18 (ο δε ιησους ειπεν αυτω) und Lk 18,19 (ειπεν δε αυτω ο ιησους). In Mt C ειπεν αυτω ο ιησους, S om ιησους. ο δε] EM 33. al mu a b c ff$^{1.2}$ h (*at iesus dixit*, h *iesus vero dixit*, ff^1 *cui respondit iesus*) aeth add ιησους. In Mk S(C) ειπεν αυτω ο ιησους; vgl. c *cui iesus dixit*, ff^2 *et iesus dixit illi.* In Lk CS ειπεν αυτω ο ιησους. Tat^{arab} *Jesus said unto him.*

161. Mt 19,19 (πατερα und μητερα), Mk 10,19 (πατερα σου und μητερα [Ti add σου]) und Lk 18,20 (πατερα σου und μητερα Ti add σου]). In Mt CS πατερα σου und μητερα σου. πατερα]

C^2 33. 69. al pl abfff$^{1.2}$ h vg syr^{omn} sah cop aeth Aug al add σου. μητερα] al pauc abff$^{1.2}$ vg^{ed} (ER) syr^{sch} sah cop aeth Aug add σου. In Mk S(C) πατερα σου und μητερα σου. μητερα] ℵ*CFN 28. 124. 238. al^{10} fere abcf cop go syr^{sch} aeth add σου. In Lk CS πατερα σου und μητερα σου. μητερα] ℵEFGHSUVΓΔΛ al longe plu abc cop syr^{sch} et^{hr} aeth Dial^{S32} Or^{3,8} add σου. Tat^{arab} *thy father* und *thy mother*.

162. Mt 19,20 (εφυλαξα), Mk 10,20 (εφυλαξαμην εκ νεοτητος μου) und Lk 18,21 (εφυλαξα εκ νεοτητος). In Mt CS εφυλαξα (-μην) ιδου εκ νεοτητος μου. εφυλαξα] D add εκ νεοτητος, d *a iuventute*, ℵ$^{c.b}$C unc^{11} al pler abcefff^{2}hnq *a iuventute mea*, für vg vgl. Wordsworth-White. In Mk S(C) εποιησα ιδου εκ νεοτητος μου. In Lk C εφυλαξα ιδου εκ νεοτητος μου, S ιδου εκ νεοτητος μου εφυλαξα. Das addierte ιδου, das außer Aphraates (zitiert bei Burkitt, Ev. da-Meph. I 208) anscheinend niemand bezeugt, ist vielleicht ursprünglich griechisches ηδη. Vgl. Par. Var. 7 und 127.

163. Mt 19,21 und Mk 10,21 (δευρο ακολουθει μοι). In Mt C (wie Aphr) αρας τον σταυρον σου ακολουθει μοι (ܘܣܒ ܠܝ ܘܬܐ ܘܫܩܠ ܨܠܒܟ), S om αρας τον σταυρον σου. και δευρο] Ath και λαβων τον σταυρον σου ακολουθει μοι, Zeno *et tolle crucem tuam et veni sequere me*. In Mk S(C) αρας τον σταυρον σου ακολουθει μοι (ܘܣܒ ܠܝ ܘܬܐ ܘܫܩܠ ܨܠܒܟ ܘܐܬܐ ܒܬܪܝ); Pesch ܘܣܒ ܘܫܩܠ ܨܠܒܟ ܘܐܬܐ ܒܬܪܝ. δευρο] ANXΓΠ unc^8 al pler q (*tollens crucem*) cop^{wi} syr^p go add αρας τον σταυρον, item praem ante δευρο G 1. 13. 28. 69. al^5 a (*sublata cruce*) syr^{sch} arm aeth Ir^{17} (Ir^{int} *tollens crucem sequere me*). Praeterea 13. 69. 124. 238. 346. al^{20} fere (etiam E* additurus fuisse videtur) ad σταυρον add σου. In Lk 18,22 bleibt δευρο von CS unübersetzt. Tat^{arab} *and take thy cross, and follow me*.

164. Mt 19,22 (τον λογον) und Mk 10,22 (επι τω λογω). In Mt CS τον λογον τουτον. λογον] B 51^{ev} abcff^{1}n (acn *hoc verbum*, bff^1 *verbum hoc*) syr^{sch} sah add τουτον. In Mk S(C) επι τουτω τω λογω. επι] D 28. 69. 124. 346. 2^{pe} abcdfff^{2}q *hoc verbo*, k *illum sermonem*, syr^{sch} add τουτω. Die Addition des Demonstrativs ist veranlaßt durch Lk 18,23; dort CS mit

graec: ο δε ακουσας ταυτα. Tat^{arab}: *and that young man frowned at this word.*

165. Mt 19, 24 (δια τρηματος ραφιδος εισελθειν) und Lk 18, 25 (δια τρηματος βελονης εισελθειν). In Mt C δια τρηματος ραφιδος διελθειν, S εισελθειν. εισελθειν| BDGSVXΓ al sat mu it vg (*transire*, e *pertransire*) Or^{3,680} Dam$^{par\ 484}$ Hil Arnob διελθειν. In Lk CS δια τρηματος ραφιδος διελθειν. εισελθειν] ADMP al plus^{20} it^{pler} vg go syr$^{p\,txt}$ arm aeth διελθειν. Das διελθειν hat seine Heimat in Mk 10, 25; dort gerade S εισελθειν. Vgl. Vogels, Harmonistik 28; Par. Var. 48.

166. Mt 19, 26 (παρα ανθρωποις τουτο αδυνατον εστιν) und Mk 10, 27 (παρα ανθρωποις αδυνατον). In Mt CS τουτο παρα ανθρωποις αδυνατον εστιν; vgl. Hilar *hoc quidem impossibile est apud homines* (vgl. auch Iuvenc). In Mk S(C) τουτο παρα ανθρωποις αδυνατον (εστιν). αδυνατον] C^{3}DN al^{10} b c (*hoc apud homines impossibile*) g^2 (*haec impossibilia videntur*) syr^{sch} arm praem τουτο; praeterea D al pauc a b c f ff^2 k q vg add εστιν (aus Mt).

167. Mt 19, 28 und Lk 22, 30 (ισραηλ). In Mt CS του οικου ισραηλ. In Lk CS ebenso. Pesch in beiden Fällen om του οικου.

168. Mt 19, 29 (ζωην αιωνιον κληρονομησει), Mk 10, 30 und Lk 18, 30 (ζωην αιωνιον). In Mt CS κληρονομησει ζωην αιωνιον. In Mk S(C) κληρονομησει ζωην αιωνιον. αιωνιον] D add λημψεται, a b c d ff^2 M *accipiet*, k *consequetur*. In Lk CS κληρονομησει ζωην αιωνιον. αιωνιον] a b c ff^2 i l r^1 DΘPQR add *possidebit*, e *vitam consequetur aeternam.*

169. Mt 19, 30 und Mk 10, 31 (πολλοι δε). In Mt S (C wie graec) πολλοι γαρ. δε] E* al pauc cop γαρ, ff^1 Vulgatahs O *enim.* In Mk C(S) πολλοι γαρ.

170. Mt 19, 30 und Mk 10, 31 (εσχατοι πρωτοι). In Mt CS εσχατοι εσονται πρωτοι. In Mk S(C) ebenso. Tat^{arab} *that are last shall be first.*

171. Mt 20, 19 und Mk 10, 33 (τοις εθνεσιν). In Mt S τω λαω, C ܠܥܡܐ = τοις λαοις. In Mk S(C) τω λαω. Burkitt, Ev. da-Meph. übersetzt to the peoples. A. Merx (Die vier

kanonischen Evangelien I [Übersetzung] S. 41 und S. 86; vgl. auch II 1 S. 288) hat die parallele Variante bemerkt, ohne ihren Ursprung zu kennen. Sie gehört zu jenen Stellen des Diatessarons, an denen sich eine universalistische Tendenz bemerkbar macht[1], der Vorwurf der Verspottung wird durch die Änderung von den Heiden genommen und den Juden zugeschoben. In Lk 18,32 lesen (bei graec: τοις εθνεσιν) CS (?) τοις λαοις.

172. Mt 20,23 (λεγει αυτοις) und Mk 10,39 (ο δε ιησους ειπεν αυτοις). In Mt CS λεγει αυτοις ο ιησους. αυτοις] DΔ 13. 69. 346. abcff$^{1.2}$g^{2}hmnr^{1} (non item fg^{1}q) cop arm add ο ιησους. In Mk S(C) λεγει αυτοις ο ιησους; vgl. c *ait illis iesus*, ff^{2} *et ait illis iesus.*

173. Mt 20,23 und Mk 10,39 (πιεσθε). In Mt C (S wie graec) πιειν ... δυνασθε; vgl. h *calicem quidem meum bibetis et baptisma quod ego baptizor baptizari* (sic! supplet Sabat. *potestis*), vgl. Hilar (*martyrio quidem eos secum compati posse*). In Mk S(C) πιειν ... δυνασθε.

174. Mt 20,23 (ουκ εστιν εμον [τουτο] δουναι) und Mk 10,40 (ουκ εστιν εμον δουναι). In Mt CS τουτο ουκ εστιν εμον δουναι υμιν. τουτο] U al^{5} ante ουκ pon, q *non est hoc meum dare.* δουναι] abcefff$^{1.2}$ g^{1}n aur vg add *vobis.* In Mk S(C) τουτο ουκ εστιν εμον δουναι. δουναι] cfkl (g$^{1.2\ vid}$) vg^{ed} et$^{mss\ pler}$ aeth add *vobis*, k *nobis.*

175. Mt 20,26 (ουχ ουτως εστιν [Ti εσται] εν υμιν) und Mk 10,43 (ουχ ουτως δε εστιν εν υμιν). In Mt C(S) εν υμιν δε ουκ εσται ουτως, genau so ff^{2} *inter vos autem non erit sic.* ουτως] CMXΓ al sat mu ff^{2} syr^{omn} cop aeth add δε. εστιν] ℵCEG HKLMSUVXΓΔΠ it vg syr^{omn} cop aeth arm Chr εσται. In Mk

[1] Vgl. darüber Th. Zahn, Tatians Diatessaron 71 und 263, F. Baethgen, Evangelienfragmente 92, und C. Holzhey, Der neuentdeckte Codex Syrus Sinaiticus 49ff. Hinzuzufügen wäre namentlich noch Mt 6,7, wo C statt εθνικοι liest: υποκριται, während S mit dem griechischen Text geht; vgl. ferner Mk 7,26 S(C) χηρα l. ελληνις (A. Merx, Die vier kanonischen Evangelien 77, vermutet einen Schreibfehler) und Mt 6,32 C(S) ܥܡܐ ܕܥܠܡܐ = οι λαοι της γης; vgl. Lk 12,30: τα εθνη του κοσμου, C ܥܡܐ ܕܥܠܡܐ, S ܥܡܡܐ ܕܥܠܡܐ.

S(C) ουχ ουτως εσται εν υμιν. δε] D al^{5} fere abfff^{2}iq om (ut Mt). εστιν] AC^{3}NXΓΠ unc^{9} q cop syr^{utr} arm εσται. Tat^{arab} *not thus shall it be amongst you.*

176. Mt 20,26 (εν υμιν μεγας γενεσθαι) und Mk 10,43 (μεγας γενεσθαι εν υμιν). In Mt C(S) εν υμιν γενεσθαι μεγας. In Mk S(C) εν υμιν γενεσθαι μεγας; D μεγας εν υμειν ειναι; vgl. g^{2} *in vobis fieri maior* (?), i *in vobis voluerit maior esse*, abc *in vobis maior esse* (c *esse maior*). Vgl. Ti zu beiden Stellen.

177. Mt 21,1 (το ορος των ελαιων) und Lk 19,29 (το ορος το καλουμενον των ελαιων). In Mt C(S) ܛܘܪ ܙܝܬܐ. In Lk C ܛܘܪ ܙܝܬܐ ܕܡܬܩܪܐ, S ܛܘܪ ܙܝܬܐ, om καλουμενον; ebenso e.

178. Mt 21,2 (και ευθυς ευρησετε) und Lk 19,30 (εν η εισπορευομενοι ευρησετε). In Mt C(S) ιδου ευρησετε. ευθυς] al^{3} abcff^{1}hn cop Chr Or$^{int\,2,\,324}$ om. In Lk CS και εισπορευομενοι ιδου ευρησετε. εισπορευομενοι] syr^{sch} add ιδου.

179. Mt 21,3 (ειπη τι, ερειτε) und Mk 11,3 (ειπη, τι ποιειτε τουτο; ειπατε). In Mt C(S) ειπη τι, ειπατε αυτω. In Mk S(C) ειπη τι, ειπατε αυτω. τι ποιειτε τουτο] 1. 209. al pauc nil nisi τι (wie Mt). Tat^{arab} ... *say unto him.*

180. Mt 21,3 (ο κυριος αυτων), Mk 11,3 und Lk 19,31 (ο κυριος αυτου). In Mt C(S) ܡܪܝܐ (so auch Ephr. IV, 109A). In Mk S(C) ܡܪܝܗ. In Lk CS ܡܪܝܗ. (Ebenso Lk 19,34; dort a *domino suo necessarius est*). In allen drei Fällen ist αυτων bezw. αυτου, statt zu dem folgenden χρειαν εχει, zum vorhergehenden κυριος gezogen. Vgl. Burkitt, Evang. da-Meph. II 121ff.

181. Mt 21,12 (εις το ιερον [Ti add του θεου]) und Mk 11,15 (εις το ιερον). In Mt C(S) εις το ιερον του θεου. ιερον] CDEFGHKMNSUVXΓΔΠ al fere omn it (exc b) vg syr^{utr} Or Bas add του θεου. In Mk S(C) εις το ιερον του θεου. ιερον] syr^{sch} add του θεου. Tat^{arab} *the temple of God.*

182. Mt 21,12 (τους πωλουντας και αγοραζοντας) und Mk 11,15 (τους πωλουντας και τους αγοραζοντας). In Mt C(S) τους αγοραζοντας και πωλουντας, ebenso c *ementes et vendentes*, vgl. Hilar in h. loc. und in ps. 145 (bei Sabat.). In Mk S(C) τους αγοραζοντας και πωλουντας.

183. Mt 21,13 (οικος προσευχης κληθησεται) und Lk 19,46 (οικος προσευχης). In Mt C(S) οικος προσευχης κληθησεται πασιν τοις εθνεσιν. κληθ.| Vulgatahs R add *omnibus gentibus*. In Lk C (S om πασιν τοις εθνεσιν) οικος προσευχης εστι πασιν τοις εθνεσιν[1]. Der Zusatz stammt aus Mk 11,17. Tat^{arab} *my house is a house of prayer for all peoples.*

184. Mt 21,23 (και τις σοι εδωκεν την εξουσιαν ταυτην), Mk 11,28 (η τις σοι εδωκεν την εξουσιαν ταυτην [Ti την εξουσιαν ταυτην εδωκεν] ινα ταυτα ποιης) und Lk 20,2 (η τις εστιν ο δους σοι την εξουσιαν ταυτην). In Mt C(S) και τις εδωκεν σοι την εξουσιαν ταυτην. σοι εδωκεν| c g^2 Vulgatahss FR *dedit tibi*. In Mk S(C) και τις εδωκεν σοι την εξουσιαν ταυτην. ℌ| ANXΓΠ unc^9 al plor it^{plur} vg syr^{sch} syr$^{p\ txt}$ go arm aeth και. σοι εδωκεν| Vulgatahs W vg^{ed} *dedit tibi*. ινα ταυτα ποιης| 2^{pc} a b ff^2 i arm om. In Lk CS η τις εδωκεν σοι την εξουσιαν ταυτην (S ταυτην την εξουσιαν). ℌ| Dac Vulgatahss ER syr^{sch} και. τις εστιν ο δους σοι| c *quis dedit tibi*. Tat^{arab} *and who gave thee this power . . .*

185. Mt 21,25 und Lk 20,5 (εξ ουρανου und εξ ανθρωπων). In Mt CS οτι εξ ουρανου εστιν und οτι εξ ανθρωπων εστιν; ebenso Aug in Ioh. I (partim ex Mt, partim ex Lc) *si dixerimus de coelo dicturus est nobis: quare ergo non credidistis illi? si autem ex hominibus dixerimus esse, timemus populum, ne lapidet nos, quia tanquam prophetam habebant iohannem* (Migne 35, 1393); *si dixerimus quia de coelo est* (bis) . . . *si dixerimus quia ex hominibus est* (M. 35, 1421). In Lk CS οτι εξ ουρανου εστιν und οτι εξ ανθρωπων εστιν. In Mk 11,31 S(C) οτι εξ ουρανου, om εστιν, aber οτι εξ ανθρωπων εστιν.

186. Mt 21,27 (και αποκριθεντες τω ιησου ειπαν), Mk 11,33 (και αποκριθεντες τω ιησου λεγουσιν) und Lk 20,7 (και απεκριθησαν). In Mt C (S wie graec) και λεγουσιν αυτω. αποκρ. τω ιης. ειπαν| Hil *responderunt itaque*, vgl. Aug^{quater} (ap. Sabat.), vgl. ferner Ti's Apparat zur St.; Vulgatahs Q *responderunt ei*. In Mk S(C) λεγουσιν αυτω. τω ιησου| sah aeth om. In Lk CS

[1] Vgl. Holzhey, Der neuentdeckte Codex Syrus Sinaiticus S. 51.

λεγουσιν αυτω, ebenso syr^{sch}. Tat^{arab} *they answered and said unto him* (om ιησου, add αυτω).

187. Mt 21, 33 und Mk 12, 1 (ωκοδομησεν πυργον). In Mt CS ωκοδομησεν εν αυτω πυργον. ωκοδ.] c Arnob add *in ea*, bh *in eam*, Vulgatahs E *in medio eius* (zur letzteren Lesart vgl. Is 5, 2 LXX: εν μεσω αυτου). In Mk S(C) ωκοδομησεν εν αυτω πυργον. ωκοδ.] syr^{sch} add *in ea*. Tat^{arab} *and build in it a tower*.

188. Mt 21, 34 (λαβειν τους καρπους αυτου) und Mk 12, 2 (ινα . . λαβη απο των καρπων του αμπελωνος). In Mt SC ܠܩܚ (S add ܒ) ܠܗ ܦ̈ܐܪ̈ܝ. λαβειν τους καρπους αυτου] ff^1 *ut acciperent de fructibus vineae suae*. Pesch ܕ̈ܢܬܠ̈ܘ ܠܩܚ ܒ ܠܗ ܦ̈ܐܪ̈ܝ. In Mk S(C) ܕ̈ܢܬܠ̈ܘ ܠܩܚ ܒ ܠܗ ܦ̈ܐܪ̈ܝ. ινα . . . αμπελωνος] Dit^{pl} (non item g$^{1.2}$ l vg) ινα απο του καρπου του αμπελωνος δωσουσιν αυτω (aus Lk 20, 10). bi (item a^{vid}) *ut fructum ex vinea darent ei*, cff^2 *ut darent illi ex vinea fructum*, f *ut ex fructibus vineae darent illi*, q *ut fructum* (!) *ex vinea daretur ei*, k *ut darent illi fructus*, aeth *ut afferrent ei de fructu vineae eius*. In Lk 20, 10 CS wie graec: ινα δωσουσιν αυτω απο του καρπου (C των καρπων) του αμπελωνος. Tat^{arab} *that they might send him of the produce* (lit: *property*) *of his vineyard*.

189. Mt 21, 38 und Mk 12, 7 (ο κληρονομος). In Mt S (C wie graec) ο κληρονομος αυτου. In Mk S(C) ο υιος αυτου, ο κληρονομος αυτου. In Lk 20, 14 CS wie graec: ο κληρονομος. Pesch an allen Stellen ο κληρονομος.

190. Mt 21, 46 (τους οχλους) und Mk 12, 12 (τον οχλον). In Mt CS τον λαον. τ. οχλους] ℵ* C al pauc b syr^{sch} τον οχλον, ff^2 *populos*. In Mk S(C) τον λαον. Die Änderung nach Lk 20, 19, dort CS wie graec: τον λαον. Tat^{arab} *the multitude*.

191. Mt 22, 16 und Mk 12, 14 (βλεπεις εις προσωπον). In Mt CS λαμβανεις προσωπον. βλεπεις εις] ff^1 Auct. de promiss. *accipis*. In Mk S(C) λαμβανεις προσωπον. βλεπεις εις] abr^1 aur *accipis* (durch das Evangelion da-Mepharreschê erledigt sich die Bemerkung bei Wordsw.-White: lapsu forsan pro *asp*), c d ff^2 g^1 i *aspicis* (!). Die Änderung aus Lk 20, 21, dort graec: και ου λαμβανεις προσωπον, CS add ανθρωπου (= S in Mk 12, 14; vgl. Mt 22, 16).

192. Mt 22,17, Mk 12,14 (κηνσον) und Lk 20,22 (φορον). In Mt CS ܟܣܦ ܪܫܐ. In Mk S(C) ܟܣܦܐ ܕܪܫܐ. In Lk CS ܟܣܦ ܪܫܐ. (Ebenso Mt 22,19 al).

193. Mt 22,20 (και λεγει αυτοις [Ti add ο ιησους]) und Mk 12,16 (και λεγει αυτοις). In Mt CS λεγει αυτοις ο ιησους, om και. και] D 69. beff$^{1.2}$ g^{2}h sah om. αυτοις] DLZ 13. 33. 69. 157. 346. it (exc f) vg syr^{sch} cop arm^{cdd} aeth arr pers add ο ιησους. In Mk S(C) λεγει αυτοις, om και, g^{1} om *et.* Tat^{arab} *Jesus said unto them.*

194. Mt 22,21 (λεγουσιν), Mk 12,16 (οι δε ειπαν αυτω) und Lk 20,24 (οι δε ειπαν). In Mt CS λεγουσιν αυτω. λεγ.] DLXZΔΠ unc^{9} rell omn^{vid} it^{pler} vg syr^{p} sah cop add αυτω. In Mk S(C) λεγουσιν αυτω, om οι δε. οι δε] AD abilq (g$^{1.2\ vid}$) vg om. ειπαν] A b dilq vg λεγουσιν. In Lk CS και λεγουσιν αυτω. ειπαν] Vulgatahss ℭKVWZ add *ei.* Tat^{arab} *they said unto him.*

195. Mt 22,24 und Lk 20,28 (λεγοντες). In Mt C (S om αυτω) και λεγουσιν αυτω; ebenso ff^{1} (ap. Sabat. et Blanch.) *et dixerunt ei* (ap. Belsh. *dixerunt ei*). In Lk CS και λεγουσιν αυτω. Tat^{arab} *and said unto him.*

196. Mt 22,25 und Lk 20,29 (και ο πρωτος). In Mt C (S wie graec) ο πρωτος αυτων, om και. και ο πρωτ.] Arnob *primus eorum.* In Lk CS ο πρωτος, om και.

197. Mt 22,28 (παντες γαρ), Mk 12,23 und Lk 20,33 (οι γαρ επτα). In Mt C ιδου γαρ οι επτα, S ιδου γαρ παντες. παντες] be *septem.* In Mk S(C) ιδου γαρ οι επτα. In Lk CS ιδου γαρ οι επτα. Ebenso Aphraates (vgl. Burkitt, Ev. da-Meph. I 386).

198. Mt 22,32, Mk 12,27 (ουκ εστιν θεος) und Lk 20,38 (θεος δε ουκ εστιν). In Mt CS και ιδου θεος ουκ εστιν. ουκ εστ. θ.] Or^{1,745} ο θεος ουκ εστιν, Cypr *deus non est.* In Mk S(C) και ιδου θεος ουκ εστιν. In Lk CS και ιδου θεος ουκ εστιν. θεος δε ουκ εστιν] D om δε; cilq *deus ergo mortuorum non est,* e *deus enim non est mortuorum.*

199. Mt 22,35 (πειραζων αυτον) und Lk 10,25 (εκπειραζων αυτον λεγων). In Mt CS πειραζων αυτον και λεγει αυτω. αυτον] DΓΔΘ^{b}Π unc^{9} al omn fere bcfff^{2}hq (*et dicens*) d (*et dicet di-*

cens) Vulgatahs E (*et dicens*) R (*et dixit*), fuld [e Lc 10,25] (*et dicens*), syr^{p} arm Chr add λεγων. In Lk CS εκπειραζων αυτον λεγων αυτω. Tat^{arab} *desired to try him and said unto him.*

200. Mt 22,36 (εντολη μεγαλη εν τω νομω) und Mk 12,28 (εντολη πρωτη παντων). In Mt C (S om και πρωτη) εντολη μεγαλη και πρωτη εν τω νομω. εντ. μεγ.] gat *primum mandatum magnum,* Vulgatahs Q *mandatum magnum et primum.* In Mk S(C) εντολη πρωτη, om παντων. παντων] D 2^{pe} a b c ff^{2} g^{2} i k q (c d ff^{2} i q *praeceptum primum,* ak *mandatum primum,* b *primum praeceptum,* g^{2} *primum mandatum*) om. Vgl. auch Mt 22,38 und Mk 12,29.

201. Mt 22,39 (δευτερα ομοια αὐτῇ) und Mk 12,31 (δευτερα αὕτη). In Mt CS ܗܘ ܕܡܛ (C om ܐܝ) ܐܝ ܗܝܕܢܐ; Pesch statt ܗܝܕܢܐ: ܐܚܪܝܬܐ. δευτερα] DLΓΔΘ^{b}Π unc^{9} al omn^{vid} it (a b c d e f ff^{1,2} g^{1,2} h q aur *secundum autem,* Cypr Zeno Jul. Firm. *et secundum,* Hil *secundum vero*) vg sah cop Bas Or^{int} add δε. In Mk S(C) ܗܘ ܕܡܛ ܐܚܪܝܬܐ. δευτερα αυτη] AXΠ unc^{9} al pler c (*et secundum mandatum simile est huic*) q (*et secundum simile huic*) go syr^{utr} arm aeth Mcell^{eus} Cyp^{ter} και δευτερα; D 33. 2^{pe} X^{scr} al pauc d ff^{2} r^{1} *secundum autem simile illi* (ff^{2} *est huic*), i *secundum autem similem huic,* k *deinde secunda similis huic,* aur *secundum autem simile huic,* vg *secundum autem simile est illi,* sah cop$^{pe\text{tr.}\,3}$ δευτερα δε; Γ f^{scr} και δευτερα δε; vgl. Vogels, Harmonistik 32; Par. Var. 63. Tat^{arab} *and the second, which is like it, is.*

202. Mt 22,45 (καλει αυτον κυριον), Mk 12,37 (λεγει αυτον κυριον) und Lk 20,44 (αυτον κυριον καλει [Ti κυριον αυτον καλει]). In Mt CS κυριον (C ـمرـ, S bei Burkitt ـمرـ, bei Lewis ـمرـ) καλει αυτον. καλ. αυτ. κυρ.] 235. 44^{ev} Dial^{127} (Or^{int} 3,833 Ambr κυριον αυτον καλει, aeth κυριον καλει αυτον. In Mk S(C) κυριον (ـمرـ) καλει αυτον. In Lk CS κυριον (ـمرـ) καλει αυτον. αυτον κυριον] ℵDEGHPSVΓΔΛ al pler a c e ff^{2} i l q vg syr^{p} κυριον αυτον.

203. Mt 23,6 (πρωτοκαθεδριας) und Lk 11,43 (πρωτοκαθεδριαν). In Mt S (C wie graec) ـمعـلـحـا ـمـمـعـا. In Lk CS ـمعـلـحـا ـمـمـعـا (S ohne Pluralpunkte).

204. Mt 23,23 (ταυτα δε [Ti om δε] εδει ποιησαι κακεινα μη

αφειναι) und Lk 11,42 (ταυτα δε [Ti om δε] εδει ποιησαι κακεινα μη παρειναι). In Mt CS ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܠܡܥܒܕܗܘܢ ܘܗܠܝܢ ܕܝܢ ܠܐ ܠܡܫܒܩܗܘܢ. In Lk C (S wie graec) ebenso. Vgl. dazu Burkitt, Ev. da-Meph. II 252ff.

205. Mt 23,37 und Lk 13,34 (απεσταλμενους προς αυτην). In Mt S(C) απεσταλμενους προς σε. αυτην] D al² σε, y^scr σεαυτον, abcdeff^1.2 g^1 hq aur *ad te*. In Lk CS απεσταλμενους προς σε. αυτην] ℵ* αυτον, a *at te*, r¹ *a te*, bcdefff²iq aur vg Ir^int Lucif Ambr *ad te*. Vgl. Vogels, Harmonistik 32; Par. Var. 64.

206. Mt 23,37 und Lk 13,34 (υπο τας πτερυγας). In Mt S(C) ܬܚܝܬ ܓܦ̈ܝܗ. πτερυγας] XΔ al pauc it^pl fu gat mm fr sax cop syr^utr et^hr aeth Clem^106 et^143 Or^3,167 Thdrt^1,698 Or^int4,691 Cyp al add αυτης. In Lk S ܬܚܝܬ ܓܦ̈ܝܗ, C ܬܚܝܬ ܟܢܦ̈ܝܗ. πτερυγας] acdei add *suos*, flr Vulgatahss CM' add *suis*. Tat^arab *under her wings*.

207. Mt 23,38 und Lk 13,35 (αφιεται υμιν ο οικος υμων). In Mt S(C) αφιεται ο οικος υμων, om υμιν. υμιν] 6. 243. 435. al plus²⁰ Clem Or Chr om. In Lk S αφιεται ο οικος υμων, om υμιν, C αφιεται υμιν ο οικος υμων ερημος. υμιν] X al¹⁰ fere Chr^ter Vulgatahs D om. Zu ερημος vgl. Vogels, Harmonistik 32; Par. Var. 65. Tat^arab *your house shall be left over you desolate.*

208. Mt 23,39 und Lk 13,35 (οὐ μη). In Mt S(C) οτι οὐ μη. ου] D 1. 13. 22. 69. 124. al²⁰ fere abcff²hq (non eff¹ g^1.2 l vg) syr^utr arm Or^int praem οτι. In Lk CS οτι οὐ μη. ου] AXΓΔΛΠ unc⁷ al pler afff² (g^1.2.ut vid) vg praem οτι. Ti ediert Lk 13,35 οτι ου μη.

209. Mt 24,2 (οὐ βλεπετε ταυτα παντα) und Lk 21,6 (ταυτα ἃ θεωρειτε). In Mt S(C) ܚܙܝܢ ܐܢܬܘܢ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܒܢܝ̈ܢܐ, om οὐ. οὐ] DLX al³⁰ fere it (exc q) vg sah cop arm aeth Or^int Amb Op om. In Lk CS (S in fine add ܒܢܝ̈ܢܐ) ܚܙܝܢ ܐܢܬܘܢ ܗܠܝܢ. ταυτα ἃ θεωρειτε] aeth *videte haec*, l *nonne videtis haec*, DL aceff²iq arm om ἃ. Vgl. Vogels, Harmonistik 32; Par. Var. 66. Tat^arab *see ye these great buildings.*

210. Mt 24,3 und Lk 21,7 (λεγοντες). In Mt S(C) και λεγουσιν αυτω. λεγοντες] Vulgatahs D add *ei*. In Lk CS και λεγουσιν αυτω. Tat^arab *and said unto him.*

211. Mt 24, 5 und Lk 21, 8 (λεγοντες· εγω). In Mt S(C) και ερουσιν οτι εγω. εγω] f Auct. op. imp. in Mt *quia ego.* In Lk CS και ερουσιν οτι εγω. εγω] ADΓΔΛΠ unc[8] al pler it[pler] vg (e DQ *quoniam*) praem οτι. Das οτι aus Mk 13, 6; dort S και ερουσιν οτι εγω, D 33. al pauc bcff[2]g[2]kq gat om οτι.

212. Mt 24, 15 und Mk 13, 14 (ιδητε το βδελυγμα). In Mt S(C) ܕܚܙܝܬܘܢ ܐܬܐ ܕܛܢܦܘܬܐ. In Mk S(C) ebenso, Pesch ܐܬܐ ܛܢܦܬܐ. Tat[arab] *the unclean sign of desolation* (vgl. aber Hogg p. 108[2]).

213. Mt 24, 30 (μετα δυναμεως και δοξης πολλης), Mk 13, 26 (μετα δυναμεως πολλης και δοξης) und Lk 21, 27 (μετα δυναμεως και δοξης πολλης). In Mt S(C) μετα δυναμεως μεγαλης και δοξης. και δοξης πολλης] D 115. it[pler] (ff[1] *cum virtute magna et maiestate sua,* c gat *cum virtute magna et maiestate,* d *cum virtute magna et gloria,* e Cypr *cum virtute magna et claritate,* abff[2]h Aug *cum virtute multa et maiestate*) πολλ. κ. δοξ. In Mk S(C) μετα δυναμεως μεγαλης και μετα δοξης. πολλης και δοξης] k *cum virtute magna et claritate,* a Vulgatahs Q, Auct. l. de prom. dim. temp., Vigil. Taps. *cum virtute magna et gloria.* In Lk CS εν δυναμει πολλη και δοξη. δυν. και δοξης πολλης] syr[sch] add post δυν.: μεγαλης; De και δυναμει πολλη και δοξη (d *et virtute multa et gloria,* e *et potentatu magno et claritate,* a *cum potestate magna et gloria,* fff[2]q vg *cum potestate magna et maiestate,* c *cum potestate magna in maiestate,* l *cum potestate et maiestate magna*). Vgl. Vogels, Harmonistik 33; Par. Var. 70.

214. Mt 24, 34 (εως αν παντα ταυτα [Ti ταυτα παντα] γενηται) und Lk 21, 32 (εως αν παντα γενηται). In Mt S(C) εως αν ταυτα παντα γενηται. παντα ταυτα] DHL al plus[20] aeff[2]g[1.2] hl cop syr[sch] arm Chr ταυτα παντα, multi alii (bfff[1] etc) om ταυτα. In Lk CS εως αν ταυτα παντα γενηται. παντα] D 50. 69. 90. 124. 248. fl cop ταυτα παντα, syr[sch] arm aeth παντα ταυτα. Die Stellung aus Mk 13, 30; dort S(C) wie graec: ταυτα παντα.

215. Mt 24, 36 (περι δε της ημερας εκεινης και ωρας) und Mk 13, 32 (περι δε της ημερας εκεινης η της ωρας). In Mt S(C) περι δε της ημερας και περι της ωρας εκεινης. Vgl. c *de die autem illa et de hora,* g[2] *de die autem et hora illa,* Aug in ps. 6 *de die vero et illa hora.* In Mk S(C) περι δε της

Der zweite Brief des Apostels Paulus an die Korinther.

Übersetzt und erklärt von

Dr Johannes Evang. Belser,
ord. Professor der Theologie an der Universität zu Tübingen.

Mit Approbation des hochw. Herrn Erzbischofs von Freiburg.

gr. 8° (VIII u. 382) 1910. *M* 7. ; geb. in Leinwand *M* 8. -

Inhaltsverzeichnis: Vorwort. — Einleitung. 1. Die Abfassungsverhältnisse. 2. Die Einheit des Briefes. 3. Sprache und Stil. 4. Exegetische Literatur. - § 1. Der Eingangsgruß. 1, 1–2. — § 2. Der feierliche Lobpreis Gottes. 1, 3–11. - Erster Teil. Darlegung des Paulus über sein Verhältnis zur korinthischen Gemeinde und über seinen apostolischen Beruf. 1, 12–7, 16. — § 3. Die Änderung des Reiseplans. 1, 12–2, 17. - § 4. Die Erhabenheit des neutestamentlichen Amtes. 3, 1–4, 6. — § 5. Berufsfreudigkeit inmitten der Todesgefahren. 4, 7–5, 10. — § 6. Die Liebestat Christi als des Welterlösers und der apostolische Dienst. 5, 11–6, 10. — § 7. Abschluß der Darlegung über den apostolischen Beruf. 6, 11–7, 3. — § 8. Besieglung des wiederhergestellten Einvernehmens mit Korinth. 7, 4–16. — Zweiter Teil. Die Kollekte für die Heiligen in Jerusalem. § 9. Aufforderung zur Kollekte durch den Hinweis auf das Beispiel der makedonischen Gemeinden. 8, 1–15. - § 10. Empfehlung des Titus und seiner Begleiter; letzte Ermahnung zum willigen und reichlichen Geben durch Hinweis auf den Lohn. 8, 16–9, 15. - Dritter Teil. Persönlich gehaltene Ermahnung des Apostels an die Gemeinde in Korinth bezüglich des richtigen praktischen Verhaltens. 10, 1–13, 10. § 11. Pauli apostolische Macht und Wirksamkeit. 10, 1–18. — § 12. Rechtfertigung des Selbstruhms. 11, 1–12, 18. § 13. Letzte Ermahnung des Apostels. 12, 19–13, 10. — § 14. Der Schluß des Briefes. 13, 11–13.

Der zweite Korintherbrief bietet der Erklärung zahlreiche Schwierigkeiten. Zwar spielt hier die Echtheitsfrage an sich keine besondere Rolle. Allerdings hat eine gewisse radikale Richtung neuerdings auch gegen diesen Brief wie gegen Röm. und Gal. Angriffe unternommen; dieselben sind aber von allen besonnenen Forschern ohne Unterschied der Konfession und der sonstigen Anschauungen einmütig und energisch zurückgewiesen worden. Aber es hat sich im Laufe der Zeit in Ansehung des Briefes eine große Zahl von Problemen literargeschichtlicher Art herausgebildet. Im Vordergrund steht die Frage nach dem sachlichen und zeitlichen Zusammenhang desselben mit 1 Kor, sowie die Frage nach der Einheit von 2 Kor. Diesen Problemen muß der Ausleger vollste Aufmerksamkeit zuwenden, und dabei kann er Gefahr laufen, den lehrhaften und erbaulichen Gehalt mehr oder weniger zu vernachlässigen, so daß die Seelsorger aus dem Studium des Kommentars nicht entsprechenden Nutzen zu ziehen vermöchten. Indes dürfte der Verfasser des neuen exegetischen Werkes der angedeuteten Gefahr nicht erlegen sein. Freilich hat er direkte Anweisung zur Verwertung des Briefinhaltes bei dem Unterricht des christlichen Volkes nicht gegeben. Wer aber die in dem Buche niedergelegten Ausführungen, namentlich jene über die Herrlichkeit des neutestamentlichen Dienstes und über die Kollekte wirklich studiert, wird mit verhältnismäßig geringer Mühe ein reiches Material für Predigt und Katechese gewinnen, so daß die gebotene Auslegung auch den der Seelsorge beflissenen Theologen zu gute kommen wird.

Herdersche Verlagshandlung zu Freiburg im Breisgau.

Dr Johannes Evang. Belser,

ord. Professor der Theologie an der Universität zu Tübingen.

Die Epistel des hl. Jakobus. Übersetzt und erklärt. gr. 8° (VIII u. 216) 1909. *M* 4.50; geb. in Leinwand *M* 5.30

„Die Auslegung zeichnet sich durch reiche Benutzung der einschlägigen Literatur aus, durch Sorgfalt und Genauigkeit, die bis auf die kleinsten Details sich erstreckt. Einzelne Verse des Briefes gewinnen dadurch an Klarheit, daß der Verfasser sie aus dem Zusammenhange des Briefes erklärt, in dem er nicht wie andere Ausleger eine bunte Sammlung zusammenhangsloser Sentenzen sieht, sondern mit Recht Plan und Ordnung erkennt. . . ."

(Paul Krüger im Literar. Zentralblatt, Leipzig 1910, Nr 9.)

„Ähnlich wie Fonck in seiner Parabelerklärung will auch Belser mit seiner Übersetzung und Erklärung des Jakobusbriefes den Prediger und Katecheten veranlassen, den sozial-ethischen Gehalt dieses Briefes dem christlichen Volke zu erschließen. Gleichwohl hat er nicht eine Erklärung der Epistel geben wollen, die unmittelbar der Praxis dient, sondern zunächst eine wissenschaftliche Untersuchung und Auslegung. Er meint, wer einmal durch eine gründliche Erklärung Sinn und Geist der Unterweisung des Jakobus erfaßt hat, der dürfte von selbst den Weg zu einer populären Darstellung des Inhaltes finden. . . ."

(Katechet. Blätter, München 1910, 4. Heft.)

Der Epheserbrief des Apostels Paulus übersetzt und erklärt. gr. 8° (VIII u. 210) 1908. *M* 4.50; geb. in Leinwand *M* 5.30

„Belsers Kommentar zeigt als Vorzüge der Auslegung das, was ich schon bei seiner Auslegung der Pastoralbriefe hervorheben konnte: Ausführlichkeit, Klarheit und die Berücksichtigung altkirchlicher und mittelalterlicher Auslegung. Hieronymus, Origenes, Thomas u. a. werden ständig herangezogen, auch werden protestantische Exegeten, und zwar keineswegs immer ablehnend, angeführt. . . ."

(Theolog. Jahresbericht 1908, 28. Band, Leipzig 1909, S. 264.)

Die Briefe des Apostels Paulus an Timotheus und Titus übersetzt und erklärt. gr. 8° (VIII u. 302) 1907. *M* 5.60; geb. in Leinwand *M* 6.80

„Mit anerkennenden und empfehlenden Worten kann ich die Kommentare des katholischen Gelehrten Belser einführen, die er in rascher Folge zu den Pastoralbriefen, zum Epheserbrief und zum Jakobusbrief hat erscheinen lassen. Belser ist der Typus eines modernen katholischen Gelehrten, der sich die Ergebnisse der protestantischen Forschung in möglichst umfassendem Maße zu eigen macht, der, soweit es sich mit seinem katholischen Standpunkt irgend verträgt, auch kritischen Fragen und Problemen mit anerkennenswerter Weitherzigkeit entgegenkommt, und dessen Kommentare unter allen Umständen auch auf protestantischer Seite Beachtung verdienen. Zudem bieten diese Auslegungen etwas, was von protestantischen Kommentaren mit wenigen Ausnahmen stark vernachlässigt worden ist: sie machen in reichem Maße die herrlichen Schätze nutzbar, die uns die Väter der alten Kirche in ihren Kommentaren hinterlassen haben. In der Auswahl und Zusammenstellung geeigneter Zitate aus den Kirchenvätern zeigt sich der katholische Gelehrte als überlegener Meister. . . ."

(Theologie der Gegenwart, Leipzig 1909, 4. Heft.)

Einleitung in das Neue Testament. *Zweite, vermehrte und verbesserte Auflage.* gr. 8° (X u. 888) 1906. *M* 12.—; geb. in Halbfranz *M* 14.60

„Das eben in 2. Auflage erscheinende Werk Belsers ist eine ganz vorzügliche Leistung auf dem Gebiete der neutestamentlichen Einleitungsliteratur. Die neue Auflage erscheint der ersten gegenüber mit manchen sehr interessanten Ergänzungen, Verbesserungen und Vertiefungen. Trefflich ist insbesondere die jeweilige referierende und kritische Behandlung der Tradition über die einzelnen Evangelisten und Evangelien und im Anschluß daran die jedesmal folgende sehr gewissenhafte Untersuchung über die Identität der von der kirchlichen Tradition

Dr Johannes Evang. Belser,

ord. Professor der Theologie an der Universität zu Tübingen.

bezeugten Evangelienschriften mit den jetzigen Evangelien. Sehr interessant ist auch die Behandlung der Paulusbriefe.

„Belser versteht es, aus dem großen Material der Einleitungswissenschaft das Wertvollste, Großzügige, Entscheidende herauszuheben und dabei doch eine ungemein große Fülle von Einzelforschung und Sonderstudium darzubieten. Er führt den Leser namentlich auch in den höchst wertvollen Anmerkungen durch die Genesis seiner eigenen Arbeit. Die verschiedenen Stufen der Forschung bis zu den Endresultaten arbeitet der Studierende selber wieder durch unter der Leitung des Autors und wird ebendadurch auch zur selbständigen Nachprüfung eingeladen. Gerade das System der Verbindung einer klaren großzügigen Abhandlung mit nachfolgenden Anmerkungen trägt viel zu den Vorzügen des ganzen Werkes bei, wenn es auch da und dort einmal die enge gesponnenen Fäden einer wichtigen Frage auseinanderreißt. Die Einleitung Belsers führt in trefflicher Weise in die ganze Welt der einschlägigen kritischen Fragen ein — zugleich aber auch in den Geist, Gehalt und in die Eigenart des Neuen Testamentes. Alles ist mit einer ungemein reichen und hochinteressanten Fülle von Einzelbelegen durchwoben, wie man sie selten in einer so reichen Auswahl und kritisch-ernster Sichtung beieinander findet. . . .“ (Schweizer. Kirchenzeitung, Luzern 1906, Nr 28.)

Die Briefe des hl. Johannes übersetzt und erklärt. gr. 8° (X u. 166) 1906. *M* 3.—; geb. in Leinwand *M* 4.—

„Eine große Auswahl von Kommentaren für die katholischen Briefe ist auf unserer Seite keineswegs vorhanden. Dem sucht der ebenso gelehrte wie arbeitsreiche Verfasser obigen Kommentars abzuhelfen. In rascher Folge erschien neben den verschiedensten Kommentaren (Apostelgeschichte, Epheserbrief etc., dem neuesten Kommentar zum Brief des hl. Jakobus) auch schon vor einiger Zeit der Kommentar zu den Briefen des hl. Johannes. Sehr zu empfehlen sind diese Arbeiten auch dem Seelsorgsklerus ob der trefflich praktischen Winke, den homiletisch wie katechetisch sehr oft und leicht verwertbaren Erklärungen. Die schöne Auswertung der Schriftworte machen die Anschaffung und Lektüre angenehm und nützlich zugleich.“

(Wochenschrift für homilet. Wissenschaft und Praxis, Wien 1909, Nr 39.)

Das Evangelium des hl. Johannes übersetzt und erklärt. gr. 8° (XIV u. 576) 1905. *M* 8.—; geb. in Halbfranz *M* 10.—

„. . . Belsers Ausführungen wird man stets mit Genuß und wirklichem Nutzen lesen, wenn man auch manchen Darlegungen nicht beistimmt; die Gewandtheit, Frische, Überzeugungsfestigkeit der Darstellung übt unwillkürlich einen besondern Reiz aus und gibt dem Ganzen eine wohltuende Färbung. Man wird jedenfalls vieles aus dem Buche lernen. . . .“

(Stimmen aus Maria-Laach, Freiburg 1906, 2. Heft.)

Die Geschichte des Leidens und Sterbens, der Auferstehung und Himmelfahrt des Herrn nach den vier Evangelien ausgelegt. gr. 8° (VIII u. 524) 1903. *M* 8.—; geb. in Halbfranz *M* 10.—

„Ein Werk, das den Leser vom Anfang bis zum Ende fesselt teils wegen des streng wissenschaftlichen Charakters, der aus jeder Zeile spricht, teils wegen der einfachen und doch noblen Sprache, die zur Anwendung kommt. Der gelehrte Verfasser stützt sich hauptsächlich auf die vier Evangelien und sucht mit Zuhilfenahme aller textkritischen Mittel auf die vielen Haupt- und Nebenfragen, die gerade bei diesem Vorwurfe zur Genüge vorhanden sind, möglichst genau einzugehen und eine bestimmte Antwort zu geben. Dieses Bestreben des Verfassers, klare Antworten zu geben, kann ihm nicht hoch genug angerechnet werden. Unter den vielen herrlichen Ausführungen verweisen wir nur auf jene über die Zerstörung Jerusalems und das Weltende, die Feststellung des Todestages Jesu, die Einsetzung der Eucharistie usw. Gerade diese genaue Analyse der Einsetzungs-

Durch alle Buchhandlungen zu beziehen.

Dr Johannes Evang. Belser,

ord. Professor der Theologie an der Universität zu Tübingen.

worte läßt oft bei Dogmatikern an Tiefe zu wünschen übrig. Belser behandelt diese Texte mit einer ihrer Wichtigkeit entsprechenden Ausführlichkeit und Genauigkeit, die sicherlich jeden Leser befriedigen wird.... Wir können nicht umhin, dieses ganz vortreffliche Werk allen Priestern eindringlichst zu empfehlen."
(Korrespondenzblatt für den kath. Klerus Österreichs, Wien 1904, Augustinus Nr 3.)

Beiträge zur Erklärung der Apostelgeschichte auf Grund der Lesearten des Codex D und seiner Genossen geliefert. gr. 8° (VIII u. 170) 1897. *M* 3.50

„... Fassen wir unser Urteil zusammen: Vorliegendes Werk ist für das richtige Verständnis der Apostelgeschichte von eminenter Bedeutung. Auch die Annahme: Theophilus sei nur eine fingierte Persönlichkeit, ist damit wohl für alle ausgeschlossen." (Theol.-prakt. Quartalschrift, Linz 1898, 4. Heft.)

Die Selbstverteidigung des hl. Paulus im Galaterbriefe (1, 11 bis 2, 21). (Biblische Studien, I. Band, 3. Heft.) gr. 8° (VIII u. 150) 1896. *M* 3.—

„... Die vorliegende Studie Belsers ist allerdings des allseitigen Beifalles sicher. Schon ihr Gegenstand ist ein hochbedeutsamer, mit dem die wichtigsten Fragen der Dogmatik und der Urgeschichte der Kirche verquickt sind; die wissenschaftliche Methode der Behandlung zeigt den gewiegten Exegeten und geschulten Philologen; ganz besonders aber verdient die aktuell-apologetische Behandlung in sorgfältigster Rücksichtnahme sowohl auf die Textüberlieferung (Codex Cantabrigiensis) als auch auf die neuesten Erklärungen, Fragen und Probleme protestantischer Forscher volles Lob. ..." (Literarischer Anzeiger, Graz 1897, Nr 8.)

.....

Unterzeichneter bestellt hiermit aus dem Verlage von Herder in Freiburg zur Ansicht — auf feste Rechnung:

Prof. Dr Johannes Evang. Belser:

..... **Der zweite Brief des Apostels Paulus an die Korinther.** *M* 7.—; geb. *M* 8.—

..... **Die Epistel des hl. Jakobus.** *M* 4.50; geb. *M* 5.30

..... **Der Epheserbrief des Apostels Paulus.** *M* 4.50; geb. *M* 5.30

.. **Die Briefe des Apostels Paulus an Timotheus und Titus.** *M* 5.60; geb. *M* 6.80

... **Einleitung in das Neue Testament.** Zweite Auflage. *M* 12.—; geb. *M* 14.60

.... **Die Briefe des hl. Johannes.** *M* 3.—; geb. *M* 4.—

.... **Das Evangelium des hl. Johannes.** *M* 8.—; geb. *M* 10.—

. **Die Geschichte des Leidens und Sterbens, der Auferstehung und Himmelfahrt des Herrn.** *M* 8.—; geb. *M* 10.—

.. **Beiträge zur Erklärung der Apostelgeschichte.** *M* 3.50

. **Die Selbstverteidigung des hl. Paulus.** *M* 3.—

Ort und Datum: Name:

ημερας εκεινης και περι της ωρας εκεινης. ἡ] ℵDFS* 1. 13. 28. 69. 124. al mu^{vid} ag ^{t}ikq Ir^{int} Hil Ambr sah cop syr^{sch} arm aeth και. Tat^{arab} *of that day and of that hour.*

216. Mt 24,45 und Lk 12,42 (ο κυριος). In Mt S(C) ο κυριος αυτου. κυριος] cg^{1}q aur gat vg *dominus suus*, ff^{1} (ap. Sab.) *dominus suus*, (ap. Belsh.) *d. suos*, bf Auct. op. imp. *dominus eius.* In Lk CS ο κυριος αυτου. κυριος] 235. 435. Z^{scr} i^{cant} al pauc sah cop arm aeth Or$^{3,\,189}$ add αυτου. Tat^{arab} *his lord.*

217. Mt 24,48 (χρονιζει μου ο κυριος) und Lk 12,45 (χρονιζει ο κυριος μου ερχεσθαι). In Mt S(C) οτι ο κυριος μου χρονιζει ελθειν. κυριος] CDILΓΔΠ unc^{9} al pler it vg syr^{utr} al Chr Dam Or^{int} add ελθειν (alii add ερχεσθαι). In Lk CS οτι ο κυριος μου χρονιζει ελθειν. ερχεσθαι] KMΠ al^{10} Caes ελθειν.

218. Mt 26,7 (και κατεχεεν επι της κεφαλης αυτου ανακειμενου) und Jo 12,3 (ηλειψεν). In Mt S(C) και κατεχεεν επι της κεφαλης του ιησου ανακειμενου. αυτου] syr^{sch} του ιησου. In Jo S(C) και κατεχεεν επι της κεφαλης του ιησου ανακειμενου και ηλειψεν. Ganz ähnlich fuld (ed. Ranke 123,34) *maria ergo habens alabastrum* (vgl. ܡܫܚܐ Jo 12,3 S Pesch) *ungenti nardi spicati praetiosi et fracto effudit super caput ihesu recumbentis et unxit pedes eius* (vgl. ܪܓܠ̈ܝ, Jo 12,3 S; ebenso bc *pedes eius*). Tat^{arab} *and Mary took a case of the ointment of fine nard, of great price, and opened it, and poured it out on the head of Jesus as he was reclining; and she anointed his feet.* Vgl. A. Hjelt, Die altsyrische Evangelienübersetzung 128.

219. Mt 26,13 und Mk 14,9 (το ευαγγελιον). In Mt S(C) το ευαγγελιον μου, ebenso Pesch. In Mk S(C) το ευαγγελιον μου, ebenso Pesch und pers^{p}. Tat^{arab} *this my gospel.*

220. Mt 26,19 und Mk 14,16 (οι μαθηται). In Mt S(C) οι μαθηται αυτου. μαθ.] Vulgatahs D add *eius.* In Mk S(C) οι μαθηται αυτου. μαθ.] ACDPW^{b}XΓΠ unc^{9} al pler acdfff^{2} ikqr^{1} aur gat vg syr^{utr} arm aeth add αυτου. Tat^{arab} *his two disciples.*

221. Mt 26,20 (των δωδεκα μαθητων, W-H [μαθητων], Weiss om μαθητων) und Mk 14,17 (των δωδεκα). In Mt S(C) των δωδεκα αυτου, om μαθητων. μαθ.] BDΓ unc^{8} al pler sah Chr^{sem}

Eus$^{dem\ 475}$ om; 106. abch gat vg^{ed} (codd permulti) add αυτου. In Mk S(C) των δωδεκα αυτου, gat g^{2} *duodecim discipulis suis.*

222. Mt 26,21 und Mk 14,18 (ειπεν). In Mt S(C) ειπεν αυτοις. In Mk S(C) ειπεν αυτοις. ειπεν] k Vulgatahss QX (*illis*) sah aeth add αυτοις.

223. Mt 26,22 (εις εκαστος) und Mk 14,19 (εις κατα εις). In Mt S(C) ܒ̈ ܒ̈ ܡ̈ ܕ̈ ܗ̈ ܘ̈. εκαστος] DM al^{10} syr$^{p\ mg}$ cop add αυτων, d *unusquisque eorum.* In Mk S(C) ܒ̈ ܒ̈ ܡ̈ ܕ̈ ܗ̈ ܘ̈. εις κατα εις] C εις εκαστος. Tat^{arab} *one after another of them.*

224. Mt 26,23 (μετ εμου την χειρα) und Mk 14,20 (μετ εμου). In Mt S(C) την χειρα αυτου μετ εμου; ebenso stellen D syr^{utr} sah cop arm^{edd} Or^{4,442}. In Mk S(C) την χειρα αυτου μετ εμου. μετ εμου] A add την χειρα, acfff^{2}q aur Vulgatahss BDKLMOVWXZ^{2} *manum mecum.* Tat^{arab} *his hand with me.*

225. Mt 26,24 (ο μεν υιος του ανθρωπου), Mk 14,21 (οτι ο μεν υιος του ανθρωπου) und Lk 22,22 (οτι ο υιος μεν του ανθρωπου). In Mt S(C) και ο υιος του ανθρωπου. ο μεν] 209. cq (*et filius quidem*, ebenso Vulgatahss DEQ) syr^{utr} Or^{int} praem και. In Mk S(C) και ο υιος του ανθρωπου. οτι ο μεν] cff^{2}g$^{1.2\ vid}$ ikl q vg syr^{p} aeth *et filius quidem hominis*, syr^{sch} *et filius hominis.* In Lk CS και ο υιος του ανθρωπου. οτι] AXΓΔΠ unc^{9} al pler bceff^{2}ilq vg syr^{utr} et^{hr} arm aeth και. Tat^{arab} *and the son of man.*

226. Mt 26,24 und Mk 14,21 (ει ουκ εγεννηθη ο ανθρωπος εκεινος). In Mt S(C) ει ουκ εγεννηθη, om cet., vgl. Clem$^{1.\ cor\ 46}$ (Patr. Apost., ed. Funk 160,1) und Iren. Adv. haer. II 20. bcff^{2} *bonum erat homini illi non nasci.* In Mk S(C) ει ουκ εγεννηθη, om cet.

227. Mt 26,28 und Mk 14,24 (της διαθηκης). In Mt S(C) της καινης διαθηκης. διαθ.] ACDΓΔΠ unc^{9} al fere omn it (ac dfff$^{1.2}$g^{1}h qr^{1} aur *novi testamenti*, b *novi et aeterni testamenti*) vg cop syr^{utr} arm aeth Ir^{int} Or Cyp praem καινης. In Mk S(C) της καινης διαθηκης. διαθ.] APW^{b}XΓΔΠ unc^{8} al fere omn acfilqr^{1} aur vg sah^{woid} syr^{utr} arm aeth praem καινης. Der Zusatz καινης stammt aus Lk 22,20. Tat^{arab} *this is my blood, the new covenant*; vgl. dazu Mk 14,24: d *qui est testamenti*, i *qui est novi testamenti.*

228. Mt 26,32 (μετα δε το εγερθηναι με) und Mk 14,28 (αλλα μετα το εγερθηναι με). In Mt S(C) ܒܬܪ ܕܩܡ̈ܬܝ ܐܢܐ. In Mk S(C) ebenso. αλλα μετα] C και μετα.

229. Mt 26,39 (ουχ ως εγω θελω αλλ ως συ) und Mk 14,36 (ου τι εγω θελω αλλα τι συ). In Mt S(C) μη το θελημα μου γινεσθω αλλα το σον; in Mk S(C) ebenso. Die Änderung nach Lk 22,42. Tat^{arab} *but let not my will be* done, *but let thy will be* done.

230. Mt 26,40 und Lk 22,45 (μαθητας). In Mt S(C) μαθητας αυτου. μαθ.] D$^{corr^1}$ al it (exc g^2) vg cop syr^{sch} aeth Or Hil add αυτου. In Lk CS μαθητας αυτου. μαθ.] 1. 209. al vix mu it^{pler} vg sah cop syr^{sch} et^p aeth add αυτου. Tat^{arab} *his disciples.*

231. Mt 26,43 (βεβαρημενοι) und Mk 14,40 (καταβαρυνομενοι). In Mt S(C) ܕܚܕ̈ܝ ܒܫܢܬܐ; vgl. a *somno gravati*, g^1 *gravati somno*, b gat Vulgatahs E *gravati a somno* (gat *sumpno*). In Mk S(C) ܕܚܕ̈ ... ܒܫܢܬܐ; vgl. dq *gravati a somno*, gat Vulgatahs L *ingravati a somno* (gat *somno* ex *sumno* corr; L *sumno*).

232. Mt 26,49 (ειπεν) und Mk 14,45 (λεγει). In Mt S(C) ειπεν αυτω. ειπεν] C cop aeth Eus^{dem} add αυτω. In Mk S(C) ειπεν αυτω. λεγει] DFI'2^{pc} 282. aclf'^{2}kq syr^{sch} arm λεγει (k *dixit*) αυτω, EGHNSVW^b 1. al^{60} fere αυτω λεγει αυτω.

233. Mt 26,51 (απεσπασεν την μαχαιραν αυτου) und Jo 18,10 (εχων μαχαιραν ειλκυσεν αυτην). In Mt S(C) απεσπασεν την μαχαιραν, om αυτου; ebenso Hilar i. h. l., Vulgatahss LR* om *suum*. In Jo S(C) απεσπασεν την μαχαιραν [αυτου] (Burkitt ܫܠܦ, Lewis [vgl. Old Syr. Gosp. p. 290] ܫܠܦܗ). In Mk 14,47 fehlt das αυτου. Tat^{arab} und fuld geben an dieser Stelle den Text nach Jo 18,10, bieten also jedenfalls nicht das Ursprüngliche.

234. Mt 26,55 und Lk 22,52 (εξηλθατε). In Mt S(C) εξηλθατε επ εμε. εξηλθατε] ac *venistis ad me*, ebenso Vulgatahs D^1 (sed exp.). In Lk CS εξηλθατε επ εμε, ebenso Pesch. εξηλθατε] c *venistis ad me.* Tat^{arab} *come out against me.*

235. Mt 26,69 (λεγουσα) und Mk 14,67 (λεγει). In Mt S(C) και λεγει αυτω, ebenso Pesch. In Mk S(C) και λεγει αυτω.

λεγει] Dcff²q λεγει αυτω, Pesch και λεγει αυτω. Tat^arab *and said unto him.*

236. Mt 26,69 (και συ ησθα μετα ιησου του γαλιλαιου) und Mk 14,67 (και συ μετα του ναζαρηνου ησθα του ιησου). In Mt S(C) και συ μετα ιησου ησθα του γαλιλαιου; vgl. bcfhg^1.2 ff^1.2 aur *et tu cum iesu galilaeo eras* (anders q *eras cum ihu galileo*). In Mk S(C) και συ μετα ιησου ησθα του ναζαρηνου; ℵ syr^sch ebenso, vgl. DΔ al^10 fere it vg go syr^p arm aeth Eus^dem μετα του ιυ του ναζ. ησθα.

237. Mt 27,16 (βαραββαν), Mk 15,7 (ην δε ο λεγομενος βαραββας μετα των στασιαστων δεδεμενος, οιτινες εν τη στασει φονον πεποιηκεισαν) und Lk 23,19 (οστις ην δια στασιν τινα γενομενην εν τη πολει και φονον βληθεις εν τη φυλακη). In Mt S(C) ܒܪܐ ܕܐܬܐ ܥܡ ܫܘܒܚܐ ܕܐܬܬܟܠ ܒܗ ܒܩܛܠܐ ܘܒܒܝܬ ܣܘܪܝܐ ܐܬܪܡܝ ܒܪ ܐܒܐ βαραββαν] Vulgatahss H^mg ΘW add *qui propter homicidium missus fuerat in carcerem.* In Mk S(C) ܕܐܬܬܟܠ ܒܗ ܒܩܛܠܐ ܘܒܒܝܬ ܣܘܪܝܐ ܐܬܪܡܝ ܒܪ ܐܒܐ ܕܐܬܐ ܥܡ ܫܘܒܚܐ. In Lk C ܕܐܬܬܟܠ ܒܗ ܒܩܛܠܐ ܘܒܒܝܬ ܣܘܪܝܐ ܐܬܪܡܝ ܒܪ ܐܒܐ ܕܐܬܐ ܥܡ ܫܘܒܚܐ, S ܕܐܬܬܟܠ ܒܗ ܒܩܛܠܐ ܘܒܒܝܬ ܣܘܪܝܐ ܐܬܪܡܝ ܒܪ ܐܒܐ ܕܐܬܐ ܥܡ ܫܘܒܚܐ. Tat^arab *who for sedition and murder, which was in the city, was cast into the prison.*

238. Mt 27,20 (τους οχλους) und Mk 15,11 (τον οχλον). In Mt S(C) τον λαον; vgl. F οι πρεσβυτεροι του λαου επεισαν τους οχλους, Vulgatahss DP *seniores populi*; abcff²g¹hgat Vulgatahss E*R (*persuaserunt*) *populo*, q *populū*, ff¹ aur vg *populis.* In Mk S(C) τον λαον, k (*persuaserunt*) *populo.*

239. Mt 27,30 (εμπτυσαντες εις αυτον) und Mk 15,19 (και ενεπτυον αυτω). In Mt S(C) και ενεπτυσαν εις το προσωπον αυτου. εμπτ. εις αυτον] a *et expuebant in faciem eius,* br¹ gat *et expuentes in faciem eius* (vgl. Iuvenc). In Mk S(C) και ενεπτυον εις το προσωπον αυτου, ebenso Pesch an beiden Stellen. Tat^arab *and they spat in his face.*

240. Mt 27,35 (βαλλοντες κληρον) und Lk 23,34 (εβαλον κληρους). In Mt S(C) και εβαλον κληρον (oder κληρους) επ αυτα. In Lk CS ebenso. Die Addition επ αυτα stammt aus Mk 15,24; vgl. Jo 19,24.

241. Mt 27,40 und Mk 15,29 (οικοδομων). In Mt S(C)

οικοδομων αυτον. οικ.] 131. 238. it vg sah syr[hr] Eus Cyr Or add vel praem αυτον, it vg praem, Hieron *aedificat illud*, Cassiod *aedificat illud* und *reaedificat illud*, Vulgatahss Q *reaedificabas illud*, T *redificas illud*. In Mk S(C) οικοδομων αυτον. οικοδ.] d *aedificat illut*, c *reedificas illud*, ff[2] *reaedificas illud*, Vulgatahs Q *reaedificat illud*. Tat[arab] *buildest it*.

242. Mt 27, 56 (εν αις ην μαρια) und Mk 15, 40 (εν αις και μαρια). In Mt S(C) μαριαμ, om cet. εν αις ην] Chr om. In Mk S(C) μαριαμ, om cet. εν αις και] syr[sch] aeth pers[p] om.

243. Mt 27, 56 (μαρια η του ιακωβου και ιωσηφ μητηρ) und Mk 15, 40 (μαρια η ιακωβου του μικρου και ιωσητος μητηρ). In Mt S(C) μαριαμ η θυγατηρ ιακωβου και μητηρ του ιωσηφ, ebenso das Palästinensisch-syrische Lektionar (Codd BC). In Mk S(C) μαριαμ η θυγατηρ ιακωβου του μικρου, η μητηρ του ιωσηφ. Vgl. auch Mk 16, 1 und Lk 24, 10, ferner die syr. Apostellehre (bei Preuschen, Antilegomena[2] 81, 16; 82, 14 17).

244. Mt 27, 57 (ανθρωπος) und Lk 23, 50 (ανηρ). In Mt S(C) ανηρ τις. ανθρ.] a b c f ff[1.2] g[1.2] h q aur gat vg *quidam homo*. In Lk CS ανηρ τις. ανηρ] c *vir quidam*.

245. Mt 27, 60 (ο ελατομησεν εν τη πετρα) und Mk 15, 46 (ο ην λελατομημενον εκ πετρας). In Mt S(C) ܕܢܩܝܪ ܗܘܐ ܠܗ ܒܟܐܦܐ; in Mk S(C) ebenso.

246. Mk 1, 13 (και ην εν τη ερημω) und Lk 4, 1 (και ηγετο εν τω πνευματι εν τη ερημω ημερας τεσσερακοντα πειραζομενος υπο του διαβολου). In Mk S(C) ܘܗܘܐ ܬܡܢ. εν τη ερημω] KΠ* 1. 69. 124. 131. 209. al[15] fere arm εκει, Vulgatahs Q *ibi*; EFH MSUVΓΔΠ[2] al pler syr[utr] arm εκει εν τη ερημω. In Lk S(C) ܘܕܒܪܗ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܘܐܦܩܗ ܠܡܕܒܪܐ ܕܢܬܢܣܐ ܡܢ ܣܛܢܐ. ܘܗܘܐ ܬܡܢ ܝܘܡܬܐ ܐܪܒܥܝܢ. ηγετο εν τω πνευματι] Pesch wie S, a *ferebatur a spiritu*, c Vulgatahs D vg[cle] *agebatur a spiritu*. διαβολου] D 243. e σατανα. Vgl. Eus[dem 433] ανηχθη εις την ερημον πειρασθηναι υπο του διαβολου και ην εν τη ερημω τεσσερακοντα ημερας και τεσσερακοντα νυκτας πειραζομενος υπο του σατανα και ην, ως ο ευαγγελιστης μαρτυρει, μετα των θηριων (zitiert bei Ti zu Mk 1, 13).

247. Mk 1, 23 (και ευθυς ην εν τη συναγωγη αυτων) und Lk 4, 33 (και εν τη συναγωγη ην). In Mk S(C) και ην εν τη συνα-

γωγη αυτων, om ευθυς; ebenso ACDΓΔΠ unc^{9} al pler it vg syr^{utr} arm aeth go. In Lk S(C) και ην εν τη συναγωγη αυτων. εν τ. συν. ην] 157. abf syr^{sch} et^{hr} aeth και ην εν τη συναγωγη; De ην δε εν τ. συν. [So könnte S auch transkribiert werden]. συν.] Vulgatahs D add *eorum*.

248. Mk 1,25 (ο ιησους) und Lk 4,35 (ο ιησους λεγων). In Mk S(C) ο ιησους και ειπεν αυτω. ιησ.] ℵ^{a} A^{2} BCDL unc^{rell} minusc omn^{vid} it vg (it^{pl} vg *dicens*, b e *et dixit*, c *dixitque ei* [ap. Sabat.], *dixitque* [ap. Belsh.]) add λεγων. In Lk S(C) ο ιησους και ειπεν αυτω.

249. Mk 1,25 und Lk 4,35 (φιμωθητι). In Mk S(C) ܣܟܘܪ ܦܘܡܟ, ebenso Pesch. In Lk S(C) ܣܟܘܪ ܦܘܡܟ, ebenso Pesch. Vgl. A. Hjelt, Die altsyrische Evangelienübersetzung 105. Tat^{arab} *stop up thy mouth*.

250. Mk 1,27 (και εθαμβηθησαν απαντες) und Lk 4,36 (και εγενετο θαμβος επι παντας). In Mk S(C) ܘܬܡܗܐ ܐܚܕ ܗܘܐ ܠܟܠܗܘܢ. In Lk S(C) ܘܬܡܗܐ ܐܚܕ ܗܘܐ ܠܟܘܠܗܘܢ, ebenso Pesch. Tat^{arab} *and great amazement took hold upon every man*.

251. Mk 3,22 und Lk 11,15 (εκβαλλει τα δαιμονια). In Mk S(C) εκβαλλει [ουτος] τα δαιμονια. εκβ.] gat *hic eiecit*. In Lk C (S om ουτος) εκβαλλει ουτος τα δαιμονια. Das addierte ουτος stammt aus Mt 12,24. Tat^{arab} gibt die Stelle aus Mt.

252. Mk 4,15 (ουτοι δε εισιν οι παρα την οδον οπου σπειρεται ο λογος) und Lk 8,12 (οι δε παρα την οδον εισιν οι ακουσαντες). In Mk S(C) οι δε παρα την οδον ουτοι (ܗܢܘܢ) εισιν οι ακουοντες τον λογον. οπου σπειρεται ο λογος] abfqr^{1} *qui neglegenter verbum suscipiunt*, c *qui negligunt verbum suscipientes* om. In Lk CS και οι παρα την οδον, ουτοι (C ܗܠܝܢ, S unleserlich) εισιν οι ακουοντες τον λογον του θεου (S om του θεου). εισιν] abce(f)ff^{2}lqr^{1} gat Orig Vulgatahss ΘX^{2}Z vg^{ed} *hi(i) sunt*, aur Vulgatahss A^{1}ℨF^{c}JKMVX* *sunt hi*. ακουσαντες] AEGH KMRSVXΓΔΛΠ al pler, item (*qui audiunt*) it vg etc ακουοντες, praeterea X 124. c^{scr} syr^{sch} add τον λογον, c e *verbum*, b Vulgatahs D *verbum dei*, r^{1} *verbum in cordibus suis*.

253. Mk 5,10 (και παρεκαλει αυτον πολλα) und Lk 8,31 (και παρεκαλουν αυτον). In Mk S(C) και παρεκαλουν αυτον εκεινα

τα δαιμονια. πολλα] L eg^{2} om; ff^{2} add *spiritus inmundi.* In Lk C (S om εκεινα τα δαιμονια) και παρεκαλουν αυτον εκεινα τα δαιμονια. l incipit: *venerunt daemonia multa.* Die Addition stammt aus Mt 8, 31; dort graec: οι δε δαιμονες παρεκαλουν αυτον, S(C) και παρεκαλουν αυτον εκεινα τα δαιμονια.

254. Mk 5, 12 und Lk 8, 32 (και παρεκαλεσαν αυτον). In Mk S(C) και παρεκαλουν αυτον εκεινα τα δαιμονια. παρεκαλεσαν] ADKMΠ^{txt} al^{15} fere befff^{2}g$^{1.2}$ ilq vg cop^{wi} et^{schw} syr^{sch} Dam^{par} παρεκαλουν. αυτον] KMΠ^{txt} al^{15} fere bcff^{2}g$^{1.2}$ ilq vg (*spiritus* vel *daemones*, b *spiritus illi* (!), mm *spiritus immundi*) item D 2^{pe} τα (2^{pe} παντα τα) δαιμονια add δαιμονια, ef *daemonia*; AEF GHSUVΠ^{mg} al add παντες οι δαιμονες. In Lk CS και παρεκαλουν αυτον (S om αυτον) εκεινα τα δαιμονια. παρεκαλεσαν] ℵ*AC^{3}DEGHKMPRSUVXΓΔΛΠ al pler g$^{1.2}$ vg cop syrr παρεκαλουν. l *daemonia autem rogaverunt illum ut.* Vgl. Vogels, Harmonistik 39; Par. Var. 112. Tat^{arab} *and those devils besought him.*

255. Mk 5, 25 und Lk 8, 43 (γυνη). In Mk S(C) γυνη τις. γυνη] DΠ unc^{9} al pler af syr^{sch} arm go add τις. In Lk CS γυνη τις. γυνη] minusc mu it^{pler} vg al add τις (bei Ti zu Mk 5, 25 verzeichnet).

256. Mk 8, 38 und Lk 9, 26 (ο υιος του ανθρωπου). In Mk S(C) ܒܪܗ ܕܐܢܫܐ. In Lk CS ebenso. Vgl. Burkitt, Ev. da-Meph. II 272.

257. Mk 9, 39 (ο δε ιησους ειπεν) und Lk 9, 50 (ειπεν δε προς αυτον [ο] ιησους). In Mk S(C) ο δε ειπεν αυτοις. ειπεν] c add *illis.* In Lk S ειπεν αυτοις (C αυτω) ο ιησους. προς αυτον] 13. 61^{mg} 69. 235. 254. al$^{2\,scri}$ bcq go syr^{sch} et$^{p\,mg}$ aeth προς αυτους. Tat^{arab} *Jesus said unto them.*

258. Mk 9, 42 (και βεβληται) und Lk 17, 2 (και ερριπται). In Mk S(C) και καταποντισθη (ܘܡܬܟܒܥ) in Lk C (S wie graec: ܘܫܕܐ) και καταποντισθη (ܘܡܬܟܒܥ); die Änderung aus Mt 18, 6; dort graec: και καταποντισθη, CS ܘܡܬܟܒܥ. Tat^{arab} *and drowned.*

259. Mk 10, 19 und Lk 18, 20 (τας εντολας οιδας). In Mk S(C) τας δε εντολας οιδας. In Lk CS ebenso.

260. Mk 10, 21 (υπαγε, οσα εχεις πωλησον) und Lk 18, 22 (παντα οσα εχεις πωλησον). In Mk S(C) υπαγε πωλησον παντα οσα εχεις; vgl. g^2 *vade vende omnia quae habes,* Aug in ps. 80 *vade vende omnia quae possides,* cff^2 *vade et vende quaecumque habes.* In Lk CS πωλησον παντα οσα εχεις. Stellung nach Mt 19, 21; graec: πωλησον σου τα υπαρχοντα, C wie graec, S πωλησον παντα οσα εχεις; vgl. g^2 Ir *vende omnia quae habes,* ff^1 *vende omnia quae possides* etc. Tat^{arab} *sell everything that thou hast.*

261. Mk 10, 27 (εμβλεψας αυτοις ο ιησους λεγει) und Lk 18, 27 (ο δε ειπεν). In Mk S(C) ενεβλεψεν αυτοις ο ιησους και λεγει αυτοις. λεγει] Γ αυτοις post ο ις, 2^{pe} al post λεγει. In Lk CS ειπεν αυτοις. ειπεν] bcfff^{2}il mt aeth add *et* (b mt om) *ait illis iesus,* a aur add *illis.* Das αυτοις ist addiert aus Mt 19, 26. Tat^{arab} *and said unto them.*

262. Mk 10, 28 (ηρξατο λεγειν ο πετρος αυτω) und Lk 18, 28 (ειπεν δε ο πετρος). In Mk S(C) ειπεν αυτω ο πετρος. In Lk CS ειπεν αυτω ο πετρος. Tat^{arab} *Simon Cephas said unto him.*

263. Mk 10, 34 (και εμπτυσουσιν αυτω και μαστιγωσουσιν αυτον) und Lk 18, 32 (και εμπτυσθησεται). In Mk S(C) και μαστιγωσουσιν αυτον και εμπτυσουσιν εις το προσωπον αυτου. In Lk CS και εμπτυσουσιν εις το προσωπον αυτου, vgl. ff^2 *et expuent in eum,* d *espuent in eum.* Tat^{arab} *and scourge him and spit in his face.* Vgl. Par. Var. 239.

264. Mk 10, 51 und Lk 18, 41 (τι σοι θελεις ποιησω). In Mk S(C) τι θελεις ποιησω σοι. Die gleiche Stellung haben ADXΓΠ^{mg} unc^8 al pler abf cop go aeth; g^{2}kq am fu ing mt reg *quid vis* (mt add *ut*) *tibi faciam.* In Lk CS τι θελεις (S add οτι) ποιησω σοι; d *quid vis tibi faciam.* Stellung nach Mt 20, 32.

265. Mk 10, 52 und Lk 18, 42 (και ο ιησους ειπεν αυτω). In Mk S(C) ειπεν αυτω, om cet. In Lk C ειπεν αυτω, S add ο ιησους. ιησ.] 76. 125. 218. om. D και αποκριθεις ειπεν αυτω, d *et respondens dixit ei.* In Tat^{arab} sind Mt 20, 34^a und Mk 10, 52^a (oder Lk 18, 42^a) verbunden: *and Jesus had compassion on him, and touched his eyes, and said unto him, See.*

266. Mk 11,17 (και εδιδασκεν και ελεγεν αυτοις) und Lk 19,46 (λεγων αυτοις). In Mk S(C) και εδιδασκεν και ελεγεν, om αυτοις. αυτοις] B 28. bg[1] (*et docebat eos dicens*) c (*et ait illis dicens*) om. ff[2] *et docebat illis dicens*, item 124. αυτοις λεγων. In Lk CS και ελεγεν. αυτοις] cer[1] om.

267. Mk 11,31 und Lk 20,5 (ερει). In Mk S(C) ερει ημιν. ερει] DM 1. 13. 69. 124. 209. 225. 299. abcdfff[2]ik[2]qr[1] vg[six] em gat mt taur tol sax add ημιν (D[gr*] 346. υμιν) aus Mt 21,25. In Lk CS ερει ημιν. ερει] C* acg[1.2] lqr[1] aur gat mm Vulgatahss BEOQR cop[wl] et[sch] et[petr.4] syr[utr] et[hr] add ημιν. Tat[arab] gibt die Stelle nach Mt.

268. Mk 12,9 (ελευσεται και απολεσει τους γεωργους) und Lk 20,16 (ελευσεται και απολεσει τους γεωργους τουτους). In Mk S(C) απολεσει εκεινους τους γεωργους, om ελευσεται και, das (nach Mt 21,40) an den Anfang des Verses gestellt wird: οταν ελθη ο κυριος του αμπελωνος, τι ποιησει; γεωργους] GN 1. 209. 299. al mu c aeth add εκεινους (cf. Mt 21,40) C[2] 33. y[scr] al plus[10] syr[utr] add τουτους (cf. Lk 20,16). In Lk S (C wie graec) απολεσει εκεινους τους γεωργους, om ελευσεται και. Tat[arab] gibt die Stelle nach Mt.

269. Mk 12,22 und Lk 20,32 (και η γυνη απεθανεν). In Mk S(C) απεθανεν και η γυνη (ܘܐܬܬܐ ܗܝ). Ebenso AXΓΠ unc[9] al pler g[1.2]lq vg (sed am om και) cop syr[utr] go arm aeth. In Lk CS και απεθανεν και η γυνη. και η γ. απεθ.] APΓΔΛΠ unc[8] al pler fff[2] (om και) g[1]lq (ci *mortua est et mulier*) vg go cop syr[utr] arm aeth απεθανεν και η γυνη. In Mt 22,27 CS wie graec: υστερον [δε] παντων απεθανεν η γυνη; dort DΓΠ[2] unc[9] al pler it[pler] vg syr[utr] sah cop al Chr . . απεθανεν και η γυνη.

270. Mk 12,24 (εφη αυτοις ο ιησους) und Lk 20,34 (και ειπεν αυτοις ο ιησους). In Mk S(C) απεκριθη ο ιησους και ειπεν αυτοις. εφη αυτοις ο ιησους] A (D 1. 13. 28. 69. 124. 299. 346. 2[pe] a αποκρ. δε) XΓΠ unc[9] al pler bilq vg (hi[5] *et respondens Iesus ait* [i *dixit*] *illis*, cff[2] (c *ad quos Iesus respondens dixit*; ff[2] *ad quos respondit Iesus dixit*) go syr[p] arm aeth και αποκριθεις ο ιης ειπεν αυτοις. In Lk S απεκριθη ο ιησους και ειπεν, C ειπεν αυτοις ο ιησους. και] APRΓΔΛΠ unc[8] al pler q (sed om και)

go syr^{p} arm aeth add αποκριθεις. Das addierte απεκριθη stammt aus Mt 22,29; graec: αποκριθεις δε ο ιησους ειπεν αυτοις, CS απεκριθη ο ιησους και ειπεν αυτοις. Tat^{arab} *Jesus answered and said unto them.*

271. Mk 12,36 (αυτος δαυειδ) und Lk 20,42 (αυτος γαρ δαυειδ). In Mk S(C) και αυτος δαυειδ. αυτος] D arm και ουτος, d *et ipse.* In Lk CS και αυτος δαυειδ. αυτος γαρ] ADPΓΔΛΠ unc^{s} al pler it^{pler} vg go syr^{utr} και αυτος, Q και αυτος γαρ. Vgl. Vogels, Harmonistik 42; Par. Var. 135.

272. Mk 12,37 (αυτος δαυειδ) und Lk 20,44 (δαυειδ ουν). In Mk S(C) και ει δαυειδ, b *si ergo david,* c *si david,* ff^{2} *si ipse david.* In Lk CS ει ουν δαυειδ, ebenso syr^{sch} arm, q *si ergo david,* c eff^{2} *si david.* Das addierte ει stammt aus Mt 22,45; graec: ει ουν (C ebenso), S και ει. Tat^{arab} *if then David.*

273. Mk 12,38 (εν στολαις περιπατειν) und Lk 20,46 (περιπατειν εν στολαις). In Mk S(C) ܒܗܠܡܝ ܕܣܐܦ̈ܐ (= περιπατειν εν στοαις). In Lk CS ܒܗܠܡܗ ܕܣܐܦ̈ܐ (= περιπατειν εν στοαις) [1].

274. Mk 12,40 (οι κατεσθιοντες τας οικιας των χηρων και προφασει μακρα προσευχομενοι) und Lk 20,47 (οι κατεσθιουσιν τας οικιας των χηρων και προφασει μακρα προσευχονται). In Mk S(C) ܕܡܐܟܠ ܒܒܝܬ̈ܐ ܕܐܪܡܠ̈ܬܐ ܘܒܥܠܬܐ ܕܣܛܪ̈ܐ ܨܠ̈ܘܬܗܘܢ. Vgl. b l vg *sub obtentu prolixae orationis,* a eff^{2}q *occasione* (a e *occansione*) *longa orantes,* i *oratione longa utentes,* d *sub obtentu orantes,* c *oratione prolixa orantes et haec in oratione faciunt,* k *ista faciunt in excusatione longa.* In Lk CS genau so wie in Mk; vgl. eff^{2}i l *qui fingentes longam orationem devorant panes viduarum,* a *qui comedunt domos viduarum fingentes longam orationem,* f vg *qui devorant domos viduarum simulantes longam orationem,* s *qui*

[1] Eine zweimalige Verwechslung von στολαι und στοαι dem Übersetzer des Evangelion da-Mepharreshe zuzuschreiben (so Herm. von Soden, Die Schriften des NT 1577), halte ich für im höchsten Grade unwahrscheinlich. Viel einleuchtender erklärt sich die Doppelvariante doch wohl als Tatianismus, wobei die Lesart sich natürlich nicht in jedem Exemplar des syrischen Diatessarons gefunden zu haben braucht. Auch die Fassung bei Mk verrät hier Einwirkung des Lk-Textes (d. h. des Diatessarons); vgl. die Liste des folgenden Paragraphen (zu Mk 12, 38ff).

devorant dom. vid. occasione longa orantes, item d sed *comedunt*, ℓ *qui excusatione longa orantes devorant domos viduarum.* Tat^{arab} *because ye devour widows' houses, because of your prolonging your prayers.* (Vgl. Hogg, The Diatessaron of Tatian 105^{3}; A. Hjelt, Die altsyr. Evangelienübersetzung 105). Mt 23,14 wird von S ausgelassen, C bietet diesen aus den Parallelen eingedrungenen Vers in folgender Form: ܘܠܟܘܢ ܣܦܪܝܐ ܘܦܪܝܫܐ ܕܐܟܠܝܢ ܒܬܐ ܕܐܪܡܠܬܐ ܘܒܐܦ ܕܐܪܟܐ ܨܠܘܬܗܘܢ ܐܢܬܘܢ ܩܒܠܝܢ ܕܝܢܐ ܝܬܝܪܐ. Vgl. dazu Ti's Apparat.

275. Mk 12,40 und Lk 20,47 (ουτοι). In Mk S(C) και ουτοι; vgl. Vulgatahs D *hii autem.* In Lk C και ουτοι, S om (wie Pesch in beiden Fällen) και. Tat^{arab} *for this* reason *then ye shall receive.* Mt 23,14 (nach den Parallelen addiert) wird von S ausgelassen; C dort δια τουτο, wie alle übrigen Zeugen dieser Addition; vgl. die vorhergehende Par. Var.

276. Mk 14,3 und Jo 12,3 (πιστικης). In Mk S(C) ܣܦܣܝܛ ܡܫܚܐ; in Jo S(C) ܡܫܚܐ ܣܦܣܝܛ. Vgl. Par. Var. 218.

277. Mk 14,15 (και αυτος) und Lk 22,12 (κακεινος). In Mk S(C) και ιδου, ebenso Pesch; in Lk CS ιδου, Pesch και ιδου.

278. Mk 14,64 (ηκουσατε) und Lk 22,71 (αυτοι γαρ ηκουσαμεν). In Mk S(C) ιδε γαρ παντες ηκουσατε. ηκ.] ℵ praem (e Mt 26,65) ιδε νυν, similiter 122. 252. syr^{sch} ιδου; GN 1. 124. 2^{pe} c^{scr} al^{10} fere sah^{woid} arm add παντες, item d *omnes* (pergens *blasphemias eius*). In Lk CS ιδου γαρ ηκουσαμεν.

279. Mk 15,43 und Lk 23,51 (την βασιλειαν του θεου). In Mk S(C) την βασιλειαν του ουρανου. In Lk CS ebenso.

280. Lk 22,34 (ου φωνησει σημερον αλεκτωρ εως) und Jo 13,38 (ου μη αλεκτωρ φωνηση εως). In Lk C (S om δις) οτι πριν φωνησαι αλεκτορα σημερον δις. Für πριν vgl. Ti's Apparat. In Jo S(C) οτι πριν φωνησαι αλεκτορα δις. οὐ μη] D c go syr^{utr} praem οτι. Tat^{arab} *before the cock crow twice.*

281. Mk 6,43 (και απο των ιχθυων) und Jo 6,13 (α επερισσευσαν τοις βεβρωκοσιν). In Mk S(C) και εκεινων των δυο ιχθυων. ιχθ.] ℵ praem δυο. In Jo S (C wie graec) και εκεινων των δυο ιχθυων. Post (*h*)*ordeaceis* vg (ed. Steph. Par. 1538

et ed. Sixt. Rom. 1590) add *et duobus piscibus*. Vgl. Wordsworth-White zur Stelle. Tat^{arab} *and the two fishes*.

282. Mk 6,44 (και ησαν) und Jo 6,13 (om). In Mk S(C) ησαν δε. και ησαν] cf$_1$ aur vg *erant autem*. In Jo S (C wie graec) ησαν δε. Tat^{arab} = Jo 6, 13 + Mt 14,21 [*and those people*]. δε nach Mt 14,21.

* * *

Bei der Auswahl der besprochenen Fälle war es einerseits meine Absicht, die Sicherheit des Beweises nicht dadurch zu gefährden, daß auch Unsicheres gebucht wurde, anderseits schwebte mir aber auch das Ziel vor, die Liste möglichst vollständig zu gestalten. Das eine wäre ganz immer nur auf Kosten des andern zu erreichen gewesen; so ist beides tatsächlich wohl nicht völlig erreicht. Nicht alle der oben angeführten Stellen sind gleich beweiskräftig. Ohne daß ich hier in jedem einzelnen Fall die Gründe angeben kann, warum die Aufnahme erfolgte, sei nur darauf hingewiesen, daß häufig die Umgebung der Stellen, die Paralleleinfluß aufweist, den Entscheid zu Gunsten der Aufnahme herbeiführte. Die Liste des folgenden Paragraphen wird es leicht machen, sich im einzelnen Fall darüber Auskunft zu verschaffen.

Soviele Belege man übrigens auch aus der vorstehenden Liste streichen wollte, es bleibt in jedem Fall so viel stehen, daß an der tiefgehenden Beeinflussung der altsyrischen Evangelien durch Tatians Diatessaron ein Zweifel nicht mehr wird erhoben werden dürfen. An manchen Punkten häuft sich die Zahl der parallelen Varianten derart, daß sich die Annahme geradezu aufdrängt, daß uns das Evangelion da-Mepharreschê strichweise für ganze Verse, zuweilen sogar für längere Stücke nicht Evangelien-, sondern Diatessarontext bietet. C und S stimmen meistens in diesen parallelen Varianten überein; doch läßt sich auch nicht selten beobachten, daß nur einer der beiden Texte (C häufiger als S) die parallele Variante erhalten hat, während der andere (S häufiger als C) mit dem griechischen Text geht.

Der beigegebene Apparat mag für sich selber sprechen. Hier sei nur wieder darauf aufmerksam gemacht, welche Rolle D in denselben spielt. Oft ist der Cantabrigiensis, wenn wir von der Vetus Latina absehen, der einzige Begleiter der parallelen Variante im Evangelion da-Mepharreschê, oft hat er aber auch die große Masse der Majuskeln im Gefolge. Selten sind jene Fälle, wo er nicht wenigstens in einem Evangelium der syrischen Parallelvariante sekundiert.

Viel reicher noch wäre die Liste dieses Paragraphen geworden, wenn auch jene Stellen hinzugezogen worden wären, wo das Evangelion da-Mepharreschê nur in einem der Evv eine Sonderlesart enthält, die bei D entweder als parallele Variante erscheint oder wenigstens durch die Parallelstelle bezeugt ist. So liest z. B. C (nicht S) Mt 5,11 statt ονειδισωσιν υμας και διωξωσιν mit D 33. hk cop^{ach} eth διωξουσιν υμας (οι οιοι των ανθρωπων) και ονειδισουσιν, nicht aber stellt S(C) in Lk 6,22 (wie Dabcff^{2}lq Cypr) das Glied ονειδισωσιν an die letzte Stelle. — Mk 9,29 liest S(C) wohl statt εν προσευχη mit syr^{sch} arm eth pers^p εν νηστεια και προσευχη (8$^{c.b}$ ACDLN XΓΔΠ unc^9 al omn ^{vid} it (exc k) vg syr^{utr} cop^{bo} εν προσευχη και νηστεια), aber der aus Mk eingedrungene Vers Mt 17,21, wo alle seine Zeugen das enkratitische και νηστεια[1] aufweisen, fehlt in CS. Mt 8,27 stellt S(C) gegen graec: οι ανεμοι και η θαλασσα um η θαλασσα και οι ανεμοι, ebenso Dbff^{2}q in Mk 4,41, wo CS fehlen.

§ 4.

Liste der harmonistischen Lesarten.

Die folgende Liste soll das harmonistische Element der altsyrischen Evangelien möglichst vollständig herausstellen. Zum Vergleich ist die Peschittho (P), die die harmonistische Lesart in vereinzelten Fällen beibehalten hat, stets hinzugezogen. Die drei Texte werden gewöhnlich in der Reihenfolge CSP

[1] Vgl. Herm. von Soden, Die Schriften des NT 1585.

angeführt; über die Begründung dieser Reihenfolge wird an anderer Stelle zu reden sein, aber schon die Liste selbst wird den Nachweis erbringen, daß keine andere Folge möglich ist. Erscheint C oder S in runden Klammern, so bedeutet dies auch hier wieder, daß der betreffende Text fehlt oder unleserlich ist; eckige Klammern zeigen an, daß der Text die harmonistische Lesart nicht enthält. Gewöhnlich geht er in diesem Fall mit Nestles griechischem Text.

Wo auch der Cantabrigiensis die harmonistische Lesart aufweist, ist dies durch ein am Schluß angefügtes D kenntlich gemacht. Runde Klammern wollen auch hier andeuten, daß der Cantabrigiensis für die betreffende Stelle fehlt. Bei einzelnen Stellen der folgenden Liste kann man natürlich zweifelhaft sein, ob eine Lesart als harmonistische bezeichnet werden darf. Es ist nicht möglich, für jeden Fall eigens zu begründen, warum die Aufnahme erfolgte. Die Liste wird sich da als Ganzes rechtfertigen müssen. Aber einige Einzelheiten verlangen wenigstens ein kurzes Wort der Begründung. Sehr oft addiert die Vetus Syra nach dem Verbum dicendi ein αυτω oder αυτοις[1]. Durfte das in der Liste gebucht werden? Nach anfänglichem Schwanken habe ich mich dafür entschieden, aus einem doppelten Grunde: einmal läßt sich beobachten, daß C und S, meistens auch P, diese Additionen zwar gewöhnlich gemeinsam aufweisen, zuweilen aber auch an solchen Stellen differieren (vgl. etwa Mt 4,4; 15,32; 16,8 usw.). Dann begegnen uns diese Additionen gar nicht selten auch auf griechischem bzw. lateinischem Boden. Wo sich ein αυτω, αυτοις darum an der Parallelstelle fand, hat es in der Liste seinen Platz erhalten, und ich denke, daß mir meistens die Umgebung dieser Stellen darin recht gibt, daß es sich, wie überhaupt in den „Freiheiten" der altsyrischen Übersetzung, so auch in diesen Dingen nicht um Willkür des Übersetzers des Evangelion da-Mepharreschê handelt, sondern um Diatessaronreste, die zwar an sich nur von höchst untergeordneter

[1] Vgl. darüber etwa F. Baethgen, Evangelienfragmente 21.

Bedeutung sind, die aber immerhin als Wegweiser wertvoll sein könnten.

Das gleiche gilt vom addierten Possessivpronomen[1], das z. B. nach μαθηται bei CSP sich regelmäßig findet; auch dieses wurde aufgenommen, wo es an der Parallelstelle sich fand.

Dem syrischen Sprachgefühl liegt die Koordination der Verben viel näher als das subordinierende Satzgefüge. Der Altsyrer gibt darum sehr häufig die Partizipialkonstruktion durch zwei mit και verbundene Verba finita wieder. Wenn die Parallele die koordinierte Form aufwies, wurde die Lesart in die Liste aufgenommen, da sich auch hier häufig die Erscheinung wiederholte, daß griechische (D) und lateinische Zeugen ebenfalls diese Form aufwiesen[2].

Für dieses und ähnliches glaube ich um so nachdrücklicher auf die einleitenden Bemerkungen bei Baethgen[3] verweisen zu müssen, als ich es häufig für nötig hielt, die „Freiheiten" der Übersetzung anders zu erklären.

Mt.

Mt 1, 4 5 ~ CS[P] σαλα l. σαλμων (aus Lk 3, 32) (D)
3, 3 ~ CS[P] περι ου γεγραπται εν τω ησαια l. ο ρηθεις δια ησαιου (nach Mk 1, 2; vgl. Lk 3, 4)
3, 4 ~ CS[P] ην ενδεδυμενος l. ειχεν το ενδυμα αυτου (aus Mk 1, 6)
3, 5 ~ CS[P] οι ιεροσολυμιται l. ιεροσολυμα (aus Mk 1, 5)
3, 7 + C[SP] τελωνας ante φαρισαιων (-ους) (aus Lk 3, 12)
3, 8 ~ CSP καρπους αξιους l. καρπον αξιον (aus Lk 3, 8)
3, 11 > CSP βαπτιζω υμας (wie Lk 3, 16; vgl. Mk 1, 8) d (D)
3, 12 ~ CSP τον σιτον εις τας αποθηκας (S την αποθηκην) αυτου l. τον σιτον αυτου εις την αποθηκην (aus Lk 3, 17)

[1] Baethgen a. a. O.

[2] Vgl. J. M. Heer, Euangelium Gatianum, Freib. 1910, Proleg. XLIX sq.

[3] Vgl. Baethgen, S. 1—32, aber auch S. 86: „Es stellt sich nämlich heraus, daß viele von den dort (S. 1—32) besprochenen Eigentümlichkeiten und Freiheiten des Übersetzers sich auch bei T(atian) finden, ja bei T zum Teil in ausgedehnterem Maaße als bei Sc."

Mt 3,15 + in fine CS[P] και εβαπτισθη ο ιησους, S του βαπτισθηναι (nach Mk 1,9) d = C
3,16 ~ CS[P] και βαπτισθεις l. βαπτισθεις δε (vgl. Mk 1,10)
3,16 ~ CS[P] και μενον επ αυτον l. ερχομενον επ αυτον (nach Jo 1,32 33)
3,17 om CS[P] ιδου (wie Mk 1, 11; vgl. Lk 3,22)
3,17 + CS[P] προς αυτον post λεγουσα (vgl. Mk 1,11 und Lk 3,22) D
3,17 ~ CS[P] συ ει ο l. ουτος εστιν (aus Mk 1,11 oder Lk 3,22) D
4, 1 > CSP υπο του πνευματος .. εις την ερημον (vgl. Lk 4,1)
4, 1 + CP[S] αγιου post πνευματος (aus Lk 4,1)
4, 1 ~ C[SP] σατανα l. διαβολου (aus Mk 1,13)
4, 2 om C[SP] και τεσσερακοντα νυκτας (wie Mk 1,13 und Lk 4,2)
4, 3 ~ S[CP] τοις λιθοις τουτοις ινα αρτοι γενωνται l. ινα οι λιθοι ουτοι αρτοι γενωνται (nach Lk 4,3)
4, 4 + CS[P] ο ιησους post αποκριθεις (aus Lk 4,4)
4, 4 + CS[P] αυτω post ειπεν (aus Lk 4,4)
4, 6 ~ S[CP] εντευθεν l. κατω (aus Lk 4,9)
4, 6 + S[CP] του διαφυλαξαι σε post περι σου (aus Lk 4,10)
4, 9 + S[CP] ταυτας τας βασιλειας και την δοξαν αυτων βλεπεις post αυτω (vgl. Lk 4,6)
4, 9 > CP[S] ταυτα παντα σοι δωσω (vgl. Lk 4,6) D
4, 9 ~ CS[P] ενωπιον εμου l. μοι (aus Lk 4,7)
4,11 ~ S[CP] απεστη απ αυτου l. αφιησιν αυτον (aus Lk 4,13)
4,11 + CS[P] αχρι καιρου post διαβολος (aus Lk 4,13)
4,12 + CP[S] ο ιησους post ακουσας δε (aus Mk 1,14)
4,17 om CS[P] μετανοειτε (vgl. Mk 1,15)
4,17 om CS[P] γαρ (vgl. Mk 1,15)
4,18 ~ S[CP] παραγων l. περιπατων (aus Mk 1,16; dort SP(C) περιπατων) D
4,18 om S[CP] τον λεγομενον πετρον (wie Mk 1,16)
4,19 + CP[S] ο ιησους post αυτοις (aus Mk 1,17)
4,22 ~ S[CP] οι δε αφεντες τον πατερα αυτων εν τω πλοιω

l. οι δε ευθεως αφεντες το πλοιον και τον πατερα αυτων (nach Mk 1,20)

Mt 4,23 om C[SP] αυτων (wie Lk 4,44)

4,24 + C[SP] πολλους ante παραλυτικους (vgl. Mk 1,34)

4,24 ~ CS[P] ο δε (C ααο, S ο) ενι εκαστω αυτων την χειρα επιτιθεις παντας εθεραπευσεν l. και εθεραπευσεν αυτους (nach Lk 4,40)

4,24 ~ CS[P] παντας l. αυτους (aus Lk 6,19) D

5,11 > C[SP] διωξουσιν υμας οι ανθρωποι και ονειδισουσιν (vgl. Lk 6,22) D

5,11 > CSP ειπωσι καθ υμων παν πονηρον (vgl. Lk 6,22) D

5,11 om S[CP] ψευδομενοι (wie Lk 6,22) D

5,11 ~ CS[P] δια το ονομα μου l. ενεκεν εμου (vgl. Lk 6,22; Mk 13,13)

5,12 + CS[P] εν εκεινη τη ημερα ante οτι (aus Lk 6,23)

5,12 ~ SC[P] εδιωκον οι πατερες αυτων (C υμων) l. εδιωξαν (aus Lk 6,23)

5,12 om S[CP] τους προ υμων (wie Lk 6,23)

5,15 ~ CS[P] ουδεις δε λυχνον καιει και τιθησιν l. ουδε καιουσιν λυχνον και τιθεασιν (nach Lk 8,16 und 11,33)

5,25 + CP[S] παραδωσει σε post κριτης (aus Lk 12,58) D

5,25 ~ CP[S] τω πρακτορι l. τω υπερετη (aus Lk 12,58)

5,26 ~ CSP λεπτον l. κοδραντην (aus Lk 12,59)

5,32 ~ CS[P] ος αν απολυση l. πας ο απολυων (aus Mk 10,11) D

5,39 om CS[P] δεξιαν (wie Lk 6,29) D

5,40 + C[SP] αιρειν post αφες αυτω (nach Lk 6,29)

5,40 + CSP σου post ιματιον (aus Lk 6,29)

5,46 ~ CS[P] και γαρ (S om γαρ) l. ουχι (aus Lk 6,32)

5,47 ~ C[SP] ποια υμιν χαρις εστιν l. τι περισσον ποιειτε (aus Lk 6,32 34)

5,48 om C[SP] υμεις (wie Lk 6,36)

6, 9 om C[SP] υμεις (wie Lk 11,2)

6,12 ~ C[P](S) αφιεμεν l. αφηκαμεν (aus Lk 11,4) D

6,14 ~ C[P](S) και ο πατηρ υμων ο εν τω ουρανω αφησει υμιν l. αφησει και υμιν ο πατηρ υμων ο ουρανιος (nach Mk 11,25)

Mt 6,19 20 om C[P](S) και βρωσις (wie Lk 12,33)
6,20 ~ C[P](S) ουδε l. και οπου .. ου (nach Lk 12,33)
6,21 ~ CP(S) υμων (bis) l. σου (bis) (aus Lk 12,34) (D)
6,22 > CP(S) εαν (P add ουν) ο οφθαλμος σου η απλους (nach Lk 11,34) (D)
6,22 + CP(S) και ante ολον (aus Lk 11,34) (D)
6,23 + C[P](S) και ante ολον (aus Lk 11,34) (D)
6,23 om C[P](S) εσται (wie Lk 11,34) (D)
6,25 ~ C[P](S) η γαρ ψυχη l. ουχι η ψυχη (nach Lk 12,23) (D)
6,28 > C[P](S) ου νηθουσιν ουδε κοπιωσιν (nach Lk 12,27) (D)
6,30 ~ C[P](S) ποσω μαλλον l. ου πολλω μαλλον (aus Lk 12,28) (D)
6,32 > C[P](S) ταυτα γαρ παντα (aus Lk 12,30) (D)
6,32 + C[P](S) του κοσμου (ܕܥܠܡܐ) post εθνη (aus Lk 12,30; C ܕܥܠܡܐ, S ܕܟܠܗ) (D)
6,32 om C[P](S) ο ουρανιος (wie Lk 12,30) (D)
6,32 om C[P](S) απαντων (wie Lk 12,30) (D)
6,33 + CP(S) του θεου post βασιλειαν (nach Lk 12,31) (D)
7, 4 ~ C[P](S) δυνασαι λεγειν l. ερεις (aus Lk 6,42) (D)
7, 5 > CP(S) την δοκον εκ του οφθαλμου σου (aus Lk 6,42) (D)
7,9 ~ C[P](S) τινα γαρ εξ υμων αιτησει ο υιος αυτου αρτον l. η τις εστιν εξ υμων ανθρωπος, ον αιτησει ο υιος αυτου αρτον (nach Lk 11,11) (D)
7,12 om C[P](S) ουτως και υμεις (wie Lk 6,31; in Lk S(C) add ουτως, om ομοιως) (D)
7,16 ~ C[P](S) ου γαρ l. μητι (aus Lk 6,44) (D)
7,16 ~ C[P](S) ουδε l. η (aus Lk 6,44) (D)
7,18 ~ CP(S) ποιειν (bis) l. ενεγκειν (nach Lk 6,43; vgl. Mt 7,17) (D)
7,22 + C[P](S) ου τω σω ονοματι εφαγομεν και επιομεν post κυριε (aus Lk 13,26) (D)
7,24 om C[P](S) ουν (wie Lk 6,47) (D)
7,24 ~ C[P](S) ομοιωσω αυτον l. ομοιωθησεται (vgl. Lk 6,47) (D)
8, 2 + C[P](S) ανηρ post ιδου (aus Lk 5,12) (D)

Mt 8, 2 ~ CP(S) ηλθεν (ελθων oder ερχεται) l. προσελθων (vgl. Mk 1, 40) (D)
8, 3 + CSP αυτου post χειρα (aus Mk 1, 41?) (D)
8, 3 ~ CS[P] απ αυτου l. αυτου 2⁰ (aus Lk 5, 13) (D)
8, 4 om CS[P] ορα (wie Lk 5, 14) (D)
8, 4 ~ CP[S] τοις ιερευσιν l. τω ιερει (vgl. Lk 17, 14) (D)
8, 4 ~ CSP καθως l. ο (aus Lk 5, 14) (D)
8, 5 + CS[P] μετα ταυτα ad init. vers. (vgl. Lk 7, 1) (D)
8, 8 om S[CP] μονον (wie Lk 7, 7) (D)
8, 10 + CSP αυτω post ακολουθουσιν (nach Lk 7, 9) (D)
8, 10 ~ SP[C] ουδε l. παρ ουδενι (aus Lk 7, 9) (D)
8, 10 > CP[S] παρ ουδενι (P ουδε) εν τω ισραηλ (aus Lk 7, 9)
8, 15 + CS[P] παραχρημα (oder ευθεως) post και 2⁰ (vgl. Lk 4, 39) (D)
8, 15 ~ CS[P] αυτοις l. αυτω (wie Mk 1, 31 und Lk 4, 39) (D)
8, 16 ~ CS[P] δυνοντος δε του ηλιου l. οψιας δε γενομενης (aus Lk 4, 40) (D)
8, 16 ~ CS[P] παντας τους δαιμονιζομενους l. δαιμ. πολλους (aus Mk 1, 32) (D)
8, 16 om CS[P] παντας ante τους κακως εχοντας (wie Mk 1, 34 und Lk 4, 40) (D)
8, 18 + C[SP] τους μαθητας αυτου post εκελευσεν (nach Lk 8, 22) (D)
8, 22 om S[CP] ιησους (wie Lk 9, 60; dort S om, C add ιησους) (D)
8, 22 om CS[P] ακολουθει μοι και (wie Lk 9, 60) (D)
8, 22 + CS[P] in fine συ δε ακολουθει μοι (nach Lk 9, 60) (D)
8, 24 om S[P](C) ιδου (wie Mk 4, 37 und Lk 8, 23) (D)
8, 24 ~ S[P](C) ηδη (ܩܪܝܒܐ ܗܘܬ) l. το πλοιον (nach Mk 4, 37) (D)
8, 25 + SP(C) αυτω post λεγοντες (aus Mk 4, 38) (D)
8, 26 ~ SP(C) τω ανεμω l. τοις ανεμοις (wie Mk 4, 39 und Lk 8, 24) (D)
8, 27 ~ SP(C) τις l. ποταπος (wie Mk 4, 41 und Lk 8, 25)
8, 27 ~ S[P](C) ο ανεμος l. οι ανεμοι (wie Mk 4, 41)
8, 28 om S[P](C) εις το περαν (wie Lk 8, 26)
8, 29 om SP(C) ιδου (vgl. Mk 5, 7)

Mt 8,29 + S[P](C) φωνη μεγαλη (aus Mk 5,7 oder Lk 8,28)
8,31 ~ S[P](C) και παρεκαλουν αυτον εκεινοι οι δαιμονες l. οι δε δαιμονες παρεκαλουν αυτον (nach Mk 5,12 und Lk 8,32)
8,34 om SP(C) ιδου (vgl. Mk 5,15 und Lk 8,35)
8,34 + SP(C) αυτον post παρεκαλεσαν (aus Mk 5,17)
8,34 ~ S[P](C) απ αυτων l. απο των οριων αυτων (wie Lk 8,37)
9, 4 + SP(C) αυτοις post ειπεν (aus Mk 2,8; vgl. Lk 5,22) D
9, 5 om S[P](C) γαρ (wie Mk 2,9 und Lk 5,23)
9, 5 ~ SP(C) αφεωνται σοι αι αμαρτιαι σου l. αφιενται σου αι αμαρτιαι (aus Lk 5,23)
9, 7 + S[P](C) ηρεν την κλινην αυτου post εγερθεις (nach Mk 2,12)
9, 9 + S[P](C) και μετεβη εκειθεν in init. vers. (vgl. Mk 2,13 und Lk 5,27)
9,10 om SP(C) και ιδου (vgl. Mk 2,15) D om και
9,11 ~ S[P](C) εσθιετε και πινετε l. εσθιει ο διδασκαλος υμων (nach Lk 5,30)
9,13 + S[P](C) εις μετανοιαν in fine (aus Lk 5,32)
9,14 ~ S[P](C) ερχονται l. προσερχονται αυτω (aus Mk 2,18)
9,14 + SP(C) πυκνα (S), πολλα (P) post νηστευομεν (aus Lk 5,33 πυκνα) D πολλα
9,15 > SP(C) ο νυμφιος μετ αυτων (wie Mk 2,19 und Lk 5,34)
9,16 ~ SP(C) επιβλημα καινον l. επιβλ. ρακους αγναφου (nach Lk 5,36)
9,16 ~ SP(C) ει δε μη[γε] l. γαρ (wie Mk 2,21 und Lk 5,36)
9,16 ~ S[P](C) του καινου l. αυτου (nach Mk 2,21 oder Lk 5,36)
9,17 ~ S[P](C) ο οινος ρηξει τους ασκους l. ρηγνυνται οι ασκοι (aus Mk 2,22) D
9,18 + S[P](C) και ante ιδου (aus Lk 8,41)
9,18 ~ SP(C) ηλθεν (P add προσελθων) l. προσελθων (vgl. Lk 8,41 und Mk 5,22) D ελθων

Mt 9,18 ~ S[P](C) αρχισυναγωγος τις l. αρχων [εις] (aus Mk 5,22; vgl. Lk 8,41)
9,18 + S[P](C) επεσεν ante προσεκυνει (nach Mk 5,22 oder Lk 8,41)
9,19 ~ S[P](C) απηλθεν μετ αυτου l. ηκολουθει αυτω (nach Mk 5,24)
9,20 ~ SP(C) ελθουσα l. προσελθουσα (wie Mk 5,27)
9,21 + S[P](C) οτι ante εαν (aus Mk 5,28)
9,21 ~ S[P](C) και των ιματιων αυτου αψωμαι l. εαν μονον αψωμαι του ιματιου αυτου (nach Mk 5,28)
9,22 om S[P](C) ιησους (wie Mk 5,34 und Lk 8,48) D
9,22 om S[P](C) ιδων αυτην (wie Mk 5,34 und Lk 8,48)
9,22 + SP(C) αυτη post ειπεν (wie Mk 5,34 und Lk 8,48)
9,23 ~ S[P](C) αρχισυναγωγου l. αρχοντος (aus Mk 5,38)
9,24 + SP(C) αυτοις post ελεγεν (aus Mk 5,39)
9,24 > SP(C) το γαρ κορασιον (oder παιδιον) ουκ απεθανεν (wie Mk 5,39)
9,25 ~ SP(C) εξεβαλεν (S εξεβαλον) τον οχλον l. εξεβληθη ο οχλος (nach Mk 5,40)
9,25 + S[P](C) ευθυς (oder παραχρημα) ηγερθη (aus Mk 5,42 oder Lk 8,55)
9,25 om S[P](C) το κορασιον (wie Lk 8,55)
9,34 om S[P](C) versum (vgl. Mt 12,24 u. Parallelen) D
10, 1 ~ SP(C) προσκαλειται l. προσκαλεσαμενος (wie Mk 6,7)
10, 1 om S[P](C) μαθητας (wie Mk 6,7 und Lk 9,1)
10, 2 > S[P](C) και ιακωβος και ιωανης οι υιοι του ζεβεδαιου (vgl. Lk 6,14)
10, 3 + SP(C) και ante φιλιππος. θωμας. ιακωβος (aus Lk 6,14 15)
10, 3 > S[P](C) και ιακωβος .. και σιμων καναναιος (aus Lk 6,15)
10, 3 ~ S[P](C) ιουδας ιακωβου l. θαδδαιος (aus Lk 6,16; auch die Stellung des Namens)
10, 4 ~ S[P](C) ος εγενετο προδοτης l. ο και παραδους αυτον (aus Lk 6,16)

Mt 10,15 > SP(C) ανεκτοτερον εσται post γομορρων pon. (nach Lk 10,12)
10,18 > S[P](C) βασιλεις και ηγεμονας (aus Lk 21,12) D om βασιλεις και
10,18 ~ S[P](C) σταθησεσθε l. αχθησεσθε (aus Mk 13,9) D
10,18 ~ S[P](C) του ονοματος μου l. εμου (aus Lk 21,12)
10,19 ~ S[P](C) αγωσιν (مصرحب) l. παραδωσιν (aus Mk 13,11)
10,19 om S[P](C) πως η (wie Mk 13,11)
10,24 om S[P](C) ουδε δουλος υπερ τον κυριον αυτου (vgl. Lk 6,40)
10.28 ~ S[P](C) εμβαλειν εις την γεενναν l. απολεσαι εν γεεννη (aus Lk 12,5) D απολεσαι εις γεενναν
10,32 om S[CP] ουν (wie Lk 12,8)
10,33 + C[SP] και εμπροσθεν των αγγελων αυτου in fine (aus Lk 12,9)
10,34 + C[SP] διαμερισμον διανοιων και ante μαχαιραν (aus Lk 12,51)
10,35 ~ CS[P] υιον l. ανθρωπον (aus Lk 12,53) D
10,42 + CS[P] υδατος post ποτηριον (aus Mk 9,41) D
10,42 om CS[P] μονον (wie Mk 9,41) D
11, 4 > CS[P] βλεπετε και ακουετε (aus Lk 7,22)
11, 8 + CSP ιματιοις post μαλακοις (aus Lk 7,25)
11, 8 + CSP εισιν in fine (aus Lk 7,25) D
11, 9 > CSP ιδειν προφητην (aus Lk 7,26) D
11,10 om CS[P] εγω (wie Lk 7,27)
11,16 ~ CSP εν τη αγορα l. εν ταις αγοραις (aus Lk 7,32) D
11,16 ~ CSP και προσφωνουσιν l. α προσφωνουντα (aus Lk 7,32)
11,18 19 ~ C[SP] λεγετε l. λεγουσιν (aus Lk 7,33 34)
11,19 ~ CSP και φιλος τελωνων l. τελωνων φιλος (aus Lk 7,34)
11,19 ~ CS[P] τεκνων l. εργων (aus Lk 7,35) D
11,21 ~ CSP βηθσαιδα l. βηθσαιδαν (aus Lk 10,13) D
11,24 om CS[P] υμιν (nach Lk 10,14)
11,26 > CSP εγενετο ευδοκια (wie Lk 10,21) D
11,27 om C[SP] τις επιγινωσκει (wie Lk 10,22)

Mt 12, 1 + C[SP] ψωχοντες ταις χερσιν post σταχυας (aus Lk 6, 1)
12, 2 ~ CS[P] τι l. ιδου (aus Mk 2, 24 oder Lk 6, 2)
12, 4 ~ CP(S) εφαγεν l. εφαγον (aus Mk 2, 26 oder Lk 6, 4) D
12, 10 ~ CS[P] (και) η χειρ αυτου .. ην ξηρα l. χειρα εχων ξηραν (aus Lk 6, 6)
12, 10 + CS[P] δεξια post χειρ αυτου (aus Lk 6, 6)
12, 10 ~ C[SP] τη ημερα του σαββατου l. τοις σαββασιν (nach Lk 6, 7)
12, 10 ~ CS[P] ινα ευρωσιν κατηγορειν αυτου l. ινα κατηγορησωσιν αυτου (aus Lk 6, 7)
12, 11 om CSP εσται (vgl. Lk 14, 5) D εστιν
12, 11 om CS[P] ἔν (vgl. Lk 14, 5)
12, 11 ~ CSP εν τη ημερα του σαββατου l. τοις σαββασιν (aus Lk 14, 5)
12, 11 ~ CS[P] ανασπασει αυτο (ܢܫܩܝܗ ܒܫܒܬܐ ܠܒܝܪ) l. κρατησει αυτο και εγερει (aus Lk 14, 5)
12, 13 > CSP την χειρα σου (aus Lk 6, 10) D
12, 13 om CSP υγιης (wie Mk 3, 5 und Lk 6, 10)
12, 14 ~ CSP' και εξελθοντες (P' εξηλθον) l. εξελθοντες δε (aus Mk 3, 6) D
12, 25 ~ S[CP] διανοηματα l. ενθυμησεις (aus Lk 11, 17)
12, 31 ~ CSP οτι παντα τα αμαρτηματα και αι βλασφημιαι αφεθησεται τοις υιοις των ανθρωπων l. πασα αμαρτια και βλασφημια αφεθησεται τοις ανθρωποις (aus Mk 3, 28)
12, 31 ~ CS[P] ος δ' αν βλασφημηση εις το πνευμα το αγιον (S om το αγιον) ουκ αφεθησεται αυτω l. η δε του πνευματος βλασφημια ουκ αφεθησεται (nach Mk 3, 29)
12, 32 ~ CS[P] βλασφημηση εις το πνευμα το αγιον l. ειπη κατα του πνευματος του αγιου (aus Mk 3, 29)
12, 35 + CS[P] της καρδιας αυτου (bis) post θησαυρου (aus Lk 6, 45)
12, 38 ~ C[SP] προσηλθον l. απεκριθησαν (nach Lk 11, 29)
12, 39 + C[SP] αὕτη post γενεα (aus Lk 11, 29)
12, 40 + C[SP] και post ουτως (aus Lk 11, 30) D
12, 43 ~ CS[P] μη ευρισκον l. ουχ ευρισκει (aus Lk 11, 24)

Mt 12, 44 om CS[P] τοτε (wie Lk 11, 24; dort S[CP] add τοτε)
12, 44 > CSP επιστρεψω εις τον οικον μου (aus Lk 11, 24)
12, 45 om S[CP] μεθ εαυτου (wie Lk 11, 26)
12, 46 ~ CSP λαλουντος δε αυτου l. ετι αυτου λαλουντος (nach Mk 3, 31 und Lk 8, 19; vgl. Vogels, Harmonistik 8) D
12, 50 ~ CS[P] αδελφοι και αδελφαι l. αδελφος και αδελφη (nach Lk 8, 21)
13, 4 ~ CSP ηλθεν ... και l. ελθοντα (aus Mk 4, 4) D
13, 4 + C[SP] του ουρανου post πετεινα (aus Lk 8, 5)
13, 5 + C[SP] πολλης post γης (aus Mk 4, 5)
13, 7 ~ CS[P] συνανεβησαν l. ανεβησαν (nach Lk 8, 7)
13, 8 + C[SP] αναβαινοντα και αυξαμενον post καρπον (aus Mk 4, 8)
13, 9 + CP[S] ακουειν post ωτα (aus Mk 4, 9 oder Lk 8, 8) D
13, 10 + CSP αυτου post μαθηται (aus Lk 8, 9)
13, 11 + CSP αυτοις post ειπεν (aus Mk 4, 11) D
13, 11 ~ CSP το μυστηριον l. τα μυστηρια (aus Mk 4, 11) D τα μυστηρια, d *mysterium*.
13, 12 om S[CP] και περισσευθησεται (wie Mk 4, 25 und Lk 6, 38)
13, 13 ~ CS[P] ινα βλεποντες μη βλεπωσιν και ακουοντες μη ακουωσιν μηδε συνιωσιν μηποτε επιστρεψωσιν l. οτι βλεποντες ου βλεπουσιν και ακουοντες ουκ ακουουσιν ουδε συνιουσιν (nach Mk 4, 12) D
13, 19 ~ CS[P] απο της καρδιας l. εν τη καρδια (aus Lk 8, 12)
13, 21 om C[SP] εν εαυτω (nach Lk 8, 13) D εαυτω, om εν
13, 22 ~ CSP το l. ὁ in init. vers. (aus Lk 8, 14)
13, 22 ~ CS[P] πεσον l. σπαρεις (aus Lk 8, 14)
13, 23 ~ CSP το l. ὁ in init. vers. (aus Lk 8, 15)
13, 23 > CSP την γην την καλην (aus Mk 4, 20) D
13, 23 ~ CS[P] πεσον l. σπαρεις (aus Lk 8, 14)
13, 23 ~ CSP και l. ος δη (nach Mk 4, 20 oder Lk 8, 15) S και τοτε, D τοτε
13, 23 om C[SP] και ποιει (nach Mk 4, 20 oder Lk 8, 15)

Mt 13, 31 ~ CS[P] ελαλησεν l. παρεθηκεν λεγων (vgl. Mk 4, 30 und Lk 13, 18) D
13, 32 + CSP παντων ante των λαχανων (aus Mk 4, 32)
13, 34 ~ CSP ουκ l. ουδεν (aus Mk 4, 34) D
13, 54 ~ CSP ταις συναγωγαις l. τη συναγωγη (aus Lk 4, 15) D εν τη συναγωγη d *in synagogas*
13, 55 + CS[P] ιωσηφ ante ο του τεκτονος (aus Lk 4, 22)
13, 55 ~ C[SP] ο τεκτων l. ο του τεκτονος υιος (wie Mk 6, 3)
13, 56 om CS[P] ουν (wie Mk 6, 2)
13, 57 + CSP αυτου post πατριδι (aus Mk 6, 4 oder Lk 4, 24)
14, 1 + CSP δε post εκεινω (aus Lk 9, 7) D
14, 2 om CS[P] αυτος ante ηγερθη (wie Mk 6, 14)
14, 3 ~ CSP εκρατησεν . . . και l. κρατησας (wie Mk 6, 17)
14, 3 + CP[S] αυτον post εδησεν (aus Mk 6, 17) D
14, 4 + CP[S] γυναικα in fine (aus Mk 6, 18)
14, 6 ~ CS[P] και γενεσιοις l. γενεσιοις δε (aus Mk 6, 21)
14, 6 + CS[P] εισελθουσα ante ωρχησατο (aus Mk 6, 22)
14, 7 ~ CS[P] και l. οθεν (aus Mk 6, 23)
14, 8 > CSP ειπεν δος μοι ωδε (vgl. Mk 6, 24 f) D
14, 9 + CSP αυτη post δοθηναι (vgl. Mk 6, 26)
14, 11 + C[SP] το κορασιον ante ηνεγκεν (aus Mk 6, 28)
14, 11 + CSP αυτην post ηνεγκεν (aus Mk 6, 28)
14, 12 + CSP αυτου post πτωμα (aus Mk 6, 29) D
14, 13 + C[SP] και απο των κωμων post πολεων (nach Mk 6, 33)
14, 15 ~ C[SP] οι μαθηται αυτου l. αυτω οι μαθηται (SP μαθ. αυτου) (aus Mk 6, 35) D αυτω οι μαθηται αυτου
14, 15 + CSP αυτω post λεγοντες (aus Lk 9, 12)
14, 15 om CSP ουν (wie Mk 6, 36 und Lk 9, 12) D
14, 16 om CSP ιησους (wie Mk 6, 37 und Lk 9, 13) D
14, 19 ~ CS[P] και εκλασεν τους αρτους και εδωκεν τοις μαθηταις l. και κλασας εδωκεν τοις μαθηταις τους αρτους (nach Mk 6, 41)
14, 20 ~ CSP τα περισσευματα l. το περισσευον (nach Mk 6, 43)
14, 21 om CSP ωσει (wie Mk 6, 44) D ως

Mt 14, 22 + CSP αυτου post μαθητας (aus Mk 6, 45)
14, 23 ~ CS[P] αυτους l. τους οχλους (nach Mk 6, 46)
14, 24 om CP(S) ηδη (wie Mk 6, 47) D
14, 24 ~ C[P](S) και βασανιζομενοι ησαν l. βασανιζομενον (nach Mk 6, 48)
14, 24 ~ S[CP] η θαλασσα δε εγειρετο ⌜κατ αυτους⌝ (?) l. βασανιζομενον υπο των κυματων (aus Jo 6, 18?)
14, 24 ~ CS[P] ο ανεμος εναντιον αυτοις l. εναντιος ο ανεμος (aus Mk 6, 48)
14, 26 > CSP περιπατουντα επι τα κυματα της θαλασσης (P επι τα υδατα) (vgl. Jo 6, 19)
14, 26 ~ CS[P] ανεκραξαν l. εκραξαν (aus Mk 6, 49)
14, 30 + CSP ισχυρον (CS ܚܣܝܢ, P ܚܣܝ) post ανεμον (vgl. Jo 6, 18) D
14, 32 ~ C[SP] αναβαντος αυτου l. αναβαντων αυτων (nach Mk 6, 51)
15, 1 ~ S[CP] αυτω l. τω ιησου (nach Mk 7, 1) D προς αυτον
15, 4 + CSP σου post πατερα et μητερα (aus Mk 7, 10)
15, 5 ~ CSP κορβαν l. δωρον (aus Mk 7, 11)
15, 16 + CSP αυτω (P αυτοις) post ειπεν (nach Mk 7, 18)
15, 19 ~ CSP βλασφημια l. βλασφημιαι (aus Mk 7, 22)
15, 26 + CSP αυτη post ειπεν (aus Mk 7, 27)
15, 27 + CS[P] αυτω post ειπεν (aus Mk 7, 28)
15, 27 om SP[C] γαρ post και (wie Mk 7, 28)
15, 28 ~ C[SP] και l. τοτε (aus Mk 7, 29)
15, 28 om CS[P] ο ιησους (wie Mk 7, 29) D
15, 32 + CP[S] αυτοις post ειπεν (aus Mk 8, 1)
15, 33 + CSP αυτου post μαθηται (aus Mk 8, 4) D
15, 35 ~ CSP εκελευσε ... και l. παραγγειλας (nach Mk 8, 6)
15, 36 + CSP αυτου post μαθηταις (aus Mk 8, 6)
15, 37 > CSP ηραν το περισσευον (SP τα περισσευματα) (nach Mk 8, 8)
15, 38 > CS[P] και ησαν (S ησαν δε) οι εσθιοντες (nach Mk 8, 9)
15, 38 om S[CP] ανδρες (wie Mk 8, 9)

Mt 16, 1 + CSP αυτον post πειραζοντες (aus Mk 8, 11) D
16, 2 om S[CP] αυτοις (wie Mk 8, 12) D
16, 5 + CSP αυτου post μαθηται (nach Lk 12, 1)
16, 6 om CS[P] ορατε και (wie Lk 12, 1)
16, 7 ~ CS[P] και αυτοι (S τοτε) l. οι δε (nach Mk 8, 16) D τοτε
16, 7 om CS[P] λεγοντες (wie Mk 8, 16)
16, 8 + CP[S] αυτοις post ειπεν (aus Mk 8, 17)
16, 9 ~ CP[S] ηρατε l. ελαβετε (aus Mk 8, 19)
16, 13 om S[CP] δε (nach Mk 8, 27)
16, 13 + CSP με ante λεγουσιν (aus Mk 8, 27 oder Lk 9, 18) D
16, 14 + CS[P] αυτω post ειπαν (aus Mk 8, 28)
16, 14 ~ CS[P] αλλοι l. η (aus Mk 8, 28 oder Lk 9, 19)
16, 20 ~ C[P](S) επετιμησεν l. διεστειλατο (aus Mk 8, 30; vgl. Lk 9, 21) D
16, 20 + C[P](S) αυτοις post επετιμησεν (aus Mk 8, 30; vgl. Lk 9, 21)
16, 20 + C[P](S) περι αυτου post ειπωσιν (aus Mk 8, 30)
16, 23 ~ C[P](S) επετιμησε . . λεγων l. ειπεν (aus Mk 8, 33)
16, 24 ~ CP(S) οστις l. ει τις (aus Mk 8, 34)
17, 2 + C[P](S) το ειδος του προσωπου αυτου post μετεμορφωθη (aus Lk 9, 29)
17, 3 om CP(S) ιδου (wie Mk 9, 4)
17, 4 ~ C[P](S) ειπεν ο πετρος τω ιησου l. αποκριθεις δε ο πετρος ειπεν τω ιησου (nach Lk 9, 33)
17, 4 ~ CP(S) ποιησωμεν l. ποιησω (aus Mk 9, 5 oder Lk 9, 33) D
17, 5 om CP(S) ιδου ante φωνη (wie Mk 9, 7 u. Lk 9, 35)
17, 5 > CP(S) αυτου ακουετε (aus Lk 9, 35)
17, 8 ~ CP(S) τον l. αυτον (wie Mk 9, 8) D
17, 9 + CP(S) αυτοις post λεγων (aus Mk 9, 9)
17, 11 ~ C[P](S) ειπεν αυτοις l. ο δε αποκριθεις ειπεν (aus Mk 9, 12)
17, 11 om CP(S) μεν (wie Mk 9, 12)
17, 12 om CSP ηδη (S οτι και, P οτι ιδου) (wie Mk 9, 13)
17, 14 + C[SP] και εδεηθη αυτου in fine (nach Lk 9, 38)

Mt 17, 17 ~ CS[P] εσομαι προς υμας και ανεξομαι υμων l. μεθ υμων εσομαι; εως ποτε ανεξομαι υμων (aus Lk 9, 41)
17, 17 ~ CSP φερε l. φερετε (nach Lk 9, 41)
17, 17 ~ CS[P] τον υιον σου l. αυτον (aus Lk 9, 41)
17, 19 om S[CP] τω ιησου (vgl. Mk 9, 28)
18, 2 + CSP ο ιησους post προσκαλεσαμενος (aus Lk 9, 47) D
18, 8 ~ C[SP] εις την γεενναν του πυρος l. εις το πυρ το αιωνιον (nach Mk 9, 43)
18, 9 ~ CS[P] απελθειν l. βληθηναι (aus Mk 9, 43)
18, 15 om CS[P] υπαγε (wie Lk 17, 3)
19, 3 + CSP ανδρι (P ανθρωπω) post εξεστιν (aus Mk 10, 2) D ανθρωπω
19, 4 + CSP αυτοις post ειπεν (aus Mk 10, 3)
19, 5 om S[CP] και ειπεν (wie Mk 10, 6)
19, 5 + CSP αυτου (bis) post πατερα et μητερα (aus Mk 10, 6)
19, 6 > CSP μια σαρξ (P ἓν σωμα) (aus Mk 10, 8) D
19, 8 om CSP οτι ante μωυσης (wie Mk 10, 5; dort S[P](C) add μωυσης) D
19, 9 + C[SP] επ αυτην post μοιχαται (aus Mk 10, 11)
19, 14 + CSP αυτοις post ειπεν (aus Mk 10, 14) D
19, 14 + CSP ερχεσθαι προς με post παιδια (aus Mk 10, 14 oder Lk 18, 16)
19, 16 om CSP ιδου (wie Lk 18, 18 und Mk 10, 17)
19, 16 + CSP αγαθε post διδασκαλε (aus Lk 18, 18 oder Mk 10, 17)
19, 16 om C[SP] αγαθον (wie Mk 10, 17 und Lk 18, 18)
19, 16 ~ CS[P] κληρονομησω l. σχω (aus Mk 10, 17 oder Lk 18, 18)
19, 17 + C[SP] ο ιησους post αυτω (aus Mk 10, 18)
19, 17 + CP[S] ο θεος post αγαθος (aus Mk 10, 18 oder Lk 18, 19)
19, 19 + CSP σου (bis) post πατερα et μητερα (aus Mk 10, 19 oder Lk 18, 20)
19, 20 > CSP ταυτα παντα (aus Lk 18, 21) D

Mt 19, 20 + CSP εκ νεοτητος μου post εφυλαξα (aus Lk 18, 21; vgl. Mk 10, 20) D εκ νεοτητος

19, 20 om S[CP] τι ετι υστερω (wie Mk 10, 20 und Lk 18, 21)

19, 21 ~ S[CP] παντα οσα εχεις l. σου τα υπαρχοντα (aus Lk 18, 22)

19, 22 + CSP τουτον post λογον (nach Lk 18, 23)

19, 22 ~ S[CP] οτι πλουσιος ην εν κτημασι σφοδρα l. ην γαρ εχων κτηματα πολλα (nach Lk 18, 23)

19, 23 + S[CP] ιδων ante ο δε ιησους (aus Lk 18, 24)

19, 23 > CSP δυσκολως πλουσιος (nach Lk 18, 24)

19, 24 ~ C[SP] διελθειν l. εισελθειν (aus Mk 10, 25; dort SP(C) εισελθειν) D

19, 26 ~ CSP εμβλεψας αυτοις l. εμβλεψας δε (aus Mk 10, 27)

19, 29 om CS[P] πατερα ante ἢ μητερα (vgl. Mk 10, 29 > ἢ μητ. ἢ πατερα) D

19, 29 + CP[S] ἢ γυναικα post μητερα (aus Lk 18, 29)

19, 29 ~ CSP εκατονταπλασιονα l. πολλαπλασιονα (aus Mk 10, 30) D εκατονταπλασιον

19, 29 + C[SP] εν τω αιωνι τω ερχομενω post και 2⁰ (aus Mk 10, 30)

20, 17 ~ CS[P] και αναβαινων l. μελλων δε αναβαινειν (vgl. Mk 10, 32) D

20, 17 > CSP και post οδω pon. (vgl. Mk 10, 32) D

20, 18 ~ CSP θανατω l. εις θανατον (aus Mk 10, 33) D

20, 19 ~ CSP και εμπαιξουσιν αυτω l. εις το εμπαιξαι (aus Mk 10, 34)

20, 19 ~ CSP και μαστιγωσουσιν αυτον l. και μαστιγωσαι (aus Mk 10, 34)

20, 19 ~ CSP και σταυρωσουσιν αυτον l. και σταυρωσαι (vgl. Mk 10, 34)

20, 21 + CSP σου post δεξιων (aus Mk 10, 37) D

20, 21 + C[SP] και εν τη δοξη σου in fine (aus Mk 10, 37)

20, 22 + SC[P] αυτη (S αυτοις) post ειπεν (aus Mk 10, 38: αυτοις)

20, 23 + CS[P] ο ιησους post αυτοις (aus Mk 10, 38) D

Mt 20, 23 om CSP τουτο ante δουναι (wie Mk 10, 40) D τουτο, d om *hoc*

20, 25 + CP(S) αυτοις post ειπεν (aus Mk 10, 42 oder Lk 22, 25) D

20, 26 > C[P](S) εν υμιν δε ουχ εσται ουτως (nach Lk 22, 26)

20, 26 + C[P](S) δε post εν υμιν (aus Mk 10, 43 [dort S[P] om δε] oder Lk 22, 26)

20, 28 + C[P](S) additio magna (nach Lk 14, 8–10) D (vgl. Vogels, Harmonistik 29ff)

20, 30 + CP(S) και ante ακουσαντες (aus Mk 10, 47)

20, 30 om C[P](S) κυριε ante ελεησον (P κυριε post ημας pon.) (wie Mk 10, 47 und Lk 18, 38) D

20, 33 + C[P](S) και αναβλεψωμεν in fine (vgl. Mk 10, 51 und Lk 18, 41)

21, 1 ~ CP(S) προς το ορος l. εις το ορος (vgl. Mk 11, 1) D

21, 1 ~ CP(S) των μαθητων l. μαθητας (wie Mk 11, 1 und Lk 19, 29)

21, 1 + CP(S) αυτου post μαθητων (aus Mk 11, 1) d *discipulos suos*

21, 2 om C[P](S) ευθυς (wie Lk 19, 30)

21, 2 ~ CP(S) λυσατε και l. λύσαντες (aus Mk 11, 2)

21, 2 + C[P](S) αυτους post αγαγετε (nach Mk 11, 2 oder Lk 19, 30)

21, 3 om C[P](S) οτι (wie Mk 11, 3)

21, 3 ~ CP(S) και ευθυς l. ευθυς δε (aus Mk 11, 3) D

21, 6 ~ CP(S) εποιησαν . . . και l. ποιησαντες (nach Mk 11, 4) D

21, 7 ~ CP(S) τα ιματια αυτων (P επι τον πωλον τα ιματια αυτων) l. επ αυτων τα ιματια (nach Mk 11, 7)

21, 7 + CP(S) ο ιησους (C ante, P post επανω αυτων) (aus Lk 19, 35)

21, 9 ~ C[P](S) και οι l. οι δε (aus Mk 11, 9)

21, 9 + C[P](S) και εξηλθον εις υπαντησιν αυτω πολλοι και χαιροντες και αινουντες τον θεον περι παντων ων ειδον in fine (και εξηλθον εις υπαντησιν αυτω aus Jo 12, 13; das übrige nach Lk 19, 37)

Mt 21,12 + C|P|(S) εκ του ιερου post εξεβαλεν (aus Jo 2,15)
21,13 + C[P](S) πασιν τοις εθνεσιν post κληθησεται (aus Mk 11,17)
21,13 ~ CP(S) εποιησατε l ποιειτε (aus Mk 11,17 oder Lk 19,46) D
21,18 ~ C[P](S) παραγων l. επαναγαγων (nach Mk 11,20) D
21,19 om C|P|(S) οὐ ante μηκετι (?) (wie Mk 11,14) D
21,21 + CS[P] υμιν ουτως (S om υμιν) in fine (nach Mk 11,24)
21,23 om CS[P] διδασκοντι (P διδασκ. ante λεγοντες pon.) (wie Mk 11,27 und Lk 20,1)
21,23 + CSP αυτω post λεγοντες (aus Mk 11,28)
21,23 + S[CP] ειπε ημιν post ποιεις (aus Lk 20,2)
21,24 + C|SP| τουτον (SP ενα) post λογον (nach Lk 20,3) D ενα λογον
21,24 om CS[P] εαν (wie Mk 11,29 und Lk 20,3) D om ὃν
21,24 ~ CS[P] και ερω υμιν l. καγω υμιν ερω (aus Mk 11,29)
21,25 om CSP ουν (wie Lk 20,5) D
21,26 ~ CSP ειχον l. εχουσιν (aus Mk 11,32)
21,27 om C|SP| αποκριθεντες (nach Lk 20,7)
21,27 ~ CP[S] και λεγουσιν αυτω l. τω ιησου ειπαν (nach Lk 20,7)
21,27 ~ C|SP| ο ιησους l. και αυτος (wie Mk 11,33 und Lk 20,8)
21,33 om CSP οστις (vgl. Mk 12,1 und Lk 20,9)
21,34 ~ CSP ινα δωσουσιν (φέρωσι) αυτω τους καρπους (SP απο των καρπων, P add του αμπελωνος) l. λαβειν τους καρπους αυτου (nach Lk 20,10)
21,37 + CSP ισως post λεγων (aus Lk 20,13)
21,38 ~ C[SP] εκεινοι δε οι l. οι δε (aus Mk 12,7)
21,38 om S|CP| εν εαυτοις (wie Mk 12,7)
21,38 ~ CS|P| και ημων εσται η κληρονομια l. και σχωμεν την κληρονομιαν αυτου (nach Lk 20,14)
21,41 ~ S[CP] δωσει l. εκδωσεται (aus Mk 12,9 oder Lk 20,16)

Mt 21, 42 ~ S[CP] ου l. ουδεποτε (vgl. Mk 12, 10)
21, 44 + CP|S| και πας ο πεσων επι τον λιθον τουτον συνθλασθησεται. εφ ον δ'αν πεση λικμησει αυτον (aus Lk 20, 18)
21, 45 ~ C[SP] την παραβολην l. τας παραβολας αυτου (aus Mk 12, 12 oder Lk 20, 19) D την παραβολην αυτου
21, 45 ~ CSP και εζητουν . . . και l. και ζητουντες (aus Mk 12, 12 oder Lk 20, 19)
21, 46 ~ CS[P] τον λαον l. τους οχλους (aus Lk 20, 19)
22, 4 ~ C|SP| δειπνον l. αριστον (nach Lk 14, 17)
22, 4 ~ CP[S] ητοιμασται l. ητοιμακα (vgl. Lk 14, 17)
22, 15 ~ CSP πως l. οπως (aus Mk 11, 18) D
22, 16 ~ CSP προς αυτον l. αυτω (aus Mk 12, 13) D
22, 16 ~ CSP και λεγουσιν αυτω l. λεγοντας (aus Mk 12, 14)
22, 16 ~ CSP λαμβανεις προσωπον l. βλεπεις εις προσωπον (aus Lk 20, 21)
22, 17 om S|CP] ειπον ουν ημιν, C om ουν (wie Mk 12, 14 und Lk 20, 22) D
22, 18 + CS[P] αυτοις post ειπεν (aus Mk 12, 15)
22, 21 + CS[P] αυτω post λεγουσιν (aus Mk 12, 16) D
22, 21 om CS[P] ουν (wie Mk 12, 17) D
22, 23 + S[CP] και ad init. vers. (aus Mk 12, 18)
22, 24 + CSP ημιν post ειπεν (aus Mk 12, 19 oder Lk 20, 28)
22, 24 + CP[S] οτι ante εαν (aus Mk 12, 19)
22, 25 ~ S|CP] και επτα (oder επτα δε) αδελφοι ησαν l. ησαν δε παρ ημιν επτα αδελφοι (aus Mk 12, 20; vgl. Lk 20, 29) D om δε
22, 25 ~ CP|S| ελαβεν γυναικα και l. γημας (aus Mk 12, 20; vgl. Lk 20, 29)
22, 25 ~ CS[P] και ουκ αφηκεν τεκνα (S και ουκ εποιησεν εξ αυτης υιον) και εγενετο η γυνη αυτου τω αδελφω αυτου l. και μη εχων σπερμα αφηκεν την γυναικα αυτου τω αδελφω αυτου (nach Mk 12, 20; vgl. Lk 20, 29)
22, 28 ~ CS[P] αυτων, S παντων των αδελφων l. των επτα (aus Mk 12, 23 oder Lk 20, 33)

Mt 22, 28 ~ C[SP] οι γαρ επτα l. παντες (aus Mk 12, 23)
22, 29 + CS[P] πολυ ante πλανασθε (aus Mk 12, 27)
22, 31 ~ CS[P] τι ειπεν ο θεος l. το ρηθεν υμιν υπο του θεου λεγοντος (vgl. Mk 12, 26)
22, 34 ~ CS[P] ιδοντες l. ακουσαντες (nach Mk 12, 28)
22, 35 ~ C[SP] γραμματευς, S om l. νομικος (nach Mk 12, 28)
22, 35 + CS[P] και ειπεν αυτω post αυτον (aus Lk 10, 25) D add και λεγων, d *et dicet dicens*
22, 36 + C[SP] και πρωτη post μεγαλη (aus Mk 12, 28)
22, 37 + CSP ιησους; CS ante αγαπησεις, P ad init. vers. (aus Mk 12, 29) D εφη αυτω ιῆς
22, 37 ~ CSP εξ ολης της καρδιας σου και εξ κτλ. l. εν ολη τη καρδια σου και εν κτλ. (aus Mk 12, 30 oder Lk 10, 27)
22, 37 ~ CSP και εξ ολης της ισχυος σου (P add και εξ ολης της διανοιας σου) l. και εν ολη τη διανοια σου (aus Mk 12, 30; vgl. Lk 10, 27)
22, 42 ~ CP[S] λεγετε l. υμιν δοκει (nach Mk 12, 35 oder Lk 20, 41)
22, 43 + SP[C] και ante πως (aus Lk 20, 44; vgl. Mk 12, 37)
22, 43 + C[SP] αγιω post πνευματι (aus Mk 12, 36; S om εν πνευματι αγιω, wie Lk 20, 42)
22, 43 ~ CSP λεγει γαρ l. λεγων (nach Lk 20, 42)
22, 45 > CS[P] κυριον καλει αυτον (aus Lk 20, 44)
23, 4 ~ CS[P] και αυτοι, S add δε l. αυτοι δε (aus Lk 11, 46)
23, 4 ~ CS[P] ενι των δακτυλων αυτων (S om ενι των δακτυλων αυτων) ου προσψαυουσιν αυτοις l. τω δακτυλω αυτων ου θελουσιν κινησαι αυτα (aus Lk 11, 46)
23, 6 ~ CSP και φιλουσιν l. φιλουσιν δε (nach Lk 20, 46)
23, 6 ~ CSP τας πρωτοκλισιας l. την πρωτοκλισιαν (wie Mk 12, 39 und Lk 20, 46)
23, 7 + CS[P] θελουσιν ante καλεισθαι (nach Mk 12, 38 oder Lk 20, 46)
23, 11 ~ CS[P] και ος αν θελη εν υμιν μεγας γενεσθαι l. ο δε μειζων υμων (vgl. Mk 10, 43 und Mt 20, 26) D om δε

Mt 23, 12 ~ CSP πας γαρ υψων (P om πας) l. οστις δε υψωσει (vgl. Lk 14, 11 u. 18, 14)

23, 14 + CP[S] ουαι υμιν γραμματεις και φαρισαιοι υποκριται οτι κατεσθιετε τας οικιας των χηρων προφασει μακρα προσευχομενοι. δια τουτο λημψεσθε περισσοτερον κριμα (aus Mk 12, 40 oder Lk 20, 47)

23, 25 ~ CS[P] πινακος l. παροψιδος (aus Lk 11, 39)

23, 31 om S[P][1] εαυτοις (wie Lk 11, 48)

24, 2 ~ S[P] βλεπετε παντας τουτους τους λιθους l. οὐ βλεπετε ταυτα παντα (nach Mk 13, 2). D βλεπετε παντα ταυτα

24, 3 om S[P] κατ ιδιαν (wie Lk 20, 7)

24, 6 om SP εστιν ante το τελος (wie Mk 13, 7 und Lk 21, 9)

24, 9 om S[P] των εθνων (wie Mk 13, 13 und Lk 21, 17)

24, 15 ~ SP δε l. ουν (aus Mk 13, 14 oder Lk 21, 20)

24, 23 ~ S[P] ιδε εκει l. ἢ ωδε (aus Mk 13, 21) D η εκει

24, 27 ~ S[P] αστραπτει l. εξερχεται (aus Lk 17, 24)

24, 28 ~ S[P] οπου το σωμα l. οπου εαν η το πτωμα (aus Lk 17, 37)

24, 29 > S[P] εκεινων των ημερων (nach Mk 13, 24)

24, 30 om S[P] και τοτε κοψονται πασαι αι φυλαι της γης (wie Mk 13, 26 u. Lk 21, 27)

24, 30 > S[P] μετα δυναμεως μεγαλης και δοξης l. μετα δυναμεως και δοξης πολλης (nach Mk 13, 26) D μετα δυναμεως πολλης και δοξης

24, 33 > SP ταυτα παντα (aus Mk 13, 30) D

24, 37 ~ S[P] ωσπερ γαρ εγενετο εν ταις ημεραις l. ωσπερ γαρ αι ημεραι (nach Lk 17, 26)

24, 42 ~ SP ωρα l. ημερα (aus Lk 12, 40)

24, 45 ~ S[P] το σιτομετριον l. την τροφην (aus Lk 12, 42)

24, 48 + SP ελθειν in fine (aus Lk 12, 45) D

26, 10 om SP γαρ (wie Mk 14, 6; dort S[P] add γαρ) D

26, 15 ~ S[P] και l. οι δε (nach Lk 22, 5)

26, 17 + SP ημερα post πρωτη (aus Mk 14, 12)

[1] Von Mt 23, 25 an bis zum Schluß und von Mk 1, 1 an bis 16, 17 fehlt C.

Mt 26, 17 + SP αυτω post λεγοντες (aus Mk 14, 12)
26, 18 + SP αυτοις post ειπεν (aus Lk 22, 10) D ειπεν, d *dixit eis*
26, 20 ~ SP και οψιας l. οψιας δε (aus Mk 14, 17)
26, 20 om S[P] μαθητων (ܬܠܡܝܕ̈ܐ) (aus Mk 14, 17) D
26, 23 ~ S[P] ειπεν αυτοις l. ο δε αποκριθεις ειπεν (aus Mk 14, 20)
26, 28 om SP γαρ (wie Mk 14, 24; vgl. Lk 22, 20)
26, 28 + SP καινη (P καινης) post διαθηκη (aus Lk 22, 20) D της καινης διαθηκης
26, 28 > S[P] εκχυννομενον υπερ πολλων (aus Mk 14, 24; dort SP > υπ. πολλ. εκχ.)
26, 29 ~ S[P] γαρ l. δε (aus Lk 22, 18)
26, 29 + SP οτι post υμιν (aus Mk 14, 25)
26, 29 om S[P] τουτου (wie Mk 14, 25 und Lk 22, 18)
26, 35 ~ S[P] ωσαυτως l. ομοιως (aus Mk 14, 31)
26, 36 + SP αυτου post μαθητας (aus Mk 14, 32) D
26, 36 om SP εκει (wie Mk 14, 32)
26, 39 + S[P] απ αυτων post προελθων (ܡܢܗܘ) (aus Lk 22, 41)
26, 39 ~ S[P] μη το θελημα μου γινεσθω αλλα το σον l. ουχ ως εγω θελω αλλ ως συ (nach Lk 22, 42)
26, 42 + SP τουτο; S post, P ante ποτηριον pon (aus Mk 14, 36) D το ποτηριον τουτο
26, 47 om S[P] και ante ετι (wie Lk 22, 47) D
26, 49 om S[P] ευθεως (wie Lk 22, 47)
26, 49 > S[P] και ηγγισε τω ιησου και εφιλησεν αυτον (nach Lk 22, 47)
26, 50 ~ S[P] αυτω l. επι τον ιησουν (aus Mk 14, 46)
26, 51 om SP αυτου post μαχαιραν (wie Mk 14, 47)
26, 51 ~ SP επαταξεν ... και αφειλεν l. παταξας ... αφειλεν (nach Lk 22, 50) D
26, 56 > S[P] αφεντες αυτον οι μαθηται (nach Mk 14, 50)
26, 57 ~ S[P] αυτον, P αυτον τον ιησουν l. τον ιησουν (nach Lk 22, 54)
26, 57 > S[P] συνηχθησαν οι γραμματεις και οι πρεσβυτεροι (nach Mk 14, 53)

Mt 26, 59 ~ SP μαρτυριαν l. ψευδομαρτυριαν (aus Mk 14, 55)
26, 61 + SP οτι ante δυναμαι (aus Mk 14, 58)
26, 61 ~ S[P] τουτον l. του θεου (aus Mk 14, 58) D τον ναον του θυ, d *templum hoc dei*
26, 65 om S[P] νυν (wie Mk 14, 64)
26, 65 + S[P] απο του στοματος αυτου post ηκουσατε (aus Lk 22, 71)
26, 66 + S[P] παντες post αποκριθεντες (aus Mk 14, 64) D
26, 67 + S[P] προσηλθον αυτω και post τοτε (nach Mk 14, 65: ηρξαντο)
26, 70 + S[P] ουδε επισταμαι in fine (aus Mk 14, 68) D
26, 72 + S[P] τουτον post ανθρωπον (aus Mk 14, 71)
26, 73 om S[P] και συ (wie Mk 14, 70) D
26, 74 + S[P] τουτον post ανθρωπον (aus Mk 14, 71)
26, 75 + SP αυτω post ειρηκοτος (aus Mk 14, 72 oder Lk 22, 61)
27, 11 + SP αυτω post εφη (aus Mk 15, 2 oder Lk 23, 3)
27, 14 ~ S[P] ο δε l. και (aus Mk 15, 5)
27, 14 om S[P] προς ουδε εν ρημα (wie Mk 15, 5) D om προς ουδε
27, 16 om SP τοτε (wie Mk 15, 7)
27, 16 + S[P] βεβλημενος ην εις φυλακην δια τα κακα εργα α εποιει και φονον εποιησεν in fine (nach Lk 23, 19)
27, 23 + SP αυτοις post εφη (aus Mk 15, 14; vgl. Lk 23, 22) D = P: λεγει αυτοις ο ηγεμων
27, 28 om S[P] εκδυσαντες αυτον (nach Mt 15, 17) D
27, 28 + S[P] και πορφυραν post κοκκινην (aus Mk 15, 17 oder Jo 19, 2) D ειματιον πορφυρουν και χλαμυδαν κοκκινην
27, 32 ~ S[P] και ηγγαρευσαν αυτον l. τουτον ηγγαρευσαν (nach Mk 15, 21)
27, 33 om S[P] ο εστιν κρανιου τοπος λεγομενος (wie Lk 23, 33)
27, 34 + SP και ante εδωκαν (aus Mk 15, 23) D
27, 37 om S[P] ουτος εστιν (wie Mk 15, 26 und Lk 23, 38) D
27, 38 ~ S[P] κακουργοι l. λησται (aus Lk 23, 33)
27, 39 ~ S[P] και οι l. οι δε (wie Mk 15, 29)

Mt 27, 40 > SP και οικοδομων αυτον εν τρισιν ημεραις (aus Mk 15, 29)
27, 42 + SP ει ante βασιλευς (aus Lk 23, 35)
27, 44 om S[P] το δ' αυτο (wie Mk 15, 32)
27, 45 ~ S[P] και απο l. απο δε (vgl. Mk 15, 33 und Lk 23, 44)
27, 46 ~ S[P] και τη ενατη ωρα l. περι δε την ενατην ωραν (aus Mk 15, 34)
27, 50 om S[P] παλιν (wie Mk 15, 37 und Lk 23, 46)
27, 51 > S[P] εσχισθη το καταπετασμα (nach Lk 23, 45)
27, 54 ~ SP κεντυριων l. εκατονταρχος (aus Mk 15, 39)
27, 54 > SP ουτος υιος ην θεου (aus Mk 15, 39)
27, 58 ~ SP προσηλθεν . . και ητησατο l. προσελθων . . ητησατο (nach Mk 15, 43) D
27, 58 om SP τοτε (vgl. Mk 15, 45)
27, 58 + SP αυτω (P add etiam το σωμα [wie D]) post αποδοθηναι (vgl. Mk 15, 45)
27, 60 + S[P] λαξευτω post μνημειω αυτου (aus Lk 23, 53)
28, 6 + S[P] υμιν post ειπεν (nach Lk 24, 6)
28, 7 om S[P] απο των νεκρων (wie Mk 16, 6) D

Mk.

Von Mk 1, 1 bis 1, 13 fehlt S. Von Mk 1, 1—16, 18 fehlt C.
Mk 1, 13 > SP ημερας τεσσερακοντα (wie Mt 4, 2 und Lk 4, 2) D
1, 16 ~ SP περιπατων l. παραγων (aus Mt 4, 18; dort SP[C] περιπατων)
1, 16 ~ SP αυτου l. του σιμωνος (aus Mt 4, 18) D
1, 16 + SP τα δικτυα αυτων (P om αυτων) post βαλλοντας (nach Mt 4, 18) D add τα δικτυα
1, 17 om SP γενεσθαι (wie Mt 4, 19)
1, 19 + SP αυτων post δικτυα (aus Mt 4, 21)
1, 21 om S[P] ευθυς (wie Lk 4, 31)
1, 21 om SP εισελθων (wie Lk 4, 31)
1, 22 + SP αυτων post γραμματεις (aus Mt 7, 29)
1, 23 om SP ευθυς (wie Lk 4, 33) D
1, 25 + SP και λεγει (S add αυτω) post ο ιησους (nach Lk 4, 35) D loco ο ιησους pon: λεγων

Mk 1, 27 ~ S[P] και θαμβος εγενετο επι παντας l. και εθαμβηθησαν απαντες (aus Lk 4, 36)
1, 27 ~ S[P] και ελαλουν προς αλληλους l. ωστε συνζητειν αυτους λεγοντας (aus Lk 4, 36) D ωστε συνζητειν προς εαυτους λεγοντας
1, 27 ~ SP τις εστιν αυτη η διδαχη καινη (P τι εστιν τουτο και τις η διδαχη αυτη καινη) l. τι εστιν τουτο; διδαχη καινη (aus Lk 4, 36) D
1, 27 ~ SP οτι εξουσιαν εχει (P οτι εν εξουσια) l. κατ εξουσιαν (nach Lk 4, 36)
1, 27 > S[P] και επιτασσει τοις πνευμασι τοις ακαθαρτοις (aus Lk 4, 36)
1, 28 om S[P] ευθυς πανταχου (wie Lk 4, 37) D om πανταχου
1, 29 om SP ευθυς (wie Mt 8, 14 und Lk 4, 38) D
1, 29 ~ S[P] εξελθων εκ της συναγωγης ηλθεν l. εκ της συναγωγης εξελθοντες ηλθον (vgl. Mt 8, 14 und Lk 4, 38) D
1, 30 om SP ευθυς (wie Lk 4, 38)
1, 31 + SP παραχρημα (ܡܕ ܗܘܐ), P ευθυς (ܡܝܕ) ante αφηκεν (aus Lk 4, 39) D add ευθεως
1, 31 + S[P] και ηγερθη post πυρετος (aus Mt 8, 15)
1, 32 om S[P] οψιας δε γενομενης (wie Lk 4, 40)
1, 32 ~ S[P] νοσοις ποικιλαις (ܒܟܠ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܠܗ) l. και τους δαιμονιζομενους (nach Lk 4, 40; vgl. Mk 1, 34) D κακως εχοντας νοσοις ποικιλαις και τους δαιμονιζομενους
1, 32 om S[P] τους δαιμονιζομενους (wie Lk 4, 40)
1, 34 om S[P] κακως εχοντας ποικιλαις νοσοις (wie Lk 4, 40)
1, 34 ~ S[P] αυτα λαλειν l. λαλειν τα δαιμονια, P τα δαιμονια λαλειν (aus Lk 4, 41) D
1, 35 om S[P] αναστας (wie Lk 4, 42) D
1, 38 om SP αλλαχου (wie Lk 4, 43) D
1, 39 ~ SP ην κηρυσσων l. ηλθεν κηρυσσων (aus Lk 4, 44) D
1, 39 ~ SP εις πασας τας συναγωγας της γαλιλαιας, P εις π. τ. συν. αυτων εις ολην την γαλιλαιαν l. εις τας συναγωγας αυτων εις ολην την γαλιλαιαν (nach Lk 4, 44)

Mk 1,42 ~ S[P] και ευθυς εκαθερισθη l. και ευθυς απηλθεν απ αυτου η λεπρα και εκαθερισθη (nach Mt 8, 3)

1,43 om S[P] ευθυς εξεβαλεν αυτον, P om ευθυς (wie Lk 5, 14 und Mt 8, 4)

Von Mk 1,44 bis 2, 21 fehlt S.

2, 21 ~ SP επιβλημα καινον l. επιβλημα ρακους αγναφου (aus Lk 5, 36)

2, 22 ~ SP εκχειται και οι ασκοι απολουνται, P > και οι ασκοι απολουνται και ο οινος εκχειται l. απολλυται και οι ασκοι (aus Mt 9, 17) D και οι ασκοι απολουνται

2, 22 + SP in fine αλλα βαλλουσιν οινον νεον εις ασκους καινους (aus Mt 9, 17)

2, 23 om S[P] ηρξαντο οδον ποιειν (wie Lk 6, 1; vgl. Mt 12, 1) P om ηρξαντο, D om οδον ποιειν

2, 24 om S[P] ιδε (wie Lk 6, 2)

2, 24 + S[P] οι μαθηται σου post τι (aus Mt 12, 2) D

2, 24 ~ SP εν τω σαββατω l. τοις σαββασιν (wie Mt 12, 2)

2, 26 om S[P] επι αβιαθαρ αρχιερεως (wie Mt 12, 4) D

2, 27 om S[P] και ουχ ο ανθρωπος δια το σαββατον (vgl. Mt 12, 8) D

2, 28 ~ S[P] του σαββατου ο υιος του ανθρωπου l. ο υιος του ανθρωπου και του σαββατου (aus Mt 12, 8)

3, 3 om S[P] και ante λεγει (wie Lk 6, 8)

3, 5 + SP σου post χειρα (aus Lk 6, 10; vgl. Mt 12, 13) D

3, 5 ~ S[P] ως η αλλη l. η χειρ αυτου (aus Mt 12, 13)

3, 6 om S[P] κατ αυτου (wie Lk 6, 11)

3, 7 om S[P] ηκολουθησεν και, P εξηλθεν (wie Lk 6, 17) D

3, 8 om S[P] και απο της ιδουμαιας (wie Lk 6, 17)

3, 8 ~ SP και απο τυρου l. και περι τυρον (vgl. Lk 6, 17)

3, 8 om S[P] πληθος πολυ (wie Lk 6, 17)

3, 14 ~ SP εκλεξαμενος απ αυτων l. εποιησεν (aus Lk 6, 13)

3, 15 + SP θεραπευειν τας νοσους και ante εκβαλλειν (nach Mt 10, 1) D

3, 16 om SP και εποιησεν τους δωδεκα (wie Lk 6, 13 und Mt 10, 2) D

3, 17 ~ S[P] αυτου l. του ιακωβου (aus Mt 10, 2)

Mk 3, 22 + S[P] ⌜ουτος⌝ post εκβαλλει [Ergänzung von Burkitt und Lewis; vgl. auch Lk 11, 15 C[S]] (aus Mt 12, 24)

3, 26 ~ S[P] εφ εαυτον εμερισθη l. ανεστη εφ εαυτον και εμερισθη (aus Lk 11, 18) D sic: και εαν ο σατανας σαταναν εκβαλλει μεμερισθαι εφ εαυτον

3, 28 > SP παντα τα αμαρτηματα και αι βλασφημιαι αφεθησεται (nach Mt 12, 31)

3, 32 + S[P] ⌜εστηκασιν⌝ . . . και post οι αδελφοι σου (aus Lk 8, 20; vgl. Mt 12, 47)

3, 33 + SP μου post αδελφοι (aus Mt 12, 48) D αδελφοι, d *fratres mei*

3, 35 + SP γαρ post ος (aus Mt 12, 50) D

4, 1 ~ SP πολυς l. πλειστος (nach Lk 8, 4; vgl. Mt 13, 2) D

4, 1 ~ SP ειστηκει (P add επι της γης) προς την θαλασσαν l. προς την θαλασσαν επι της γης ησαν (nach Mt 13, 2)

4, 2 > S[P] πολλα εν παραβολαις (wie Mt 13, 3)

4, 4 om SP εγενετο (wie Mt 13, 4 und Lk 8, 5) D

4, 7 + S[P] συν αυτω post ανεβησαν (nach Lk 8, 7)

4, 10 ~ S[P] μαθηται αυτου l. περι αυτον συν τοις δωδεκα (aus Lk 8, 9) D

4, 10 + SP ταυτας post παραβολας, P την παραβολην εκεινην (nach Lk 8, 9) D τις η παραβολη αυτη

4, 11 > SP δεδοται (P add γνωναι) το μυστηριον (nach Lk 8, 10 oder Mt 13, 11) D δεδοται γνωναι το μυστηριον

4, 12 ~ S[P] μη βλεπωσιν l. βλεπωσιν και μη ιδωσιν (wie Mt 13, 13 und Lk 8, 10)

4, 15 ~ SP οι δε παρα την οδον ουτοι εισιν οι ακουσαντες τον λογον, P οι δε παρα την οδον ουτοι εισιν οπου σπειρεται ο λογος και οταν ακουσωσιν l. ουτοι δε εισιν οι παρα την οδον οπου σπειρεται ο λογος και οταν ακουσωσιν (aus Lk 8, 12)

4, 15 om S[P] ευθυς (wie Mt 13, 19)

4, 15 ~ SP εν τη καρδια αυτων l. εις αυτους (nach Lk 8, 12; vgl. Mt 13, 19) D εν ταις καρδιαις αυτων

Mk 4, 16 om SP ομοιως (wie Mt 13, 20 und Lk 8, 13) D
4, 16 om S[P] σπειρομενοι (wie Lk 8, 13)
4, 16 ~ SP ουτοι εισιν οι οταν ακουσωσιν l. οι οταν ακουσωσιν (nach Mt 13, 20)
4, 16 om S[P] ευθυς (wie Lk 8, 13) D
Von Mk 4, 17 bis 4, 41 fehlt S.
4, 41 ~ SP υπακουουσιν l. υπακουει (aus Mt 8, 27 oder Lk 8, 25) D
5, 1 ~ SP ηλθεν l. ηλθον (nach Mt 8, 28)
5, 1 ~ S γεργεσηνων l. γερασηνων (aus Lk 8, 26), P γαδαρηνων (aus Mt 8, 28)
5, 2 om SP ευθυς (wie Mt 8, 28 und Lk 8, 27)
5, 2 ~ S[P] ανηρ τις, P ανηρ l. ανθρωπος (aus Lk 8, 27)
5, 3 ~ SP αλυσεσιν l. αλυσει (aus Lk 8, 29) D
5, 10 ~ S[P] παρεκαλουν l. παρεκαλει (aus Lk 8, 31)
5, 10 om S[P] πολλα (wie Lk 8, 31)
5, 12 ~ SP παρεκαλουν αυτον εκεινα τα δαιμονια l. και παρεκαλεσαν αυτον (vgl. Mt 8, 31) D παρεκαλουν αυτον τα δαιμονια
5, 12 om S[P] λεγοντες (wie Lk 8, 32) D ειποντα
5, 14 ~ SP εξηλθον l. ηλθον (vgl. Mt 8, 34 und Lk 8, 35) D
5, 15 + SP αυτον post θεωρουσιν (aus Mt 8, 34) D
5, 15 ~ S[P] αφ ου εξεβαλεν τα δαιμονια l. τον δαιμονιζομενον . . . τον εσχηκοτα τον λεγιωνα (nach Lk 8, 35) D om τον εσχηκοτα τον λεγιωνα
5, 19 > SP οσα εποιησεν σοι ο κυριος (nach Lk 8, 39)
5, 21 om S[P] εν τω πλοιω (vgl. Lk 8, 40) D
5, 23 om S[P] πολλα (vgl. Lk 8, 41) D
5, 23 om SP οτι (wie Mt 9, 18) D
5, 23 ~ SP την χειρα σου l. τας χειρας (aus Mt 9, 18)
5, 23 ~ S[P] και ζησεται l. ινα σωθη και ζηση (aus Mt 9, 18)
5, 25 + SP τις post γυνη (vgl. Lk 8, 43) D
5, 25 > SP ετη δωδεκα (wie Lk 8, 43) D
Von Mk 5, 26 bis 6, 5 fehlt S.
6, 6 om SP κυκλω (wie Mt 9, 35)

Mk 6, 7 + S[P] μαθητας αυτου post δωδεκα (aus Mt 10, 1) D add μαθητας
6, 7 ~ S[P] απεστειλεν αυτους l. ηρξατο αυτους αποστελλειν (aus Lk 9, 2) D
6, 8 ~ SP μη πηραν μη αρτον l. μη αρτον μη πηραν (aus Lk 9, 3) D μητε πηραν μητε αρτον
6, 8 ~ SP μηδε χαλκον εις τας ζωνας υμων (sic!), P αυτων l. μη εις την ζωνην χαλκον (aus Mt 10, 9)
6, 10 om S[P] και ελεγεν αυτοις (wie Mt 10, 11 und Lk 9, 4)
6, 10 ~ SP εις ην αν οικιαν εισελθητε l. οπου εαν εισελθητε εις οικιαν (aus Lk 9, 4)
6, 11 om SP τοπος (wie Mt 10, 14 und Lk 9, 5) D
6, 11 om S[P] τον υποκατω (wie Mt 10, 14 und Lk 9, 5) D
6, 14 > SP ηρωδης ο βασιλευς (vgl. Mt 14, 1 und Lk 9, 7) D
6, 14 ~ SP ελεγεν l. ελεγον (nach Mt 14, 2)
6, 14 om SP οτι (wie Mt 14, 2)
6, 18 + S[P] αυτω ante ο ιωαννης (aus Mt 14, 4)
6, 23 + S[P] μεθ ορκου post αυτη (aus Mt 14, 7) D add πολλα
6, 23 om S[P] οτι ο εαν με αιτησης δωσω σοι (vgl. Mt 14, 7)
6, 25 om S[P] μετα σπουδης (wie Mt 14, 8) D
6, 25 ~ SP ειπεν αυτω l. ητησατο λεγουσα (vgl. Mt 14, 8) D ειπεν
6, 27 om S[P] ευθυς (wie Mt 14, 10)
6, 27 om S[P] ο βασιλευς (wie Mt 14, 10) D
6, 28 ~ S[P] ηνεγκεν l. εδωκεν (aus Mt 14, 11)
6, 33 ~ S[P] ηκολουθησαν αυτω l. συνεδραμον εκει (aus Mt 14, 13 oder Lk 9, 11)
6, 33 om S[P] και προηλθον αυτους (wie Mt 14, 13 und Lk 9, 11) D
6, 35 + SP αυτω post ελεγον (wie Lk 9, 12) D
6, 35 om S[P] οτι (wie Mt 14, 15)
6, 35 ~ S[P] η ωρα παρηλθεν l. ηδη ωρα πολλη (aus Mt 14, 15)
6, 36 ~ S[P] τους ανθρωπους τουτους l. αυτους (vgl. Mt 14, 15 und Lk 9, 12)

Mk 6, 36 om S[P] αγρους και (wie Mt 14, 15; vgl. Lk 9, 12)
6, 37 om SP αποκριθεις (wie Mt 14, 15)
6, 37 > SP διακοσιων δηναριων (wie Jo 6, 7) D
6, 38 + SP αυτω post λεγουσιν (aus Jo 6, 8 oder Mt 14, 17) D
6, 38 + SP αρτους post πεντε (aus Mt 14, 17 oder Jo 6, 9) D
6, 39 om S[P] συμποσια συμποσια (wie Mt 14, 19) D κατα την συνποσιαν
6, 39 om SP χλωρω (wie Mt 14, 19; vgl. Jo 6, 10)
6, 43 ~ SP δωδεκα κοφινους πληρεις l. δωδεκα κοφινων (aus Mt 14, 20) D
6, 43 + S[P] εκεινων των πεντε αρτων post πληρωματα (aus Jo 6, 13)
6, 44 ~ SP ησαν δε l. και ησαν (aus Mt 14, 21)
6, 44 om S[P] τους αρτους (wie Mt 14, 21) D
6, 46 ~ SP απολυσας αυτους l. αποταξαμενος αυτοις (aus Mt 14, 23)
6, 48 ~ S[P] απο φοβου των κυματων l. εν τω ελαυνειν (vgl. Mt 14, 24 und Jo 6, 19)
6, 49 50 ~ S[P] και ιδοντες αυτον παντες ανεκραξαν l. και ανεκραξαν· παντες γαρ αυτον ειδαν και εταραχθησαν (nach Mt 14, 26) D και ανεκραξαν παντες και εταραχθησαν
6, 53 ~ SP ηλθον επι την γην γεννησαρ l. επι την γην ηλθον εις γεννησαρετ (nach Mt 14, 34) D
6, 53 om SP και προσωρμισθησαν (wie Mt 14, 34) D
6, 55 ~ S[P] προσηνεγκαν l. ηρξαντο ... περιφερειν (aus Mt 14, 35)
6, 55 > SP τους κακως εχοντας επι τοις κραβαττοις (nach Mt 14, 35)
6, 55 om S[P] οπου ηκουον οτι εστιν (wie Mt 14, 35)
7, 1 ~ SP γραμματεις l. τινες των γραμματεων (aus Mt 15, 1)
7, 3 + S[P] αρτον post εσθιουσιν (aus Mt 15, 2)
7, 5 + S[P] λεγοντες αυτω post φαρισαιοι (aus Mt 15, 1) D
7, 5 > SP οι μαθηται σου ου περιπατουσιν (nach Mt 15, 2) D
7, 5 ~ S[P] ου γαρ νιπτονται τας χειρας αυτων οταν αρτον

εσθιωσιν l. αλλα κοιναις χερσιν εσθιουσιν τον αρτον (aus Mt 15, 2)

Mk 7, 6 om S[P] των υποκριτων (vgl. Mt 15, 7)
7, 6 + S[P] λεγων post γεγραπται (nach Mt 15, 7) D add και ειπεν
7, 6 > SP ο λαος ουτος (wie Mt 15, 8) D
7, 8 om S[P] vers. (vgl. Mt 15, 9 und Mt 15, 3)
7, 9 om S[P] και ελεγεν αυτοις (vgl. Mt 15, 3)
7, 12 ~ S[P] τιμησαι l. ουδεν ποιησαι (nach Mt 15, 5)
7, 12 + SP αυτου post πατρι et μητρι (aus Mt 15, 5)
7, 13 + SP και ante ακυρουντες (aus Mt 15, 6)
7, 13 ~ S[P] δια την παραδοσιν υμων l. τη παραδοσει υμων η παρεδωκατε (aus Mt 15, 6)
7, 14 om SP παλιν (wie Mt 15, 10)
7, 14 om S[P] μου (wie Mt 15, 10)
7, 15 + SP τουτο ante εστιν 2⁰ (aus Mt 15, 18) D εκεινα
7, 18 ~ S[P] ο δε ειπεν l. και λεγει (aus Mt 15, 16)
7, 18 om S[P] εξωθεν (wie Mt 15, 17)
7, 20 ~ SP το δε εκπορευομενον εκ του ανθρωπου l. ελεγεν δε οτι το εκ του ανθρωπου εκπορευομενον (nach Mt 15, 18)
7, 21 ~ S[P] εκ γαρ της καρδιας εξερχονται οι διαλογισμοι οι κακοι των ανθρωπων l. εσωθεν γαρ εκ της καρδιας των ανθρωπων οι διαλογισμοι οι κακοι εκπορευονται (nach Mt 15, 19)
7, 21 22 > S[P] μοιχειαι πορνειαι (aus Mt 15, 19)
7, 21 > S[P] φονοι κλοπαι (nach Mt 15, 19)
7, 27 > SP βαλειν τοις κυναριοις (aus Mt 15, 26) D
7, 28 ~ S[P] εσθιει απο των ψιχιων των πιπτοντων απο των τραπεζων l. υποκατω της τραπεζης εσθιουσιν απο των ψιχιων (aus Mt 15, 27)
7, 30 ~ SP την θυγατερα αυτης l. το παιδιον (nach Mt 15, 28) D την θυγατερᾱ
7, 31 ~ SP και σιδωνος ηλθεν l. ηλθεν δια σιδωνος (nach Mt 15, 21)
8, 1 + SP αυτου post μαθητας (aus Mt 15, 32)

Mk 8, 4 ~ SP λεγουσιν l. απεκριθησαν (aus Mt 15, 33)
8, 4 om SP οτι (wie Mt 15, 33) D
8, 5 + S[P] και λεγει αυτοις post αυτους (aus Mt 15, 34)
8, 5 > SP αρτους εχετε (wie Mt 15, 33) D
8, 9 + SP οι φαγοντες (ܐܢܫܐ ܕܐܟܠܘ) ante ως (aus Mt 15, 38) D
8, 10 ~ SP ανεβη ... και ηλθεν l. εμβας ... ηλθεν (aus Mt 15, 39) D
8, 10 om S[P] ευθυς (wie Mt 15, 39) D αυτος, d *ipse*
8, 10 ~ S[P] μαγαδαν l. δαλμανουθα (aus Mt 15, 39) D μελεγαδα, d *magidan*
8, 12 ~ SP οὐ l. ει (aus Mt 16, 4)
8, 15 + SP αυτοις post λεγων (aus Mt 16, 6)
8, 15 om S[P] ορατε (wie Lk 12, 1) D
8, 15 ~ SP προσεχετε l. βλεπετε (aus Lk 12, 1 oder Mt 16, 6)
8, 16 + SP λεγοντες post αλληλους (aus Mt 16, 7)
8, 17 ~ SP γνους δε ο ιησους l. και γνους (aus Mt 16, 8) D και γνους ο ιη̃ς
8, 19 om S[P] οτε (wie Mt 16, 9)
8, 19 ~ S[P] των πεντακισχιλιων l. εις τους πεντακισχιλιους (aus Mt 16, 9)
8, 20 ~ S[P] ποσας σπυριδας l. ποσων σπυριδων πληρωματα (aus Mt 16, 10) D ποσας σφυριδας
8, 27 > SP εν τη οδω post μαθητας αυτου pon. (vgl. Mt 16, 13)
8, 28 ~ S[P] εισιν τινες οι λεγουσιν l. λεγοντες (vgl. Mt 16, 14)
8, 29 ~ SP λεγει αυτοις l. και αυτος επηρωτα αυτους (aus Mt 16, 15)
8, 31 ~ S[P] τη τριτη ημερα l. μετα τρεις ημερας (wie Mt 16, 21 und Lk 9, 22; in Lk C τη τρ. ημ.; S μετα τρ. ημ) D μετα τρεις ημερας, d *tertia die*
8, 32 ~ S[P] λεγει αυτω· ιλεως σοι l. ηρξατο επιτιμαν αυτω (nach Mt 16, 22)
8, 36 ~ SP εαν ... κερδηση l. κερδησαι (aus Mt 16, 26) D
8, 36 ~ SP ζημιωθη l. ζημιωθηναι (aus Mt 16, 26) D
8, 37 ~ SP και (P ἢ) τι δωσει l. τι γαρ δοι (nach Mt 16, 26) D η τι γαρ δωσει, d *aut quid davit*

Mk 9, 2 om SP μονους (wie Mt 17, 1)
9, 3 om SP στιλβοντα (wie Mt 17, 2)
9, 3 om S[P] λιαν οια γναφευς επι της γης ου δυναται ουτως λευκαναι (wie Mt 17, 2 und Lk 9, 29)
9, 4 ~ S[P] μωυσης και ηλειας l. ηλειας συν μωυσει (aus Mt 17, 3 oder Lk 9, 30)
9, 4 ~ S[P] συνλαλουντες μετ αυτου l. και ησαν συνλαλουντες τω ιησου (aus Mt 17, 3) D και συνελαλουν τω ιῆ̄υ
9, 7 ~ S[P] φωνη ηλθεν l. εγενετο φωνη (P om εγενετο) (vgl. Lk 9, 35) D ηλθεν φωνη
9, 7 > SP αυτου ακουετε (aus Lk 9, 35)
9, 8 om S[P] μεθ εαυτων (wie Mt 17, 8 und Lk 9, 36)
9, 12 + S[P] αποκριθεις ante εφη (aus Mt 17, 11; dort C(S)[P] om αποκριθεις) D ο δε αποκριθεις ειπεν αυτοις
9, 12 ~ SP ερχεται l. ελθων (aus Mt 17, 11) D ελθων, d *venit*
9, 13 om S[P] και ante ηλειας (wie Mt 17, 12)
9, 17 + SP λεγων post οχλου (aus Mt 17, 15 oder Lk 9, 38)
9, 19 + SP ο ιησους post αποκριθεις (aus Lk 9, 41 oder Mt 17, 17)
9, 19 > SP εσομαι προς υμας (aus Lk 9, 41)
9, 19 ~ S[P] και l. εως ποτε 2°, P και εως ποτε (aus Lk 9, 41)
9, 19 ~ S[P] φερε μοι τον υιον σου l. φερετε αυτον προς με (μοι aus Mt 17, 17, das übrige nach Lk 9, 41)
9, 22 + S[P] κυριε ante σπλαγχνισθεις (aus Mt 17, 15) D
9, 26 + S[P] απ αυτου post εξηλθεν (aus Mt 17, 18) D
9, 27 ~ S[P] απεδωκεν αυτον (ακλ) τω πατρι αυτου l. ανεστη; P om και ανεστη (aus Lk 9, 42)
9, 28 ~ SP δια τι l. οτι (aus Mt 17, 19) D
9, 30 ~ SP εν τη γαλιλαια l. δια της γαλιλαιας (aus Mt 17, 22) D δια της γαλιλαιας, d *in galilaea*
9, 31 ~ SP τη τριτη ημερα l. μετα τρεις ημερας (aus Mt 17, 23) D μετα γ̄ ημερας, d *in tres dies*
9, 34 ~ S[P] τις γενηται μειζων l. τις μειζων, P add εν αυτοις (nach Lk 9, 46) D τις μιζων γενηται αυτων

Mk 9, 37 > SP ος αν δεξηται (wie Lk 9, 48 und Mt 18, 9)
9, 37 ~ SP ως το παιδιον τουτο l. ἓν των τοιουτων παιδιων (nach Lk 9, 48) D om εν
9, 38 ~ S[P] απεκριθη ο ιωανης και ειπεν αυτω l. εφη αυτω ο ιωανης (aus Lk 9, 49) D απεκριθη αυτω ἰωαννης και ειπεν
9, 38 om SP ος ουκ ακολουθει ημιν (wie Lk 9, 49)
9, 42 + SP εις εμε post πιστευοντων (aus Mt 18, 6)
9, 42 ~ SP συμφερει αυτω l. καλον εστιν αυτω μαλλον (aus Mt 18, 6)
9, 42 ~ S[P] καταποντισθη l. βεβληται (aus Mt 18, 6)
9, 43 > S[P] η χειρ σου σκανδαλιση σε (aus Mt 18, 8)
9, 43 + S[P] απο σου post αυτην (aus Mt 18, 8)
9, 43 om S[P] εις την γεενναν (wie Mt 18, 8; dort S: εις το πυρ το αιωνιον, C εις την γεενναν του πυρος)
9, 45 + S[P] (και) βαλε απο σου post αποκοψον αυτον (aus Mt 18, 8 9)
9, 47 + S[P] απο σου post εκβαλε αυτον (aus Mt 18, 9)
10, 1 om SP και ante περαν (wie Mt 19, 1) D
10, 1 + S[P] εθεραπευσεν και ante εδιδασκεν αυτους (aus Mt 19, 2)
10, 2 > SP πειραζοντες αυτον, S ante ει εξεστιν, P ante επηρωτων αυτον pon. (vgl. Mt 19, 3)
10, 2 > SP απολυσαι την γυναικα (aus Mt 19, 3)
10, 2 + SP αυτου post γυναικα (aus Mt 19, 3)
10, 4 ~ S[P] γραψαι βιβλιον αποστασιου και δουναι αυτη l. βιβλιον αποστασιου γραψαι (aus Mt 19, 7) D βιβλιον αποστασιου δουναι γραψαι, d *libellum repudii dare scriptum*
10, 5 + SP απεκριθη ... και ad init. vers. (aus Mt 19, 4) D και αποκριθεις ο ιῆς ειπεν
10, 5 + S[P] μωυσης ante προς (aus Mt 19, 8) D add μωϋσης post εγραψεν
10, 5 ~ S[P] επετρεψεν l. εγραψεν (aus Mt 19, 8)
10, 6 om SP κτισεως (vgl. Mt 19, 4) D
10, 13 ~ S[P] επιθη αυτοις την χειρα αυτου l. αυτων αψηται (aus Mt 19, 13)

Mk 10, 14 + SP και ante μη (aus Mt 19, 14 oder Lk 18, 16) D
10, 16 ~ S[P] προσκαλεσαμενος l. εναγκαλισαμενος (nach Mt 18, 2) D
10, 17 ~ SP ειπεν αυτω l. επηρωτα αυτον, P επηρωτα αυτον λεγων (aus Lk 18, 18) D ηρωτα αυτον λεγων
10, 17 > SP κληρονομησω ζωην αιωνιον (nach Mt 19, 16)
10, 19 om S[P] μη αποστερησης (wie Mt 19, 18 und Lk 18, 20)
10, 21 + SP παντα ante οσα (aus Lk 18, 22)
10, 25 + S[P] γαρ post ευκοπωτερον (aus Lk 18, 25)
10, 25 ~ SP εισελθειν δια της τρυμαλιας της ραφιδος l. δια της τρυμαλιας της ραφιδος διελθειν (aus Lk 18, 25; vgl. Mt 19, 24, S εισελθειν, C διελθειν)
10, 25 ~ S[P] του ουρανου l. του θεου (aus Mt 19, 24)
10, 26 ~ S[P] τις αρα l. και τις, P om και (aus Mt 19, 25)
10, 27 + SP αυτοις post λεγει (aus Mt 19, 26)
10, 27 + SP τουτο, S ante, P post παρα ανθρωποις (nach Mt 19, 26) D παρα ανθρωποις τουτο
10, 27 ~ S[P] παρα δε θεω παντα δυνατα l. παντα γαρ δυνατα παρα τω θεω (nach Mt 19, 26) D sic: αδυνατον εστιν παρα δε τω θ̃ω̃ δυνατον
10, 28 ~ S[P] ειπεν l. ηρξατο λεγειν (aus Lk 18, 28)
10, 29 ~ S[P] πας οστις l. ουδεις εστιν ος (aus Mt 19, 29)
10, 30 om S[P] νυν (wie Lk 18, 30) D om νυν, d pon *tunc*
10, 30 + S[P] κληρονομησει ante ζωην (aus Mt 19, 29) D ζωην αιωνιον λημψεται
10, 32 om SP παλιν (wie Mt 20, 17 und Lk 18, 31)
10, 34 ~ S[P] τη τριτη ημερα l. μετα τρεις ημερας (wie Mt 20, 19 und Lk 18, 33)
10, 37 om SP οι δε ad init. vers. (wie Mt 20, 21) D και
10, 38 + S[P] αποκριθεις ante ο δε ιησους (aus Mt 20, 22) D ο δε ι̃ς̃ αποκριθεις
10, 39 ~ SP λεγουσιν l. οι δε ειπαν (aus Mt 20, 22)
10, 42 ~ S[P] αρχοντες l. δοκουντες αρχειν (aus Mt 20, 25)
10, 43 om S[P] δε (wie Mt 20, 26) D
10, 45 ~ S[P] ωσπερ l. και γαρ (aus Mt 20, 28)
10, 46 ~ S[P] ερχεται l. ερχονται (nach Lk 18, 35) D

Mk 10, 46 om SP προσαιτης (wie Lk 18, 35) D
10, 46 + SP επαιτων post οδον (aus Lk 18, 35) D
10, 47 om SP ιησου (wie Mt 20, 30)
10, 51 > SP σοι post ποιησω pon (vgl. Mt 20, 32) D
11, 2 om S[P] αυτοις (wie Lk 19, 30; dort CSP add αυτοις)
11, 3 ~ S[P] ειπη τι· ερειτε αυτω l. ειπη· τι ποιειτε τουτο; ειπατε (P add αυτω) (aus Mt 21, 3)
11, 3 + SP οτι ante ο κυριος αυτων (aus Lk 19, 31) D
11, 3 om SP παλιν (wie Mt 21, 3)
11, 4 ~ SP λυοντων δε αυτων (ܘܡܫܪܝܢ ܐܢܘܢ) αυτον l. και λυουσιν αυτον. και (aus Lk 19, 33)
11, 6 + SP αυτοις ante ο ιησους (aus Mt 21, 6) D
11, 6 om S[P] και αφηκαν αυτους (wie Mt 21, 6 und Lk 19, 34)
11, 8 om S[P] αλλοι δε στιβαδας κοψαντες εκ των αγρων (nach Lk 19, 36?)[1]
11, 9 + SP λεγοντες ante ωσαννα (aus Lk 19, 38). D λεγοντες l. ωσαννα
11, 10 ~ S[P] ειρηνη l. ωσαννα (aus Lk 19, 38)
11, 11 + S[P] και εισηλθεν ante εις το ιερον (nach Mt 21, 12) D add και ante εις
11, 12 ~ SP εξελθοντα l. εξελθοντων (aus Mt 21, 18) D
11, 13 + SP εις αυτην (oder επ αυτην) post ηλθεν (aus Mt 21, 19) D om ελθων επ αυτην
11, 13 om SP επ αυτην (wie Mt 21, 19) D om ελθων επ αυτην
11, 15 ~ S[P] και ελθων l. και ερχονται (aus Lk 19, 45; vgl. Mt 21, 12)
11, 15 + SP του θεου post ιερον (aus Mt 21, 12)

[1] D bietet den Vers Mk 11, 8 in folgender Fassung: πολλοι δε τα ϊματια αυτων εστρωννυον εις την οδον (*sternebat in via*)· αλλοι δε εστιβαδας εκοπτον εκ των δενδρων και εστρωννυον την οδον (*sternebat in viam*). Anscheinend hat der Übersetzer des Evangelion da-Mepharreshê denselben Text vor sich gehabt; die Omission der Worte αλλοι δε στιβαδας κοψαντες εκ των αγρων findet dann ihre Erklärung dadurch, daß das Auge vom ersten οδον zum zweiten οδον abgeirrt ist. Die gleiche Omission findet sich in *i*.

Mk 11, 22 + S[P] ει ante εχετε (aus Mt 21, 21) D
11, 23 ~ S[P] εαν ειπητε l. ος αν ειπη (aus Mt 21, 21)
11, 23 om S[P] αυτω in fine (wie Mt 21, 21)
11, 28 ~ SP και l. ἢ (aus Mt 21, 23 oder Lk 20, 2)
11, 28 om S[P] ινα ταυτα ποιης (wie Mt 21, 23 und Lk 20, 2) D
11, 29 + S[P] αποκριθεις ante ο δε ιησους (aus Mt 21, 24; vgl. Lk 20, 3) D
11, 29 + SP καγω, S ante ερωτησω, P post ερωτησω pon. (aus Mt 21, 24 oder Lk 20, 3) D επερωτησω ὑμας καγω
11, 29 ~ SP ον l. και ante αποκριθητε (aus Mt 21, 24) D om και
11, 31 + SP ημιν post ερει (aus Mt 21, 26) D λεγει υμειν, d *dicet nobis*
11, 31 om SP ουν (wie Lk 20, 5) D ουν, d om
11, 32 ~ S[P] εαν δε (ܐܦ) l. αλλα (wie Mt 21, 26 und Lk 20, 6) D εαν
11, 32 om S[P] οντως (wie Mt 21, 26 und Lk 20, 6)
11, 32 ~ SP τον λαον l. τον οχλον (nach Lk 20, 6) D
12, 1 + SP εν αυτω post υποληνιον (aus Mt 21, 33)
12, 2 + S[P] των καρπων post καιρω (aus Mt 21, 34)
12, 2 + SP αυτου post δουλον (aus Mt 21, 34)
12, 2 ~ S[P] ινα δωσουσιν (ܢܬܠ̈ܘܢ) αυτω απο του καρπου l. ινα παρα των γεωργων λαβη απο των καρπων (nach Lk 20, 10). D ἵνα απο του καρπου (d *de fructibus*) του αμπελωνος δωσουσιν αυτω
12, 2 + S[P] αυτου post αμπελωνος (nach Mt 21, 34)
12, 6 ~ SP ισως l. οτι (aus Lk 20, 13)
12, 7 > SP ειπαν προς εαυτους (vgl. Lk 20, 14) D
12, 9 ~ S[P] οταν ελθη ο κυριος του αμπελωνος, τι ποιησει; l. τι ποιησει ο κυριος του αμπελωνος; ελευσεται και (aus Mt 21, 40)
12, 12 ~ SP λαον l. οχλον (aus Lk 20, 19)
12, 12 ~ SP περι αυτων l. προς αυτους (aus Mt 21, 45)
12, 12 + SP ταυτην post παραβολην (aus Lk 20, 19)
12, 14 ~ S[P] λαμβανεις προσωπον l. βλεπεις εις προσωπον (aus Lk 20, 21)

Mk 12, 14 > S[P] εν αληθεια διδασκεις (aus Mt 22, 16)
12, 14 om S[P] ἢ μη δωμεν (vgl. Mt 22, 17 und Lk 20, 22) D
12, 16 + SP αυτω post ηνεγκαν (aus Mt 22, 19)
12, 16 om S[P] οι δε ante ειπαν (wie Mt 22, 21) D
12, 17 > S[P] αποδοτε τα του καισαρος (vgl. Mt 22, 21 und Lk 20, 25) D
12, 18 > S[P] προς αυτον σαδδουκαιοι (vgl. Mt 22, 23) D
12, 19 ~ S[P] εχη l. καταλιπη (nach Lk 20, 28) D
12, 23 + SP ουν post αναστασει (aus Mt 22, 28) D
12, 23 om SP γυναικα (wie Mt 22, 28)
12, 24 ~ S[P] αποκριθεις [δε] ο ιησους ειπεν αυτοις l. εφη αυτοις ο ιησους (aus Mt 22, 29) D
12, 24 om S[P] οὐ ante δια τουτο (wie Mt 22, 29)
12, 26 om SP επι του βατου, postea ειπεν εκ του βατου (vgl. Mt 22, 31 und Lk 20, 37 CS)
12, 28 ~ S[P] sic: και ακουσας εἷς των γραμματεων οτι καλως απεκριθη αυτοις συνζητουσιν (nach Mt 22, 34)
12, 29 + S[P] και ειπεν post ιησους (nach Lk 10, 27) D
12, 30 + SP αὕτη πρωτη εντολη in fine (aus Mt 22, 38) D
12, 31 ~ SP ομοια αὐτῇ l. αὕτη (aus Mt 22, 39) D ομοια ταυτη
12, 35 om S[P] αποκριθεις (wie Lk 20, 41)
12, 36 + S[P] και ante αυτος (nach Lk 20, 42) D
12, 37 ~ S[P] και ει [oder ει ουν] l. αυτος (aus Mt 22, 45)
12, 37 > S[P] κυριον καλει αυτον (nach Lk 20, 44)
12, 37 ~ S[P] πως υιος αυτου εστιν l. και ποθεν αυτου εστιν υιος (aus Mt 22, 46; vgl. Lk 20, 44)
12, 38 + SP φιλουντων ante ασπασμους (aus Lk 20, 46)
12, 41 ~ S[P] τους πολλους βαλλοντας l. πως ο οχλος βαλλει (nach Lk 21, 1)
12, 43 om S[P] των βαλλοντων (wie Lk 21, 3)
13, 1 ~ SP του ιησου l. αυτου (aus Mt 24, 1)
13, 1 om S[P] om ποταποι et ποταπαι (vgl. Mt 24, 1 und Lk 21, 5)
13, 2 + SP ωδε ante λιθος (aus Mt 24, 2) D
13, 3 ~ SP επηρωτων l. επηρωτα (vgl. Lk 21, 7) D

Mk 13, 4 om S[P] παντα (wie Lk 21, 7) D > παντα ταυτα συντελεισθαι

13, 5 ~ S|P] ειπεν l. ηρξατο λεγειν (aus Mt 24, 4) D

13, 6 + SP γαρ post πολλοι (vgl. Mt 24, 5 und Lk 21, 8) D

13, 7 + S|P] γαρ post δει (aus Mt 24, 6 oder Lk 21, 9) D

13, 8 ~ S[P] και l. εσονται 2° (aus Mt 24, 7) D

13, 9 om S[P] βλεπετε δε υμεις εαυτους (wie Mt 24, 9; vgl. Lk 21, 12) D

13, 9 om S[P] δαρησεσθε (wie Lk 21, 12)

13, 9 ~ S|P] και επι βασιλεων σταθησεσθε και μαστιγωσεσθε επι ηγεμονων l. και επι ηγεμονων και βασιλεων σταθησεσθε, P και επι βασιλεων και ηγεμονων σταθησεσθε (nach Mt 10, 17 18 und Lk 21, 12)

13, 10 ~ S|P] κηρυχθησεται l. δει κηρυχθηναι (aus Mt 24, 14)

13, 10 + S[P] τουτο post ευαγγελιον (aus Mt 24, 14)

13, 11 om SP και ante οταν (wie Mt 10, 19)

13, 11 + SP δε post οταν (aus Mt 10, 19; dort S(C)|P] om δε)

13, 15 + SP και ante ο επι (vgl. Lk 21, 21) D

13, 15 + S[P] εις την οικιαν post καταβατω (nach Mt 24, 18) D

13, 19 ~ SP εσται γαρ θλιψις εν εκειναις ταις ημεραις l. εσονται γαρ αι ημεραι εκειναι θλιψις (nach Mt 24, 21) D εσονται γαρ αι ημεραι εκειναι θλειψεις, d *erunt enim diebus illis tribulationes*

13, 19 ~ S[P] απο της ημερας η εκτισεν ο θεος τον κοσμον l. απ αρχης κτισεως ην εκτισεν ο θεος (vgl. Mt 24, 21) D om ην εκτισεν ο θεος

13, 20 ~ S[P] εκολοβωθησαν αι ημεραι εκειναι l. εκολοβωσεν κυριος τας ημερας (P add εκεινας) (aus Mt 24, 22)

13, 20 ~ S|P] κολοβωθησονται αι ημεραι l. εκολοβωσεν τας ημερας (aus Mt 24, 22)

13, 22 ~ SP γαρ l. δε (S ..., P ...) (aus Mt 24, 24: SP(C) ...) D

Mk 13, 22 ~ SP δωσουσιν l. ποιησουσιν (aus Mt 24, 24)
13, 22 ~ S[P] ωστε ει δυνατον πλανησαι και τους εκλεκτους l. προς το αποπλαναν ει δυνατον τους εκλεκτους (P και πλανησουσιν ει δυνατον και τους εκλεκτους) (aus Mt 24, 24) D τους εκλεκτους, d *etiam electos*
13, 23 + SP ιδου ante προειρηκα (aus Mt 24, 25) D
13, 25 ~ SP των ουρανων l. αι εν τοις ουρανοις (aus Mt 24, 29) D
13, 26 ~ S[P] επι των νεφελων l. εν νεφελαις (aus Mt 24, 30) D
13, 27 + SP αυτου post αγγελους (aus Mt 24, 31)
13, 27 + SP αυτου post εκλεκτους (aus Mt 24, 31)
13, 33 ~ SP γρηγορειτε, P βλ. γρ. l. βλεπετε (aus Mt 25, 13)
13, 34 + SP γαρ, S ante, P post ανθρωπος pon. (aus Mt 25, 14)
14, 1 ~ SP κρατησωσιν και αποκτεινωσιν αυτον l. κρατησαντες αποκτεινωσιν (aus Mt 26, 4) D κρατησαντες και αποκτεινωσιν (sic!), d *dolo tenerent et occiderent*
14, 3 ~ SP και συντριψασα αυτην κατεχεεν επι της κεφαλης αυτου (P επι της κεφαλης του ιησου; vgl. dazu Par. Var. 218) l. συντριψασα την αλαβαστρον κατεχεεν αυτου της κεφαλης (nach Mt 26, 7) D επι της κεφαλης αυτου
14, 4 + SP και ελεγον (S ܘܐܡܪܝܢ, P ܘܐܡܪܘ) (aus Mt 26, 8) D
14, 4 om S[P] του μυρου γεγονεν (wie Mt 26, 8) D om γεγονεν
14, 5 om SP τουτο το μυρον (nach Mt 26, 9)
14, 6 + S[P] αυτοις post ειπεν (aus Mt 26, 10) D
14, 6 + S[P] γαρ post εργον (aus Mt 26, 10)
14, 6 ~ SP εις εμε l. εν εμοι (aus Mt 26, 10)
14, 8 ~ S[P] sic: τουτο γαρ, ο εποιησεν, προς το ενταφιασαι με ιδου εποιησεν και προελαβεν μυρισαι μου το σωμα (vgl. Mt 26, 12)
14, 9 om SP δε post αμην (wie Mt 26, 13) D αμην δε, d *amen*
14, 11 ~ SP ευκαιριαν l. ευκαιρως (wie Mt 26, 16 und Lk 22, 6)
14, 13 ~ SP ιδου (P και ιδου) l. και ante απαντησει (aus Lk 22, 10)

Mk 14, 14 om SP οτι ante ο διδασκαλος (wie Mt 26, 18 und Lk 22, 11)
14, 14 + S[P] ο καιρος μου ηλθεν ante που (nach Mt 26, 18; vgl. Tat^{arab} *my time is come*)
14, 15 om SP και ante εκει (wie Lk 22, 12)
14, 16 + S[P] καθως ειπεν αυτοις post μαθηται (nach Mt 26, 19)
14, 18 + S[P] αμην post αμην (aus Jo 13, 21; dort S(C)[P] αμην [semel])
14, 20 + S[P] την χειρα αυτου post εμβαπτομενος (aus Mt 26, 23)
14, 21 + SP ην post καλον (aus Mt 26, 24) D
14, 22 ~ S[P] τοις μαθηταις αυτου l. αυτοις (aus Mt 26, 26)
14, 24 + SP καινης ante διαθηκης (aus Lk 22, 20)
14, 24 > SP το υπερ πολλων εκχυννομενον (nach Mt 26, 28; dort S(C)[P] το εκχυννομενον υπερ πολλων) D
14, 25 + S[P] μεθ υμων post πινω (aus Mt 26, 29)
14, 27 + SP εν εμοι post σκανδαλισθησεσθε (aus Mt 26, 31)
14, 27 ~ SP γεγραπται γαρ l. οτι γεγραπται (aus Mt 26, 31)
14, 27 > SP και διασκορπισθησονται τα προβατα (aus Mt 26, 31)
14, 29 + S[P] αποκριθεις ad' init. vers. (aus Mt 26, 33)
14, 29 om SP και ante παντες (wie Mt 26, 33) D και εαν παντες
14, 29 ~ S[P] εγω ου l. αλλ ουκ εγω (vgl. Mt 26, 33) D αλλ ουκ εγω ου, d *sed ego non*
14, 30 om SP και ante λεγει (wie Mt 26, 34)
14, 30 + S[P] αμην post αμην (aus Jo 13, 38)
14, 31 + S[P] πετρος ante εκπερισσως (aus Mt 26, 35)
14, 32 ~ SP λεγομενον l. ου το ονομα (aus Mt 26, 36)
14, 33 om S[P] μετ αυτου (wie Mt 26, 37)
14, 33 ~ SP λυπεισθαι l. εκθαμβεισθαι (aus Mt 26, 37)
14, 35 + S[P] επι προσωπον αυτου post επιπτεν (aus Mt 26, 39) D επι προσωπον
14, 36 > SP απ εμου το ποτηριον τουτο (aus Mt 26, 39. Lk 22, 42 graec: τουτο το ποτηριον απ εμου; dort CSP om απ εμου)

Mk 14, 36 ~ SP πλην μη το θελημα μου γινεσθω (P om γινεσθω) αλλα το σον l. αλλ ου τι εγω θελω αλλα τι συ (aus Lk 22, 42)

14, 38 ~ SP εισελθητε l. ελθητε (wie Mt 26, 41 und Lk 22, 46) D

14, 41 om SP απεχει, sed S post ωρα, P ante ηλθεν add ηλθεν το τελος (ܡܛܠܬ ܫܪܐܐ) (wie Mt 26, 45) D ἄπεχει το τελος και η ωρα

14, 42 > SP ηγγικεν ο παραδιδων με (nach Mt 26, 46) D

14, 43 om SP ευθυς (wie Mt 26, 47) D

14, 43 + SP πολυς post οχλος (aus Mt 26, 47) D

14, 47 ~ S[P] και εἷς l. εις δε (nach Mt 26, 51) D και τις, d *et unus*

14, 49 om S[P] και ante ουκ (wie Lk 22, 53)

14, 50 ~ SP παντες (P om) οι μαθηται αυτου εφυγον l. εφυγον παντες (aus Mt 26, 56) D παντες εφυγον

14, 54 > S[P] ηκολουθησεν αυτω απο μακροθεν (wie Mt 26, 58 und Lk 22, 54)

14, 54 ~ S[P] της οικιας l. εσω εις την αυλην (nach Lk 22, 54) D om εσω

14, 57 om S[P] εψευδομαρτυρουν (wie Mt 26, 60)

14, 58 om S[P] τουτον (wie Mt 26, 61) D τον ναον, d *hunc templum*

14, 60 + S[P] αυτω post λεγων (aus Mt 26, 62)

14, 62 ~ S[P] αποκριθεις λεγει αυτω l. ειπεν (P add αυτω) (aus Mt 26, 64) D

14, 62 + S[P] απ αρτι (ܡܢܗܠܐ) ante οψεσθε (aus Mt 26, 64; dort SP(C) ܡܢ ܗܫܐ, oder aus Lk 22, 69; dort CSP ebenfalls ܡܢ ܗܫܐ)

14, 62 > SP καθημενον εκ δεξιων (wie Mt 26, 64; vgl. Lk 22, 69)

14, 62 ~ SP επι l. μετα (aus Mt 26, 64)

14, 63 + S[P] τοτε post (sic!) αρχιερευς (aus Mt 26, 65)

14, 64 + SP ιδε ante ηκουσατε (aus Mt 26, 65)

14, 64 + S[P] γαρ ante ηκουσατε (aus Lk 22, 71)

14, 64 + S[P] αυτου post βλασφημιαν (nach Lk 22, 71) D

Mk 14, 65 om S[P] και περικαλυπτειν αυτου το προσωπον (wie Mt 26, 67) D
14, 65 om SP αυτω post λεγειν (wie Mt 26, 68)
14, 65 + S[P] ημιν post προφητευσον (aus Mt 26, 68)
14, 66 om S[P] κατω (wie Mt 26, 69) D
14, 66 ~ SP μια παιδισκη l. μια των παιδισκων (wie Mt 26, 69)
14, 67 > SP ιησου .. του ναζαρηνου (nach Mt 26, 69; dort P[S](C) ναζαρηνου l. γαλιλαιου) D
14, 68 om S[P] συ (wie Mt 26, 70) D
15, 1 om S[P] ευθυς (wie Mt 27, 1)
15, 1 ~ SP ελαβον, S ܐܬܕܚ, P ܚܕܝ l. ετοιμασαντες (aus Mt 27, 1; dort P ܐܬܕܚ, S(C) ܥܒܕ) D εποιησαν (= P)
15, 1 ~ S[P] και οι πρεσβυτεροι l. μετα των πρεσβυτερων (aus Mt 27, 1)
15, 1 ~ S[P] ολος ο λαος l. ολον το συνεδριον (aus Mt 27, 1)
15, 1 ~ SP απηγαγον l. απηνεγκαν (aus Mt 27, 2) D
15, 3 + S[P] αυτος δε ουδεν απεκρινατο αυτοις in fine (aus Mt 27, 12)
15, 4 ~ S[P] ου βλεπεις l. ιδε (nach Mt 27, 13) D ἴδε, d *vides*
15, 5 om SP ουκετι (wie Mt 27, 14)
15, 10 om S[P] οι αρχιερεις (wie Mt 27, 18)
15, 11 ~ S[P] επεισαν l. ανεσεισαν (aus Mt 27, 20) D
15, 11 ~ S[P] ινα αιτηση τον βαραββαν απολυσαι αυτοις l. ινα μαλλον τον βαραββαν απολυση αυτοις (nach Mt 27, 20)
15, 12 + SP θελετε ante ποιησω (nach Mt 27, 21) D
15, 21 om S[P] παραγοντα (wie Mt 27, 32 und Lk 23, 26)
15, 21 + S[P] ανθρωπον ante κυρηναιον (aus Mt 27, 32)
15, 22 > S[P] εις τοπον λεγομενον γουγαλθα (aus Mt 27, 33; vgl. Lk 23, 33) D επι τοπον γολγοθα
15, 22 ~ SP κρανιον l. κρανιου τοπος (nach Lk 23, 33)
15, 24 ~ S[P] κληρους l. κληρον (aus Lk 23, 34)
15. 24 om S[P] τις τι αρη (wie Mt 27, 36) D
15, 26 + SP ουτος εστιν ante ο βασιλευς (aus Mt 27, 37; vgl. Lk 23, 38) D

Mk 15, 27 ~ S[P] σταυρουνται συν αυτω l. συν αυτω σταυρουσιν (aus Mt 27, 38) D συν αυτω σταυρουνται

15, 30 ~ SP και καταβηθι l. καταβας (aus Mt 27, 40) D καταβας, d *et descende*

15, 35 ~ S[P] οτι l. ιδε, P om ιδε (wie Mt 27, 47) D om ιδε

15, 36 ~ SP και λεγοντες (sic!) (S ܘܐܡܪܝܢ, P ܘܐܡܪܘ) l. λεγων (aus Mt 27, 49)

15, 38 > S[P] και εσχισθη το καταπετασμα (nach Lk 23, 45)

15, 39 om S[P] ο ανθρωπος (wie Mt 27, 54)

15, 40 + S[P] εστωσαι ante απο μακροθεν (nach Lk 23, 49)

15, 41 ~ S[P] αι ηκολουθησαν αυτω απο της γαλιλαιας l. αι οτε ην εν τη γαλιλαια ηκολουθουν αυτω (nach Mt 27, 56 und Lk 23, 49)

15, 43 + S[P] ανηρ ante ευσχημων (aus Lk 23, 50 oder Mt 27, 57)

16, 1 + S[P] μυρα και ante αρωματα (aus Lk 23, 56)

16, 3 om S[P] εκ της θυρας (wie Lk 24, 2)

16, 6 ~ SP εκειτο l. εθηκαν αυτον (aus Mt 28, 6)

16, 7 ~ SP ιδου post οτι (aus Mt 28, 7) D

Lk.

Lk 3, 3 ~ CS[P] και ην κηρυσσων εν τη ερημω και εν ολη τη περιχωρω του ιορδανου l. εν τη ερημω. και ηλθεν εις πασαν την περιχωρον του ιορδανου κηρυσσων (nach Mt 3, 1)

3, 16 ~ C[SP] ειπεν αυτοις l. απεκρινατο λεγων πασιν ο ιωανης (S om ο ιωανης) (vgl. Mk 1, 7) D ειπεν, om cet.

3, 16 + S[P](C) οπισω μου post ερχεται δε (aus Mk 1, 7 oder Mt 3, 11)

3, 17 ~ SP(C) και διακαθαριει l. διακαθαραι (aus Mt 3, 12) D

3, 17 ~ SP(C) και συναξει l. και συναγαγειν (aus Mt 3, 12) D

4, 1 ~ S[P](C) και ελαβεν αυτον το πνευμα το αγιον και εξεβαλεν αυτον εις την ερημον l. και ηγετο εν τω πνευματι (P και ελαβεν αυτον το πνευμα) εν τη ερημω (nach Mk 1, 12)

4, 2 ~ S[P](C) πειρασθηναι υπο του σατανα l. πειραζομενος

(P πειρασθηναι) υπο του διαβολου (πειρασθηναι aus Mt 4, 1; σατανα aus Mk 1, 13) D πειραζομενος ὑπο του σατανα

Lk 4, 2 ~ S[P](C) και ην εχει ημερας τεσσερακοντα l. ημερας τεσσερακοντα (nach Mk 1, 13)

4, 2 ~ S[P](C) και μετα τας τεσσερακοντα ημερας εν αις ενηστευσεν επεινασεν l. και ουκ εφαγεν ουδεν εν ταις ημεραις εκειναις, και συντελεσθεισων αυτων επεινασεν (nach Mt 4, 2)

4, 5 + SP(C) ο σατανας ante εδειξεν (nach Mt 4, 8)

4, 6 om S[P](C) ο διαβολος (nach Mt 4, 9)

4, 9 + SP(C) αυτον post εστησεν (aus Mt 4, 6) D

4, 33 > SP[C] και ην εν τη συναγωγη (aus Mk 1, 23) D ην δε εν τη συναγωγη

4, 33 + S[P](C) αυτων post συναγωγη (aus Mk 1, 23)

4, 34 om S[P](C) εα (wie Mk 1, 24; vgl. Mt 8, 29) D

4, 38 om S[P](C) και ηρωτησαν αυτον περι αυτης (wie Mt 8, 14)

4, 39 om S[P](C) επιστας επανω αυτης (wie Mt 8, 15 und Mk 1, 31)

4, 40 ~ SP(C) εφερον l. ηγαγον (aus Mk 1, 32) D

4, 40 + S[P](C) παντας ante εθεραπευεν (aus Mt 8, 16; vgl. dort CS)

4, 41 > S[P](C) ηδεισαν αυτον (aus Mk 1, 34) D

4, 43 ~ SP(C) αυτοις l. προς αυτους (aus Mk 1, 38)

5, 2 + SP(C) αυτων post δικτυα (aus Mt 4, 21)

5, 12 ~ SP(C) ερχεται l. ιδου (aus Mk 1, 40; vgl. Mt 8, 2 C(S))

5, 12 + SP(C) αυτω post λεγων (aus Mk 1, 41)

5, 13 + SP(C) αυτου post λεπρα (aus Mt 8, 3; dort CS: απ αυτου)

5, 14 ~ S[P](C) ιησους l. αυτος (aus Mt 8, 4)

5, 14 ~ SP(C) απελθε l. απελθων (vgl. Mt 8, 4 und Mk 1, 44) D

5, 15 ~ SP(C) εξηλθεν l. διηρχετο (aus Mk 1, 45) D post Lk 5, 14 add: ο δε εξελθων ηρξατο κηρυσσειν κτλ.

Lk 5, 18 ~ SP(C) παραλυτικον l. ος ην παραλελυμενος (aus Mt 9, 2)
5, 20 + SP(C) τω παραλυτικω post ειπεν (aus Mk 2, 5 oder Mt 9, 2) D
5, 22 ~ SP(C) αυτοις l. προς αυτους (wie Mk 2, 8) D
5, 24 > SP(C) οτι εξουσιαν εχει ο υιος του ανθρωπου (wie Mk 2, 10) D
5, 24 ~ SP(C) αρον . . και πορευου l. αρας . . πορευου (nach Mt 9, 6 oder Mk 2, 11) D
5, 26 om S|P|(C) και επλησθησαν φοβου (vgl. Mk 2, 12) vgl. D
5, 27 + SP(C) ο ιησους post εξηλθεν (aus Mt 9, 9)
Von Lk 5, 28 bis 6, 12 fehlen CS.
6, 14 + S|P|(C) τους υιους του ζεβεδαιου post ιωαννην (nach Mt 10, 2 oder Mk 3, 17)
6, 20 ~ S[P](C) αυτων l. υμετερα (aus Mt 5, 3)
6, 21 ~ S|P|(C) χορτασθησονται l. χορτασθησεσθε (aus Mt 5, 6)
6, 23 + S|P|(C) και αγαλλιασθε post σκιρτησατε (aus Mt 5, 12)
6, 23 ~ SP(C) οτι l. ιδου γαρ (aus Mt 5, 12) D
6, 28 + SP(C) και ante προσευχεσθε (aus Mt 5, 44)
6, 29 + SP(C) αυτω post παρεχε (aus Mt 5, 39) D
6, 30 ~ S|P|(C) θελοντος αιρειν l. αιροντος (nach Mt 5, 42)
6, 37 om SP(C) και ante μη κρινετε (wie Mt 7, 1) D
6, 37 ~ S[P](C) ινα l. και ου (aus Mt 7, 1) D
6, 38 ~ SP(C) μετρηθησεται l. αντιμετρηθησεται (wie Mt 7, 2)
6, 42 ~ S[P](C) εκ του οφθαλμου σου και ιδου εν τω σω οφθαλμω η δοκος υποκειται l. το εν τω οφθαλμου σου (P εκ του οφθαλμου σου) αυτος (P οτι ιδου) την εν τω οφθαλμω σου δοκον ου βλεπων (nach Mt 7, 4) D
6, 42 ~ SP(C) εκβαλειν το καρφος εκ του οφθαλμου του αδελφου σου l. το καρφος το εν τω οφθαλμω του αδελφου σου εκβαλειν (aus Mt 7, 5) D
6, 43 ~ SP(C) καρπους σαπρους l. καρπον σαπρον (vgl. Mt 7, 17) D
6, 43 om SP(C) παλιν (wie Mt 7, 18) D

Lk 6, 43 ~ SP(C) καρπους καλους l. καρπον καλον (nach Mt 7, 17) D
6, 44 ~ SP(C) καρπου αυτου l. ιδιου καρπου (vgl. Mt 7, 16) D
6, 44 > SP(C) συλλεγουσιν εξ ακανθων (wie Mt 7, 16) D εκλεγονται εξ ακανθων, d *legunt de spinis*
6, 45 + SP(C) ανθρωπος ante πονηρος (aus Mt 12, 35)
6, 45 + SP(C) θησαυρου ante πονηρου (aus Mt 12, 35)
6, 45 om SP(C) αυτου post στομα (wie Mt 12, 34)
6, 48 om S[P](C) ομοιος εστιν (vgl. Mt 7, 24)
6, 48 om S[P](C) δια το καλως οικοδομησθαι αυτην (vgl. Mt 7, 25) D τεθεμελιωτο γαρ επι την πετραν (aus Mt 7, 25)
6, 49 + SP(C) αυτου post οικιαν (aus Mt 7, 26)
7, 1 om SP(C) αυτου post ρηματα (wie Mt 7, 28) D
7, 7 om S[P](C) διο ουδε εμαυτον ηξιωσα προς σε ελθειν (vgl. Mt 8, 5) D
7, 9 om S[P](C) ταυτα (wie Mt 8, 10)
7, 9 > SP(C) ειπεν τω ακολουθουντι (vgl. Mt 8, 10) D
7, 18 om SP(C) τινας (wie Mt 11, 2) D
7, 22 + SP(C) και ante χωλοι etc. (nach Mt 11, 5)
7, 24 ~ SP(C) τοις οχλοις l. προς τους οχλους (nach Mt 11, 7) D
7, 28 ~ S[P](C) ουκ εγηγερται εν γεννητοις γυναικων προφητης μειζων ιωανου l. μειζων εν γεννητοις γυναικων ιωανου ουδεις εστιν (P ουκ εστιν προφητης εν γενν. γυν. μειζων ιωανου του βαπτιστου) (aus Mt 11, 11) vgl. D
7, 32 > SP(C) καθημενοις εν τη αγορα (wie Mt 11, 16)
7, 33 om CS[P] αρτον et οινον (wie Mt 11, 18) D
7, 35 om C[SP] παντων (wie Mt 11, 19) D
8, 4 ~ S[CP] ηρξατο λεγειν l. ειπεν (nach Mk 4, 1)
8, 4 + CS[P] αυτοις post ειπεν (vgl. Mt 13, 3 und Mk 4, 2) D προς αυτους
8, 4 ~ CSP εν παραβολαις l. δια παραβολης (aus Mk 4, 2)
8, 5 + CS[P] ιδου ante εξηλθεν (aus Mk 4, 3 oder Mt 13, 3)
8, 5 om CS[P] τον σπορον αυτου (wie Mt 13, 3 und Mk 4, 3)
8, 5 om CSP του ουρανου (wie Mt 13, 4 und Mk 4, 4) D

Lk 8, 6 > CSP και δια το μη εχειν ικμαδα εξηρανθη (nach Mk 4, 6)
8, 7 om C[SP] και ante ετερον (vgl. Mt 13, 7)
8, 10 + CSP αυτοις post ειπεν (aus Mk 4, 11)
8, 10 ~ CSP το μυστηριον l. τα μυστηρια (aus Mk 4, 11) D τα μυστηρια, d *mysterium*
8, 10 ~ CS[P] εκεινοις δε τοις εξω l. τοις δε λοιποις (aus Mk 4, 11)
8, 10 ~ CS[P] ου δεδοται l. εν παραβολαις (aus Mt 13, 11)
8, 10 ~ CS[P] δια τουτο εν παραβολαις λεγεται (S λεγω?) αυτοις l. εν παραβολαις (δια τουτ. εν παρ. und αυτοις aus Mt 13, 13; ebenso λεγω; λεγεται nach Mk 4, 11: γινεται.
8, 12 + CP(S) τον λογον του θεου (P [und S?] om του θεου) post ακουσαντες (nach Mt 13, 19)
8, 12 ~ CSP και l. ειτα (aus Mt 13, 19)
8, 12 ~ CSP εχθρος l. διαβολος (vgl. Mt 13, 19)
8, 13 + CSP ουτοι εισιν post πετρας (nach Mt 13, 20)
8, 13 > CS[P] τον λογον post ακουσωσιν pon (aus Mt 13, 20 oder Mk 4, 16)
8, 13 + CS[P] ευθυς (⪤) ante μετα (aus Mt 13, 20 oder Mk 4, 16; in Mk S(C) om ευθυς)
8, 13 ~ CS[P] αυτον l. τον λογον (aus Mt 13, 20 oder Mk 4, 16)
8, 13 om CSP ουτοι (wie Mk 4, 16) D
8, 13 ~ CSP σκανδαλιζονται l. αφιστανται (aus Mk 4, 17)
8, 14 + CP[S] τον λογον post ακουσαντες (aus Mk 4, 18)
8, 14 + CP[S] του αιωνος post πλουτου (aus Mk 4, 19 oder Mt 13, 22)
8, 14 ~ CSP καρποφορουσιν l. τελεσφορουσιν (nach Mk 4, 19 oder Mt 13, 22) D τελεσφορουσιν d *adferent fructum*
8, 15 + C[SP] πεσον post γη (nach Mt 13, 23 oder Mk 4, 20)
8, 16 + C[SP] inc: αλλην παραβολην ειπεν (sic!) (aus Mt 13, 24)
8, 16 + C[SP] η εις κρυπτην post κλινης (aus Lk 11, 33)

Lk 8, 16 + CSP παντες post ινα (nach Mt 5, 15)
8, 18 ~ CS[P] τι l. πως (aus Mk 4, 24)
8, 18 + C|SP| και περισσευθησεται post δοθησεται αυτω (aus Mt 13, 12)
8, 19 + CSP αυτου post μητηρ (aus Mk 3, 31) D
8, 19 + C|SP| εξω εστωτες post αδελφοι αυτου (aus Mk 3, 31; vgl. Mt 12, 46)
8, 20 ~ CSP και λεγουσιν αυτω l. απηγγελη δε αυτω (nach Mk 3, 32)
8, 22 ~ CS|P| και εγενετο l. εγενετο δε (nach Mt 8, 23)
8, 22 + C|SP| εκεινων post ημερων (nach Mk 4, 35)
8, 22 + CS|P| μετ αυτου post μαθηται αυτου (nach Mk 4, 36)
8, 22 ~ CSP αυτοις l. προς αυτους (nach Mk 4, 35)
8, 22 om CSP και ανηχθησαν (wie Mk 4, 35)
8, 23 ~ CSP εγενετο l. κατεβη (aus Mt 8, 24; vgl. Mk 4, 37)
8, 23 ~ CS[P] συνεπληρουτο το πλοιον υπο των κυματων (S om υπο των κυματων) l. και συνεπληρουντο (nach Mt 8, 24; vgl. Mk 4, 37)
8, 24 ~ CSP και προσελθοντες l. προσελθοντες δε (aus Mt 8, 25)
8, 24 + CSP αυτω post λεγοντες (aus Mk 4, 38)
8, 24 ~ C|SP| κυριε (κε) l. επιστατα επιστατα (wie Mt 8, 25; vgl. Mk 4, 38) D $\overline{\text{κε}}$ $\overline{\text{κε}}$
8, 24 ~ CS[P] και l. ο δε (aus Mk 4, 39)
8, 24 om CS[P] και επαυσαντο (wie Mt 8, 26)
8, 25 ~ CSP και ειπεν αυτοις l. ειπεν δε αυτοις (wie Mk 4, 40)
8, 25 ~ CSP οι δε φοβηθεντες l. φοβηθεντες δε (nach Mt 8, 27)
8, 25 ~ CSP τη θαλασση l. τω υδατι (nach Mt 8, 27 oder Mk 4, 41)
8, 26 ~ CSP γαδαρηνων l. γερασηνων (aus Mt 8, 28)
8, 27 + CSP αυτω post υπηντησεν (aus Mk 5, 2 oder Mt 8, 28) D
8, 27 om C|SP| εκ της πολεως (nach Mt 8, 28 und Mk 5, 2)

Lk 8, 27 + C|SP| in fine: και διαπαντος ην κραζων και κατακοπτων εαυτον λιθοις (nach Mk 5, 5)
8, 30 + CSP αυτω post ειπεν (aus Mk 5, 9)
8, 30 ~ CS|P| οτι πολλοι εσμεν l. οτι εισηλθεν δαιμονια πολλα εις αυτον (aus Mk 5, 9) D πολλα γαρ ησαν δαιμονια
8, 31 ~ C|SP| αποστειλη αυτα εις την γεενναν l. επιταξη αυτοις εις την αβυσσον απελθειν (vgl. Mk 5, 10)
8, 31 + C|SP| μηδε εκβαλη αυτα in fine (nach Mk 5, 10)
8, 32 > CS[P] εκει εν τω ορει αγελη (wie Mk 5, 11)
8, 32 ~ CSP παρεκαλουν l. παρεκαλεσαν (nach Mt 8, 31) D
8, 32 ~ CSP εις εκεινην την αγελην των χοιρων, SP εις τους χοιρους l. εις εκεινους (C nach Mt 8, 31; SP nach Mk 5, 12) D εις τους χοιρους
8, 33 + CSP πασα ante αγελη (aus Mt 8, 32)
8, 33 ~ CSP απεπνιγησαν l. απεπνιγη (nach Mk 5, 13 oder Mt 8, 32)
8, 35 ~ CSP και εξηλθον l. εξηλθον δε (nach Mt 8, 34 oder Mk 5, 15)
8, 35 > CSP και ευρον τον ανθρωπον . . . καθημενον (nach Mk 5, 15) D sic: καθημενον τον δαιμονιζομενον σωφρονουντα και ἱματισμενον καθημενον (!)
8, 36 ~ CSP και απηγγειλαν l. απηγγειλαν δε (nach Mk 5, 17) D απηγγειλαν γαρ
8, 37 ~ C[SP] και οι ιδοντες παλιν ηρωτησαν αυτον l. και ηρωτησεν αυτον (nach Mt 8, 34)
8, 38 + CP[S] αυτω post λεγων (aus Mk 5, 19)
8, 39 + C[SP] και προς τους σους (aus Mk 5, 19)
8, 39 + C[SP] αυτοις post διηγου (aus Mk 5, 19)
8, 39 ~ C[SP] κυριος l. θεος (aus Mk 5, 19)
8, 40 + CSP πολυς post οχλος (aus Mk 5, 21)
8, 41 om CSP ιδου (wie Mk 5, 22) D
8, 42 ~ CP[S] τον ιησουν l. αυτον 1° (nach Mt 9, 19)
8, 42 ~ CSP ο οχλος l. οι οχλοι (nach Mk 5, 24)
8, 43 + CP|S| και παντα τα υπαρχοντα δαπανησασα εις τους ιατρους post δωδεκα (nach Mk 5, 26)

Lk 8, 43 + C[SP] και διελογιζετο εν εαυτη λεγουσα· καν των ιματιων του ιησου αψωμαι σωθησομαι in fine (nach Mt 9, 21; vgl. Mk 5, 28)

8, 45 + C[SP] στραφεις ante ειπεν (aus Mk 5, 30)

8, 45 ~ CSP μου ηψατο l. ο αψαμενος μου (aus Mk 5, 30) D

8, 45 + CSP και λεγεις τις μου ηψατο in fine (aus Mk 5, 30) D

8, 47 + C[SP] φοβηθεισα και ante τρεμουσα (aus Mk 5, 33)

8, 49 ~ CS[P] ερχονται απο του αρχισυναγωγου λεγοντες l. ερχεται τις παρα του αρχισυναγωγου λεγων (aus Mk 5, 35) D

8, 50 ~ C[SP] τον λογον λαλουμενον (ܕܗܘܐ ܡܪܝܐ) ειπεν l. απεκριθη (aus Mk 5, 36) D post ακουσας add: τον λογον; post απεκριθη αυτω add: λεγων (ebenso CSP)

8, 51 + CS[P] του ανδρος post οικιαν (nach Mk 5, 38 oder Mt 9, 23)

8, 52 + CP[S] ιησους, C post, P ante ειπεν pon (aus Mt 9, 23)

8, 52 + CS[P] αυτοις post ειπεν (aus Mk 5, 39)

8, 52 + C[SP] το κορασιον post κλαιετε (aus Mt 9, 24)

8, 52 + CSP γαρ ante απεθάνεν (aus Mt 9, 24) D

8, 54 + C[SP] αυτη post λεγων (aus Mk 5, 41)

8, 55 > CSP δοθηναι αυτη (wie Mk 5, 43) D

9, 1 ~ CP[S] και προσκαλειται l. συνκαλεσαμενος δε, S και προσκαλειται δε (aus Mk 6, 7)

9, 1 + C[SP] πνευματα και ante δαιμονια (nach Mt 10, 1)

9, 5 ~ CS(?)[P] αυτοις, S υμιν l. επ αυτους (aus Mk 6, 11)

9, 6 ~ CSP και εξελθοντες l. εξερχομενοι δε (wie Mk 6, 12)

9, 7 ~ CS[P] και ηκουσεν l. ηκουσεν δε (aus Mk 6, 14)

9, 8 ~ C[SP] και αλλοι ελεγον l. υπο τινων δε, SP αλλοι δε ελεγον (aus Mk 6, 15)

9, 8 ~ CSP και αλλοι ελεγον (C om και) l. αλλων δε (aus Mk 6, 15)

9, 10 + CSP παντα ante οσα (aus Mk 6, 30)

9, 10 ~ C[PS] τοπον ερημον l. πολιν καλουμενην (P τοπον ερημον της β.) βηθσαϊδα (aus Mk 6, 31).

Lk 9, 11 + C[SP] πεζη (aus Mk 6, 33; vgl. Mt 14, 13)
9, 12 ~ CP[S] μαθηται αυτου l. δωδεκα, S add αυτου (aus Mk 6, 35 oder Mt 14, 15)
9, 12 + CS[P] εν ερημω τοπω (C حسفحا, S ܒܡܕܒܪܐ) εσμεν ante απολυσον (nach Mt 14, 15 oder Mk 6, 35)
9, 12 ~ CSP τους οχλους l. τον οχλον (aus Mt 14, 15) D τον οχλον, d *turbas*
9, 12 om CS[P] οτι ωδε εν ερημω τοπω εσμεν (wie Mt 14, 15 und Mk 6, 35)
9, 13 ~ CP[S] αυτοις ο ιησους l. προς αυτους, S αυτοις (nach Mt 14, 16 oder Mk 6, 37)
9, 13 ~ CS[P] λεγουσιν αυτω l. οι δε ειπαν (wie Mk 6, 37)
9, 13 > CSP πεντε αρτοι και δυο ιχθυες (wie Mt 14, 17) D
9, 14 om CS[P] ωσει (wie Mk 6, 44) D ως
9, 16 ~ CSP τοις οχλοις l. τω οχλω (aus Mt 14, 19) D
9, 17 > CSP παντες και εχορτασθησαν, S om και εχορτασθησαν (aus Mt 14, 20 oder Mk 6, 42)
9, 17 ~ CSP ηραν l. ηρθη (aus Mt 14, 20 oder Mk 6, 43)
9, 17 ~ CS[P] δωδεκα κοφινους πληρεις l. κοφινοι δωδεκα (aus Mt 14, 20)
9, 17 + C[SP] και ησαν οι φαγοντες τους αρτους ωσει πεντακισχιλιοι χωρις γυναικων και παιδιων (ωσει aus Mt 14, 21; das übrige aus Mk 6, 44)
9, 18 om C[SP] προσευχομενον (vgl. Mt 16, 13 und Mk 8, 27) D
9, 18 + CSP αυτου post μαθηται (aus Mt 16, 13 oder Mk 8, 27)
9, 19 + CS[P] οι μεν (ܐܝܟ ܕ, ܠ) ante ιωαννην (aus Mt 16, 14)
9, 20 ~ CSP αποκριθεις (δε) σιμων πετρος (P om πετρος) ειπεν l. πετρος δε αποκριθεις ειπεν (aus Mt 16, 16) D αποκριθεις δε ο πετρος ειπεν
9, 20 + CS[P] αυτω post ειπεν (aus Mk 8, 29)
9, 20 ~ CS[P] συ ει ο χριστος l. τον χριστον του θεου (aus Mk 8, 29 oder Mt 16, 16)
9, 23 om CS[P] προς παντας (vgl. Mt 16, 24)
9, 23 ~ CS[P] οστις l. ει τις (aus Mk 8, 34)

Lk 9, 23 om S[CP] καθ ημεραν (wie Mt 16, 24 und Mk 8, 34) D
9, 24 om CS[P] ουτος (wie Mt 16, 25 und Mk 8, 35)
9, 25 om C[SP] απολεσας η, S > ζημιωθεις και απολεσας (wie Mt 16, 26 und Mk 8, 36)
9, 26 om CP(S) τουτον (wie Mk 8, 38)
9, 26 ~ CP(S) του πατρος αυτου l. αυτου και του πατρος (wie Mt 16, 27 und Mk 8, 38) D αυτου και του πρς αυτου
9, 26 + CP[S] αυτου post αγγελων (aus Mt 16, 27)
9, 27 + CSP οτι ante εισιν (aus Mt 16, 28 oder Mk 9, 1) D
9, 27 + C[SP] ερχομενην εν δοξα in fine (vgl. Mk 9, 1 und Mt 16, 28) D ερχομενην εν τη δοξη αυτου
9, 28 > CSP και ιακωβον και ιωανην (wie Mt 17, 1 und Mk 9, 2) D
9, 29 ~ CSP τα ιματια l. ο ιματισμος (wie Mt 17, 2 und Mk 9, 3) D ο ιματισμος, d *vestimenta*
9, 30 om CS[P] οιτινες ησαν (wie Mt 17, 3 und Mk 9, 4) D ην δε
9, 33 + C[SP] ωδε (ܬܢܢ) ante σκηνας (aus Mt 17, 4; dort P ܬܢܢ, C(S) ܗܪܟܐ) D
9, 33 > CSP σοι μιαν και μωϋσει μιαν και ηλεια μιαν (aus Mt 17, 4)
9, 33 ~ CSP ου γαρ ηδει (ܘܠܐ ܝܕܥ ܗܘܐ) l. μη ειδως (vgl. Mk 9, 6)
9, 35 om S[CP] λεγουσα (wie Mk 9, 7)
9, 35 ~ CP[S] ο αγαπητος l. ο εκλελεγμενος (wie Mt 17, 5 und Mk 9, 7) D
9, 37 ~ CS[P] και εν εκεινη τη ημερα l. εγενετο δε τη εξης ημερα (nach Mt 17, 14 und Mk 9, 14) D ἐγενετο δε δια της ημερας
9, 38 om CSP ιδου (wie Mt 17, 14)
9, 38 ~ C[SP] ελεησον μου τον υιον l. επιβλεψαι επι τον υιον μου (aus Mt 17, 15) D επιβλεψον (!) επι τον ϋιον μου
9, 39 + CS[P] εχει και post πνευμα (nach Mk 9, 17)
9, 39 ~ CS[P] ρησσει αυτον (S add και σπαρασσει αυτον) και αφριζει l. κραζει και σπαρασσει αυτον μετα αφρου (aus Mk 9, 18) D και ρησσει και σπαρασσει μετα αφρου

Lk 9, 40 om C[SP] ινα εκβαλωσιν αυτο (wie Mt 17, 16) D ινα απαλλαξωσιν αυτον

9, 40 + CS[P] αυτον θεραπευσαι και εκβαλειν αυτο, S βοηθειν αυτω (ܠܡܥܕܪܘܬܗ) post εδυνηθησαν (nach Mt 17, 16)

9, 41 + C[SP] μοι post προσαγαγε (aus Mt 17, 17)

9, 41 > C[SP] τον υιον σου ωδε (nach Mt 17, 17) D om ωδε

9, 42 ~ CSP και προσερχομενου l. ετι δε προσερχομενου (vgl. Mk 9, 20)

9, 42 + CSP αυτον post συνεσπαραξεν (aus Mk 9, 20)

9, 42 ~ CSP και επετιμησεν l. επετιμήσεν δε (wie Mt 17, 18)

9, 47 ~ S[CP] παρα αυτοις l. παρ εαυτω (vgl. Mt 18, 2 und Mk 9, 36)

9, 48 om CS[P] αυτοις post ειπεν (wie Mt 18, 3) D

9, 48 ~ C[SP] ο γαρ μικρος εν υμιν ως τουτο το παιδιον l. ο γαρ μικροτερος εν πασιν υμιν υπαρχων (nach Mt 18, 4), S ο γαρ μικρος και παιδιον υμιν, D om υπαρχων

9, 49 + CS[P] αυτω post ειπεν (aus Mk 9, 38)

9, 57 + C[SP] ηλθεν ανηρ τις post οδω (aus Mt 8, 19)

9, 59 + CSP αυτω post ειπεν 2⁰ (aus Mt 8, 21)

9, 59 + CP[S] κυριε ante επιτρεψον (aus Mt 8, 21)

9, 60 + CP[S] ο ιησους post αυτω (aus Mt 8, 22)

10, 2 > CSP εκβαλη εργατας (aus Mt 9, 38) D εργ. εκβ. d *mittat operarios*

10, 3 + SP[C] εγω, SP ante, C post αποστελλω (aus Mt 10, 16) D εγω αποστελλω

10, 5 > CSP οικιαν εισελθητε (nach Mt 10, 11)

10, 7 ~ C[SP] της τροφης l. του μισθου (aus Mt 10, 10)

10, 11 ~ CS[P] εις τους ποδας ημων l. ημιν εκ της πολεως υμων εις τους ποδας (nach Mt 10, 14)

10, 12 > CSP ανεκτοτερον εσται ante ημερα pon (nach Mt 10, 15) vgl. D ανεκτοτερον εσται εν τη βασιλεια του θῦ

10, 12 ~ CS[P] κρισεως l. εκεινη (aus Mt 10, 15)

10, 13 om CSP καθημενοι (wie Mt 11, 21)

10, 14 ~ CS[P] εν ημερα κρισεως, S εν ημερα εκεινη l. εν τη κρισει (aus Mt 11, 22)

Lk 10, 16 + C|S|P| και ο εμου ακουων ακουει του αποστειλαντος με in fine (nach Mt 10, 40) D ο δε εμου ακουων ακουει του αποστειλαντος με
10, 24 om C[SP] γαρ (wie Mt 13, 17)
10, 25 ~ CS|P| προσηλθεν l. ιδου (aus Mk 12, 28) D om ιδου
11, 2 + CP|S| ημων ο εν τοις ουρανοις post πατερ (aus Mt 6, 9) D
11, 4 + CP|S| αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου in fine (nach Mt 6, 13) D
11, 11 ~ CS[P] τις δε εξ υμων (εστιν) ον αιτησει ο υιος αυτου l. τινα δε εξ υμων τον πατερα αιτησει ο υιος (nach Mt 7, 9) D τις δε εξ υμων τον πατερα ο υιος αιτησει
11, 11 ~ CP[S] αρτον μη λιθον επιδωσει αυτω η ει ιχθυν αιτησει μη l. ιχθυν μη (aus Mt 7, 9 10) D
11, 11 > CP|S| οφιν επιδωσει αυτω, S om αυτω (wie Mt 7, 10)
11, 13 ~ S|CP| αγαθα (δοματα) l. πνευμα αγιον (aus Mt 7, 11) D αγαθον δομα
11, 14 om CS|P] και αυτο ην (wie Mt 12, 22) D
11, 15 ~ CS|P| εκ των φαρισαιων l. εξ αυτων (nach Mt 12, 24)
11, 17 > CSP τα διανοηματα αυτων (nach Mt 12, 25)
11, 17 > CSP διαμερισθεισα εφ εαυτην (nach Mt 12, 25) D
11, 17 + CS[P] πας ante οικος (aus Mt 12, 25)
11, 17 + CSP μερισθεις ante πιπτει (nach Mt 12, 25)
11, 18 ~ CSP και ει l. ει δε (aus Mt 12, 26 oder Mk 3, 26)
11, 18 om CSP και ante ο σατανας (vgl. Mt 12, 26 und Mk 3, 26)
11, 19 + CSP και ante ει (aus Mt 12, 27)
11, 26 > CSP επτα πνευματα (nach Mt 12, 45) D
11, 29 + SP|C| του προφητου post ιωνα (aus Mt 12, 39; C om το σημειον ιωνα)
11, 31 om CS[P] των ανδρων (wie Mt 12, 42)
11, 33 > C|SP| υπο τον μοδιον τιθησιν η εις κρυπτην, S om υπο τον μοδιον η (vgl. Mk 4, 21 und Lk 8, 16 C|SP|)
11, 34 om CS[P] σου post οφθαλμος (wie Mt 6, 22)
11, 34 + CS|P| ο οφθαλμος σου ante πονηρος (aus Mt 6, 23)
11, 34 + C[SP] ολον ante το σωμα 2° (aus Mt 6, 23)

Lk 11, 36 ~ C[SP] ει ουν το φως το εν σοι σκοτος το σκοτος ποσον l. ει ουν το σωμα σου ολον φωτεινον, μη εχον μερος τι σκοτεινον, εσται φωτεινον ολον ως οταν ο λυχνος τη αστραπη φωτιζη σε (aus Mt 6, 23; vgl. Burkitt, Ev. da-Meph. I 323, II 243 295 und v. Soden, Die Schriften des NT I 1576) D

11, 42 + C[SP] τοις γραμματευσι και ante φαρισαιοις (aus Mt 23, 23)

11, 43 + C[SP] τοις γραμματευσι και ante φαρισαιοις (aus Mt 23, 23)

11, 46 ~ C[SP] φορτιζετε φορτια βαρεα και επιτιθετε επι τους ωμους των ανθρωπων l. φορτιζετε τους ανθρωπους φορτια δυσβαστακτα (nach Mt 23, 4)

11, 46 ~ CS[P] αυτοις l. τοις φορτιοις (nach Mt 23, 4) D om τοις φορτιοις

11, 48 ~ CSP μαρτυρειτε l. μαρτυρες εστε (aus Mt 23, 31) D

11, 48 om C[SP] οτι αυτοι μεν απεκτειναν αυτους (wie Mt 23, 31)

11, 48 ~ C[SP] και υμεις υιοι εστε των φονευσαντων l. υμεις δε οικοδομειτε (aus Mt 23, 31)

11, 49 om CSP και ante ἐξ (wie Mt 23, 34) D και ἐξ, d *ex*, om *et*

11, 51 + C[SP] υιου βαραχιου post ξαχ. (aus Mt 23, 35) D

11, 51 ~ CSP ον εφονευσαν (ܩܛܠܘ) l. του απολομενου (nach Mt 23, 35) D

11, 51 ~ CS[P] αμην l. ναι (aus Mt 23, 36)

11, 52 ~ CSP γραμματευσιν l. νομικοις (aus Mt 23, 13)

12, 1 om S[CP] πρωτον (wie Mt 16, 6 und Mk 8, 15)

12, 1 > CSP της ζυμης των φαρισαιων ητις (aus Mt 16, 6 oder Mk 8, 15) D

12, 2 ~ CS[P] γαρ l. δε (aus Mt 10, 26) D

12, 6 ~ C[SP] ασσαριου l. ασσαριων δυο (aus Mt 10, 29)

12, 7 ~ CSP ηριθμημεναι εισιν l. ηριθμηνται (aus Mt 10, 30) D

12, 7 + CSP ουν ante φοβεισθε (aus Mt 10, 31) D

12, 9 ~ CP[S] εμπροσθεν l. ενωπιον (aus Mt 10, 33) D

Lk 12, 10 + CSP αυτω post αφεθησεται 2⁰ (aus Mt 12, 32) D
12, 22 + CP[S] υμων post ψυχη (aus Mt 6, 25)
12, 24 ~ C[SP] αυτων l. των πετεινων (aus Mt 6, 26)
12, 25 > CSP δυναται προσθειναι (wie Mt 6, 27) D
12, 25 + CSP ενα post πηχυν (aus Mt 6, 27)
12, 27 + C[SP] του αγρου post τα κρινα (aus Mt 6, 28)
12, 27 + CSP οτι ante ουδε σολομων (aus Mt 6, 29) D
12, 28 ~ C[SP] τον χορτον του αγρου (ܠܥܡܝܪܐ ܕܛܘܪܐ) l. εν αγρω τον χορτον [vgl. S und P] (aus Mt 6, 30) D
12, 28 > CSP σημερον οντα (aus Mt 6, 30) D
12, 29 ~ CS[P] μη ουν ζητειτε l. και υμεις μη ζητειτε (nach Mt 6, 31)
12, 29 + CS[P] και τι περιβαλησθε post πιητε (nach Mt 6, 31)
12, 29 om S[CP] και μη μετεωριζεσθε (wie Mt 6, 31)
12, 42 ~ CSP και l. ο ante φρονιμος (aus Mt 24, 45)
12, 42 + CS[P] αυτοις post δουναι (aus Mt 24, 45)
12, 42 > CSP το σιτομετριον εν καιρω (aus Mt 24, 45)
12, 53 + CSP αυτου post πατρι (aus Mt 10, 35) D
12, 53 + CSP αυτης post μητερα (aus Mt 10, 35)
12, 53 + CSP αυτης post πενθεραν (aus Mt 10, 35)
12, 56 > CS[P] το προσωπον του ουρανου και της γης (vgl. Mt 16, 3) D
12, 56 + CS[P] και τα σημεια αυτου post τουτον (vgl. Mt 16, 3)
12, 56 om CS[P] πως (vgl. Mt 16, 3) D
12, 58 + C[SP] εως ει μετ αυτου ante εν τη οδω (aus Mt 5, 25) D om, d *cum es in via*
12, 59 om CSP και (wie Mt 5, 26) D
12, 59 > CSP αποδως το εσχατον λεπτον (nach Mt 5, 26) D αποδοις τον εσχατον κοδραντην
13, 19 om CSP εις ante δενδρον (wie Mt 13, 32) D
13, 25 + CP[S] κυριε post κυριε (aus Mt 7, 22) D
13, 27 ~ C[SP] τοτε l. και (nach Mt 7, 23: και τοτε; C(S) om και)
13, 27 + CSP υμας post οιδα (aus Mt 7, 23) D ειδον ϋμας
13, 34 + CSP επισυναγει post ορνις (aus Mt 23, 37)

Lk 13, 34 ~ CSP τα νοσσια αυτης l. την εαυτης νοσσιαν (wie Mt 23, 37) D
14, 3 + CSP ει ante εξεστιν (aus Mt 12, 10)
14, 15 ~ CS[P] αριστον l. αρτον (nach Mt 22, 4)
14, 16 + CSP ιησους (C ܡܪܝ) post αυτω (aus Mt 22, 1)
14, 17 ~ CSP ιδου l. ηδη (aus Mt 22, 4)
14, 17 + CSP παντα ante ετοιμα (aus Mt 22, 4) D
14, 23 + CSP αυτου post δουλον (aus Mt 22, 8) D
14, 27 + CP(S) και ante οστις, S om vers. [Homoiotel.] (aus Mt 10, 38) D και ος
14, 34 om CS[P] και ante το αλας (wie Mt 5, 13)
14, 34 ~ CSP αλισθησεται l. αρτυθησεται (aus Mt 5, 13) D αρτυθησεται, d *salietur*
14, 35 + CS[P] αλλα (ܐܠܐ) ante εξω (vgl. Mt 5, 13: ει μη, CSP: ܐܠܐ)
15, 4 > CSP ἑν εξ αυτων (aus Mt 18, 12) D εξ αυτων εν, d *unum ex eis*
15, 4 ~ CSP απελθων ζητει το απολωλος l. πορευεται επι το απολωλος (nach Mt 18, 12) D
15, 5 ~ CSP και εαν (γενηται) ευρειν αυτο (ܘܡܐ ܕܐܫܟܚܗ) l. και ευρων (aus Mt 18, 13; dort CSP ܘܡܐ ܕܐܫܟܚܗ)
16, 17 ~ SP(C) παρελθειν l. πεσειν (nach Mt 5, 18)
16, 18 om SP(C) απο ανδρος (wie Mt 5, 32) D
17, 2 ~ CSP συμφερει l. λυσιτελει (nach Mt 18, 6) D
17, 2 ~ CSP μυλος ονικος l. λιθος μυλικος (aus Mt 18, 6 oder Mk 9, 42)
17, 2 ~ C[SP] καταποντισθη l. ερριπται (aus Mt 18, 6)
17, 2 > CSP ενα τουτων των μικρων (nach Mt 18, 6 oder Mk 9, 42) D ενα των μεικρων τουτω̄
17, 3 om CS[P] και (wie Mt 18, 15)
17, 6 ~ CSP αυτοις l. ο κυριος (aus Mt 17, 20 oder Mt 21, 21 oder Mk 11, 22) D
17, 6 + C[SP] τω ορει μεταβηθι εντευθεν και μετεβαινε και ante τη συκαμινω (aus Mt 17, 20) D
17, 23 ~ CSP καν l. και (nach Mt 24, 26)
17, 24 ~ CS[P] αστραπτει l. αστραπτουσα . . . λαμπει (nach

Mt 24, 27) D η αστραπτουσα ... αστραπτει, d *qui scoruscat ... scoruscat*

Lk 17, 24 ~ CS[P] η ημερα του υιου του ανθρωπου l. ο υιος του ανθρωπου εν τη ημερα αυτου (nach Mt 24, 27) D om εν τη ημερα αυτου

17, 26 om CSP και 2⁰ (wie Mt 24, 37)

17, 27 ~ CS[P] ηρεν l. απωλεσεν (aus Mt 24, 39)

17, 31 ~ CS[P] ο επι του δωματος μη καταβατω αραι τα σκευη αυτου εκ της οικιας l. ος εσται επι του δωματος και τα σκευη αυτου εν τη οικια μη καταβατω αραι αυτα (aus Mt 24, 17)

17, 31 om CSP ομοιως (wie Mt 24, 18 und Mk 13, 16)

17, 33 + CSP την ψυχην αυτου post απολεσει (aus Mt 10, 39)

17, 33 ~ C[SP] ευρησει l. ζωογονησει (aus Mt 10, 39)

17, 34 ~ CS[P] εἷς l. ο ετερος (aus Mt 24, 40) D ο ετερος, d *unus*

17, 35 + CS[P] εν ενι μυλωνι post αλεθουσαι (nach Mt 24, 41)

17, 35 om S[CP] επι το αυτο (wie Mt 24, 41)

17, 35 ~ CS[P] και μια l. η δε ετερα (wie Mt 24, 41)

17, 36 + CSP και εσονται δυο (P δυο εσονται) εν τω αγρω. ο εἷς παραληφθησεται και ο εἷς (P ετερος) αφεθησεται (aus Mt 24, 40) D δυο εργω εις παραληφθησεται και ο ετερος αφεθησεται, d *duo in agro unus adsumetur et alius dimittetur*

17, 37 ~ CSP συναχθησονται οι αετοι l. και οι αετοι επισυναχθησονται (aus Mt 24, 28) D συναχθησονται οι αετοι, d *congregabuntur et aquilae*

18, 15 om S[CP] ιδοντες (wie Mt 19, 13; vgl. Mk 10, 13)

18, 16 om CS[P] προσεκαλεσατο αυτα (wie Mt 19, 14 und Mk 10, 14)

18, 16 + CSP αυτοις post λεγων (aus Mt 19, 14 oder Mk 10, 14)

18, 18 > CSP επηρωτησεν αυτον τις (nach Mk 10, 17) D επηρωτησεν τις αυτον, d *interrogavit eum quidam*

18, 18 ~ CSP τι ποιησω ινα κληρονομησω ζωην αιωνιον l. τι ποιησας ζωην αιωνιον κληρονομησω (nach Mt 19, 16)

Lk 18, 19 + C[SP] και τι με ερωτας περι του αγαθου post αγαθον (aus Mt 19, 17)
18, 20 + C[SP] ει θελεις εις την ζωην εισελθειν post οιδας (aus Mt 19, 17)
18, 20 > CSP μη φονευσης μη μοιχευσης (aus Mt 19, 18)
18, 20 + CSP σου post μητερα (aus Mk 10, 19)
18, 21 ~ CP[S] ειπεν αυτω l. ο δε ειπεν, S om ο δε (nach Mt 19, 20)
18, 22 ~ CSP δος l. διαδος (wie Mk 10, 21 und Mt 19, 21) D
18, 24 > CSP εισελευσονται εις την βασιλειαν του θεου (nach Mt 19, 23)
18, 25 ~ CS[P] διελθειν l. εισελθειν 1° (wie Mk 10, 25) D
18, 26 om CS[P] και ante τις (wie Mt 19, 25)
18, 27 + CS[P] αυτοις post ειπεν (aus Mt 19, 26)
18, 27 + CSP εστιν post αδυνατα (aus Mt 19, 26?) D τα αδυνατα, d *quae inpossibilia sunt*
18, 27 + C[SP] δε post θεω (aus Mt 19, 26)
18, 28 + CSP αυτω post ειπεν (aus Mt 19, 27)
18, 28 ~ CSP αφηκαμεν παντα (CS add τα ιδια) και ηκολουθησαμεν l. αφεντες τα ιδια ηκολουθησαμεν (aus Mt 19, 27 oder Mk 10, 28)
18, 29 + CSP ιησους ante ειπεν (aus Mk 10, 29)
18, 29 om C[SP] ουδεις εστιν . . . ος ουχι μη (wie Mt 19, 29)
18, 30 ~ CS[P] εκατονταπλασιονα l. πολλαπλασιονα (aus Mk 10, 30) D επταπλασιονα
18, 30 + CS[P] κληρονομησει post ερχομενω (aus Mt 19, 29)
18, 32 ~ CSP και εμπαιξουσιν αυτω l. και εμπαιχθησεται (aus Mk 10, 34)
18, 32 ~ CSP και εμπτυσουσιν εις το προσωπον αυτου l. και εμπτυσθησεται (aus Mk 10, 34) D και ενπτυσθησεται, d *et espuent in eum*
18, 39 om CSP πολλω (wie Mt 20, 31) D
18, 39 + S[CP] και λεγει post εκραζεν (aus Mt 20, 31)
18, 40 + CSP και λεγει αυτω post αυτον 3° (vgl. Mt 20, 32 und Mk 10, 51)

Lk 18, 41 > CSP τι θελεις ποιησω σοι (wie Mt 20, 32) D τι σοι θελεις ποιησω, d *quid vis tibi faciam*

18, 41 + CS[P] αυτω post ειπεν (wie Mk 10, 51 und Mt 20, 33)

18, 41 + C[SP] ανοιχθωσιν μου οι οφθαλμοι και ante αναβλεψω (aus Mt 20, 33)

19, 17 > CSP δουλε αγαθε (wie Mt 25, 21)

19, 17 ~ CSP ολιγοις l. ελαχιστω (aus Mt 25, 21) D ελαχιστω, d *modico*

19, 19 ~ CS[P] αυτω l. και τουτω (aus Mt 25, 23)

19, 22 + C[SP] ο κυριος αυτου post αυτω (aus Mt 25, 26)

19, 22 + CS[P] απιστε post δουλε, S om πονηρε (vgl. Mt 25, 26)

19, 22 ~ CSP αιρω l. αιρων et θεριζω l. θεριζων (nach Mt 25, 26) D

19, 23 ~ CS[P] εβαλες l. εδωκας (nach Mt 25, 27)

19, 23 ~ CSP εκομισαμην αν το εμον συν τοκω l. συν τοκω αν αυτο επραξα (aus Mt 25, 27)

19, 24 > CSP τω εχοντι τας δεκα μνας (aus Mt 25, 28)

19, 25 om CS[P] versum (vgl. Mt 25, 29) D

19, 26 + CS[P] γαρ post λεγω (aus Mt 25, 29) D

19, 26 + CS[P] και περισσευθησεται post δοθησεται (aus Mt 25, 29), S om δοθησεται

19, 26 + CSP απ αυτου post αρθησεται (aus Mt 25, 29) D

19, 29 ~ S[CP] ορος των ελαιων l. ορος το καλουμενον ελαιων (aus Mk 11, 1 oder Mt 21, 1) D ορος των ελαιων καλουμενον

19, 29 + CSP αυτου post μαθητων (aus Mk 11, 1) D

19, 30 + CSP αυτοις post λεγων (aus Mk 11, 2 oder Mt 21, 2)

19, 30 ~ CSP και l. εν η (aus Mk 11, 2) D

19, 30 ~ CSP λυσατε (και) l. και λυσαντες (aus Mk 11, 2)

19, 31 om C[SP] ουτως ante ερειτε (wie Mk 11, 3 und Mt 21, 3)

19, 32 ~ C[SP] και απελθοντες ευρον ουτως l. απελθοντες δε οι απεσταλμενοι ευρον καθως ειπεν αυτοις (nach Mk 11, 4) D και απελθοντες, om cet. et vers. 33

Lk 19, 33 om C[SP] versum (wie Mt 21, 7, S om οι κυριοι αυτου usque ad οι δε ειπαν [Homoiotel.]) D
19, 35 ~ CS[P] τον πωλον l. αυτον (aus Mk 11, 7) D
19, 35 ~ CSP επερριψαν . . . και l. επιριψαντες (wie Mk 11, 7 und Mt 21, 7) D
19, 35 > CSP τα ιματια αυτων (wie Mk 11, 7) D
19, 35 ~ CS[P] επ αυτον l. επι τον πωλον (aus Mk 11, 7) D
19, 35 + SP[C] επ αυτον post ιησουν 2^0 (nach Mk 11, 7)
19, 37 om C[SP] των μαθητων (wie Mt 21, 9 und Mk 11, 9)
19, 39 ~ C[SP] αυτοις l. τοις μαθηταις σου (vgl. Mt 21, 16)
19, 39 + CS[P] ινα μη κραξωσιν in fine (nach Mt 21, 15)
19, 40 + CSP αυτοις post ειπεν, CP[S] om αποκριθεις (nach Mt 21, 16) D
19, 45 + CSP εν αυτω post πωλουντας (nach Mt 21, 12 oder Mk 11, 15) D
19, 46 ~ CSP οτι l. και (aus Mk 11, 17) D
19, 46 + C[SP] πασιν τοις εθνεσιν post προσευχης (aus Mk 11, 17)
20, 1 + C[SP] του λαου post γραμματεις (sic!) (aus Mt 21, 23)
20, 2 ~ CSP και λεγουσιν αυτω l. και ειπαν λεγοντες προς αυτον (wie Mk 11, 28) D om λεγοντες
20, 2 ~ CS[P] εδωκεν l. εστιν ο δους (aus Mt 21, 23 oder Mk 11, 28)
20, 2 om S[CP] ειπον ημιν (wie Mt 21, 23 und Mk 11, 28)
20, 5 om C[SP] οτι ante εαν (wie Mt 21, 26 und Mk 11, 31)
20, 5 + CSP ημιν post ερει (aus Mt 21, 26)
20, 6 ~ CSP πεπεισμενοι . . . εισιν l. πεπεισμενος . . . εστιν (vgl. Mt 21, 26 und Mk 11, 32) D πεπεισμενοι . . εισιν, d *scit*
20, 7 ~ CSP ουκ οιδαμεν l. μη ειδεναι (wie Mt 21, 27 und Mk 11, 33)
20, 9 om CS[P] προς τον λαον (wie Mk 12, 1 und Mt 21, 33) D
20, 9 + CSP τις post ανθρωπος (vgl. Mt 21, 33: οστις CSP ανθρωπος τις)

Lk 20, 9 + S[CP] και περιεθηκεν αυτω φραγμον post αμπελωνα (aus Mt 21, 33 oder Mk 12, 1)

20, 10 > CSP τον δουλον αυτου προς τους γεωργους (nach Mt 21. 34)

20, 10 ~ CSP και δειραντες αυτον εξαπεστειλαν κενον l. εξαπεστειλαν αυτον δειραντες κενον (nach Mk 12, 3) D δειραντες δε αυτον εξαπεστειλαν κενον

20, 11 > CSP πεμψαι (και επεμψεν) δουλον ετερον (vgl. Mk 12, 4) D και επεμψεν ετερον δουλον

20, 11 ~ CSP και τουτον, C ܐܦ ܠܗܢܐ, SP ܐܦ ܠܗܘ l. οι δε κακεινον (aus Mk 12, 5)

20, 14 + CSP δευτε ante αποκτεινωμεν (aus Mk 12, 7 oder Mt 21, 38) D

20, 14 ~ CSP και ημων εσται l. ινα ημων γενηται (aus Mk 12, 7)

20, 15 om CS[P] ουν (wie Mk 12, 9)

20, 16 ~ S[CP] λεγουσιν l. ελευσεται και (nach Mt 21, 41)

20, 19 > CSP οι αρχιερεις και οι γραμματεις (vgl. Mt 21, 45) D

20, 19 om C[SP] την παραβολην ταυτην, S om εγνωσαν usque ad finem versus (wie Mt 21, 45)

20, 19 > C[SP] εγνωσαν γαρ οτι προς αυτους ειπε και εφοβηθησαν τον λαον (nach Mt 21, 45 46; vgl. S in Lk 20, 16)

20, 21 + CSP αυτω post λεγοντες (aus Mk 12, 14)

20, 21 ~ CS[P] ουδενος l. οὐ (vgl. Mk 12, 14 und Mt 22, 16) D

20, 22 ~ CSP ημιν l. ημας (vgl. Mt 22, 17) D

20, 22 > CSP δουναι φορον καισαρι (aus Mt 22, 17)

20, 23 ~ CS[P] πονηριαν l. πανουργιαν (aus Mt 22, 18) D

20, 23 + CSP τι με πειραζετε in fine (aus Mt 22, 18 oder Mk 12, 15) D

20, 24 + CS[P] εδειξαν αυτω και ante ειπαν (nach Mt 22, 19 oder Mk 12, 16)

20, 24 + CS[P] αυτω post ειπαν (aus Mk 12, 16)

20, 25 ~ CSP αυτοις l. προς αυτους (vgl. Mt 22, 21 und Mk 12, 17) D

Lk 20, 25 om CS[P] τοινυν (wie Mk 12, 17) D
20, 27 ~ CSP λεγοντες l. αντιλεγοντες (wie Mt 22, 23; vgl. Mk 12, 18) D
20, 28 + CSP οτι ante εαν (aus Mk 12, 19)
20, 28 ~ C[SP] μη εχων τεκνα post αποθανη pon l. και ουτος (SP om ουτος) ατεκνος η (aus Mt 22, 24) D ατεκνος
20, 28 ~ CS[P] και καταλιπη γυναικα l. εχων γυναικα (aus Mk 12, 19)
20, 29 om CS[P] ουν (wie Mt 22, 25) D
20, 29 + S[CP] παρ ημιν post ησαν (aus Mt 22, 25) D παρ ημειν
20, 30 ~ CSP και ελαβεν ο αδελφος αυτου (SP ο δευτερος) την γυναικα· και ουτος απεθανεν ατεκνος l. και ο δευτερος (nach Mk 12, 21)
20, 33 om CSP η γυνη ουν (wie Mt 22, 28) D
20, 33 om CP[S] γυναικα in fine (wie Mt 22, 28)
20, 37 ~ CS[P] περι δε των νεκρων οτι εγειρονται l. οτι δε εγειρονται οι νεκροι (nach Mk 12, 26)
20, 37 ~ CS[P] οτε ελαλησεν μετ αυτου ο θεος εκ της βατου l. επι της βατου (vgl. Mt 22, 31 und Mk 12, 26)
20, 41 + CSP οι γραμματεις post λεγουσιν (aus Mk 12, 35)
20, 41 ~ CSP περι του χριστου οτι υιος δαυειδ εστιν l. τον χριστον ειναι δαυειδ υιον (περι τ. χρ. aus Mt 22, 42; das übrige aus Mk 12, 35)
20, 42 om CSP γαρ (wie Mk 12, 36) D
20, 43 ~ CPS υποκατω l. υποποδιον, S υποποδιον υποκατω (aus Mt 22, 44 oder Mk 12, 36) D
20, 44 ~ CSP ει ουν δαυειδ l. δαυειδ ουν (wie Mt 22, 45) D om ουν
20, 44 om CSP και ante πως (wie Mt 22, 45) D
20, 45 + CSP αυτου post μαθηταις (aus Mt 23, 1)
21, 1 > CS[P] τα δωρα αυτων εις το γαζοφυλακιον (nach Mk 12, 41)
21, 2 + CSP και post δε (vgl. Mk 12, 42) D
21, 2 om CSP εκει (wie Mk 12, 42) D

Lk 21, 4 > CS[P] ουτοι γαρ εκ (nach Mk 12, 44)
21, 4 ~ CSP οσα ειχεν l. τον βιον ον ειχεν (wie Mk 12, 44)
21, 5 + SP[C] αυτοις post ειπεν (aus Mt 24, 2)
21, 6 om CS[P] ἃ (vgl. Mk 13, 2) D
21, 6 + CS[P] ωδε (C ܗܪܟܐ, S ܒܗ) ante λιθος (aus Mt 24, 2) D εν τειχω ωδε
21, 7 om CSP ουν (wie Mt 24, 3 und Mk 13, 4) D
21, 8 + CSP αυτοις post ειπεν (aus Mt 24, 4 oder Mk 13, 5)
21, 8 + CSP οτι ante εγω (aus Mk 13, 6) D
21, 10 om CSP τοτε ελεγεν αυτοις (wie Mt 24, 6 7 und Mk 13, 7 8) D
21, 10 + CSP γαρ post εγερθησεται (aus Mt 24, 7 oder Mk 13, 8) D
21, 11 > CSP μεγαλοι κατα τοπους και λοιμοι (S add κατα τοπους) και λιμοι (vgl. Mk 13, 8 und Mt 24, 7) D μεγαλοι κατα τοπους και λειμοι και λοιμοι
21, 18 om C[SP] versum (wie Mk 13, 13 und Mt 24, 10 ff)
21, 19 ~ CSP εν δε (S γαρ) τη υπομονη (P add υμων) l. εν τη υπομονη υμων (wie Mt 24, 19 und Mk 13, 13)
21, 23 + CSP δε post ουαι (wie Mt 24, 19 und Mk 13, 17)
21, 23 om S[CP] επι της γης (wie Mt 24, 21 und Mk 13, 19)
21, 26 ~ CSP και αι l. αι γαρ (wie Mt 24, 29 und Mk 13, 25)
21, 27 ~ CSP νεφελαις l. νεφελη (aus Mk 13, 26 oder Mt 24, 30)
21, 27 > CSP μετα δυναμεως πολλης και δοξης (P add μεγαλης) (aus Mk 13, 26) D και δυναμει πολλη και δοξη
21, 30 + CS[P] τον καρπον αυτων post ηδη 1⁰ (vgl. Mt 24, 32 und Mk 13, 28) D τον καρπον αυτων, om ηδη
21, 30 ~ CSP γινωσκετε οτι εγγυς το θερος εστιν l. βλεποντες αφ εαυτων γινωσκετε οτι ηδη εγγυς το θερος εστιν (aus Mk 13, 28; vgl. Mt 24, 32) D γεινωσκεται ηδη οτι εγγυς ηδη το θερος εστιν
21, 32 + CSP ταυτα ante παντα (aus Mk 13, 30) D
22, 4 > CSP αυτον παραδω αυτοις (wie Mk 14, 10) D παραδοι αυτον, om αυτοις

Lk 22, 6 om S[CP] και εξωμολογησεν (wie Mt 26, 16 und Mk 14, 11)

22, 11 om CSP της οικιας (wie Mk 14, 14)

22, 11 > CSP ο διδασκαλος λεγει (wie Mt 26, 18 und Mk 14, 14)

22, 11 om CSP σοι (wie Mt 26, 18 und Mk 14, 14) D

22, 12 + S[CP] ημιν post ετοιμασατε (aus Mk 14, 15)

22, 16 19 20ᵃ (και μετα το δειπνησαι) 17 20ᵇ (τουτο εστιν το αιμα μου η διαθηκη καινη) 18 21 > CS[P], C om 20ᵃ et 20ᵇ, P om vv. 17 18 (vgl. Mt 26, 26 ff und Mk 14, 22 ff) vgl. D

22, 17 + S[CP] τουτο εστιν το αιμα μου, η διαθηκη καινη post εαυτους (vgl. Mt 26, 28 und Mk 14, 24)

22, 18 > CS[P] οτι απο του νυν ου μη πιω (nach Mk 14, 25) D απο του νυν ου μη πιω

22, 18 + CS[P] τουτου post γενηματος (aus Mt 26, 29)

22, 19 om C[SP] διδομενον (vgl. Mt 26, 26 und Mk 14, 22)

22, 22 > CSP πορευεται κατα το ωρισμενον (vgl. Mt 26, 24 und Mk 14, 21)

22, 22 + C[SP] περι αυτου post ωρισμενον (nach Mt 26, 24 oder Mk 14, 21)

22, 25 + CP[S] ο ιησους (C ܡܪܝ) C post, P ante ειπεν pon (aus Mk 10, 42 oder Mt 20, 25)

22, 30 + CS[P] μετ εμου post πινητε (nach Mt 19, 28)

22, 30 ~ CS[P] επι δωδεκα θρονους κρινοντες τας δωδεκα φυλας του ισραηλ l. επι θρονων τας δωδεκα φυλας κρινοντες του ισραηλ (aus Mt 19, 28) D επι ῖβ θρονους κρεινοντες ῖβ φυλας του ϊσραηλ

22, 34 ~ CP[S] ειπεν αυτω ο ιησους l. ο δε ειπεν, S ειπεν αυτω (aus Mt 26, 34 oder Mk 14, 30)

22, 34 om C[SP] πετρε, P σιμων l. πετρε (wie Mt 26, 34 und Mk 14, 30)

22, 34 ~ CS[P] πριν ἢ l. οὐ (aus Mt 26, 34 oder Mk 14, 30)

22, 34 + C[SP] δις post σημερον (aus Mk 14, 30)

22, 38 + C[SP] εγειρεσθε αγώμεν in fine (sic!) (aus Mt 26, 46 oder Mk 14, 42)

Lk 22, 39 + CS[P] λεγομενον post ορος (aus Mt 26, 36 oder Mk 14, 32)
22, 42 ~ C[SP] δυνατον εστιν l. βουλει (aus Mt 26, 39 oder Mk 14, 35)
22, 42 ~ CSP παρελθατω l. παρενεγκε (aus Mt 26, 39)
22, 43 44 om S[CP] versus (wie Mt 26, 39 und Mk 14, 36)
22, 45 > CSP αυτους κοιμωμενους (wie Mt 26, 40 und Mk 14, 37)
22, 47 + CS[P] πολυς post οχλος (aus Mt 26, 47) D
22, 47 > CS[P] και ηγγισεν φιλησαι τον ιησουν (vgl. Mt 26, 49 und Mk 14, 45) D εγγισας εφιλησεν τον ιῆν
22, 50 > CSP τον δουλον του αρχιερεως (wie Mt 26, 51 und Mk 14, 47) D
22, 54 om CSP και εισηγαγον (wie Mt 26, 57 und Mk 14, 53)
22, 56 om C*[SP] προς το φως (vgl. Mt 26, 69)
22, 60 om CS[P] ετι λαλουντος αυτου (wie Mt 26, 74 und Mk 14, 72)
22, 61 + C[SP] δις post σημερον (aus Mk 14, 72; vgl. Lk 22, 34 C[SP])
22, 61 > CS[P] τρις απαρνηση με (aus Mt 26, 75)
22, 61 om CP[S] σημερον (wie Mt 26, 75 und Mk 14, 72)
22, 64 ~ CSP αυτου το προσωπον l. αυτον (aus Mk 14, 65) D
22, 64 ~ CSP λεγοντες αυτω (P om αυτω) l. επηρωτων λεγοντες (vgl. Mt 26, 68 und Mk 14, 65) D και ελεγον, om επηρωτων
22, 66 om CP[S] του λαου (wie Mk 15, 1)
22, 71 > CSP χρειαν εχομεν μαρτυριας (P μαρτυρων) (nach Mt 26, 65 oder Mk 14, 63) D χρειαν εχομεν μαρτυρων
22, 71 + CS[P] ιδε post μαρτυριας (aus Mt 26, 65)
23, 19 om CS[P] τινα γενομενην εν τη πολει (wie Mk 15, 7)
23, 19 + CS[P] in fine: ειωθει δε ο πιλατος απολυειν αυτοις ενα (S add δεσμιον) κατα εορτην (aus Mt 27, 15) D αναγκην δε ειχεν κατα εορτην απολυειν αυτοις ενα
23, 20 + CS[P] λεγων αυτοις ante θελων (vgl. Mt 27, 21 und Mk 15, 12)

Lk 23, 20 + S[CP] τινα θελετε απολυσω υμιν post ιησουν (aus Mt 27, 21)

23, 25 + CSP αυτοις post δε 1⁰ (aus Mt 27, 26 oder Mk 15, 15)

23, 32 > CSP συν αυτω ετεροι, S om ετεροι (wie Mt 27, 38; vgl. Mk 15, 27)

23, 36 om CS[P] οξος προσφεροντες αυτω (vgl. Jo 19, 29)

23, 37 + CS[P] χαιρε post λεγοντες (aus Mk 15, 18 oder Mt 27, 29) D χαιρε l. ει συ ει

23, 37 + CS[P] in fine: και επεθηκαν (S add και) επι την κεφαλην αυτου στεφανον εξ ακανθων (nach Mt 27, 29 und Mk 15, 17) D περιτεθεντες αυτω και ακανθινον στεφανον

23, 38 + CSP επιγεγραμμενη ante ην (aus Mk 15, 26) D

23, 38 ~ CS[P] και επιτεθειμενη επανω αυτου l. επ αυτω (nach Mt 27, 37)

23, 38 ~ CSP ουτος εστιν ο βασιλευς των ιουδαιων l. ο βασιλευς των ιουδαιων ουτος (aus Mt 27, 37) D ο βασιλευς των ϊουδαιων ουτος εστιν

23, 39 ~ CP[S] συγκρεμασθεντων (P συνσταυρωθεντων) αυτω l. κρεμασθεντων (vgl. Mt 27, 44 und Mk 15, 32)

23, 44 om CSP ηδη (vgl. Mt 27, 45 und Mk 15, 33) D

23, 45 ~ CSP και εσχισθη l. εσχισθη δε (nach Mt 27, 51 oder Mk 15, 38) D και . . . εσχισθη

23, 46 ~ CS[P] και εξεπνευσεν l. τουτο δε ειπων εξεπνευσεν (wie Mk 15, 37 und Mt 27, 50)

23, 53 + CSP αυτο post καθελων (aus Mk 15, 46)

23, 53 ~ C[SP] ουδεπω ουδεις l. ουδεις ουπω (aus Jo 19, 41) D ουπω ουδεις

23, 53 ~ C[SP] τεθειμενος (ܐܬܡܟܪ) l. κειμενος (aus Jo 19, 41)

24, 1 > CSP ηλθον επι το μνημα (nach Mk 16, 2) D ηρχοντο επει το μνημα

24, 1 + CSP και ηλθον (P ησαν) συν αυταις αλλαι γυναικες in fine (vgl. Mk 16, 1) D και τινες συν αυταις

24, 3 ~ CSP και εισελθουσαι l. εισελθουσαι δε (nach Mk 16, 5)

Lk 24, 4 + CS[P] και εφοβηθησαν, om εμφοβων δε γενομενων v. 5 (aus Mk 16, 5: εξεθαμβηθησαν, S[P](C) ܘܕܚܠ = εφοβηθησαν)

24, 12 + CSP versum (nach Jo 20, 3—6)

24, 36 + CSP in fine: και λεγει αυτοις ειρηνη υμιν (P add εγω ειμι, μη φοβεισθε) (aus Jo 20, 19 oder 20, 26)

Jo.

Jo 1, 27 om CS[P] εγω (wie Mt 3, 11; Mk 1, 7; Lk 3, 16) (D) Jo 1, 47 bis 2, 15 fehlt in CS.

5, 8 + C[SP] υπαγε εις τον οικον σου post περιπατει (aus Mk 2, 11 oder Mt 9, 6 oder Lk 5, 24)

5, 9 om C[SP] και ηρεν τον κραβαττον αυτου (wie Mt 9, 7)

5, 9 + SP[C] ηγερθη (εγερθεις) ante ηρεν (aus Mk 2, 12; vgl. Mt 9, 7 und Lk 5, 25) D εγερθεις

6, 10 + CS[P] υπαγετε ante ποιησατε (aus Mk 6, 38?)[1].

6, 10 + C[SP] συμποσια συμποσια post ανθρωπους (aus Mk 6, 39)

6, 10 + S[CP] επι τω χορτω (ܥܠ ܝܘܪܩܐ) post αναπεσειν (aus Mt 14, 19; dort S ܝܘܪܩܐ, C ܥܣܒܐ, wie Mk 6, 39)

6, 10 om CSP ως ante πένταχισχιλιοι (wie Mk 6, 44) S ebenso v. 13

6, 13 ~ S[CP] και εκεινων των δυο ιχθυων l. α επερισσευσαν τοις βεβρωκοσιν (nach Mk 6, 43)

6, 13 + S[CP] in fine: ησαν δε οι ανδρες οι εσθιοντες εκ του αρτου τουτου πενταχισχιλιοι (nach Mk 6, 44 und Mt 14, 21)

6, 15 + CS[P] αποταξαμενος αυτοις ante ανεχωρησεν (aus Mk 6, 46)

6, 15 ~ S[CP] ανεβη l. ανεχωρησεν, C εφυγεν (aus Mt 14, 23)

---

[1] Der Text von S in Jo 6, 10 (nach Merx: Spricht er zu ihnen: Lagert die Leute, es war aber viel Gras an dem Orte; spricht er zu ihnen: Geht, lagert die Leute auf dem Rasen) ist zweifellos nicht in Ordnung. Der Satz „Lagert die Leute, es war aber viel Gras an dem Orte" scheint (nach dem Griechischen) später in den Text eingedrungen. Vgl. H. Greßmann, Studien zum syrischen Tetraevangelium (ZntW 1905, 147).

Jo 6, 19 + S[CP] ελθοντα post ιησουν (aus Mk 6, 48 oder Mt 14, 25)

6, 19 + S[CP] και ηθελεν παρελθειν αυτους post θαλασσης (aus Mk 6, 48)

12, 3 + SP(C) αλαβαστρον ante λιτραν (aus Mt 26, 7 oder Mk 14, 3)

12, 3 + S[P](C) και κατεχεεν επι της κεφαλης του ιησου ανακειμενου post πολυτιμου (nach Mt 26, 7; vgl. Mk 14, 3)

12, 12 ~ S[P](C) και τη επαυριον εξηλθεν και ηλθεν εις το ορος των ελαιων και οι οχλοι οι πολλοι οι ελθοντες εις την εορτην ακουσαντες οτι ερχεται ιησους εις ιερουσαλημ l. τη επαυριον ο οχλος πολυς ο ελθων εις την εορτην, ακουσαντες οτι ερχεται ιησους εις ιεροσολυμα (vgl. Mt 21, 1; Mk 11, 1 und Lk 19, 29) D ἱερουσαλημ l. ιεροσολυμα

12, 13 + SP(C) λεγοντες post εκραυγαζον (wie Mt 21, 9 und Lk 19, 38) D

12, 13 om SP(C) και ante ο βασιλευς (wie Lk 19, 38) D

13, 21 om S[P](C) αμην ante αμην (wie Mk 14, 18 [dort S[P] αμην αμην] oder Mt 26, 21)

13, 38 om S[P](C) αμην ante αμην (wie Mt 26, 34 oder Mk 14, 30; dort S[P] αμην αμην)

13, 38 ~ S[P](C) οτι πριν l. ου μη (aus Mk 14, 30 oder Mt 26, 34)

13, 38 + S[P](C) δις post αλεκτορα (aus Mk 14, 30)

18, 1 + S[P](C) το ορος post κεδρων (aus Lk 22, 39)

18, 3 + S[P](C) μετ αυτου post λαβων (aus Mt 26, 47 oder Mk 14, 43)

18, 3 + S[P](C) και οχλον του λαου post υπηρετας (nach Mt 26, 47 oder Mk 14, 43)

18, 10 ~ S[P](C) απεσπασεν [την] μαχαιραν [αυτου] l. εχων μαχαιραν ειλκυσεν αυτην (nach Mt 26, 51 oder Mk 14, 47)

18, 11 ~ S[P](C) αποστρεψον l. βαλε (aus Mt 26, 52)

18, 11 + S[P](C) σου post μαχαιραν (aus Mt 26, 52)

18, 11 ~ S[P](C) εις τον τοπον αυτης l. εις την θηκην (aus Mt 26, 52)

Jo 18, 12 ~ S[P](C) αυτον l. τον ιησουν (wie Lk 22, 54)

18, 13 24 14 > S[P](C) sic (nach Mt 26, 57, Mk 14, 53 und Lk 22, 54) (D)

18, 15 ~ S[P](C) inc σιμων δε πετρος, om ηκολουθει (vgl. Mt 26, 58 und Lk 22, 54) (D)

18, 17 ~ S[P](C) ιδουσα τον πετρον η παιδισκη του θυρωρου λεγει αυτω l. λεγει ουν τω πετρω η παιδισκη η θυρωρος (nach Lk 22, 56) (D)

18, 19—23 > S[P](C) inter v. 15 et v. 16 pon (vgl. Mt 26, 71 ff, Mk 14, 69 ff und Lk 22, 58 ff) (D)

18, 25 ~ S[P](C) ο δε ηρνησατο l. ηρνησατο εκεινος (vgl. Mk 14, 70) (D)

18, 27 + S[P](C) οτι ουκ οιδα αυτον post πετρος (nach Mt 26, 74 oder Mk 14, 71) (D)

18, 28 ~ S[P](C) πρωιας δε γενομενης (ܘܟܕ ܢܗܘܬ) om postea ην δε πρωι (aus Mt 27, 1) (D)

18, 28 + S[P](C) και απηγαγον αυτον post καιαφα (aus Mt 27, 2; vgl. Mk 15, 1) (D)

18, 28 + S[P](C) παραδιδοναι αυτον τω ηγεμονι post πραιτωριον (nach Mt 27, 2) (D)

Jo 18, 31ᵇ—19, 40ᵃ fehlt in CS.

19, 42 + S[P](C) οτι το σαββατον επεφωσκεν in fine (aus Lk 23, 54) (D)

20, 1 + S[P](C) αποκεκυλισμενον ante τον λιθον (aus Lk 24, 2; vgl. Mk 16, 4) (D)

20, 1 + S[P](C) της θυρας (ܦܬܚ) post εκ (nach Mk 16, 3; dort S om της θυρας) (D) d *ab osteo monimenti.*

Die vorstehende Liste umfaßt im ganzen 1605 Stellen, wovon auf Mt 546, auf Mk 466, auf Lk 550, auf Jo 43 entfallen. Sie gibt, meine ich, auf alle wichtigeren Fragen der Geschichte des altsyrischen Evangeliums die wünschenswerte Auskunft.

Es wird nach den Ausführungen des vorigen Paragraphen kein Wort mehr darüber zu verlieren sein, ob das Diatessaron oder das Evangelion da-Mepharreschê die ältere Arbeit darstellt. Fr. Baethgen, auf dessen treffliche Ausführungen schon früher verwiesen wurde, hat keine der parallelen Vari-

anten gesehen, wobei freilich berücksichtigt werden muß, daß ihm nur der Text Curetons vorlag, d. h. das Evangelion da-Mepharreschê in einer sehr verstümmelten Gestalt. Es fehlten Stücke in Mt (8, 22—10, 32; 23, 25- 28, 20) und Lk (3, 17—7, 34; 16, 13—17, 1; 24, 44—53), das meiste in Jo (1, 43—3, 6; [7, 52—8, 12] 8, 19—14, 11; 14, 29—21, 15) und Mk fast vollständig (ausgenommen die Schlußverse 16, 18—20). Baethgen kannte auch nicht das Geheimnis des Codex D, sondern glaubte die Ähnlichkeit zwischen C und D durch die Annahme erklären zu müssen, daß dem Übersetzer der Vetus Syra ein Evangelientext vorgelegen habe, der mit dem Bezatext nahe Verwandtschaft aufwies. Und doch haben die Erscheinungen in C für ihn genügt, ihn mit Entschiedenheit die Priorität des Diatessarons vertreten zu lassen. In der Tat ist allein das erste seiner Argumente — die Textmischung — so durchschlagend, daß es schwer begreiflich wird, wie man nach Baethgen noch an der Priorität des Diatessarons festhalten konnte. Wenn man sieht, wie dicht an manchen Stellen meiner Liste die harmonistischen Lesarten sich häufen, so wird man zu der Annahme gedrängt, daß namentlich der Curetonianus uns strichweise nicht Evangelien- sondern Diatessarontext bietet, wie dies auch bei D für ganze Verse angenommen werden muß.

Steht aber einmal fest, daß die syrische Kirche das Evangelium zuerst in Diatessaronform empfangen hat, dann ist auch die Priorität des Curetonianus vor dem Sinaisyrer erwiesen[1]. Zeigt uns schon das Studium der parallelen Varianten, daß C im allgemeinen die Diatessaronlesarten treuer bewahrt hat als S, so nimmt die Liste dieses Paragraphen darüber jeglichen Zweifel. Es begegnen uns in dieser Liste zwar alle Gruppierungen, neben CSP und CS|P| nicht nur C|SP| und CP|S|, sondern auch S|CP| und SP|C|. Aber die weitaus größte Zahl der harmonistischen Lesarten birgt der Text Curetons. Sehr selten erscheint C in den eckigen Klammern. In der

[1] Dabei kann selbstverständlich die Handschrift vom Sinai (4. Jahrh.?) älter sein als die von Cureton entdeckte (5. Jahrh.). Vgl. etwa C. R. Gregory, Einleitung in das NT, Leipzig 1909, 507.

großen Mehrzahl der Fälle bietet auch S die harmonistischen Lesarten, aber an einzelnen Stellen hat er dieselben systematisch getilgt.

Nun handelt es sich aber bei CS nicht um zwei von einander unabhängige Übersetzungen, sondern um zwei Rezensionen ein und derselben Arbeit. Steht unter ihnen also C dem Diatessaron näher als S, so muß der Text Curetons auch als der ältere Typ betrachtet werden. Die Sicherheit dieses Resultates wird dadurch keineswegs beeinträchtigt, daß auch S harmonistische Lesarten enthält, die in C verschwunden sind, denn solche Fälle sind im Vergleich mit der umgekehrten Erscheinung selten. Sobald man die beiden Formen in ihrem Verhältnis zu einander betrachtet, lehren sie uns klar, daß zu der Zeit, in der sie in Geltung waren, das Evangelium nicht die feste, geschlossene Gestalt aufwies, wie etwa zur Zeit der Herrschaft der Peschittho oder vollends der Ḥarclensis; und als Ursache dieses Mangels an Festigkeit tritt deutlich heraus das Streben, aus dem Evangelion da-Mepharreschê die Tatianismen zu entfernen. Beide Texte hinterlassen bei aufmerksamerem Studium den Eindruck, als hätten sie bereits eine recht entwickelte Geschichte hinter sich, so daß man gut tun wird, ihre Datierung nicht allzufrüh anzusetzen.

Die Peschittho hat den weitaus größten Teil der harmonistischen Lesarten beseitigt, die Additionen getilgt, die Omissionen ergänzt, die vom Griechischen abweichenden Lesarten des Evangelion da-Mepharreschê dem griechischen Text entsprechend gestaltet. Nicht überall scheint diese Arbeit gleich sorgfältig vorgenommen zu sein. Was aber an Tatianismen aus dem Altsyrer in ihr stehen geblieben ist, beschränkt sich zumeist auf solche Lesarten, für deren Aufnahme in die Liste ich früher[1] eine eigene Rechtfertigung als nötig betrachtete. Bedeutsameres findet sich darunter sehr wenig (vgl. etwa Mt 3, 12; 4, 1; 5, 25 u. ähnl. mehr). Wäre übrigens die Peschittho eigens auf parallele Varianten oder harmonistische Lesarten

[1] Vgl. oben S. 70f.

hin durchforscht worden, so hätte sich zweifellos auch das eine oder andere an Tatianismen in ihr nachweisen lassen, das CS uns nicht erhalten haben[1].

Ein Wort noch über das Verhältnis dieser Liste zu der des Cantabrigiensis, die 1278 Stellen (in Mt 220, in Mk 526, in Lk 508, in Jo 24) buchte. Es wäre unerlaubt, die Listen in der Weise miteinander vergleichen zu wollen, daß man Zahl gegen Zahl ausspielt, da die Listen auf verschiedenen Grundlagen beruhen. Für die Liste des Cantabrigiensis war der Grundsatz aufgestellt, daß sie keine Lesart enthalten sollte, die bei Tischendorf, Westcott-Hort oder B. Weiß im Text erscheint; für die Liste dieser Arbeit sind jene Editionen zwar auch stets berücksichtigt worden, aber wenigstens in vereinzelten Fällen wurde von ihrer Autorität abgegangen. Auf der andern Seite aber figurieren auch in der Liste des Bezatextes viele solcher Lesarten, die als Varianten im syrischen Kleid nicht mehr zu erkennen sind.

Unter diesen Umständen sagen uns die Zahlen immerhin wenigstens so viel, daß das syrische Diatessaron die syrischen Evangelien viel tiefer und nachhaltiger beeinflußt hat als das griechische Diatessaron die griechischen Evangelien[2]. Mehr wird man die Zahlen aber auch nicht sagen lassen dürfen.

Wichtiger ist die zuweilen frappante Übereinstimmung zwischen D und CS, die uns in dieser Liste wie auch bei den Untersuchungen der drei ersten Paragraphen entgegentritt. Zuweilen bestätigt der Altsyrer in auffälligster Weise Dinge,

[1] Dabei müßte man natürlich stets mit der Möglichkeit rechnen, daß auch jene griechische(n) Hs (Hss), nach der (denen) das Evangelion da-Mepharreschê emendiert ward, die Paralleleinwirkung enthalten haben kann (können).

[2] Revue biblique 1911, 148 f schreibt in der Rezension meines Buches gegen von Soden: *La principale objection opposée à M. von Soden, c'est que Tatien n'a pu avoir tant d'influence en Occident. Et cette objection paraît insurmontable, si l'on entend que les harmonisations de D et de l'ancienne latine remontent à l'original même de Tatien, d'autant que l'ancienne syrienne en est beaucoup moins entachée. Tatien ayant plus d'influence en Occident qu'en Syrie, c'est une hypothèse assez étrange.* — Man sieht, diese *objection . . insurmontable* beruht auf der Voraussetzung von Tatsachen, die gar nicht existieren.

die nur als mehr oder weniger wahrscheinliche Vermutungen gelten konnten, solange man D für sich betrachtete. Als Beispiel sei Lk 9, 38 angeführt. Statt der bei weitem bestbezeugten Lesart επιβλεψαι επι τον υιον μου bietet hier D: επιβλεψον επι τον ϋιον μου. Zur Erklärung dieser Variante hatte ich früher[1] auf Mt 17, 15 (ελεησον μου τον υιον) hingewiesen. Daß dieser Hinweis berechtigt war, zeigt C[SP], der mit dem Evang. Hieros. Lk 9, 38 liest ܐܬܪܚܡ ܥܠ ܒܪܝ d. h. ελεησον τον υιον μου.

Die Vergleichung der beiden Listen wird auch, für jedes beliebige Kapitel durchgeführt, das wichtigste Resultat dieser Arbeit als zweifellos herausstellen: Die Verwandtschaft zwischen D und der Vetus Syra[2] beruht nicht etwa darauf, daß dem Übersetzer des Evangelion da-Mepharreschê ein sog. *Western-Text* vorlag, auf Grund dessen er seine Arbeit unternommen hätte, sondern erklärt sich nur durch die Beeinflussung beider durch das (griechische und syrische) Diatessaron.

Soweit sich das griechische Diatessaron aus dem Cantabrigiensis und das syrische Diatessaron aus dem Evangelion da-Mepharreschê erkennen läßt, darf man wohl sagen, daß die syrische Übersetzung des Diatessarons, die wohl durch Tatian selbst vorgenommen ward, eine ziemlich wortgetreue Übertragung des griechischen Originals war.

* * *

Ein Fehler dieses Buches, den aber die Ordnung verlangte, bleibt es, daß die zusammengehörigen Erscheinungen, weil sie sich in verschiedenen Evangelien finden, nicht immer im Zusammenhang behandelt wurden. Durch das beigefügte Stellenverzeichnis hoffe ich diesen Fehler einigermaßen wieder gut zu machen. Dabei vergleiche man stets auch das Stellenverzeichnis des Canta-

[1] Harmonistik S. 95.

[2] Die Verwandtschaft erscheint selbstverständlich nicht nur in den parallelen Varianten und in der Liste der harmonistischen Lesarten. Weil es aber zur Zeit doch nicht möglich ist, das gesamte Tatianische Element aus den altsyrischen Evangelien auszuziehen, sei für C auf die Liste bei Baethgen (Evangelienfragmente S. 36—54), für S auf den Apparat bei Lewis (The Old Syriac Gospels) verwiesen.

brigiensis und beobachte, wie die Erscheinungen ineinanderfließen. Ein Beispiel dafür gab ich in der kleinen Abhandlung „Eine interessante Lesart des Diatessarons“ [1], wo gezeigt wurde, wie die ganze Stelle Lk 6,42 im Cantabrigiensis Paralleleinfluß aufweist, das interessanteste Wort des Verses υποκειται im Altsyrer als parallele Variante auftaucht, so daß anzunehmen ist, daß der Vers uns reinen Diatessarontext bietet.

Beide Textformen, in diesem Zusammenhang betrachtet, würden es auch schon jetzt ermöglichen, für weite Strecken das Diatessaron zu rekonstruieren.

[1] Biblische Zeitschrift 1911, 54f.

Verzeichnis der zitierten Schriftstellen.

Mt	Seite
1, 3	22
4f	71
8	12
3, 1	113
3	23 71
4	71
5	71
7	71
8	71
9	23
10	23 24
11	24 71 113 138
12	24 71 113 142
15	72
16	72
17	24
4, 1	19 72 114 142
2	72 93 114
3	72
4	70 72
6	72 114
8	24 114
9	72 114
11	72
12	72
17	72
18	14 25 72 93
19	72 93
20	25
21	25 93 114
22	72
23	73
24	25 73
5, 3	115
6	115
11	69 73
12	25 73 115
5, 13	127
15	25 73 118
18	127
25	73 126 142
26	73 126
32	25 73 127
39	25 26 73 115
40	73
42	115
44	115
46	73
47	73
48	73
6, 7	49
9	73 124
10	26
12	73
13	124
15	73
19	74
20	74
21	26 74
22	26 74 124
23	74 124 125
24	26
25	74 126
26	126
27	126
28	74 126
29	26 126
30	26 74 126
31	126
32	26 49 74
33	26 74
7, 1	115
2	115
4	27 74 115
7, 5	74 115
9	27 74 124
10	27 124
11	124
12	74
16	74 116
17	74 115 116
18	74 115
22	74 126
23	126
24	116
25	116
26	116
28	116
29	28 93
8, 2	28 74 75 114
3	28 75 95 114
4	28 75 95 114
5	12 17 75 116
8	75
10	75 116
14	94 114
15	29 75 94 114
16	75 114
18	75
19	123
20	29
21	29 123
22	75 123
23	118
24	75 118
25	29 75 118
26	75 118
27	69 75 97 118
28	18 29 75 97 118
29	75 76 114
31	63 76 97 119

Mt	Seite
8, 32	29 119
34	76 97 119
9, 2	115
4	30 76
5	76
6	115 138
7	76 138
9	17 76 115
10	76
11	76
13	76
14	76
15	76
16	30 76
17	76 95
18	76 77 97
19	77 119
20	77
21	77 120
22	77
23	77 120
24	30 77 120
25	77
26 ff	10
34	10 77
35	97
38	123
10, 1	15 77 95 98 120
2	30 77 95 115
3	77
4	77
9	98
10	123
11	98 123
14	98 123
15	78 123
16	123
17	108
18	30 78 108
19	78 108
21	31
24	78
26	31 125
28	78
29	31 125
10, 30	31 125
31	31 125
32	78
33	78 125
34	78
35	78 126
38	127
39	128
40	124
42	78
11, 2	116
4	78
5	32 116
7	116
8	78
9	32 78
10	32 78
11	116
16	32 78 116
17	33
18	33 78 116
19	33 78 116
21	78 123
22	123
23	33
24	78
26	33 78
27	78
12, 1	33 79 95
2	33 79 95
3	34
4	79 95
8	95
10	15 79 127
11	79
13	34 79 95
14	14 79
22	124
24	10 34 77 96 124
25	79 124
26	124
27	34 124
30	34
31	34 79 96
32	35 79 126
Mt	Seite
12, 34	116
35	35 79 116
38	17 79
39	79 124
40	79
41	35
42	124
43	35 79
44	80
45	35 80 124
46	10 14 80 118
47	96
48	35 96
49	36
50	36 80 96
13, 1	11
2	96
3	96 116
4	80 96 116
5	80
7	80 117
8	80
9	80
10	36 80
11	36 80 96 117
12	80 118
13	37 80 96 117
17	124
19	80 96 117
20	97 117
21	80
22	37 80 117
23	80 117
24	117
31	81
32	81 126
34	81
54	81
55	81
56	81
57	81
14, 1	81 98
2	37 81 98
3	81
4	81 98

Mt	Seite
14, 6	81
7	81 98
8	81 98
9	37
10	98
11	81 98
12	81
13	81 98 121
14	37
15	38 81 98 99 121
16	81 121
17	99 121
19	81 99 121 138
20	38 81 99 121
21	38 68 81 99 121 138
22	38 82
23	20 82 99 138
24	15 82 99
25	38 139
26	82 99
27	39
30	82
32	18 82
34	15 39 99
35	39 99
15, 1	14 39 82 99
2	39 40 99 100
3	40 100
4	40 82
5	40 82 100
6	100
7	40 100
8	40 100
9	41 100
10	100
16	82 100
17	100
18	100
19	82 100
21	15 100
26	82 100
27	41 82 100
28	14 82 100
32	41 70 82 100
33	82 101
15, 34	41 101
35	82
36	42 82
37	82
38	82 101
39	101
16, 1	83
2	83
3	126
4	42 101
5	42 83
6	42 83 101 125
7	83 101
8	70 83 101
9	42 83 101
10	101
13	83 101 121
14	42 83 101 121
15	101
16	121
20	83
21	101
22	43 101
23	15 83
24	83 121 122
25	122
26	43 101 122
27	122
28	43 122
17, 1	15 102 122
2	43 83 102 122
3	83 102 122
4	83 122
5	43 44 83 122
8	83 102
9	83
10	44
11	15 44 83 102
12	83 102
14	12 18 44 83 122
15	102 122 144
16	123
17	44 45 84 102 123
18	102 123
19	84 102
17, 20	127
21	69
22	18 102
23	102
24	14
18, 1	18
2	45 84 104 123
3	123
4	45 123
5	45
6	63 103 127
8	45 84 103
9	45 84 103
12	127
13	127
15	84 127
19, 1	103
2	103
3	84 103
4	84 103
5	84
6	84
7	103
8	84 103
9	84
13	46 103 128
14	84 104 128
15	46
16	46 84 104 128
17	46 84 129
18	104 129
19	46 84
20	47 84 85 129
21	47 64 85 129
22	47 85
23	85 129
24	48 85 104
25	104 129
26	48 64 85 104 129
27	129
28	48 135
29	48 85 104 129
30	48
20, 17	14 85 104
18	14 85

Mt	Seite
20, 19	48 85 104
21	85 104
22	15 85 104
23	49 85 86
25	86 104 135
26	49 50 86 89 104
28	86 104
30	86 105
31	129
32	105 129 130
33	86 130
34	64
21, 1	20 50 86 130 139
2	50 86 130
3	50 86 105 130
6	86 105
7	86 131
9	86 131 139
11	134
12	18 50 87 105 131
13	51 87
15	131
16	131
18	18 87 105
19	87 105
21	87 106 127
23	51 87 106 131
24	16 87 106
25	51 65 87
26	87 106 131
27	51 87 131
33, 52	87 106 131 132
34	52 87 106 132
37	87
38	52 87 132
40	65 106
41	13 87 132
42	88
44	88
45	88 106 132
46	52 88 132
22, 1	127
4	88 127
8	127
15	88
22, 16	52 88 106 132
17	53 88 107 132
18	88 132
19	53 107 132
20	53
21	53 88 107 132
23	88 107 133
24	53 88 133
25	53 88 133
27	65
28	53 88 89 107 133
29	16 66 89 107
31	89 107 133
32	53
34	18 89 107
35	53 89
36	54 89
37	89
38	54 107
39	54 107
42	89 133
43	89
44	133
45	54 66 89 107 133
46	107
23, 1	133
4	89 125
6	54 89
7	89
11	89
12	90
13	125
14	67 90
23	54 125
25	90
31	90 125
34	125
35	125
36	125
37	55 126 127
38	55
39	55
24, 1	107
2	55 90 107 134
3	55 90 134
24, 4	16 108 134
5	56 108
6	90 108 134
7	108 134
9	90 108
10 ff	134
14	108
15	56 90
17	128
18	108 128
19	134
21	108 134
22	108
23	90
24	108 109
25	109
26	127
27	90 128
28	90 128
29	90 109 134
30	56 109 134
31	109
32	134
33	90
34	56
36	56
37	90 128
39	128
40	128
41	128
42	90
45	57 90 126
48	57 90
25, 13	109
14	109
21	130
23	130
26	130
27	130
28	130
29	130
26, 4	109
7	57 109 139
8	109
9	109

Mt	Seite
26, 10	90 109
12	109
13	57 109
15	90
16	109 135
17	90 91
18	91 110 135
19	57 110
20	57 91
21	58 139
22	58
23	58 91 110
24	58 110 135
26	110 135
28	58 91 110 135
29	91 110 135
31	110
32	59
33	110
34	11 110 135 139
35	91 110
36	91 110 136
37	110
39	59 91 110 136
40	59 136
41	111
42	91
43	59
45	111
46	111 135
47	15 91 111 136 139
49	59 91 136
50	91
51	59 91 111 136 139
52	139
55	59
56	91 111
57	91 136 140
58	111 140
59	92
60	111
61	92 111
62	111
64	16 111
65	67 92 111 136

Mt	Seite
26, 66	92
67	92 112
68	112 136
69	59 60 112 136
70	92 112
71 ff	140
72	92
73	92
74	92 136 140
75	92 136
27, 1	112 140
2	112 140
11	92
12	112
13	112
14	92 112
15	136
16	60 92
18	112
20	60 112
21	112 136 137
23	92
26	137
28	11 92
29	137
30	60
32	92 112
33	92 112
34	13 92
35	12 60
36	112
37	92 112 137
38	92 113 137
39	92
40	60 93 113
41	15
42	93
44	93 137
45	93 137
46	93
47	113
49	113
50	93 137
51	12 93 137
54	93 113

Mt	Seite
27, 56	61 113
57	61 113
58	15 93
60	61 93
28, 6	93 113
7	93 113

Mk	
1, 2	71
3	23
5	71
6	71
7	113 138
8	71
9	72
10	72
11	72
12	113
13	19 61 72 93 114
14	72
15	72
16	14 25 72 93
17	72 93
18	25
19	25 93
20	73
21	18 93
22	28 93
23	16 61 114
24	114
25	15 93
27	94
28	94
29	15 94
30	94
31	29 75 94 114
32	75 94 114
34	73 75 94 114
35	15 94
37	75
38	75 94 114
39	15 75 94
40	28 75 114
41	28 75 114
42	94

Mk	Seite
1, 43	94
44	28 114
45	114
2, 5	115
8	30 76 115
9	76
10	115
11	115 138
12	76 115 138
13	17 76
15	76
18	76
19	76
21	30 76 95
22	76 95
23	33 95
24	33 79 95
25	16 34
26	79 95
27	95
28	95
3, 3	95
5	34 79 95
6	14 16 79 95
7	16 95
8	95
14	95
15	95
16	95
17	95 115
22	10 34 96
26	96 124
28	79 96
29	79
31	14 80 118
32	96 118
33	35 96
34	36
35	36 96
4, 1	16 96 116
2	96 116
3	116
4	80 96 116
5	80
6	117

Mk	Seite
4, 7	96
8	80
9	80
10	36 96
11	37 80 96 117
12	80 96
15	96
16	97 117
17	117
18	117
19	37 117
20	80 117
21	124
24	118
25	80
30	81
32	81
34	81
35	118
36	118
37	118
38	29 118
39	118
40	118
41	69 97 118
5, 1	18 97
2	29 97 118
3	97
5	119
7	16 75 76
9	119
10	97 119
11	119
12	63 76 97 119
13	29 119
14	97
15	76 97 119
17	76 119
19	97 119
21	18 97 119
22	76 77 119
23	97
24	77 119
25	63 97
26	119

Mk	Seite
5, 27	77
28	77 120
30	120
33	120
34	77
35	12 120
36	120
38	77 120
39	30 77 120
40	30 77
41	120
42	77
43	120
6, 2	81
3	81
4	81
6	97
7	15 77 98 120
8	98
10	98
11	98 120
12	120
14	37 81 98 120
15	120
17	81
18	81 98
21	81
22	81
23	81 98
24	81
25	98
26	37 81
27	98
28	81
29	81
30	120
31	120
33	81 98 121
34	37
35	38 81 98 121
36	81 98 99
37	81 99 121
38	99 138
39	99 138
41	81

Mk	Seite
6, 42	121
43	38 67 81 99 121 138
44	38 68 81 99 121 138
45	38 82
46	20 82 99 138
47	82
48	38 82 99 139
49	82 99
50	39 99
51	18 82
53	15 39 99
55	39 99
7, 1	14 82 99
3	99
5	39 99
6	16 40 100
7	41
8	100
9	40 100
10	40 82
11	40 82
12	100
13	100
14	100
15	100
18	82 100
20	100
21	100
22	82 100
24	15
26	49
27	82 100
28	41 82 100
29	14 82
30	100
31	100
8, 1	82 100
2	41
4	82 101
5	41 101
6	42 82
8	82
9	82 101
8, 10	101
11	83
12	83 101
14	42
15	42 101 125
16	83 101
17	83 101
19	42 83 101
20	101
22	18
27	83 101 121
28	42 83 101
29	101 121
30	83
31	101
32	43 101
33	83
34	83 121 122
35	122
36	43 101 122
37	101
38	63 122
9, 1	122
2	102 122
3	43, 102 122
4	83 102 122
5	83
6	122
7	43 44 83 102 122
8	83 102
9	83
11	44
12	15 44 83 102
13	83 102
14	12 18 44 122
17	102 122
18	122
19	44 45 102
20	123
22	102
26	102
27	102
28	84 102
29	69
30	102
9, 31	102
33	14 18
34	102
36	45 123
37	45 103
38	103 123
39	63
41	78
42	63 103 127
43	45 84 103
45	103
47	45 103
10, 1	103
2	84 103
3	84
4	103
5	84 103
6	84 103
7	16
8	84
11	73 84
13	46 103 128
14	84 104 128
16	46 104
17	15 46 84 104 128
18	46 84
19	46 63 84 104 129
20	16 47 85
21	47 64 104 129
22	47
25	48 85 104 129
26	104
27	48 64 85 104
28	64 104 129
29	85 104 129
30	48 85 104 129
31	48
32	14 85 104
33	48 85
34	64 85 104 129
37	85 104
38	15 85 104
39	49 104
40	49 86
42	86 104 135

Mk	Seite
10, 43	49 50 86 89 104
45	104
46	18 104 105
47	86 105
51	64 86 105 129 130
52	64
11, 1	20 86 130 139
2	86 105 130
3	50 86 105 130
4	16 86 105 130
6	105
7	86 131
8	105
9	86 105 131
10	105
11	18 105
12	18 105
13	105
14	87
15	18 50 105 131
17	16 51 65 87 131
18	88
19	18
20	14 87
22	106 127
23	106
24	87
25	73
27	87
28	51 87 106 131
29	16 87 106
31	51 65 106 131
32	87 106 131
33	51 87 131
12, 1	52 87 106 131 132
2	52 106
3	132
4	132
5	132
6	106
7	52 87 106 132
9	13 65 87 106 132
10	88
12, 12	52 88 106
13	88
14	52 53 88 106 107 132
15	88 132
16	53 88 107 132
17	88 107 132 133
18	88 107 133
19	88 107 133
20	88
21	133
22	65
23	53 88 89 107
24	16 65 107
26	89 107 133
27	53 89
28	18 54 89 107 124
29	54 89 107
30	89 107
31	54 107
35	89 107 133
36	66 89 107 133
37	54 66 89 107
38	66 89 107
39	89
40	66 67 90
41	18 107 133
42	133
43	107
44	134
13, 1	107
2	16 90 107 134
3	107
4	108 134
5	16 108 134
6	56 108 134
7	90 108 134
8	108 134
9	30 78
11	78 108
12	31
13	73 90 134
14	56 90
15	108
16	128
13, 17	134
19	108 134
20	108
21	90
22	108 109
23	109
24	90
25	109 134
26	56 90 109 134
27	109
28	134
30	56 90 134
32	56
33	109
34	109
14, 1	109
3	67 109 139
4	109
5	109
6	90 109
8	109
9	57 109
10	134
11	109 135
12	90 91
13	109
14	110 135
15	67 110 135
16	57 110
17	16 57 91
18	58 110 139
19	58
20	58 91 110
21	58 110 135
22	110 135
24	58 91 110 135
25	91 110 135
27	110
28	59
29	110
30	11 110 135 139
31	91 110
32	91 110 136
33	110
35	110 136

Mk	Seite
14, 36 . 91 110 111	136
37	136
38	111
40	59
41	111
42	111 135
43	111 139
45	59 136
46	91
47 . 59 91 111	136 139
49	111
50	91 111
53 . . .	91 136 140
54	111
55	92
57	111
58	92 111
60	111
61	16
62	16 111
63	111 136
64 . . .	67 92 111
65 . . .	92 112 136
66	112
67 . . .	59 60 112
68	92 112
69 ff	140
70	92 140
71	92 140
72	92 136
15, 1 . .	112 136 140
2	92
3	112
4	112
5	92 112
7 . . .	60 92 136
10	112
11	60 112
12	136
14	92
15	137
17 . . .	11 92 137
18	137
19	60

Mk	Seite
15, 21	92 112
22	112
23	13 92
24 . .	12 16 60 112
26 . . .	92 112 137
27	113 137
29	60 92 93
30	113
32	93 137
33	93 137
34	93
35	113
36	113
37	93 137
38 . . .	12 113 137
39	93 113
40	61 113
41	113
42	18
43 .	15 18 67 93 113
45	93
46	61 137
16, 1 . . .	61 113 137
2	137
3	113 140
4	140
5	137 138
6	93 113
7	113
8	18

Lk	Seite
3, 3	113
4	23 71
8	23 71
9	23 24
12	71
16 .	24 71 113 138
17 . . .	24 71 113
22	24 72
23 ff	12
32	71
33	22
4, 1 . .	18 61 72 113
2 .	72 93 113 114

Lk	Seite
4, 3	72
4	72
5	114
6	24 72 114
7	72
9	72 114
10	72
13	72
15	81
16	16
22	81
24	81
31	18 93
33 . .	16 61 93 114
34	114
35	15 62 93
36	62 94
37	94
38	15 94 114
39 . .	29 75 94 114
40 .	25 73 75 94 114
41	94 114
42	15 94
43	94 114
44	15 73 94
5, 2	114
12	28 74 114
13	28 75 114
14 . .	28 75 95 114
15	114
18	115
20	115
22	30 76 115
23	76
24	115 138
25	138
26	115
27	17 76 115
30	76
32	76
33	76
34	76
36	76 95
6, 1	79 95
2	79 95

Lk Seite
6, 4 79
6 79
7 79
8 95
10 . . . . 34 79 95
11 95
13 95
14 . . . . 30 77 115
15 77
16 77
17 95
19 73
20 115
21 115
22 . . . . . 69 73
23 . . . . 25 73 115
28 115
29 . . 25 26 73 115
30 115
31 74
32 73
34 73
36 73
37 115
38 . . . . . 80 115
40 78
42 . . 27 74 115 145
43 . . . 74 115 116
44 . . . . . 74 116
45 . . . . 35 79 116
47 74
48 116
49 116
7, 1 . . . . 16 75 116
7 . . . . 12 75 116
9 . . . . . 75 116
11 . . . . . 17 19
18 116
22 . . . . 32 78 116
24 116
25 78
26 . . . . . 32 78
27 . . . . . 32 78
28 116
32 . . 32 33 78 116

Lk Seite
7, 33 . . . . 33 78 116
34 . . . . . 34 78
35 . . . . . 78 116
8, 1 19
4 . . . . 11 96 116
5 . . . . 80 96 116
6 117
7 . . . . 80 96 117
8 80
9 . . . . . 80 96
10 . . . . 36 96 117
12 . . 62 80 96 117
13 . . . . 80 97 117
14 . . . . . 80 117
15 . . . . . 80 117
16 . 73 117 118 124
18 118
19 . . . . 14 80 118
20 . . . . . 96 118
21 80
22 . . . . . 75 118
23 . . . . . 75 118
24 . . . . 29 75 118
25 . . . . 75 97 118
26 . . . . 75 97 118
27 . . 29 97 118 119
28 76
29 97
30 119
31 . . . . 62 97 119
32 . . 63 76 97 119
33 . . . . . 29 119
35 . . . . 76 97 119
36 119
37 . . . . . 76 119
38 119
39 . . . . . 97 119
40 . . . . . 97 119
41 . . 76 77 97 119
42 119
43 . . 63 97 119 120
45 120
47 120
48 77
49 . . . . . 12 120

Lk Seite
8, 50 120
51 120
52 . . . . . 30 120
53 30
54 120
55 . . . . . 77 120
9, 1 . . . . . 77 120
2 . . . . . 15 98
3 98
4 98
5 . . . . . 98 120
6 120
7 . . . . 81 98 120
8 120
10 120
11 . . . . . 98 121
12 . 38 81 98 99 121
13 . . . . . 81 121
14 121
16 121
17 121
18 . . . . . 83 121
19 . . . . 42 83 121
20 121
21 83
22 101
23 . . . . . 121 122
24 122
25 . . . . . 43 122
26 . . . . . 63 122
27 . . . . . 43 122
28 122
29 . . 43 83 102 122
30 . . . . . 102 122
33 . . . . . 83 122
35 . 43 44 83 102 122
36 102
37 . . . . 12 17 122
38 . 44 83 102 122 144
39 122
40 123
41 . 44 45 84 102 123
42 . . . . . 102 123
46 102
47 . . . . 45 84 123

Lk	Seite
9, 48	103 123
49	103 123
50	63
57	123
58	29
59	29 123
60	75 123
10, 2	123
3	123
5	123
7	123
11	123
12	78 123
13	78 123
14	78 123
15	33
16	124
21	33 78
22	78
24	124
25 .	17 19 53 54 89 124
27	89 107
11, 2 . . .	26 73 124
4	73 124
11 . . .	27 74 124
13	124
14	16 124
15 .	10 34 62 96 124
17	79 124
18	96 124
19	34 124
23	34
24	35 79 80
26 . . .	35 80 124
29 .	17 42 79 124
30	79
31	124
32	35
33 .	25 73 117 124
34 . . .	26 74 124
36	125
37	17
38	17
39	90

Lk	Seite
11, 42	55 125
43	54 125
46	89 125
48	90 125
49	125
51	125
52	125
53f	19
12, 1 .	17 42 83 101 125
2	31 125
5	78
6	31 125
7	31 125
8	78
9	78 125
10	34 126
22	126
23	74
24	126
25	126
27 . . .	26 74 126
28 . . .	26 74 126
29	126
30	26 74
31	26 74
33	74
34	26 74
40	90
42 . . .	57 90 126
45	57 90
51	78
53	78 126
56	126
58	73 126
59	73 126
13, 18	81
19	126
22f	19
25	126
26	74
27	126
34 . . .	55 126 127
35	55
14, 1	19
3	127

Lk	Seite
14, 5	79
8ff	86
11	90
15	127
16	127
17	88 127
23	127
27	127
34	127
35	127
15, 4	127
5	127
16, 13	26
17	127
18	25 127
17, 2	63 127
3	84 127
6	127
14	75
23	127
24 . . .	90 127 128
26	90 128
27	128
31	128
33	128
34	128
35	128
36	128
37	90 128
18, 14	90
15	128
16 . . .	84 104 128
18 .	15 46 84 104 128
19 . . .	46 84 129
20 .	46 63 84 104 129
21 . .	47 84 85 129
22 .	47 64 85 104 129
23	47 85
24	85 129
25 . . .	48 104 129
26	129
27	64 129
28 . . .	64 104 129
29	85 129
30 . . .	48 104 129

Lk	Seite
18, 31	104
32	49 64 129
33	104
35	18 104 105
38	86
39	129
40	129
41	64 86 130
42	64
19, 17	130
19	130
22	130
23	130
24	130
25	130
26	130
28f	20
29	20 50 86 130 139
30	50 86 105 130
31	50 105 130
32	130
33	105 131
34	50 105
35	86 131
36	105
37	86 131
38	105 139
39	131
40	131
45	18 105 131
46	51 65 87 131
20, 1	87 131
2	51 87 106 131
3	16 87 106
5	51 65 87 106 131
6	106 131
7	51 87 90 131
8	87
9	87 131 132
10	52 87 106 132
11	132
13	87 106
14	52 87 106 132
15	132
16	13 65 87 132

Lk	Seite
20, 18	88
19	52 88 106 132
21	52 88 106 132
22	53 88 107 132
23	132
24	53 132
25	107 132 133
27	133
28	53 88 107 133
29	53 88 133
30	133
32	65
33	53 88 133
34	65
37	107 133
38	53
41	89 107 133
42	66 89 107 133
43	133
44	54 66 89 107 133
45	133
46	66 89 107
47	66 67 90
21, 1	107 133
2	133
3	107
4	134
5	107 134
6	55 134
7	55 107 108 134
8	56 108 134
9	90 108
10	134
12	31 78 108
16	31
17	90
18	134
19	134
20	90
21	108
23	134
26	134
27	56 90 134
30	134
32	56 134

Lk	Seite
22, 4	134
5	90
6	109 135
10	91 109
11	110 135
12	67 110 135
16	135
17	135
18	91 135
19	135
20	58 91 110 135
21	135
22	58 135
25	86 135
26	86
30	48 135
34	11 67 135 136
38	135
39	136 139
41	91
42	59 91 110 111 136
43	136
44	136
45	59 136
46	111
47	15 91 136
50	91 136
52	59
53	111
54	91 111 136 140
56	140
58 ff	140
60	136
61	92 136
64	136
66	136
69	111
71	67 92 111 136
23, 1	16
19	60 92 136
20	136 137
22	92
25	137
26	112

Lk	Seite
23, 32	137
33	92 112
34	12 60 112
35	93
36	13 137
37	137
38	92 112 137
39	137
44	93 137
45	12 93 113 137
46	93 137
49	113
50	61 113
51	67
53	93 137
54	140
56	113
24, 1	137
2	113 140
3	137
4	138
6	93
10	61
12	138

Lk	Seite
24, 13	17 20
36	138

Jo	Seite
1, 23	23
27	138
32f	72
2, 15	87
5, 8	138
9	138
6, 5	38
7	99
8	99
10	38 99 138
13	38 67 68 99 138
15	20 138
18	82
19	38 82 99 139
12, 3	57 139
12	20 139
13	86 139
14	13
28	17 43
13, 21	110 139
38	11 67 110 139

Jo	Seite
18, 1	139
3	139
10	59 139
11	139
12	140
13	140
14	140
15	140
17	140
19ff	140
24	140
25	140
27	140
28	140
19, 2	11 92
23f	12
24	60
29	13 137
41	137
42	140
20, 1	140
3ff	138
19	13
26	13

Von demselben Verfasser ist in der **Herderschen Verlagshandlung** zu **Freiburg im Breisgau** erschienen und kann durch alle Buchhandlungen bezogen werden:

St Augustins Schrift
De Consensu Evangelistarum

Unter vornehmlicher Berücksichtigung ihrer harmonistischen Anschauungen

Eine biblisch-patristische Studie

gr. 8° (XIV u. 148) *M* 4.—

(Biblische Studien XIII. Bd, 5. Heft)

„In gründlicher Untersuchung bespricht Vogels in den sechs Paragraphen der Einleitung den Zweck der Schrift, die Gegner Augustins, die Abfassungszeit, den in der Schrift verwandten Evangelientext, die Quellen derselben und gibt eine Übersicht über den Inhalt. Hervorragende wissenschaftliche Bedeutung hat § 4, wo Vogels in scharfsinniger und besonnener Weise den Nachweis liefert, daß der von Augustinus verwandte Evangelientext ein altlateinischer und nicht ein hieronymianischer gewesen ist, obschon die Zahl der Lesarten hieronymianischen Textes größer ist als die des altlateinischen (gegen Burkitt, Zahn, Dobschütz u. a.). Vogels weist nach, daß Fälschungen stattgefunden haben, ferner, daß nicht etwa später altlateinische Lesarten in den hieronymianischen Text gedrungen sind, sondern umgekehrt. — Im I. Hauptteile (Die Voraussetzungen der Harmonistik) ist besonders interessant die Untersuchung über den Inspirationsbegriff Augustins. Im II. Hauptteile legt Vogels die grundsätzlichen harmonistischen Anschauungen Augustins fest auf Grund seiner Lösung einzelner Differenzen in Bezug auf die Worte und Reden, die Geschichte und die Chronologie der Evangelien, und unterzieht dieselben einer freimütigen, sachlich begründeten Kritik. Wir wünschen dem gediegenen Buche die weiteste Beachtung seitens der Fachgenossen."

(Theologie und Glaube, Paderborn 1909, Nr 5.)

„Eine Doktordissertation über eine 1500 Jahre alte Schrift eines Kirchenvaters, — und doch ein praktisches und aktuelles Thema, denn sie nimmt Stellung zu zwei wichtigen Fragen der Bibelkunde, der Inspirations- und der Vulgatafrage. Sie zeigt einerseits, wie St Augustin über die neuestens wieder aufgerollte Frage dachte, ob die Heilige Schrift, näherhin ob die Evangelien Widersprüche enthalten; anderseits hat sie zu dem interessanten Ergebnisse geführt, daß Augustinus nicht die Vulgata, sondern nur ein echter Italatext vorgelegen haben konnte, der allerdings später von anderer Hand durch einen Vulgatatext verdrängt wurde. Letzteres ist ein schätzenswerter Ertrag der gediegenen Untersuchung für die Itala-Vulgataforschung. . . ."

(Allgem. Literaturblatt, Wien 1909, Nr 18.)

„Eine sehr tüchtige Münchener Doktordissertation. . . ."

(Biblische Zeitschrift, Freiburg 1909, 2. Heft.)

220.08
B 478
39835
Vogels, Heinrich
AUTHOR
Die Altsyrischen Evangelien
TITLE
BS 16:5
DATE LOANED
BORROWER'S NAME
STORAGE - COS
39835